INNSTILLING
OM
VERNEPLAN FOR VASSDRAG

Avgitt til Olje- og energidepartementet av
Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen

NORGES VASSDRAGS- OG ELEKTRISITETSVESEN

1984

INNSTILLING
OM
VERNEPLAN FOR VASSDRAG

Avgitt til Olje- og energidepartementet av Hovedstyret
for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen

NVE
1984

ISBN 82-554-0388-4

INNSTILLING
OM
VERNEPLAN FOR VASSDRAG

Avgitt til Olje- og energidepartementet av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, den 1.6.1984.

		Side
HOVEDSTYRETS INNSTILLING - KONKLUSJON		1
I	GENERELL DEL	3
	1. Innstillingens formelle grunnlag	3
	2. Forholdet til verneinteressene/oppfølging av verneplanen	4
	3. Forholdet til kraftforsyningen	8
	3.1. Energipolitikken	8
	3.2. Nyttbar vasskraft og vernet kraftpotensial	8
	3.3. Vern kontra konsesjonsbehandling	10
	3.4. Økonomiske konsekvenser av verneplanen	10
	4. Forslag til definisjon av grenser for uklare objekter vernet i Verneplan I og II	11
	5. Hva vernet omfatter, videreføring av arbeidet	21
II	S P E S I E L L D E L	25
	1. Oversikt over de enkelte objekter	25
	2. Omtale av de enkelte objekter med hovedstyrets innstilling	27
	Innledning	27
	Vassdrag i Akershus	27
	Objekt nr. 3. Hurdalsvassdraget og Leira	28
	Vassdrag i Hedmark og Oppland	33
	Objekt nr. 9. Kynna	34
	Objekt nr. II 1. Imsa/Trya	35
	Objekt nr. II 2. Grimsa	38
	Objekt nr. II. Atna	40
	Objekt nr. 14. Jora/øvre del av Lågen	43
	Vassdrag i Buskerud	49
	Objekt nr. 34. Vassdrag i Hemsedal	49
	Objekt nr. 36. Todøla	52
	Objekt nr. 37. Krøderen	53
	Vassdrag i Vestfold og Telemark	54
	Objekt nr. II 5. Daleelv	54
	Objekt nr. 44. Sjåvatnområdet	57
	Objekt nr. 45. Lifjellområdet	60
	Objekt nr. 46. Området mellom Seljordvatn - Flåvatn	63
	Objekt nr. 51. Området vest for Fyresvatn	66
	Vassdrag i Aust- og Vest-Agder	67
	Objekt nr. 56. Vegårdselv	67
	Objekt nr. 60. Lyngdalsvassdraget	70
	Vassdrag i Rogaland	73
	Objekt nr. 61. Bjerkreimvassdraget	73
	Objekt nr. 70. Vikedalselva	79

Vassdrag i Hordaland 81
Objekt nr. 76. Granvinelvi 82
Objekt nr. 77. Fosselv 83
Objekt nr. 78. Eikjedalselv 87
Objekt nr. 80. Vossavassdraget 88
Objekt nr. 83. Ynnesdalsvassdraget 97
Vassdrag i Sogn og Fjordane 100
Objekt nr. 90. Undredalselvi 100
Objekt nr. 91. Flåmsvassdraget 102
Objekt nr. 92. Utlavassdraget 108
Objekt nr. 93. Feigevassdraget 109
Objekt nr. 26. Mørkrid 113
Objekt nr. 97. Storelva 115
Objekt nr. 98. Jølstra 116
Vassdrag i Møre og Romsdal 123
Objekt nr. 102. Ørstavassdraget 123
Objekt nr. 105. Vesteråselv 125
Objekt nr. 109. Stordalsvassdraget 127
Objekt nr. 111. Istra 130
Objekt nr. 116. Todalselva 132
Objekt nr. 114. Drivavassdraget 135
Vassdrag i Sør-Trøndelag 139
Objekt nr. 124. Gaula 139
Objekt nr. II 10. Garbergelva 151
Vassdrag i Nord-Trøndelag 153
Objekt nr. 131. Stjørdalsvassdraget 156
Objekt nr. 132. Snåsavatn 161
Objekt nr. 133a. Ogna 162
Objekt nr. 133b. Skjækra 164
Objekt nr. 136. Høylandsvassdraget 165
Objekt nr. 139. Sørlivassdraget 166
Objekt nr. II 15. Nesåa 167
Vassdrag i Nordland 170
Objekt nr. 141. Terråkelva 171
Objekt nr. 146. Lomsdalsvassdraget 173
Objekt nr. 154. Langvatn 177
Objekt nr. 155. Valnesvassdraget 179
Objekt nr. 162. Elvegårdselv 180
Objekt nr. III 1. Vefsnavassdraget 182
Objekt nr. III 2. Vassdrag i Indre Visten 187
Objekt nr. III 3. Vassdrag til Hellemofjord 191
Vassdrag i Troms og Finnmark 194
Objekt nr. 172. Spansdalsvassdraget 195
Objekt nr. 182. Barduvassdraget ovenfor Altevatn 196
Objekt nr. 184a. Nordkjoselva 198
Objekt nr. 191. Reisavassdraget 200
Objekt nr. 191a. Oksfjordvassdraget 203
Objekt nr. 196. Repparfjordvassdraget 204
Objekt nr. 198. Snefjordvassdraget 205
Objekt nr. 200. Lakselva 206
Objekt nr. 204. Julelva 208
Objekt nr. 205. Vesterelva til Syltefjord 209
Objekt nr. 219. Karpelva 210

HOVEDSTYRETS INNSTILLING - KONKLUSJON

Hovedstyret har stort sett fulgt kontaktutvalgets (Sperstadutvalgets) tilråding gitt i NOU 1983:41 Verneplan for vassdrag III når det gjelder de enkelte vassdragsobjekter.

Ut fra de innkomne uttalelser har hovedstyret for noen objekters vedkommende funnet det riktig å fravike utvalgets tilråding (I oversikten over de enkelte objekter nedenfor er disse merket med *). Hovedstyret går således inn for konsesjonsbehandling av Daleelva i Vestfold, Vegårdsvassdraget i Aust-Agder, Bjerkreimvassdraget i Rogaland, Raundalsvassdraget og Ynnesdalsvassdraget i Hordaland, Feigevassdraget og Jølstra i Sogn og Fjordane, Todalselva i Møre og Romsdal, Gaula i Sør-Trøndelag og Forra i Nord-Trøndelag. Med unntak av Bjerkreimvassdraget og Raundalsvassdraget hvor utvalget var delt i synet på vern/konsesjonsbehandling anbefalte utvalget varig vern av disse vassdragene. På den annen side tilrår Hovedstyret varig vern av vassdrag i Sjåvatnområdet i Telemark, Fosselv i Hordaland, Flåm og Storelv i Sogn og Fjordane og Nordkjoselva i Troms. Utvalget var her delt eller anbefalte konsesjonsbehandling.

Hovedstyret slutter seg til Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av Vefsna, Vassdrag til Indre Visten og vassdrag til Hellemofjord.

Dersom hovedstyrets innstilling blir fulgt vil verneplanen ha et omfang som følgende oppstilling viser:

Antall vernede vassdragsobjekter med kraftpotensial i TWh

	Antall objekter	TWh
Stortingsvedtak 1973 og 1980	148	11,7
Hovedstyrets innstilling	47	8,6
Totalt	195	20,3

For de enkelte objekter er Hovedstyrets innstilling:

Fylke	Obj. nr.	Navn	Kraft-potensial GWh	Hovedstyrets innstilling
Akershus	3	Hurdalsvassdraget og Leira	104	varig vern
Hedmark	9	Kynna	-	varig vern
Hedmark/Oppland	II 1	Imsa/Trya	108	konsesjonsbeh.
"	II 2	Grimsa	-	varig vern
"	II	Atna	367	varig vern
Oppland	14	Jora og øvre del av Lågen	458	konsesjonsbeh.
Oppland/Sogn og Fjordane	26	Mørkrid	510	varig vern

Buskerud	34	Vassdrag i Hemsedal	83	varig vern/ konsesjonsbeh.
"	36	Todøla	10	konsesjonsbeh.
"	37	Krøderen	-	tas ut
Vestfold/ Telemark	II 5	Daleelv	33	konsesjonsbeh.*
Telemark	44	Sjåvatnområdet	70	varig vern*
"	45	Lifjellområdet	67	varig vern
"	46	Området mellom Seljordvatn og Flåvatn	22	varig vern
"	51	Området vest for Fyresvatn	-	varig vern
Aust-Agder	56	Vegårdsvassdraget	88	konsesjonsbeh.*
Vest-Agder	60	Lyngdalsvassdraget	481	varig vern
Rogaland	61	Bjerkreimvassdraget	718	konsesjonsbeh.
"	70	Vikedalselva	264	varig vern
Hordaland	76	Granvinelvi	16	varig vern
"	77	Fosselv	130	varig vern*
"	78	Eikjedalselv	48	varig vern
"	80	Vossavassdraget	1 530	
		Raundalsvassdraget	1 220	konsesjonsbeh.*
"		Strandavassdraget	220	varig vern
"		Bordalselv	90	varig vern
"	83	Ynnesdalsvassdraget	53	konsesjonsbeh.*
Sogn og Fjordane	90	Undredalsvassdraget	160	varig vern
"	91	Flåmsvassdraget	562	varig vern (3 mot 2)*
"	92	Utlavassdraget	-	varig vern
"	93	Feigevassdraget	644	konsesjonsbeh.*
"	97	Storelva m/Laukelandsfoss	40	varig vern*
"	98	Jølstra m/Huldrefoss	600	konsesjonsbeh.*
Møre og Romsdal	102	Ørstavassdraget	10	konsesjonsbeh.
"	105	Vesteråselv m/Storseterfoss	34	varig vern
"	109	Stordalsvassdraget	238	varig vern
"	111	Istra m/Stigfoss	37	varig vern
"	114	Drivavassdraget	520	varig vern
"	116	Todalselva	171	konsesjonsbeh.*
Sør-Trøndelag	124	Gaula	1 190	konsesjonsbeh.
"	II 10	Garbergelva	200	varig vern
Nord-Trøndelag	131	Forra	613	konsesjonsbeh.*
"	131	Sona	300	varig vern
"	132	Snåsavatn	-	tas ut
"	133a	Ogna	180	varig vern
"	133b	Skjækra	160	varig vern
"	136	Høylandsvassdraget	68	varig vern
"	139	Sørlivassdraget	6	varig vern
"	II 15	Nesåa	107	konsesjonsbeh.
Nordland	141	Terråkelva	62	konsesjonsbeh.
"	146	Lomsdalsvassdraget	508	konsesjonsbeh.
"	154	Langvatn	-	tas ut
"	155	Valnesvassdraget	28	varig vern
"	162	Elvegårdselv (Vassdalen)	28	varig vern
"	III 1	Vefsnavassdraget	2 152	varig vern (4 mot 1)
"	III 2	Vassdrag i Indre Visten	236	varig vern
"	III 3	Vassdrag til Hellemofjord	265	varig vern

Troms	172	Spansdalsvassdraget	-	varig vern
"	182	Barduvassdraget ovenfor Altevatn	20	varig vern
"	184a	Nordkjoselva	14	varig vern*
"	191	Reisavassdraget	577	varig vern
"	191a	Oksfjordvassdraget	-	varig vern
Finnmark	196	Repparfjordvassdraget	145	varig vern
"	198	Snefjordvassdraget	-	varig vern
"	200	Lakselva	185	varig vern
"	204	Julelva	-	varig vern
"	205	Vesterelva til Syltefjord	5	varig vern
"	219	Karpelva	10	varig vern

Hovedstyret mener man nå har fått den landsomfattende verneplan for vassdrag som Stortinget har bedt om. Gjenværende vassdrag bør vurderes ved vanlig konsesjonsbehandling. Hovedstyret tilrår at Verneplan I, II og III sammenfattes til ett dokument og vil anbefale at det skaffes en oversikt og bedre dokumentasjon av verneinteressene og kraftpotensialet knyttet til vernplan I og II.

Hovedstyret har i kap 4 kommet med en tilråding om grenser for de objekter i Verneplan I og II hvor disse har vært uklare.

I kap. 5 tas opp hva vernet omfatter. Hovedstyret mener de foreliggende verneplaner bare gir rettslig vern mot kraftutbygging.

Hvis det er ønskelig med rettslig vern også mot andre inngrep, antas det nødvendig å ta opp saken for hvert enkelt område for seg. I så fall blir det aktuelt med utredninger, høringsrunder m.v. før slikt eventuelt utvidet vern kan bli vedtatt. Hovedstyret mener verneomfanget må differensieres, men vil presisere at vernevedtakene må formuleres slik at bestående virksomheter og forhold i vassdragene som vernes såvidt mulig ikke blir hindret.

I. GENERELL DEL

1. INNSTILLINGENS FORMELLE GRUNNLAG

Ved Stortingets behandling av innst. S. nr. 10 (1980-81) 30. oktober 1980 ble det gitt klarsignal til sluttbehandling av de midlertidig vernede vassdrag med sikte på en endelig verneplan. Kontaktutvalget for verneplan for vassdrag gjennopptok sitt arbeid i 1980.

Departementet antok at kontaktutvalgets arbeid ville munne ut i en rapport og sa om denne:

> "Rapporten som skal redegjøre for verneinteressene, skal danne grunnlag for den helhetsvurdering som Vassdragsdirektoratet og Hovedstyret skal foreta, og hvor det også tas hensyn til samfunnets elektrisitetsforsyningsbehov. Rapporten skal følge som vedlegg til direktoratets innstilling til Hovedstyret og videre til departementet og Stortinget".

Kontaktutvalget har ved behandlingen av Verneplan III hatt følgende sammensetning:

"1. Vassdragsdirektør Hans P. Sperstad, Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE), formann, med varamann fagsjef Åge Hjelm-Hansen, NVE.
2. Jorddirektør Ottar Fjærvoll, Landbruksdepartementet.
3. Professor dr. Just Gjessing, formann i Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer
4. Professor dr. Olav Gjærevoll, formann i Statens naturvernråd.
5. Byråsjef Kjell Hauge, Miljøverndepartementet.
6. Fagsjef Knut Ove Hillestad, NVE, Natur- og landskapsavdelingen.
7. Husmor Marit Wikholm, nestformann i Statens friluftsråd.
8. Fagsjef Bo Wingård, NVE, Avdeling for vasskraftundersøkelser".

Kontaktutvalget la i oktober 1983 fram en fyldig rapport nr. 3 om Verneplan for vassdrag, trykt som NOU 1983:41.

Det framgår av utredningen at

"utvalgets vurderinger bygger på et meget omfattende registreringsmateriale som for en stor del er samlet inn spesielt for å danne grunnlag for denne vurderingen. Registeringer av følgende interesser har ligget til grunn:
- Naturvitenskapelige interesser
- Kulturvitenskapelige interesser
- Friluftsinteresser
- Vilt- og fiskeinteresser
- Vannforsynings- og resipientinteresser
- Landbruksinteresser
  - jord- og skogbruk
  - reindrift
- Kraftressurser

Da kontaktutvalgets utredning (NOU 1983:41) forelå trykt i oktober 1983 sendte Vassdragsdirektoratet denne til fylkene og berørte kommuner til uttalelse. Det ble også bedt om uttalelser fra kraftselskaper, universiteter, organisasjoner og institusjoner med tilknytning til kraftutbygging, landbruk, reindrift, friluftsliv, fiske og vilt, naturvitenskap, naturvern og kulturvern. Utdrag av de innkomne uttalelser er tatt med i innstillingens spesielle del som grunnlag for Hovedstyrets innstilling.

Høringsfristen ble satt til 1. februar 1984, men de uttalelser som er innkommet til og med 10. mai er innarbeidet i innstillingen.

2. FORHOLDET TIL VERNEINTERESSENE/OPPFØLGING AV VERNEPLANEN

Følgende punkt, oppstilt av Industridepartementet og med tilslutning fra stortingets industrikomite, har vært retningsgivende for utvalgets arbeid:

"a) De utvalgte vassdrag med tilstøtende områder bør representere et variert tilbud av verneinteresser og typer av vassdragsområder. Noen av områdene bør være av betydelig størreslse.

b) Verneplanen må gi en rimelig fordeling på de ulike landsdeler, dog slik at de vassdragsområder som er sentralt beliggende og som betyr mye for mange mennesker gis prioritet.

c) Planen må ikke gis et slikt omfang at dekning av landets elektrisitetsbehov vil medføre for store økonomiske ofre.

Utvalget har presisert enkelte av punktene.

> "Enkelte verneinteresser tilsier at vassdrag blir helt unntatt fra kraftutbygging. Det vil særlig gjelde de naturvitenskapelige interesser og de friluftsinteresser som består i å bevare områder av tilnærmet uberørt natur. Verneinteressene vil være særlig store i de relativt få tilfelle, der det fremdeles er mulig å bevare store og forholdsvis uberørte områder".

> "Utvalget har lagt vekt på å komme fram til en mest mulig tjenelig verneplan som tar tilbørlig hensyn spesielt til behovet for type- og referansevassdrag i landets ulike geografiske regioner. I tillegg har utvalget lagt vekt på å ta vare på forekomster av spesiell/sjelden karakter, både i naturvitenskapelig og kulturvitenskapelig sammenheng. Hensynet til reindriftsnæringen har veiet spesielt tungt i Nordland, Troms og Finnmark".

> "Utvalget har også lagt vekt på ytterligere et moment, nemlig vernet av endel fosser, særlig på Vestlandet. Fjell, fjorder og fosser er landskapselement som sammen skaper det storslåtte i norsk natur og har gjort den verdensberømt. Utvalget anser det som en nasjonal oppgave å verne dette særpreget. Det presiseres at tilråding om konsesjonsbehandling ikke oppfattes som klarsignal for utbygging og at verneverdiene er avskrevet".

Fra kulturfaglig hold er det reist innvendiger mot Sperstadutvalgets innstilling. Fra Det historisk-filosofiske fakultet ved universitetet i Bergen sies det:

> "at utvalget har tatt lite hensyn til de kulturhistoriske verneverdiene i sine vurderinger. De peker spesielt på at 3 av de 14 vassdragene innenfor Historisk Museums ansvarsområde, som styringsgruppen for registrering og vurdering av kulturverdier har gitt høgeste verneverdi, ikke uforbeholdent er blitt foreslått vernet av Sperstadutvalget".

Riksantikvaren påpeker i brev av 31.1.84 at Bjerkreimvassdraget, Vosso og Flåmsvassdraget er vassdrag som inneholder kulturminner og kulturlandskap av helt spesiell stor verdi og som ikke kan erstattes av andre verneobjekter. Riksantikvaren sier videre:

> "Til tross for de innvendigene som er nevnt ovenfor, kan en slå fast at vern av kulturminner og kulturlandskap har fått en bred plass i utredningen. Det er svært positivt at så mange av de vassdragene som Prosjektet har satt i en høy verneklasse, nå er foreslått varig vernet. Selv om verneplanen dermed har fått et viktig tilskudd, er ennå ikke alle de viktigste typene kulturlandskap og kulturminner i de forskjellige landsdelene representert. Her vil vi spesielt peke på Trøndelag, Agder og Vestlandet. Flere av de vassdragene som er foreslått varig vernet, er dessuten av relativt liten betydning sett fra et kulturminnevern-synspunkt. En må derfor i de kommende år trekke inn flere vassdrag for å fylle "hull" i verneplanen".

Vassdragsregulantenes forening sier om de kriterier som er lagt til grunn for utvelgelsen:

> "finner det galt at hele nedbørfeltet skal tas i betraktning når vassdragsreguleringenes virkning vurderes. Etter vår mening er det de direkte berørte eller vassdragsnære områder som må vurderes. Problemet er kjent fra vanlig konsesjonsbehandling, fra Samlet plan, og er altså heller ikke unngått i forbindelse med verneplanarbeidet. De forskjellige faggruppene har i - en etter vår mening uforsvarlig grad - betraktet hele nedbørfeltet i sine vurderinger. Hvordan dette har slått ut på den endelige sluttvurdering vites ikke. Verdikriteriene synes imidlertid å ha fjernet seg vel langt fra realitetenes verden når sandavsetninger eller nyere tids kulturminner beliggende km-vis fra nærmeste elv skal ha avgjørende betydning for en verneplan for vassdrag. Helt uforståelig blir det når også funntomme områder - ifølge kulturminnegranskerne - bør vurderes m.h.t. verneverdi".

Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer påpeker i sin uttalelse av 6.2.84

> "Erfaringen hittil tilsier at det er gjennom verneplansvedtakene at de vesentligste av de faglige verneverdier i vassdragene er blitt ivaretatt. Det nasjonale kontaktutvalg ser derfor med bekymring på den kobling som nå finner sted mellom Verneplan III og Samlet plan. Det er nå bestemt at vassdrag hvor vernespørsmålet er koblet til behandlingen av andre navngitte vassdrag, skal være med i Samlet plan (jfr. Miljøverndepartementets brev til fylkesmennene av 5.1.1984).
>
> Slik vi oppfatter Samlet plan skal en her ikke vurdere de enkelte vassdrag i verneplansammenheng. En anbefaler derfor at Sperstadutvalgets tilråding og saksdokumenter legges til grunn for den videre behandling av verneplanen. Kun ved dette arbeidet er det mulig å sikre de faglige interesser best mulig ut fra Verneplanens målsetting. Ved Verneplan III er det også lagt ned et betydelig arbeid i å dokumentere de faglige verdier, mens det faglige innspill i Samlet plan er minimalt i forhold. En sammenligning av vassdragene vil derfor falle på faglige forhold".

Norges Naturvernforbund påpeker i sin uttalelse

> "Den allerede gjennomførte, og for en stor del planløse og omfattende, vannkraftutbygging i Norge, har selvsagt umuliggjort en fullgod representativ verneplan. For best mulig å oppfylle Stortingets intensjoner, plikter imidlertid Regjeringen å ha verneplanmålene klart for øye i samband med behandlingen av bl.a. "verneplan III"-forslaget, Samlet Plan for vassdrag, vassdrag som er tatt ut av Samlet Plan, den nye energimeldingen og energiøkonomiseringsmeldingen og handlingsprogrammet til denne".

Sperstadutvalget peker på at Verneplan III må ses på som den foreløpige avslutning av en tretrinns prosess som fører fram til en landsplan for vern av norske vassdrag. Utvalget har pekt på at det er riktig at disse delplaner så snart som mulig sammenfattes til ett dokument. Et samlet dokument vil være sterkere og mer rasjonelt og vil lette presentasjonen av den. Utvalget antar også at det i forbindelse med konsesjonsbehandling og ved behandling av "samlet plan for gjennværende vassdrag" vil kunne bli fremmet forslag om utnyttelse av vassdrag til andre formål enn vasskraft.

Fylkesmannen i Telemark kommenterer dette tema og sier seg enig i utvalgets betraktninger og at nye vassdrag som blir vedtatt varig vernet innarbeides i verneplanen. Han peker også på at en sammenfatting av verneplanen utvilsomt vil lette presentasjonen av planen og gjøre den mer oversiktlig både for forvaltningsorganene, private interesser som berøres og for allmennheten.

Universitetet i Oslo mener om dette:

> "et viktig mål med konsesjonsbehandlingen må være å vurdere hvorvidt aktuelle vassdrag kan utfylle klare mangler ved de vedtatte verneplaner. Det er derfor viktig at utredningsarbeidet i forbindelse med framtidige utbyggingsprosjekter trekker verneplanen inn i sin vurdering".

Universitetet i Oslo viser til den store forskjell i grunnlagsmaterialet for de to verneplanene og peker på behovet for en oppdatering av beskrivelse og vurdering av de øvrige vassdrag på verneplanen, etter samme mønster som for de midlertidig vernede (Verneplan III). De anbefaler igangsatt et prosjekt, etter mønster fra arbeidet med de midlertidig vernede vassdrag, som kan bringe en oversikt over verneplanens samlede faglige kvaliteter. Dette er også et syn som Universitetet i Trondheim og Tromsø gir uttrykk for i sine uttalelser. De fremhever også at et viktig mål med konsesjonsbehandling i fremtiden må være å vurdere hvorvidt aktuelle vassdrag kan utfylle mangler ved de vedtatte verneplanene.

Vassdragsregulantenes forening viser til Sperstadutvalgets behov for at de to delplanene så snart som mulig sammenfattes til ett dokument og forstår dette slik

> "at dette ønsket fremkommer mer av formelle enn av reelle grunner. Foreningen oppfatter således såvel utvalgets som de forskjellige faggruppers anbefalinger som endelige og fullstendige, idet de oppsummerer resultatet av Verneplanene I, II og III. En sammenfatning vil således ikke endre faggruppenes eller utvalgets innstilling på noe punkt".

I likhet med Sperstadutvalget er også Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer opptatt av at verneplanarbeidet fullføres og at første trinn er å sammenfatte de tre delplanene så snart som mulig til ett dokument. For å oppfylle Verneplanens målsetting er det ifølge kontaktutvalget nødvendig å verne ytterligere vassdrag.

Hovedstyret vil peke på at behandlingen av Verneplan for vassdrag har en annen saksbehandlingsmåte enn vanlig konsesjonsbehandling. Problemer av landsomfattende karakter - slik som verneplanen har - kan ikke løses bit for bit slik det er vanlig ved konsesjonsbehandling. Både av den grunn og ut fra den målsetting Stortinget har skissert for verneplanen, slutter Hovedstyret seg til de kriterier Sperstadutvalget har lagt til grunn ved sin vurdering. Naturvern- og vitenskapelige interesser må i de fleste tilfelle vurderes i lands- eller landsdelssammenheng. Hovedstyret har i tillegg vurdert de innkomne uttalelser fra kommunene, fylkeskommunene, organisasjoner og andre.

Helt siden arbeidet med en landsplan for vern av vassdrag tok til, har det vært et håp at når den lå ferdig, skulle den være med å effektivisere behandlingen av konsesjonssakene, jfr. f.eks. utvalgets uttalelse i NOU 1983:41 sist i punkt 5.2. Hovedstyret ser det slik at vi nå har fått den landsomfattende verneplan for vassdrag som Stortinget har bedt om. I samsvar med Stortingets forutsetninger skal da gjenværende vassdrag vurderes ved vanlig konsesjonsbehandling

ut fra vassdragsreguleringslovens regler. Skulle Miljøverndepartementet unntaksvis mene at en sak også bør vurderes ut fra vernesektorinteresser må departementet si klart fra tidlig i 4a-fasen og ordne med dekning av de tilleggsutredninger som trengs. Etter Hovedstyrets oppfatning er det få tilfelle der det siste vil være aktuelt, jfr. utvalgets innstilling under 2.3.2. side 17,3. nederste avsnitt.

Hovedstyret vil sterkt rå til at de tre delplaner Verneplanen består av sammenfattes til ett dokument og vil anbefale at det skaffes en oversikt og bedre dokumentasjon av verneinteresser og kraftpotensial knyttet til verneplan I og II. Dette vil lette den videre behandling av omfanget av vernet som er nærmere kommentert i kap. 5. En samlet og godt begrunnet Verneplan vil bedre vise i hvilken grad verneinteressene er ivaretatt. Dette vil også bidra til en mer effektiv behandling av fremtidige vassdrag som skal konsesjonsbehandles.

3. FORHOLDET TIL KRAFTFORSYNINGEN

3.1. Energipolitikken

Regjeringen har bebudet en ny energimelding framlagt for Stortinget samtidig med Verneplan III. Underlagsmateriale til energimeldingen blir oversendt fra Hovedstyret våren 1984. Sperstadutvalget har på sidene 26-28 i sin rapport noen energipolitiske betraktninger som Hovedstyret har visse motforestillinger til. Hovedstyret finner det imidlertid ikke riktig å ta opp noen diskusjon om dette i verneplansammenheng, men viser i stedet til den uttalelse som blir gitt i sammenheng med energimeldingen.

3.2. Nyttbar vasskraft og vernet kraftpotensial

Som nyttbar vasskraft regnes i dag et kraftpotensial på ca. 174 TWh/år midlere årsproduksjon. Det omfatter kostnadsklassene I, IIA, IIB og III dvs. kraftpotensial som det samfunnsøkonomisk er billigere å utnytte enn alternativ varmekraft.

Pr. 01.01.84 er utbygget 99.2 TWh og ytterligere 5.9 TWh er konsesjonsgitt. Videre er 11,7 TWh gitt varig vern mot kraftutbygging. Ikke disponert kraftpotensial er m.a.o. 57.0 TWh. Av dette er 12.6 TWh vernet til 1985 mens ytterligere 2.7 TWh er trukket inn i verneplanvurderingen av Sperstadutvalget.I tillegg til det som er tatt med i verneplansammenheng blir det unntatt og i praksis vernet kraftpotensialer som blir beskåret ved konsesjonsbehandlingen eller ved at de ikke blir tatt med av søker. Hensynet til miljøfaktorene gjør at et stadig økende potensial på denne måten blir holdt utenfor utbygging. Størrelsen på disse potensialer er vanskelig å kvantifisere, særlig de som blir beskåret ved konsesjonsbehandlingen, fordi beskjæringen ikke bare medfører reduksjon av antatt kWh, men også ofte av kraftens kvalitet (reduksjon av vinterkraft pga. lite utbygd magasinkapasitet).

Flere fylker er nå kommet i den situasjon at det bare er få og dyre prosjekter igjen å bygge ut, mens store kraftressurser er båndlagt i form av varig eller midlertidig vern. Samtidig opererer en der med noen av landets høyeste kraftpriser. Forholdet er nå at en svært stor del av det gjenværende utbyggbare kraftpotensial er konsentrert om få fylker, mens de øvrige vanskelig kan dekke egen forbruksøkning i særlig lang tid framover fra egne kilder.

Følgende tabell viser fylkenes kraftpotensiale:

OVERSIKT OVER NYTTBAR VASSKRAFT PR 1.1.84 (MIDLERE ÅRSPRODUKSJON I TWh)

FYLKE	TOTALT	UTBYGD/ UNDER UTB.	VARIG VERN/ FORESLÅTT VARIG VERNET AV HST.	REST
Østfold	4,1	4,0	0,0	0,1
Akershus/Oslo	1,0	0,9	0,1	0,0
Hedmark	5,7	2,3	2,0	1,4
Oppland	13,0	4,7	1,8	6,5
Buskerud	11,5	8,8	0,8	1,9
Vestfold	0,2	0,0	0,0	0,2
Telemark	13,3	11,6	0,6	1,1
Aust-Agder	6,2	4,1	0,1	2,0
Vest-Agder	10,3	8,3	0,7	1,3
Rogaland	13,2	9,5	0,3	3,4
Hordaland	22,0	13,4	4,4	4,2
Sogn og Fjordane	21,1	10,1	1,5	9,5
Møre og Romsdal	9,7	5,4	1,3	3,0
Sør-Trøndelag	6,4	3,8	0,2	2,4
Nord-Trøndelag	6,0	2,3	0,8	2,9
Nordland	22,3	12,1	2,9	7,3
Troms	4,8	2,4	1,8	0,6
Finnmark	3,0	1,4	1,0	0,6
Sum	173,8	105,1	20,3	48,4

I denne oversikten er benyttet tall fra NOU 1983:41 vedrørende vernet kraftpotensial, mens de øvrige tallene er hentet fra "oversikt over nyttbar vasskraft pr 1.1.84"

3.3. Vern kontra konsesjonsbehandling

Et forhold som har vært mye diskutert og som det kan være nødvendig å peke på er at verneplanens vurderinger i svært liten grad bygger på de virkelige skader og ulemper en aktuell kraftutbygging vil påføre ulike verne- og brukerinteresser. Registrering av verne- og brukerinteresser har med få unntak vært foretatt i hele vassdragenes nedbørfelt uten at en har sett dette i forhold til de begrensede inngrep som en eventuell kraftutbygging ville medføre. Verneinteressene har derved fått en dimensjon som ikke står i forhold til en eventuell kraftutbygging.

Til dette uttaler Vassdragsregulantenes forening (RL) i brev av 27.1.84:

> "Slik vi oppfatter det har arbeidet med de tre verneplaner i stor utstrekning hatt den samme svakhet som arbeidet med Samlet plan, idet konkrete utbyggingsplaner for vannkraft bare i svært liten utstrekning danner grunnlaget for øvrige interessegruppers vurderinger. Dette har også resultert i at dialog mellom vannkraftinteresser og andre interesser har vært lite brukt eller helt mangler".

Dette er også et felt som Norske elektrisitetsverkers forening (NEVF) har tatt opp og i brev av 19.1.84 heter det:

> "Utvalget understreker nødvendigheten av å betrakte sammenhengende områder som totalt verneverdige. Dette medfører at det i flere tilfelle er liten sammenheng mellom konkrete utbyggingsprosjekter og det enkelte verneobjekt.
>
> For det enkelte kraftselskap med interesser i et vassdrag kan det være vanskelig å se berettigelsen av å frede vassdraget fordi det perifert i nedslagfeltet eller endog i nabodalføret, kan finnes verneinteresser".

De utbyggingsplanene som er lagt fram er utarbeidet under forutsetning av at en her har med spesielt verneverdige vassdrag å gjøre. Planene er derfor svært skånsomme mot omgivelsene. Kraftpotensialene i endel av disse vassdragene fremstår derfor som langt lavere enn de normalt ville vært under en vanlig konsesjonsbehandling. I mange vassdrag er det utarbeidet flere alternativer og bare en omfattende konsesjonsbehandling vil her kunne avklare ulemper og fordeler ved å bygge ut vassdraget eller deler av det til kraftverksformål.

Hovedstyret har forståelse for den kritikk som er reist av RL og NEVF. På grunn av knapp tid og begrensede ressurser har det desverre ikke vært mulig å gjennomføre en så grundig analyse og behandling av det enkelte objekt som rettelig burde vært gjort når det er spørsmål om varig vern. De forskjellige ledd som har hatt ansvar for å få fram en landsomfattende verneplan har følt det tvingende nødvendig å arbeide raskest mulig for ikke å tape vernemuligheter. Hvis det senere viser seg å være prosjekter der varig vern vanskelig kan forsvares, kan vernevedtaket endres på vanlig måte av Stortinget.

3.4. Økonomiske konsekvenser av verneplanen

Norske elektrisitetsverkers forening påpeker i brev av 19.1.84 at

> "Verdien av kraftutbygging og kryssende næringsinteresser kan uttrykkes både økonomisk og teknisk, mens en for andre verneverdier er henvist til skjønn og også i noen grad til personlig innstilling.

> Vern av vannkraftkilder har som nevnt et økonomisk aspekt som vil være avhengig av prisen på vannkraft i forhold til kraft produsert på annen måte. I rapporten sies ikke noe om hvilke økonomiske ofre som kan aksepteres for verneplanen. Etter vår mening ville det være vedifullt om de økonomiske konsekvenser av verneplanen kunne bli utredet.
>
> Utvalget har etter NEVF's mening lagt for snever ramme til grunn for interesseavveiningene. I stedetfor dekning av landets elektrisitetsbehov og de næringsøkonomiske fordeler ved vannkraften, burde avveiningen baseres på landets energibehov".

Spørsmålet om hva det koster å verne mot kraftutbygging er det vanskelig å gi noe eksakt svar på. Noen vassdrag på verneplanen er så dyre å bygge ut og samtidig så kontroversielle at de muligens aldri ville blitt bygget ut uavhengig av en verneplan, og da koster det ikke samfunnet noe å verne dem. Er det derimot rimelige utbyggingsprosjekter med god samfunnsøkonomisk lønnsomhet, vil kostnaden ved varig vern bli betydelig. I tillegg til de generelle samfunnsøkonomiske konsekvensene vil også vedtak om vern kunne få direkte økonomiske konsekvenser for de enkelte fylker og kommuner som, slik systemet fungerer i dag, vil måtte dekke øket forbruk ved andre og dyrere anskaffelsesmåter. Indirekte vil også sysselsettingssituasjonen på kort og lang sikt kunne føre til økt økonomisk belastning for fylker og kommuner.

4 FORSLAG TIL DEFINISJON AV GRENSER FOR UKLARE OBJEKTER VERNET I VERNEPLAN I OG II

I St.prp. nr. 77 for 1979-80 "Verneplan II for vassdrag" er det trukket opp retningslinjer for avgrensning av verneobjektene. Videre er det lagt opp til at de mest kurante tvilsspørsmål bør kunne løses gjennom drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet. Til slutt heter det:

> "Tvilsspørsmål vil bli gjort til gjenstand for nærmere undersøkelser og fremlagt for Stortinget sammen med de 10 års vernede vassdrag".

Sperstadutvalget er i sitt mandat bedt om å gå igjennom verneplanen og liste opp objekter hvor det foreligger uklarheter og å komme med forslag til definisjoner på avgrensning. Det har innenfor de tidsrammer en har operert ikke vært mulig å gå gjennom alle verneplanens ca. 200 objekter med tanke på å fange opp alle uklarheter som måtte finnes. En antar at det fortsatt vil kunne finnes tilfelle hvor det kan bli behov for avklaring av avgrensningsspørsmål, men disse bør kunne løses som forutsatt i St.prp. nr. 77 for 1979-80. I den påfølgende liste har en forsøkt å gi en kortfattet beskrivelse av hva uklarheten består i, supplert med utvalgets tilråding, som hovedstyret slutter seg til.

Uklarhetene dreier seg i første rekke om avgrensningen av enkelte objekter. I Verneplan I og II fremgår avgrensningen av verneobjektene av kartvedlegg til verneplanene. Dette kartgrunnlaget var i en del tilfelle mangelfullt og unøyaktig og enkelte objekter var gitt en mangelfull beskrivelse. Selv om ingen av de oppståtte uklarheter har ført til særlig store konflikter i den tiden vernevedtakene har fungert finner utvalget det riktig å få definert en del objekter bedre. I mange tilfelle vil det være tilstrekkelig med rene navnendringer for å få et objekt klart definert. For andre objekter har utvalget tilrådd en forholdsvis detaljert avgrensning. Dette har blant annet vært nødvendig der vernevedtaket omfatter mange vassdrag innenfor fjellområder som vernes av hensyn til friluftsliv og naturvern (f.eks. Norefjellområdet, Lifjellområdet).

I St.prp. nr. 77 heter det at "i utgangspunktet omfatter verneobjektene så vel hovedvassdrag som sidevassdrag dvs. at det samlede nedbørfelt omfattes av vernevedtaket". I utgangspunktet vil en avgrensning som ikke følger nedbørfeltgrensen, være uheldig i en verneplan for vassdrag. Der objekter avgrenses etter andre prinsipper, bør dette uttrykkelig beskrives.

Mange vassdrag endrer navn ettersom de passerer nedover fra sine kilder mot sjøen. I slike tilfelle har man forsøkt å følge det prinsipp at navnet elva har i den nederste del av det vernete vassdrag, blir angitt. For "Vassfarelva" blir dette Urula. I alminnelighet er det hele vassdraget innenfor nedbørfeltet som menes når elver nevnes.

Objekt 2 Mosselva m/Vansjø

Objektet ble vernet "fordi de kjente utbyggingsinteressene er ubetydelige, mens vernehensynene er vesentlige". Mosseelva er bare navnet på vassdraget mellom Vansjø og fjorden. Verneplankartene har inntegnet hele Vansjøs nedbørfelt og det synes ikke å herske tvil om denne avgrensingen. Det ble i 1983 gitt konsesjon for en viss utnyttelse av fallet i Mossefossen.

Forslag: Hele vassdragets nedbørfelt inngår i objektet.

Objekt 4 Oslomarkavassdragene

I St.prp. nr. 4 (1972-73) står " at det med Oslomarkavassdragene menes bl.a. (vår understrekning) Sandvikselva, Lysakerelva, Hoffselva, Frognerbekken, Akerselva, Nittelva, Leira og Børteelva, alle med sidevassdrag". Leira er senere tatt ut og behandlet i Verneplan III. På tidligere verneplankart omfatter objektet også de vassdrag i Asker som drenerer den vestlige del av marka, mens Ljansbekken og Fjellhammerelva som drenerer deler av Østmarka ikke er inntegnet.

Den opprinnelige beskrivelsen av objekt 27 "Drammen-Nordmark" innbefatter bl.a. Gåsebekken, nedre del av Solbergelva og Glitra samt Asdøltjern m/Asdøla, Sandungen og selve Lierelva.

Det er gode grunner for å verne Sandungen og Asdøltjern m/Asdøla, og vi finner det derfor hensiktsmessig å innlemme dette vassdraget i obj. 4 sammen med de øvrige vassdragene i Askermarka/Vestmarka. Beskrivelsen av obj. 4 bør derfor være:

Forslag: Objektet omfatter de vassdrag som drenerer ned til Oslofjorden fra og med Sandungen og Asdøltjern m/Asdøla (til kryssing av rv 285) i vest og til og med Ljansbekken i øst, i tillegg nedbørfeltene til Nittelva, Fjellhammerelva og Børteelva som drenerer til Øyern.

Objekt 5 Ljøra

Det synes ikke være noen særlig uklarheter i avgrensningen. Det presiseres at objektet omfatter vassdrag øst for Trysilvassdraget.

Objekt 12 Åstavassdraget

Av hensyn til friluftslivet ble konsesjonssøknaden avslått. Hele nedbørfeltet ned til utløpet i Glomma inngår i objektet.

Objekt 13 Moelvvassdraget med Næren

Moelva mellom Næren og Mjøsa er utbygd med noen mindre kraftverk slik at Næren er regulert 3 meter. Objektet synes å omfatte hele nedbørfeltet.

Forslag: Objektet omfatter hele Moelvas nedbørfelt.

Objekt 24 Buvassfaret/Lomsdalselv

Vassdragene ble i 1973 vernet på grunn av små utbyggingsinteresser i forhold til verneinteressene. Hva som omfattes av betegnelsen "Buvassfaret" går imidlertid ikke fram av det skrevne materialet. Fra Oppland Fylkesverk er det antatt at Buvasselva er varig vernet. Det vises også til jubileumsboka "Langs Begna" utgitt av Foreningen til Bægnavassdragets regulering i forbindelse med foreningens 75-års jubileum i 1983. På side 148 står

> "Spørsmålet om Buvassfaret er senere ikke fulgt opp av vår forening, og i dag har nok tiden løpet fra dette prosjektet, også på grunn av det vernevedtak som for tiden gjelder". "Senere er Buvassfaret blitt varig vernet".

I denne omtalen hvor vassdraget også er tegnet inn nyttes betegnelsen Buvassfaret om det som på nye kart er navnsatt med Buvasselva.

Objektet skulle således være avgrenset av nedbørfeltet til elvene Buvasselva, Tørrsjøelva og Lomsdalselv

Objekt 25 Vassfaret

Vassfaret ble vernet i forbindelse med Verneplan I. Utvalget uttalte i sin første rapport at på grunn av de betydelige friluftsog naturverninteresser, utpeker objektet seg som et område av stor verneverdi. I rapportens kartbilag er elvene Muggedøla og Hølera tegnet inn i objektet. Denne tolkningen av objektets omfang må ansees som anerkjent, jfr. OED's brev av 26.6.82. M.h.t. elva gjennom selve Vassfaret, som har mange navn, hersker det liten tvil om at denne er vernet helt ned til utløpet i Sperillen. Objektet omfatter altså nedbørfeltene til elvene Hølera, Muggedøla og Urula.

Langvatn (844 m o.h.) har avløp i begge ender. Det ene løpet drenerer mot Buvatn i Urulas felt, mens det andre har utløp til Todøla. Førstnevnte tar imot omlag 2/3 av vassføringen fra Langvatnet. Todøla inngår som objekt nr. 36 i verneplan III og anbefales frigitt for konsesjonsbehandling.

Det som må være avgjørende for vern eller ikke vern, er hvilke verneverdier som finnes ved eller i vatnet. Det foreligger ikke i dag opplysninger om disse, men hvis det blir søkt konsesjon for utbygging av Todøla, må slike fremskaffes.".

Forslag: Objektet omfatter nedbørfeltene til elvene Hølera, Muggedøla og Urula. Eventuelt vern av Langvatn avgjøres ved konsesjonsbehandling av Todøla.

Objekt 27 Drammen - Nordmark

Området ble foreslått varig vernet under henvisning til at de kjente utbyggingsinteresser var ubetydelige, mens vernehensynene var vesentlige. Vernet ble begrunnet særlig med de store friluftsinteressene. St.prp. nr. 4 gir ingen holdepunkter om avgrensningen. Tidligere verneplankart har tegnet inn nedslagsfeltet til Lierelva.

Forslag: Av hensyn til frilufts- og naturvernhensynene foreslås at vernet omfatter områdene over kote 200, avgrenset av Tyrifjorden, Lierelva og Drammensvassdraget.

Objekt 28 Holleia

I St.prp. nr. 4 er objektet ikke beskrevet. Fra Sperstadutvalgets første rapport hitsettes:

"Gabrielsen-komitéen - (G 16).

Fra innstillingen siteres:

"Komitéen finner det ikke sannsynlig at det vil kunne bli spørsmål om utbygging i området og har ikke noe å bemerke til en eventuell fredning".

Industrikomitéen i Stortinget har ført Holleia (Henoavassdraget m.v.) i gruppen "Fredningsforslag som tidligere er vedtatt eller bør kunne fremmes nå".

Buskerud jeger- og fiskerforening fremmet verneforslaget som var grunnlaget for Gabrielsen-komitéens behandling av området

Nyttbar, ikke utbygd vasskraft:
Det er ingen kjente utbyggingsinteresser.

Utvalgets vurdering

Utvalget foreslår at området av hensyn til de alminnelige friluftsog naturverninteresser blir tatt med i verneplanen. Vernet bør gjøres varig.

Fylkesmannens uttalelse av 10. september 1970 opererer med "Holleia som Henoa - og Vælerenvassdraget". Da det også her har vært friluftsog naturinteresser som har ligget til grunn for forslaget foreslås følgende avgrensning:

Forslag: Objektet omfatter arealene over kote 200 avgrenset av Tyrifjorden, veien Sokna - Krøderen, Krøderen og Snarumselva.

Objekt 35 Vassdrag i Gol

Objektet omfatter nedbørfeltet til tre sideelver som alle er geografisk adskilt. Liaåni renner ut i Hallingdalselva, Logga og Vola i Hemsila fra hver sin side. Objektet omfatter disse tre sidevassdrags nedbørfelt.

Objektet kunne med fordel hete: Liaåni, Logga og Vola i Gol.

Objekt 38 Norefjellområdet

Objektet ble gitt varig vern i Verneplan I av hensyn til alminnelige frilufts- og naturverninteresser. Det ble ikke gitt noen klar beskrivelse av avgrensingen av verneområdet.

Det hersker uklarhet om avgrensningen av de nordlige områder. Ut fra verneplankartet synes Grøslandselvi å ligge innenfor mens grensen ved Stamnselvi er uklar.

Det foreligger verneinteresser i Tingsjøområdet og utbyggingsinteresser i Grøslandelvi som kan forenes.

Forslag: Objektet er i øst avgrenset av vestbredden av Krøderen og Hallingdalselva, i nord av Hallingdalselva fram til nedbørfeltgrensen til Grøslandselvi, dennes nedbørfeltgrense sydover til kote 800, deretter vestover langs denne til grensen mot Stamnselvi og deretter videre vestover langs denne mot grensen til obj. 39. I vest følges grensen mot objekt nr. 39, og i sør av Bjøreelvas sørlige nedbørfeltgrense. Nedre deler av Grøslandselvi utelukkes dermed fra vernet, men ikke Tingsjøområdet.

Objekt 39 Vergjedal/Eggedal

Objektet ble i 1973 gitt varig vern under henvisning til at de kjente utbyggingsinteresser er ubetydelige, mens vernehensynet er vesentlig. Utvalget er av den oppfatning at verneobjektenes navn så langt det er mulig, bør betegne vatn eller vassdrag. Dette objektets navn nevner dalen hvor de vernede vassdrag renner. Utvalget finner dette lite hensiktsmessig.

Objektets grenser er heller ikke beskrevet. En rimelig tolkning er at objektet omfatter nedbørfeltene til Vergja og Simoa ned til deres utløp i h.h.v. Lågen og Soneren, inkludert Eiddalselvas nedbørfelt.

Objektets navn bør være: Vergja - Simoa og Eiddalselv.

Hovedstyret vil her bemerke at de ikke er enig i at objektets navn endres da dette vil medføre en stor utvidelse av verneområdet. Hovedstyret går inn for at Vergjedal og Eggedal vernes, men finner det ikke nødvendig at Eidalselva og Nedalselva inngår i objektet.

Objekt 40 Skrimfjellområdet

I St.prp. (nr. 4 (72-73) er objektets avgrensning beskrevet som følger:) "Skrimfjellområdet ligger nord for Skien og sør for Kongsberg. Innenfor området finner en de øverste kilder til Siljanvassdraget og deler av Ravalsjøvassdraget og Eggarelvvassdraget".

Dette er meget upresist og uklart formulert. Siljanvassdraget er riktignok en del av Skrim, men er vernet som eget objekt (42). Eggarelvvassdraget er vernet i sin helhet ned til Lågen. Kjørstadelva er ikke nevnt i proposisjonen. Denne må imidlertid helt klart betraktes som en del av objektet da den drenerer viktige deler av Skrimfjell. Det kan imidlertid reises tvil om hvilke deler av Kjørstadelva og Ravalsjøvassdraget som skal regnes inn i objektet.

Forslag: Objektet omfatter nedbørfeltene til Eggarelva, Kjørstadelva ned til kote 250 og Ravalsjøvassdraget til samløpet med Tverrelva. Mot sør grenser objektet mot det varig vernede Siljanvassdraget (Farrisvatn m/tilløp).

Objekt 52 Rukkeåi/Dalåi

Det er store reguleringer i nedbørfeltet, men det foreligger ifølge Sperstadutvalgets rapport nr. 1 ikke planer om ytterligere reguleringer. Det ble likevel gitt varig vern. Avgrensingen omfatter de to elvenes nedbørfelt som begge renner ut i Tokkeelva rett ovenfor Bandak.

Objekt 53 Åmdalsvassdraget

Utvalget sier i sin vurdering av vassdraget i Verneplan I: "Etter utvalgets oppfatning tilsier landskapsmessige forhold, særlig med tanke på friluftsliv, at vassdraget ovenfor Borsæ og Urvatnet blir varig unntatt fra kraftutbygging". Det er denne utstrekning av objektet som departementet, og siden Stortinget, ga sin tilslutning til. Det som er beskrevet utgjør en relativt liten del av Åmdalsvassdragets nedbørfelt. Dette bør gå fram av objektets navn.

Forslag: Objektet omfatter nedbørfeltet til elvene: Fyråi, elva i Vegardalen og Folurdalen.

Objektets navn endres til "Åmdalsvassdraget ovenfor Borsæ og Urdvatn.

Objekt 59 Njardarheim

Grensene i sør, vest og øst er greie. Vestgrensen bør derimot gis en slags definisjon som tilfredsstiller de krav som nevnes i St.prp. nr. 4 hvor det står:

"D e p a r t e m e n t e t foreslår at området angitt av Kontaktutvalget og Hovedstyret blir vernet i 10 år mot kraftutbygging. Verneområdet skal likevel ikke være til hinder for eksisterende og planlagt utbygging for Brokke kraftverk med regulering av Bossvatn, for flytting av kraftverkets inntak til Bossvatnets sydbredd eller for utnyttelse av Holsebekkene-Faråa-Vestelandsåa-Fjellskaråa nedenfor kote 570. Såvidt angår utvidelsesforslaget fra Stavanger Turistforening, finner en at det vil gi en lite hensiktsmessig arrondering av verneområdet".

"K o n t a k t u t v a l g e t foreslår av hensyn til de alminnelige naturvern- og friluftslivinteresser at et område med følgende grenser blir unntatt fra videre kraftutbygging: Fra Storstraumen ved Bjåfjorden i Setesdal i vestlig retning til Kyrrauga, herfra videre langs fylkesgrensen til Kvifjorden hvor østbredden følges til Kvina turiststasjon. Herfra langs østbredden (høyeste regulerte vannstand) til Langlona, Øysevatn (skal være Øyarvatn) og Rosskreppfjorden fram til fylkesgrensen nord i fjorden. Herfra langs fylkesgrensen til Store Auravatnet hvorfra vassdraget følges nordover til Djupetjørn. Fra Djupetjørn til Bratteli og langs Botsvatnets sydbredd til Setesdalen. Langs Setesdalen tilbake til Storsstraumen".

Inntaket til kraftverket vil ligge i Litle Myklevatn på kote 580.

Forslag: Grensen beholdes som beskrevet ovenfor, men i stedet for nedenfor kote 570 foreslås nedenfor kote 600, siste setning i avgrensningen bør endres til: Langs Otras vestbredd i Setesdalen tilbake til Storstraumen.

Objekt 73 Langfoss

Objektet bør hete Vaulavassdraget m/Langfoss. Vernet omfatter hele nedbørfeltet, men med klausul om overføring av 7 måneder vintervassføring fra Vaulavatn til Etneelvi.

Objekt 86 Lærdalsvassdraget

Vernet omfatter bare deler av vassdraget. I stortingsvedtaket fra 1973 heter det: "Objekt nr. 86 Lærdalsvassdraget, greiner av vassdraget mot Filefjell bør vernast varig". At vernet må omfatte Smeddølas nedbørfelt ovenfor samløpet med Mørkedøla synes klart.

Navnet endres til "Smeddøla i Lærdalsvassdraget". Objektet defineres som Smeddøla ovenfor samløpet med Mørkedøla.

Objekt 115 Ålvunda, Innerdalen

Utvalget sier i sin vurdering (1970): "Når nå landskapet i Innerdalen er fredet, finner utvalget det naturlig at fredningen blir utvidet til også varig å omfatte vassdraget, og at denne fredningen blir gjennomført etter naturvernloven". Det hersker noe tvil om dette må oppfattes som en tilråding om vern av hele Ålvundavassdraget, eller om det utelukkende gjelder den del av vassdraget som ligger innenfor landskapsvernområdet. Den beskrivende teksten gir få holdepunkter i den anledning. I beskrivelsen av de naturvitenskapelige interessene er Ålvundavassdraget betegnet som et egnet typevassdrag for landsdelen. MD har i brev av 12.3.81 gitt uttrykk for at vernet bør omfatte hele nedbørfeltet. OED har forsåvidt bifalt dette da de i brev av 3.4.83 til Kristiansund E.verk skriver at de ikke har merknader til MD's brev. Det er imidlertid gjort visse reguleringer i vassdraget, bl.a. ovenfor landskapsvernområdet som selvfølgelig får virkninger lenger ned. Det må være greit å la objektet omfatte hele nedbørfeltet. Det bør siden bli et prinsipielt spørsmål hvilke nye tiltak som kan tillates i vassdraget.

Objekt II 14 Holderen/Jævsjø/Grønningen

En rimelig tolkning av NOU 1976:15 må være at objektet omfatter Holderen og Jævsjø med alle tilløp på norsk side. Dette har også vært inntegnet på verneplankartene. Dette inkluderer i så fall de store vatna Langvatn og Grønningen.

Verneobjektets navn foreslås endret til "Holderen, Jævsjø, Grønningen og Langvatn med tilløpselver".

Objekte 144 Sausvatn

Det er uklart hvordan objektet har fått navnet Sausvatn slik som det er benevnt i Sperstadutvalgets oversikter. Objektet omfatter hele Sausvassdraget. Stortingsvedtaket fastslår vern av Sausvassdraget. Navnet må rettes selv om vedtaket er klart nok.

Objekt 148 Sørvassdalen

Objektet omfatter hele nedbørfeltet til elva i Sørvassdalen. Elva heter Sørvassdalselva og objektet bør gis dette navnet.

Objekt 156 Skuortavatn/Villumvatn

Vannene med vassdrag ble vernet under Verneplan II. Det presiseres at vernet gjelder Skuortavatn m/vassdrag ned til samløpet med Skjønståa og Villumvatn m/vassdrag ned til Langvatn

Objekt 157 Vassdrag i øvre Valnesfjord

Objektet er ikke gitt noen beskrivelse i St.prp. nr. 4, men i uttalelsene til verneforslaget sier Fauske friluftsnemnd:

"Vannene i det planlagte friluftsområde i Ø. Valnesfjord.

Ved en forglemmelse er ikke disse vassdragene tatt med i første forslag, men det skulle være ganske naturlig at vannene i dette flotte, ettertraktede friområde burde bevares. Etter planene vil en her, når det hele er utbygget, få et enestående tilbud for friluftsaktiviteter både sommer og vinter, særlig for befolkningen i Bodø og Fauske".

Nordland fylkes friluftsnemnd vil anbefale at vannene i det planlagte friluftsområde i Øvre Valnesfjord blir bevart uberørt av kraftutbygging.

En rimelig tolkning er at objektet omfatter nedbørfeltet til Lakselva i Valnesfjord. Dette er i overensstemmelse med verneplankartet. Objektet gis navnet Lakselva i Valnesfjord.

Objekt 158 Vassdrag i Straumbygda

Objektets avgrensning er ikke beskrevet i teksten i St.prp. nr. 4 (72-73). Det er vernet under henvisning til at de kjente utbyggingsinteressene er ubetydelige, mens vernehensynene er vesentlige. Verneplankartet viser Straumdalselvas nedbørfelt.

Forslag: Objektet omfatter Straumdalselvas nedbørfelt og betegnes Straumdalsvassdraget.

Objekt 159 Sulitjelma - Skjomen

Objektet omfattet opprinnelig store deler av nordre Nordland fylke. Utvalget fant ikke å kunne gå inn for vern av mer enn en mindre del av dette området. Laksågavassdraget ble unntatt fra kraftutbygging i den utstrekning det var påkrevet for å gjennomføre planene for Rago nasjonalpark. Verneområdet er i realiteten en liten del av det som beskrives i objektets navn. Ved behandlingen i Stortinget ble følgende avgrensning gitt: "Laksåvassdraget i og ovenfor nasjonalparken bør vernast varig".

Navnet bør være: Laksåvassdraget i og ovenfor Rago.

Objekt 173 Salangselva

Fra St.prp. nr. 4 (1972-73) hitsettes:

"K o n t a k t u t v a l g e t foreslår at vassdraget av hensyn til de alminnelige frilufts- og naturverninteresser blir varig unntatt fra kraftutbygging.

H o v e d s t y r e t har ført Salangselva opp på listen over objekter hvor det ikke kjenner til utbyggingsinteresser.

Salangen k o m m u n e slutter seg til Kontaktutvalgets konklusjon vedrørende Salangselva.

D e p a r t e m e n t e t har ikke noe imot varig vern av Salangselva".

I Forhandlinger i Stortinget nr. 331 den 6. april 1973 har det sneket seg inn en feil. Objekt nr. 173 ble feilaktig betegnet som Salangsvatn. Det presiseres at navnet skal være "Salangselva".

Objekt 174 Ånderdal med tilliggende strøk

Departementet sier i sin kommentar i St.pr. nr. 4 (72-73): "Departementet viser til at det er opprettet nasjonalpark i Ånderdalen og har ikke noe i mot varig vern av Ånderdalsvassdraget". Det er helt klart at det er vassdragets nedbørfelt som her er vernet.

Objektet bør hete: Ånderdalsvassdraget.

Objekt 193 Badderjåkka

Kvænangselva ble frigitt for konsesjonsbehandling ved behandlingen av Verneplan I i 1973. Det samme gjelder objekt nr. 193 a Badderjåkka. En hadde på det tidspunkt ikke tilstrekkelig grunnlag for å foreslå objektene vernet. I forbindelse med behandlingen av Altasaken i 1978-79 foreslo et flertall i Stortingets industrikomite at alle de tre elvene Badderjåkka, Bærbetjåkka og Bådajåkka måtte gis varig vern. Dette ble da også foreslått i industrikomiteens Innstilling S nr. 10 (1980-81). Stortinget bifalt forslaget, og alle de tre nevnte elvene er varig vernet. Dette bør også gå fram av objektets navn.

Forslag: Objektet omfatter elvene "Badderelva/Badderjåkka, Nordbotnelva/Bærbetjåkka og Kvænangselva/Bådajåkka".

De gis hvert sitt nummer. 193 Kvænangselva, 193a Badderelva, 193b Nordbotnelva.

Objekt 218 Ellen- og Øydevassdraget

Det presiseres at vernet omfatter Ellenelva til samløpet med Varssaljokka og Øydeelva til samløpet med Pasvikelva.

Objekt Dagali Landskapsvernområdet Møsvatn Austfjell er ikke tegnet inn på verneplankartet. Vernereglene for dette forbyr bl.a. vassdragsreguleringer. Det presiseres at vassdragene innen landskapsvernområdet er vernet mot kraftutbygging.

Objekt Veig Vernet av Veig gjelder ned til utløpet i Eidfjordvatn.

5. HVA VERNET OMFATTER, VIDEREFØRING AV ARBEIDET

Spørsmålet er bl.a. behandlet under punkt b i St.prp. nr 4 1972-1973, der Industridepartementet har lagt opp hovedforutsetningene som skal legges til grunn for utvelgelse av de enkelte vassdragene. Der er ordlyden:

> "Andre inngrep i de sikrede områder som kan redusere deres verdi for naturvern, friluftsliv og vitenskap må søkes unngått".

Spørsmålet er her formet som en henstilling/oppfordring, men i Innst. S nr. 10 1980-81 nevnes spørsmålet om å skaffe rettslig vern:

> "K o m i t é e n vil understreke at skal verneplanens intensjoner oppnås, er det imidlertid viktig at det ikke foretas andre tiltak som kan gripe inn i de vernede vassdrag og som reduserer områdenes verneverdi. Miljøverndepartementet vil i samråd med de forskjellige fagdepartementer vurdere hvordan det best kan gis rettslig grunnlag for et slik vern. K o m i t é e n slutter seg til dette".

Sperstadutvalget tilrår at det skaffes en særlig lovhjemmel for å kunne verne vassdrag mot kraftutbygging og mot annen utnyttelse som berører de verneinteressene som lå til grunn for beslutningen om varig vern. En utvidelse av Naturvernloven ble antydet som hensiktsmessig.

Medlemmet Fjærvoll sier i en særuttalelse:

> "For landbruket er det derfor helt avgjørende om vassdragsfredningen er, eller ønskes gjort til, et argument for fredning av hele eller deler av nedbørfeltet etter reglene i naturvernloven (eller etter reglene i den planlov som forberedes av Regjeringen). Er dette tilfelle, dreier saken seg om så fundamentale landbruks- og erstatningsspørsmål at den må gjennomgås på nytt fra grunnen av og under den forutsetning".

Landbruksdepartementet har hatt rapporten til høring hos fylkeslandbrukskontorene og reindriftskontorene. I sin uttalelse av 8.2.84 påpekes at kommentarene er dominert av tilslutning til jorddirektør Fjærvolls votum. Landbruksdepartementet er enig i det.

Fem av fylkesmennene kommenterer dette punkt og støtter forslaget om en hensiktsmessig lovhjemmel. Fylkesmannen i Rogaland går inn for at dette må komme i forbindelse med den revisjon av naturvernloven det nå arbeides med. Fylkesmannen i Troms stiller seg også i utgangspunktet positivt til et slik forslag og uttaler:

> "...men det reiser samtidig kompliserte avveiningsspørsmål. Forslaget om lovfestet vern av vassdrag mot annen utnytting enn kraftutbygging må derfor bli gjenstand for en særskilt utredning".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30.1.84:

> "Stortingets vedtak om verneplan for vassdrag I og II var i hovedsak et vern mot kraftutbygging. I tillegg har Miljøverndepartementet i rundskriv T-28/74 av 02.01.1975 anmodet om at det ikke gjøres andre naturinngrep i disse vassdragene. Dette har imidlertid ikke vært tilstrekkelig og både offentlig og private interesser har i noen

tilfeller kunne realisere ulike inngrep innen vernede vassdrags nedslagsfelt uten at miljøvernmyndighetene har hatt særlige påvirkningsmuligheter.

Jeg er på denne bakgrunn enig med utvalget i at det er behov for en lovhjemmel for vern av vassdrag og finner det hensiktsmessig at en slik hjemmel inngår i naturvernloven.

I naturinngrepssaker savnes dessuten de påvirkningsmuligheter som naturvernlovens § 2 kunne gitt dersom den ble satt i kraft".

Riksantikvaren bemerker i brev av 31.1.84:

"Gjennom Verneplan I, II og III er viktige kulturlandskap med et betydelig antall kulturminner sikret mot vasskraftutbygging. De er imidlertid ikke sikret mot andre inngrep, f.eks. veiutbygging og hytebygging, som kan være til like stor eller større skade. Verneplanen må derfor følges opp med forskjellige tiltak som kan sikre kulturminnene. Dette må dels skje ved fredning av enkeltobjekter og dels ved vern av større området. Den nære sammenhengen mellom natur- og kulturvern har i den senere tiden kommet stadig sterkere frem. Det er derfor rimelig at disse to fagområdene blir sett under ett. Samarbeidet med de ulike verneinteressene i prosjektet, spesielt naturverninteressene, synes å ha vært fruktbart. Vurderingene er ofte sammenfallende.

Mange av kulturminnene i de midlertidig vernede vassdragene som er tillagt stor verdi i delutredninger for kulturminnevern, er i dag truet av forfall. Dette gjelder ikke minst bygninger og andre konstruksjoner laget av tre. Disse har en i dag ikke midler eller kapasitet til å sikre. Også på dette området er det nødvendig å følge opp Verneplanen slik at kulturminnene - eller et utvalg av dem - i praksis blir sikret mot ødeleggelse".

Både Universitetene i Oslo, Bergen og Trondheim, Norges Landbrukshøgskole, Norske Turistforeningers Forbund og Norges Naturvernforbund peker på betydningen av en særlig lovhjemmel som kan sikre de verneinteresser som ligger til grunn for beslutningen om varig vern.

Norges Naturvernforbund uttaler ellers:

"Naturvernforbundet må avvise særmerknaden fra medlemmet Fjærvoll. Det er urimelig å tillegge pkt. 5.1.b en slik negativ tolkning som Fjærvoll har gjort. Et annet argument for dette standpunktet er at Fjærvoll overdimensjonerer de problemene som kan oppstå for landbruket i vernede nedbørsfelt i forhold til de problemene som landbruket har i næringsfattige distrikter av helt andre årsaker".

Norske Elektrisitetsverkers Forening uttaler i brev av 19.1.84:

"Vi er enig i den vurdering utvalget har foretatt av vern av områder mot andre inngrep enn kraftutbygging. Det kan ikke være riktig å foreslå varig vern mot vassdragsutbygging ut fra hensyn til områdets verneverdi, dersom de samme verdier kan gå tapt ved utvikling av annen næringsvirksomhet, f.eks. turisme".

Vassdragsregulantenes Forening uttaler om dette tema:

> "Dersom hele nedbørfeltet skal telle i vernesammenheng, må vi si oss enig med Sperstadutvalget og flere av faggruppene i deres utsagn når det gjelder vern ut over det rene vassdragsvern. Et vassdragsvern har i en slik sammenheng liten verdi dersom en ikke snarest skaffer lovhjemmel for vern også mot andre typer inngrep".

Hovedstyret vil peke på de problemer et vernevedtak kan føre med seg for næringsvirksomhet av forskjellig slag, og viser forsåvidt til særuttalelsen fra utvalgets medlem jorddirektør Fjærvoll.

Verneplanene er rettslig begrenset til beskyttelse mot inngrep i forbindelse med kraftutbygging. Men under behandlingen av Verneplan I og II er det presisert, også fra Stortingets side, at det ikke bør tillates andre tiltak som kan gripe inn i de vernede vassdrag og som reduserer områdenes verneverdi.

Denne henstilling om å søke unngått andre inngrep har ført til at interessegrupper i noen tilfelle har tøyd vernevedtak svært langt. To saker fra det varig vernede Trysilvassdraget illustrerer problemet. Den første gjelder planer om tiltak for sikring mot isgangsskader ved Jordet. Det er her drøftet flere alternative planer som av interesse-grupper ble påstått ville undergrave vernevedtaket. Den andre saken gjelder arbeider med vedlikehold av den 200 år gamle kanalen som fører vatn fra Femunden til Feragen/Hådalsvassdraget. Også her ble det påstått at vernevedtaket ble undergravet. Dokumentasjon i disse to saker er gitt i egen dokumentmappe
./. som følger vedlagt.

Disse eksemplene viser at det er behov for en entydig presisering av hva vedtak om vern mot kraftutbygging innebærer i forholdet til andre tiltak. Framtidig saksbehandling for annen næringsvirksomhet kan ellers bli unødig vanskeliggjort.

Når det gjelder hovedsaken - vern mot kraftutbygging - er omfanget av vernet entydig nok, og har hittil ikke medført større tolkningsvansker. I prinsippet gjelder det vern mot endring av vassføringsforholdene i vedkommende vassdrag. Hovedformålet er å verne den naturlige utvikling av vassdraget og livsforholdene der.

Hovedstyret mener det bør presiseres at de foreliggende verneplaner bare gir rettslig vern mot kraftutbygging. Hvis det er ønskelig med rettslig vern også mot andre inngrep antas det nødvendig å ta opp saken for hvert enkelt område for seg. I så fall blir det aktuelt med utredninger, høringsrunder m.v. før slikt eventuelt utvidet vern kan bli vedtatt.

Hvorledes et slikt vern som er nevnt i Innst. S. nr. 10 (1980-81) tenkes etablert, kjenner ikke Hovedstyret til, men regner med at det vil være praktisk umulig å finne fram til generelle regler som kan gjøres gjeldende for nedbørfeltene til alle objektene i verneplanen (1/4 - 1/5 av landets areal). Skal en ha sjanse for å oppnå en rimelig grad av ro om disse spørsmålene må, etter Hovedstyrets mening, verneomfanget differensieres. Hovedstyret vil tilrå at det når Verneplan III er vedtatt, arbeides videre med spørsmålet om rettslig vern av de interessene som har vært lagt til grunn for forbudet mot kraftutbygging. Det kan da tenkes at det f.eks. legges opp til en tredelt gruppering etter følgende skisse:

Gruppe 1 omfatter vassdrag, deler av vassdrag eller særlig verneverdige objekter i eller ved vassdrag, som vernes etter mønster av reglene for naturreservat.

Gruppe 2 omfatter referansevassdrag og typevassdrag som får et vern omtrent som landskapsvernområder.

Gruppe 3 omfatter resten av de vernede vassdragene. De blir da fortsatt vernet på dagens juridiske grunnlag - altså utelukkende mot kraftutbygging (vern mot endring av vassføringsforholdene).

Hovedstyret vil presisere at vernevedtakene må formuleres slik at bestående virksomheter og forhold i vassdragene som vernes, såvidt mulig ikke blir hindret.

Av hovedhensyn som bør ligge til grunn ved avgjørelsen av hva som kan tillates eller ikke i vernede vassdrag vil Hovedstyret peke på følgende:

1. Eksisterende kraftverk og reguleringer i vassdrag som er vernet må kunne bestå i fremtiden under samme forutsetninger som tidligere og det må være anledning til alminnelig vedlikehold og fornyelse av nedslitt maskineri og anlegg.

   For gjenoppbygging av kraftverk som har vært ute av produksjon i mer enn 5 år kan tillatelse gis for samme omfang etter grundig saksbehandling der det legges stor vekt på verneinteressene.

2. Direkte inngrep i de vernede vassdrag med merkbar virkning på vassføringsforhold tillates ikke, bortsett fra flomsikringstiltak der det dog må tas spesielt hensyn til verneinteressene.

   Endringer av manøvreringsreglement eller av manøvreringspraksis må ikke finne sted til skade for verneinteressene.

3. Vern mot kraftutbygging gjelder ikke kraftledninger, men ved trasévalg må stor vekt legges på vernehensynene.

II S P E S I E L L D E L

1. OVERSIKT OVER DE ENKELTE OBJEKTER

Fylke	Obj. nr.	Navn	Kraft-potensial GWh	Utvalgets tilrådning	Hovedstyrets innstilling
Akershus	3	Hurdalsvassdraget og Leira	104	varig vern	varig vern
Hedmark	9	Kynna	-	varig vern	varig vern
Hedmark/Oppland	II 1	Imsa/Trya	108	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
"	II 2	Grimsa	-	varig vern	varig vern
"	II	Atna	367	varig vern	varig vern
Oppland	14	Jora og øvre del av Lågen	458	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
Oppland/Sogn og Fjordane	26	Mørkrid	510	varig vern	varig vern
Buskerud	34	Vassdrag i Hemsedal	83	varig vern/ konsesjonsbeh.	varig vern/ konsesjonsbeh.
"	36	Todøla	10	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
"	37	Krøderen	-	tas ut	tas ut
Vestfold/ Telemark	II 5	Daleelv	33	varig vern	konsesjonsbeh.
Telemark	44	Sjåvatnområdet	70	konsesjonsbeh.	varig vern
"	45	Lifjellområdet	67	varig vern	varig vern
"	46	Området mellom Seljordvatn - Flåvatn	22	varig vern	varig vern
"	51	Området vest for Fyresvatn	-	varig vern	varig vern
Aust-Agder	56	Vegårdsvassdraget	88	varig vern	konsesjonsbeh.
Vest-Agder	60	Lyngdalsvassdraget	481	varig vern	varig vern
Rogaland	61	Bjerkreimvassdraget	718	dissens	konsesjonsbeh.
"	70	Vikedalselva	264	varig vern	varig vern
Hordaland	76	Granvinelvi	16	varig vern	varig vern
"	77	Fosselv	130	konsesjonsbeh.	varig vern
"	78	Eikjedalselv	48	varig vern	varig vern
"	80	Vossavassdraget	1 530	dissens	
		Raundalsvassdraget	1 220		konsesjonsbeh.
"		Strandavassdraget	220		varig vern
"		Bordalselv	90		varig vern
"	83	Ynnesdalsvassdraget	53	varig vern	konsesjonsbeh.
Sogn og Fjordane	90	Undredalsvassdraget	160	varig vern	varig vern
"	91	Flåmsvassdraget	562	dissens	varig vern (3 mot 2)
"	92	Utlavassdraget	-	varig vern	varig vern
"	93	Feigevassdraget	644	varig vern	konsesjonsbeh.
"	97	Storelva m/Laukelandsfoss	40	konsesjonsbeh.	varig vern
"	98	Jølstra m/Huldrefoss	600	varig vern	konsesjonsbeh.

Møre og Romsdal	102	Ørstavassdraget	10	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
"	105	Vesteråselv m/Storseterfoss	34	varig vern	varig vern
"	109	Stordalsvassdraget	238	varig vern	varig vern
"	111	Istra m/Stigfoss	37	varig vern	varig vern
"	114	Drivavassdraget	520	varig vern	varig vern
"	116	Todalselva	171	varig vern	konsesjonsbeh.
Sør-Trøndelag	124	Gaula	1 190	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
"	II 10	Garbergelva	200	varig vern	varig vern
Nord-Trøndelag	131	Forra	613	varig vern	konsesjonsbeh.
"	131	Sona	300	varig vern	varig vern
"	132	Snåsavatn	-	tas ut	tas ut
"	133a	Ogna	180	varig vern	varig vern
"	133b	Skjækra	160	varig vern	varig vern
"	136	Høylandsvassdraget	68	varig vern	varig vern
"	139	Sørlivassdraget	6	varig vern	varig vern
"	II 15	Nesåa	107	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
Nordland	141	Terråkelva	62	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
"	146	Lomsdalsvassdraget	508	konsesjonsbeh.	konsesjonsbeh.
"	154	Langvatn	-	tas ut	tas ut
"	155	Valnesvassdraget	28	varig vern	varig vern
"	162	Elvegårdselv (Vassdalen)	28	varig vern	varig vern
"	III 1	Vefsnavassdraget	2 152	varig vern	varig vern
"	III 2	Vassdrag i Indre Visten	236	varig vern	varig vern
"	III 3	Vassdrag til Hellemofjord	265	varig vern	varig vern
Troms	172	Spansdalsvassdraget	-	varig vern	varig vern
"	182	Barduvassdraget ovenfor Altevatn	20	varig vern	varig vern
"	184a	Nordkjoselva	14	konsesjonsbeh.	varig vern
"	191	Reisavassdraget	577	varig vern	varig vern
"	191a	Oksfjordvassdraget	-	varig vern	varig vern
Finnmark	196	Repparfjordvassdraget	145	varig vern	varig vern
"	198	Snefjordvassdraget	-	varig vern	varig vern
"	200	Lakselva	185	varig vern	varig vern
"	204	Julelva	-	varig vern	varig vern
"	205	Vesterelva til Syltefjord	5	varig vern	varig vern
"	219	Karpelva	10	varig vern	varig vern

2. OMTALE AV DE ENKELTE OBJEKTER MED HOVEDSTYRETS INNSTILLING

Innledning

Ved fremstillingen er det lagt vekt på å få frem de ulike syn som er fremkommet under høringsprosessen, både hovedmomentene i begrunnelsen og selve vedtaket eller hovedkonklusjonen for de enkelte vassdrag. Alle som har gitt uttalelse til utvalgets innstilling er tatt med, selv om de formelt ikke kan betraktes som direkte høringsberettigede. De instanser som har uttrykt seg generelt enige med de verneforslag utvalget har gått inn for er samlet foran for hvert fylke. De uttalelser som er generelle for hele landet er samlet nedenfor.

Norges Landbrukshøgskole uttaler i brev av 10.1.84 at de er enige i de fremsatte forslag til vern, som alle anses vel dokumentert ut fra helhetlige vurderinger av verneverdi.

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at de støtter Sperstadutvalgets forslag om vern i samtlige tilfelle dette er foreslått.

Norske Reindriftssamers Landsforbund uttaler i sitt brev av 23.2.1984:

> "1. NRL gir sin tilslutning til at de vassdrag som berører reindriften og som utvalget foreslår vernet, gis varig vern.
>
> 2. NRL krever at de vassdrag som blir frigitt til konsesjonsbehandling og som berører reindriften, overføres til behandling i Samlet plan, slik at konsekvensene for reindriften kan vurderes grundigere".

Norsk Sameråd behandlet verneplanen i møte 8.2.84. Her uttales det:

> "Norsk Sameråd sier seg tilfreds med at utvalget i sitt arbeid har søkt å få klarlegge hvilke skadevirkninger på samiske kulturminner og samisk reindrift en eventuell utbygging av det enkelte vassdrag vil ha, og at utvalget i sine forslag til verneplan har tatt også dette med i vurderingene.
>
> Likevel registrerer man at de fleste av vassdragene i Trøndelag fylkene, Nordland og Troms, som foreslås frigitt til konsesjonsbehandling i stor grad berører samisk reindrift og til dels også samiske kulturminner. De fleste kraftutbygginger finner sted i fjellområdene hvor det foregår reindrift og således vil sentrale reindriftsområder bli berørt og reineiere påført både tap, ulempe og mange andre problemer".
>
> "Rådet forstår imidlertid at de foreslåtte frigitte vassdrag til konsesjonsbehandling ikke er ensbetydende med at vassdrag skal utbygges. Og rådet forutsetter derfor at reindriftsnæringens interesser i hver enkelt tilfelle blir søkt klarlagt på forhånd før eventuelle planer om utbygging iverksettes".

VASSDRAG I AKERSHUS

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Akershus fylke.

OBJEKT NR. 3

HURDALSVASSDRAGET OG LEIRA

Vassdrag nr. 6 og 5

Fylker:	Akershus og Oppland.
Kommuner:	Nannestad, Hurdal, Gran, Østre Toten, Gjerdrum, Eidsvoll, Ullensaker, Lunner, Nittedal, Sørum, Skedsmo, Fet.
Nedbørfelt:	Hurdalsvassdraget 720 km^2. Leira 642 km^2.
Skoggrense:	Begge feltene ligger under.
Middelvassføring:	15 m^3/s og 14 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	122-213 m o.h., og 102-812 m o.h.
Jordbruksareal:	183 000 da.
Dyrkingsjord:	150 000 da.
Produktivt skogareal:	1 017 000 da.
Kraftpotensial:	104 GWh, kostn.kl. III.

Utvalgets vurdering

De høyereliggende skogåsene i nord er typiske for Østlandets barskogsområder og gjør objektet egnet som typevassdrag. Naturvitenskapelig inneholder særlig Leira en rekke helt spesielle kvaliteter som i utstrakt grad nyttes for forskning og undervisning. Utvalget vil også peke på at Leirelva munner ut i og må ses i sammenheng med Nordre Øyeren naturreservat. De kulturvitenskapelige interesser er i første rekke knyttet til skogbruks- og industriminnene i direkte funksjonell tilknytning til elvene.

Store friluftsinteresser er knyttet til vassdragene, og brukeromlandet omfatter deler av Osloområdet. Jakt og fiskeinteressene er betydelige, særlig i Hurdalsvassdraget og Leiras øvre deler. Leiras nedre del er viktig gyteområde for fisk. Utvalget har i tillegg lagt spesiell vekt på de store friluftsinteressene i disse områdene. Utvalget tilrår varig vern av Leira og Hurdalssjøens tilløpselver.

Innkomne uttalelser

Gran formannskap behandlet saken i møte 24. januar 1984 og vedtok enstemmig:

> "Oppland fylke er av de fylkeskommuner i landet som har bygget ut minst del av sin nyttbare vasskraft. På Hadeland er det idag 3 mindre kraftverk som i 1982 bare leverte ca. 11 % av brutto strømforbruk i disse 3 kommuner. Det hadde derfor vært ønskelig med en noe større selvforsyning enn tilfellet er i dag.
>
> Fallrettigheter i vassdraget er i privat eie og vil ikke kunne bli utnyttet hvis området skal varig fredes mot kraftutbygging.
>
> Med unntak av nedtapping av Vassbråa og Øyangen synes kraftutbyggingen i liten grad å berøre naturverninteresser. Landbruksinteresser er lite berørt.

> Den del av Leiras nedslagsfelt og Hurdalsvassdragets nedslagsfelt som ligger i Gran kommune, anbefales derfor trukket ut av Verneplan for vassdrag III (NOU 1983:41)".

Vedtaket ble gjort under forutsetning av at eventuell kraftutbygging ikke fører til større naturinngrep enn det som er anført.

Nannestad kommune redegjør i sin enstemmige uttalelse av 5. april 1984 for de investeringer kommunen har gjort i vassdraget, bl.a. i forbindelse med drikkevannsforsyning, forurensningsbegrensende tiltak og vannforsyning til landbruket, og uttaler videre:

> "Ut fra det som er nevnt forut vil Nannestad kommune avvise forslaget om varig vern av Leira. Tidligere er det vedtatt verneplan for ravineområdet ved Gardermoen som berører deler av bygda. Ved en eventuell verneplan for Leira vil skadevirkningene for bygdas næringsliv bli betydelige, samt at kommunens målsetting om utbygging vil bli vanskelig å gjennomføre. Kommunens målsetting for sysselsetting i området og planene om økt aktivitet på Gardermoen er ikke forenlig med den foreslåtte verneplan.
>
> Vilt- og fiskeinteressene er i dag godt ivaretatt gjennom innsats til ulike organisasjoner, og det er ikke grunn til å tro at dette ikke kan fortsette til tross for en utnytting av elva til andre formål. Friluftsinteressene ivaretas i dag som samarbeid mellom grunneiere, ulike organisasjoner og kommunen. Det foreligger ingen indikasjoner om at dette ikke vil fortsette med rimelig hensyn til ulike interessegrupper. En eventuell kraftutbygging vil her bare i svært begrenset grad bli synlig i landskapet.
>
> Utvalget har spesielt nevnt naturvitenskapelige interesser som argument for verning. Men ut fra det som konkret er nevnt er det lite av de utbyggingsalternativene som berører Nannestad som vil forringe miljøet ved Leiras innløp til Øyeren.
>
> Området ved Leira er som tidligere nevnt viktig for jord og skog, men også for kommunens videre utvikling. En verneplan ut fra naturvitenskapelige interesser må etter vår vurdering vike for hensynet til et aktivt bygdesamfunn. Vi er av den oppfatning at her vil hensynet til forskning og undervisning være best ivaretatt ved utøvelse av et aktivt næringsliv".

I tillegg påpekes at flomsikringen i elva i dag ikke er tilfredsstillende. Både vår og høst oversvømmes jordbruksarealer. I tillegg til skadene på avling og jord øker disse flommene erosjon og faren for ras.

Skedsmo formannskap behandlet Verneplan III i møte 20.2.84 og vedtok:

> "Vi gir vern av Leira-vassdraget vår fulle støtte. Arealene langs våre vassdrag er av stor betydning for friluftslivet i Skedsmo. Langs Leira's delta har vi bl.a. et fredet område, Holmen, og forslag om ulike vernetiltak for resten av strekningen.
>
> Sørum fritidsgård, som idag bl.a. drives som en ridegård for ungdom, ligger i tilknytning til Leira og Stilla. Hele Leiradeltaet er lagt ut til jordbruk/skogbruk/friluftsliv i Skedsmos generalplan".

Friluftsnemnda i Hurdal uttaler i møte 31. januar 1984:

> "Friluftsnemnda i Hurdal ser med stor tilfredshet på at utvalget tilrår at begge disse vassdraga blir varig vernet, og vi gir enstemming full støtte til denne innstillingen.
>
> Når det gjelder avsnittet om friluftsinteresser, vil vi gi full støtte til de vurderinger som utvalget har kommet med. Vi vil understreke at hele Hurdalsområdet er et viktig og svært mye brukt frilufts- og rekreasjonsområde først og fremst for lokalbefolkningen og de institusjonene i bygda som har basert mye av drifta si nettopp på de muligheter for friluftsliv området i seg sjøl tilbyr, men vi må også få peke på at den store befolkningsgruppa som Oslo og de tettbygde strøk av Akershus representerer, i stadig økende grad søker til Hurdalsområdet og de muligheter for friluftsliv vi her har gleden av å ha".

Lunner formannskap behandlet saken i møte 13.2.84 og det var enighet om følgende uttalelse:

> "Lunner kommune kan på det nåværende tidspunkt ikke ta noe klart standpunkt for eller imot kraftutbygging i Leiravassdraget. Til det er høringsfristen for kort.
>
> Vi forstår at Akershus Energiverks planer for utbygging av Leira-vassdraget omfatter et mindre kraftverk her i kommunen (mellom Åklangen og Avalsjøen), uten at vi kjenner nærmere til hva denne planen går ut på.
>
> På mange måter kan et slikt kraftverk virke interessant for Lunner, blant annet med tanke på potensielle inntektskilder for kommunen, muligheten for lokalt engasjement i utbyggingen og sikkerheten for strømforsyningen i distriktet. Verneinteressene er imidlertid sterke.
>
> Dette er et viktig spørsmål for oss, og det vil etter vår mening ikke være riktig å utelukke en utbygging ved fredning av Leiravassdraget nå. Fordelene og ulempene bør avveies gjennom en grundig høringsrunde i kommunen, eventuelt gjennom en konsesjonsbehandling".

Akershus fylkesting vedtok i møte den 27. mars 1984 med 62 mot 9 stemmer:

> "For de to objektene som angår energiforsyningen i Akershus direkte, er fylkestinget av den oppfatning at utbyggingsalternativenes konsekvenser for verneinteressene ikke er tilstrekkelig vurdert. Fylkestinget vil tilrå at spørsmålet om varig vern av Hurdalsvassdraget og Leira vurderes nærmere i forbindelse med konsesjonsbehandling. Dette vil gi muligheter for en konkret behandling av hvordan de aktuelle utbyggingsalternativer virker inn på verneinteressene".

Mindretallet stemte for:

> "Fylkestinget støtter Sperstadutvalgets innstilling om varig vern av Hurdal/Leiravassdraget".

Oppland fylkesutvalg behandlet verneplanen i møte 15. februar 1984. Det ble gjort slikt vedtak:

> "Oppland fylkesutvalg har ingen merknader til de konklusjoner som er gitt i Verneplan for Vassdrag III".

Fylkesmannen i Oppland støtter tilrådningen om varig vern og uttaler om objektet i brev av 7.2.84:

> "Hurdalsvassdraget og Leira er plassert i verneklasse 2 til 1, dvs. at objektet har høg til meget høg verneverdi. Det er de naturvitenskapelige interessene som er av særlig stor verdi, men det er også betydelige friluftsinteresser i området. Spesielt vil vi her understreke at Totenåsen og Hadelandsåsene har stor betydning som tur- og utfartsområder både i lokal og regional sammenheng. Hadelandsåsene er bl.a. mye brukt av folk fra Oslo-området.
>
> Verneobjektet er et av de få vassdrag som foreslås vernet som dekker de lågereliggende deler av Østlandet. Kraftpotensialet i vassdraget er på 104 GWh, og utbyggingskostnadene er store (høgeste kostnadsklasse). Med bakgrunn i den høge verneverdien vil vi støtte Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av Hurdalsvassdraget og Leira".

Universitetet i Oslo sier i sin uttalelse av 25. januar 1984 at:

> "Vi er overveiende godt fornøyd med den foreliggende innstilling, som retter opp en rekke svakheter ved Verneplanene I og II. Dersom verneplanens målsetning skal oppfylles, vil vi spesielt støtte forslaget til varig vern av Lyngdalsvassdraget (obj. nr. 60), Lifjellområdet (obj. nr. 45), Atna (obj. nr. 11), Grimsa (obj. nr. II 2) og Hurdalsvassdraget (obj. nr. 3)".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at de ser det som gledelig at Hurdalsvassdraget og Leira foreslås vernet.

Norske Turistforeninger forbund uttaler i brev mottat 13.3.84:

> "NTF vil peke på at disse vassdragene omfatter sentralt friluftsområder for Oslo-området. Særlig viktig for fotturer og skiturer er Romeriksåsene og Totenåsen. Oslo og Omegn Turistforening har en rekke merkete ruter i området. NTF vil derfor sterkt støtte forslaget om varig vern av disse vassdragene".

Oslo og Omland Friluftsråd uttaler i brev av 20.3.84:

> "Friluftsrådet vil gi sin tilslutning til Sperstadutvalgets enstemmige tilråding om vern av Leira-vassdraget".
>
> "Rådet viser bl.a. til at denne delen av Marka, Romeriksåsene, som omfatter en stor del av Leiras nedbørsfelt, er et meget brukt friluftsområde. Stadig større deler av Osloregionenes befolkning ser dette turområdet som et godt alternativ til de mer belastede delene av Marka. Området har et godt utbygget nett av rødmerkede skiløyper og blåmerkede stier. Vassdraget er et vesentlig element i den naturopplevelse som søkes. I denne forbindelse vil Friluftsrådet peke på Regjeringens pressemelding om Marka av 17.9.82 hvor det heter at vern av Marka fortsatt skal ha høy prioritet, og at dette skal skje innenfor gjeldende lover og bestemmelser".

Statens forurensningstilsyn uttaler om objektet i brev av 14. februar 1984:

> "Leira er tydelig påvirket av utslipp fra husholdninger og avrenning fra jordbruksaktiviteter (næringssalter). Partikkeltransporten er i flomperioder meget stor. Dette skyldes erosjon. Reduksjon i sommervannføringen

vil medføre at Leira får langt dårligere resipientkapasitet slik at forurensningsforholdene blir dårligere enn i dag. Det er vanskelig å kompensere for redusert sommervannføring ved tiltak, da det meste av næringssalttilførslene kommer fra jordbruksaktiviteter. SFT er derfor enig i verneplanens innstilling om varig vern av Leira".

Energistyret i Akershus behandlet verneplanen i møte 8.2.84 og fra flertallsvedtaket hitsettes om forholdene i Hurdalsvassdraget:

"Den foreslåtte utbyggingsplanen forutsetter ingen nye reguleringer i Gjødingelva, mens en for den andre sideelven Heggja har forutsatt en økning av nåværende senkning av Øyangen med 1,5 m til 5,2 m. Dette fører til at magasinvolumet i % av midlere årlige avløp for Heggja øker fra 32,7 % til 45,6 %. Heggjas felt utgjør imidlertid bare ca. 60 km^2 av Hurdalssjøens samlede felt på 585 km^2.

Det er vanskelig å se at denne endringen av nåværende tilløpsforhold kan ha noen registrerbar virkning på Hurdalssjøen og vassdraget nedenfor.

Overfor Øyangen og utløpet av Skrukkelisjøen blir heller ikke de to sideelvene berørt av den foreslåtte utbyggingen.

I Heggja vil 6,5 km av elven fra Øyangen til utløpet i Hurdalssjøen få redusert vannføring. I Gjødingelva vil 4,7 km fra Skrukkelisjøen til kraftstasjonens utløp ovenfor tettbebyggelsen få redusert vannføring. De siste 2,5 km av Gjødingelva ned til Hurdalssjøen vil få liten endring av vannføringen".

Om Leira uttaler energistyret:

"I den utbyggingsplanen som er lagt til grunn for Sperstadutvalgets vurderinger er forutsatt at ingen av de tidligere reguleringene i vassdraget i forbindelse med tømmerfløtingen skal benyttes, bortsett fra to.

I Skjelbreia er forutsatt beholdt den nåværende senking forutsatt økt fra 2,0 m til 4,0 m. Magasinvolumet i % av midlere årlig avløp av Kringlerdal vannmerke, som ligger ca. 49 km fra utløpet i Øyeren, vil øke fra nåværende 5 % til 7,8 %. Endringene i vannføringen vil derfor bli helt marginale.

Dette går også fram av kurvene for vannføringen før og etter utbygging som følger utbyggingsplanen.

Det som er anført ovenfor, gjelder for de strekninger av elven hvor vannføringen ikke blir redusert med driftsvannføringen til de forutsatte kraftverkene.

I alt vil kun 9 km av elvens totale lengde på 79 km fra Øyeren til Vassbråa få sin vannføring redusert med drifts-vannføring til 6 kraftverk. Bortsett fra 3 strekninger på tilsammen ca. 350 m i forbindelse med Kringlerfoss, Låkefoss og Krokfoss kraftverk, ligger de berørte 9 km i øvre del av vassdraget.

Det er vanskelig å se at de marginale endringer som den foreslåtte utbygging vil få på vannføringen i nedre del av Leira, vil ha noen merkbar innvirkning på leirbakkelandskapet, naturreservater ved Øyeren og gyteforholdene. De kulturminner som har tilknytning til vassdraget, er fløtnings-

dammer, 2 møller og 2 kraftverk. Bortsett fra fløtningsdammene som er i bruk i forbindelse med regulering av Skjelbreia og Vassbråa, er de øvrige anleggene ute av bruk og står til nedfalls. I sin nåværende tilstand representerer anleggene et betydelig vedlikeholdsproblem for eierne. Dette restaureringsproblemet ville kunne løses i forbindelse med en utbygging.

Forprosjektet for kraftutbygging i vassdraget, som er lagt til grunn for Sperstadutvalgets vurderinger, angir maksimalt av hvilke strekninger som kan tenkes utbygget. Under en eventuell konsesjonsbehandling ville også en reduksjon av de utbygde strekningene kunne vurderes".

Energistyrets konklusjon ble:

"Vår konklusjon er at Hurdalsvassdraget og Leira bør frigis for konsesjonsbehandling. Dette innebærer jo ikke at en har tatt standpunkt til at vassdraget skal utbygges.

Det er først gjennom en konsesjonsbehandling en kan få en forsvarlig vurdering av mulige alternative utbygginger og de konsekvenser disse vil få for verneinteressene.

Spørsmålet om i hvilken grad verneverdiene i vassdraget blir berørt av den foreslåtte utbyggingen er utilstrekkelig belyst. Virkningene synes små, men en konsesjonsbehandling bør kunne gi et fyldestgjørende svar.

Det bør også tillegges vesentlig vekt at vassdragene representerer de eneste gjenværende utbyggingsmuligheter i Akershus.

Haldenvassdraget er tidligere fredet slik at den eneste gjenværende mulighet for bygging av småkraftverk en har i Akershus ligger i Leira og Hurdalsvassdraget".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Hurdalsvassdraget og Leira bør gis varig vern. Med Hurdalsvassdraget menes Hurdalssjøens tilløpselver.

VASSDRAG I HEDMARK OG OPPLAND

Oppland fylkesutvalg behandlet saken 15. februar 1984 og gjorde følgende vedtak:

"Oppland fylkesutvalg har ingen spesielle merknader til de konklusjoner som er gitt i Verneplan for vassdrag III".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Hedmark og Oppland fylker bortsett fra Jora/Øvre del av Lågen.

OBJEKT NR. 9

KYNNA vassdrag nr. 14

Fylke:	Hedmark.
Kommuner:	Våler, Åsnes, Elverum.
Nedbørfelt:	341 km^2.
Skoggrense:	Hele feltet ligger under.
Middelvassføring:	5,1 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	216-705 m o.h.
Jordbruksareal:	4 600 da.
Dyrkingsjord:	45 000 da.
Produktivt skogbruksareal:	272 000 da.
Kraftpotensial:	Potensial for pumpeverk.

Utvalgets vurdering

Bortsett fra tømmerfløtningsanleggene, som er av kulturhistorisk verdi, er vassdraget relativt lite berørt av inngrep. Kynna er et typisk skogsvassdrag som benyttes mye av lokalbefolkningen til jakt og annet friluftsliv, spesielt kanopadling. Store natur- og kulturfaglige interesser knytter seg også til objektet som bl.a. inneholder et hydrologisk system av spesiell karakter. Verdien for vilt- og fiskeinteressene er meget stor. For landbruket vil et eventuelt pumpemagasin i dalen få meget alvorlige konsekvenser. Utvalget tilrår varig vern.

Innkomne uttalelser

Kommuner: Ingen kommentarer innkommet.

Verneplanen ble behandlet i Hedmark fylkesutvalg i møte 21. februar som slutter seg til verneplanens innstilling om varig vern.

Hedmark Fylkes friluftsnemnd uttaler fra møte 10. januar 1984:

> "Kynna er et typisk stilleflytende skogsvassdrag i et område med en rekke myrer og tjern. Det knytter seg betydelige naturverninteresser til vassdraget som også er et potensielt viktig friluftsområde i en del av fylket hvor ingen vassdrag tidligere er vernet mot kraftutbygging. Nemnda slutter seg derfor til forslaget om varig vern av dette vassdraget".

Fylkesmannen i Hedmark sier i sin uttalelse av 1. februar 1984:

> Behandlingen av denne saken i styret for Hedmark Energiverk i Hedmark fylkeskommunes nærings- og sysselsettingsstyre og i Hedmark fylkes friluftsnemnd er kjent for fylkesmannen som har følgende kommentarer til de enkelte vassdragene:
>
> "Kynna er et typisk skogsvassdrag som benyttes mye av lokalbefolkningen til jakt og friluftsliv. En kraftutbygging etter de foreliggende planene ville kunne få betydelige skadevirkninger for landbruksinteressene. Utbyggingsprosjektet virker i dag økonomisk lite interessant. Fylkesmannen slutter seg til innstillingen om varig vern av Kynna".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Dette vassdraget ligger i et område uten merkete ruter og turisthytter. Området er likevel godt egnet til fotturer og skiturer, og det brukes en del av lokalbefolkningen. NTF vil derfor støtte forslag om vern.

Hedmark Energiverk behandlet saken i styremøte den 8. desember 1983 og bemerker til Sperstadutvalgets vurdering:

> "Etter dagens forhold er det ikke aktuelt å bygge pumpekraftverk i Hedmark. Dersom dette noen gang skulle bli aktuelt, vil det utvilsomt finnes andre steder der konsekvensene er mindre enn ved bygging i Kynna-vassdraget".
>
> Hedmark Energiverk slutter seg til utvalgets innstilling om varig vern av Kynna.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Kynna bør gis varig vern.

OBJEKT NR. II 1

IMSA/TRYA vassdrag nr. 17, 4

Fylker:	Hedmark, Oppland.
Kommuner:	Stor-Elvdal, Ringebu, Øyer.
Nedbørfelt:	580 km^2. Imsa 505 km^2 og Trya 75 km^2.
Skoggrense:	950-1 050 m o.h.
Middelvassføring:	Imsa 8,2 m^3/s, Trya 1,3 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	253-1 350 m o.h.
Jordbruksareal:	2 000 da.
Dyrkingsjord:	7 500 da.
Produktivt skogareal:	170 000 da.
Kraftpotensial:	108 GWh, kostn.kl. III/IV.

Utvalgets vurdering

Det vises til at verneinteressene som er påvist i Imsas og Tryas felt med visse unntak vil ivaretas ved eventuelt vern av tilgrensende verneobjekter slik utvalget foreslår. Utvalget foreslo i 1976 varig vern av objektet, mens det nærliggende objekt nr. 8 Mistra ble tilrådd konsesjonsbehandlet. Ved stortingsbehandlingen av Verneplan II høsten 1980 ble Mistra gitt varig vern. Imsa og Trya ble derimot vedtatt midlertidig vernet. Utfra en helhetsvurdering av vassdragene i regionen, vil utvalget tilrå at de spesielle verneinteresser i objektet ivaretas ved konsesjonsbehandling.

Innkomne uttalelser

Ingen kommuner har uttalt seg.

Verneplanen ble behandlet i Hedmark fylkesutvalg 21. februar 1984 som slutter seg til verneplanens innstilling om konsesjonsbehandling av Imsa/Trya.

Hedmark Fylkesfriluftsnemnd behandlet saken i møte 10. januar 1984 og uttaler:

> "Imsa/Trya er vassdrag som det også knytter seg naturvern- og friluftslivsinteresser til, om enn i noe mindre grad enn Atna og Grimsa. Nemnda finner å kunne akseptere at det midlertidige vernet av vassdragene ikke følges opp med et forslag om varig vern. Nemnda har med dette ikke tatt standpunkt til om vassdragene bør bygges ut eller ikke. Det forutsettes at Imsa/Trya vil inngå i Samlet Plan, slik at disse vassdragene - og naturvern- og friluftslivsinteressene som er knyttet til dem - senere blir vurdert i forhold til andre vassdrag".

Fylkesmannen i Hedmark sier i sin uttalelse av 1. februar 1984:

> "Imsa/Trya er vassdrag som det knytter seg til dels store naturvern-, friluftslivs-, vilt- og fiskeinteresser til. En gjennomføring av de foreliggende kraftutbyggingsplanene vil kunne medføre skadevirkninger for landbruksinteressene. En utbygging av Imsa, eventuelt i kombinasjon med andre vassdrag, er et interessant prosjekt. Fylkesmannen slutter seg til innstillingen om at vassdragene bør konsesjonsbehandles. Fylkesmannen presiserer at det med dette ikke er tatt standpunkt til om vassdragene bør bygges ut eller ikke. Det forutsettes at Imsa/Trya inngår i Samlet plan, slik at disse vassdragene - og de ulike interessene som er knyttet til dem - senere blir vurdert i forhold til andre vassdrag i fylket og i landet for øvrig".

Fylkesmannen i Oppland uttaler i sitt svar av 7. februar 1984:

> "I Imsa/Trya er vilt- og fiskeinteressene og de kulturvitenskapelige verdiene plassert i verneklasse 2, mens friluftslivs- og naturfaglige interesser har fått prioritet 3. Vassdraget er altså karakterisert som viktig/tildels meget viktig for å oppfylle målsettingen med verneplanen. Mye av årsaken til at Imsa/Trya ikke har blitt rangert enda høgere, ligger i at nabovassdraget i nord, Atna, er bedre egnet som type- og referanseområde, samtidig som nabovassdraget i sør, Åsta, er varig vernet. Det foreligger imidlertid ikke undersøkelser som viser hvilke verneverdier Åsta har. Slike undersøkelser bør imidlertid gjøres før en eventuell konsesjonsbehandling eller utbygging av Imsa/Trya.
>
> Når sammenligningen mellom Atna og Imsa/Trya blir så avgjørende for prioriteringen av det sistnevnte, vil vi understreke det som er sagt foran om at Verneplan III er en vurdering mellom verneverdige vassdrag. Dessuten kan en allerede nå slå fast at en eventuell konsesjonsbehandling av Imsa/Trya vil bli konfliktfylt, idet en eventuell utbygging trolig nødvendiggjør et magasin i Imssjøen, et område som har spesielle kvaliteter".

Venstres miljøvernutvalg sier i sitt svar av 12. februar 1984:

> "Hedmark Venstre går inn for varig vern av Imsa/Trya. Vassdraget har betydelige verneinteresser både når det gjelder naturvitenskap, friluftsliv og vilt- og fisk. Til Imsavassdraget er det videre knyttet særlig store kulturvitenskaplige interesser. Det er ikke grunnlag for å hevde at verneinteressene som er påvist i Imsa og Tryas felt vil kunne ivaretas ved vern av tilgrensende objekter. En evt. utbygging av vassdraget vil også bli svært kostbar".

Oldsaksamlingen, Universitetet i Oslo påpeker i brev av 16. januar 1984 at Imsa/Trya var gitt verneklasse 2 for kulturvitenskapelige interesser. Ut fra at de fleste av de kulturhistorisk viktige vassdragene i Oldsaksamlingens distrikt er foreslått varig vernet aksepteres en behandling som medfører at Imsa/Trya foreslås konsesjonsbehandlet.

Statens forurensningstilsyn uttaler i sitt svar av 14. februar 1984:

> "Trya er vannforsyningskilde for en del gårdsbruk. Etter utbygging vil restfeltet til Trya være for lite til å gi en sikker vannforsyning. Utbygging av Trya vil derfor komme i konflikt med vannforsyningsinteressene".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler i sitt svar av 3. februar 1984 om Imsa/Trya:

> "Utvalget henviser til at type- og referanseverdiene stort sett ivaretas av det varig vernede objekt 8 Mistra og det midlertidig vernede objekt 11 Atna, og foreslår Imsa/Trya konsesjonsbehandlet, men at det tas hensyn til de spesielle interessene. På bakgrunn av en vurdering av vilt og fisk i Imsa/Trya og Atna vil vi støtte denne tilrådningen. Atna har de samme kvaliteter som Imsa/Trya, men er klarere representert i Atna. Det knytter seg også større brukerinteresser til jakt og fiske i Atna. Vi ser det videre som viktigere å ivareta et større nedbørfelt som Atna, da dette gir større spennvidde i kvaliteter. Imsa/Trya og Atna er dessuten nabovassdrag og dekker dermed noenlunde samme oppland av brukere".

Norges jeger og fiskeforbund sier i sin uttalelse av 6. februar 1984 at de:

> "støtter utvalgets vurdering, men vil legge sterk vekt på at områdets egenskaper som biotop for en rekke viktige arter blir tatt sterkt hensyn til under en konsesjonsbehandling. Likeledes de særdeles store interesser som er knyttet til utøvelse av friluftsliv i vassdragets nedslagsfelt".

Norges naturvernforbund sier i sitt svar av 3. februar 1984:

> "I Imsa/Trya er både kulturminneverdiene og vilt- og fiskeverdiene plassert i verneklasse 2 som omfatter vassdrag med høg verneverdi eller som er meget viktige for den enkelte interesse. Under den naturvitenskapelige vurderinga er det sagt at Imsa/Tryas kvaliteter sannsynligvis er ivaretatt gjennom det varige vernet av Åsta og et eventuelt varig vern av Atna. Det er ikke gjort naturvitenskapelige undersøkelser i Åsta som viser dette. Uansett kan det ikke godtas konsesjonsbehandling i et vassdrag med verneinteresser både innen naturvitenskap og friluftsliv og med særlige interesser innenfor kulturminnevern og vilt og fisk. Vi vil slå fast at Imsa/Trya er viktig og tildels meget viktig for å oppfylle målsettingen ved verneplanen".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Vassdraget er en del av et sammenhengende natur- og friluftsområde fra Lillehammer til Rondane. Selv om de merkete rutene kun går gjennom utkanten av nedbørfeltet og neppe vil bli berørt av en eventuell utbygging, er likevel størstedelen av nedbørfeltet viktig for friluftslivet. Imsdalen brukes i stor grad til ulike friluftsaktiviteter både av lokalbefolkning og tilreisende".

Lillehammer Turistforening har gått inn for varig vern av vassdraget noe også NTF gir sin tilslutning.

Universitetet i Oslo uttaler i brev av 25. januar 1984:

> "Styringsgruppen for det naturvitenskapelige undersøkelsesarbeidet i de 10-års vernede vassdragene har i sin innstilling (NOU 1983:42) prioritert Atna framfor Imsa/Trya (obj.nr. II 1). Vesentlige deler av de antatte naturvitenskapelige verdier knyttet til Imsa/Trya vil være ivaretatt ved varig vern av hele Atna".

Norges Bondelag uttaler i brev av 13. januar 1984:

> "Vi har merket oss i oversikten over vassdrag som er foreslått konsesjonsbehandlet at det i to tilfeller blir tale om til dels svært omfattende skader for landbruket. Dette gjelder objektene nr. II 1 Imsa/Trya og nr. 14 Jora/Øvre del av Lågen".

Hedmark energiverk behandlet saken 8. desember 1983 og sier om objektet:

> "Vi må si oss meget tilfreds med at innstillingen går ut på at Imsa-vassdraget kan konsesjonsbehandles. Det vil umiddelbart bli satt i gang arbeid med utredning av prosjektet i forbindelse med Samlet Plan.
>
> Forøvrig kan vi ikke si oss enig med utvalget i at skadevirkningene på landbruket ved en eventuell utbygging vil bli omfattende".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at verneinteressene bør ivaretas ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 2

GRIMSA vassdrag nr. 19

Fylker:	Hedmark, Oppland.
Kommuner:	Dovre, Folldal, Alvdal, Sel.
Nedbørfelt:	535 km^2.
Skoggrense:	1 000-1 150 m o.h.
Areal under denne:	20 %.
Middelvassføring:	8,9 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	665-1 858 m o.h.
Jordbruksareal:	2 000 da.
Dyrkingsjord:	8 800 da.
Produktivt skogareal:	50 000 da.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Det knytter seg meget store verneverdier til Grimsa. Utvalget viser spesielt til de betydelige natur- og kulturvitenskapelige kvaliteter som er påvist i området. Stor vekt må også tillegges friluftsinteressene og vilt- og fiske-

interessene. I utbyggingssammenheng hører vassdraget sammen med objekt nr 11 Atna, og er som dette nær knyttet til Rondane nasjonalpark. Utvalget mener derfor det er naturlig å se disse vassdragene i sammenheng, og tilrår varig vern av Grimsa.

Innkomne uttalelser

Alvdal kommune behandlet saken i møte 19. januar 1984 og slutter seg enstemmig til tilrådning om varig vern av Grimsa.

Verneplanen ble behandlet i Hedmark fylkesutvalg i møte 21. februar 1984. Fylkesutvalget sluttet seg til verneplanens innstilling om varig vern av Grimsa.

Hedmark fylkes friluftsnemnd påpeker i sin behandling 10. januar 1984 at:

> "Grimsa ligger i et område med store naturverninteresser av flere slag, noe som gjenspeiles i de eksisterende og foreslåtte verneområdene ved vassdraget. Vassdraget ligger sentralt i det store natur- og friluftslivsområdet fra Rondane til Dovrefjell som også inneholder rike kulturminner. Grimsa peker seg ut som et naturlig verneobjekt og nemnda anbefaler at forslaget om å gi vassdraget varig vern blir vedtatt".

Fylkesmannen i Hedmark uttaler i sitt svar av 1. februar 1984:

> "Grimsa ligger sentralt i det store natur- og friluftslivsområdet mellom Rondane og Dovrefjell som også inneholder rike kulturminner. Med de betydelige naturvern- og friluftslivsinteressene som er knyttet til vassdraget, vil nytteverdien av en eventuell utbygging ikke stå i forhold til skadevirkningene. Fylkesmannen slutter seg til innstillingen om varig vern av Grimsa".

Fylkesmannen i Oppland uttaler i sitt svar av 7. februar 1984:

> "Grimsa kan ikke erstatte Atna som typevassdrag fordi de representerer forskjellige regioner og naturforhold. I det hele er verneinteressene i Grimsa mer knyttet til de spesielle forholdene enn de typiske.
>
> Store deler av Rondane nasjonalpark ligger innenfor nedbørfeltene til Atna og Grimsa. Sammen med den allerede varig vernede Frya vil nasjonalparken og disse to vassdragene utgjøre et stort sentralt beliggende vernet område.
>
> Utbyggingsmessig er Atna og Grimsa knyttet sammen, og utbygginga er plassert i den høgeste kostnadsklassen. Verneinteressene tilsier varig vern av vassdragene.....".

Universitetet i Oslo sier i uttalelsen av 25. januar 1984:

> "Dersom verneplanenes målsetning skal oppfylles, vil vi spesielt støtte forslaget til varig vern av Lyngdalsvassdraget (obj. nr. 60), Lifjellområdet (obj. nr. 45), Atna (obj. nr. 11), Grimsa (obj. nr. II 2) og Hurdalsvassdraget (obj. nr. 3)".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at de ser det som gledelig at Grimsa foreslås vernet.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Nedbørfeltet til Grimsa omfatter store fjellområder som er svært viktig for turistforeningenes virksomhet. Det er to turisthytter og en rekke merkete ruter i området. Særlig viktige for friluftslivet er Grimsdalen og Haverdalen.
>
> NTF er overrasket over at friluftsinteressene i vassdraget er vurdert til verneklasse 2. Etter vår mening er det dokumentert så sterke verneverdier for friluftslivet at vassdraget burde vært i verneklasse 1
>
> For øvrig vil NTF sterkt anbefale at Sperstadutvalgets forslag om varig vern av vassdraget blir fulgt".

Hedmark energiverk behandlet saken i møte 8. desember 1983 og uttaler:

> "Under arbeidet med Atna/Grimsa i forbindelse med midlertidig vern valgte vi å holde Grimsa utenfor utbygningsplanene. Dette har sin bakgrunn i at det kunne få uforholdsmessig store konsekvenser å overføre Grimsa til Atna. På den andre siden ville det vært interessant å kunne etablere reguleringsmagasin i Grimsa for Folla-utbyggingen, som utredes i forbindelse med Samlet Plan. Imidlertid har vi ut fra en samlet vurdering valgt å sløyfe dette i utredningene for Folla/Sølna. Nytteverdien av dette magasinet ville ikke stå i forhold til skadevirkningene. Vi slutter oss derfor til innstillingen".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Grimsa bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 11

ATNA vassdrag nr. 18

Fylker:	Hedmark, Oppland.
Kommuner:	Stor-Elvdal, Folldal, Sør-Fron, Dovre, Ringebu, Rendalen, Nord-Fron, Sel, Alvdal.
Nedbørfelt:	1 300 km^2.
Skoggrense:	1 000-1 150 m o.h.
Areal under denne	55 %.
Middelvassføring:	28,5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	338-2 178 m o.h.
Jordbruksareal:	10 800 da.
Dyrkingsjord:	19 000 da.
Produktivt skogareal:	266 000 da.
Kraftpotensial:	367 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Det er dokumentert meget store verneinteresser i området, som er nært tilknyttet Rondane nasjonalpark. For forskning innen geofagene har de øvre deler av området internasjonalt ry. Også sterke botaniske og ornitologiske interesser

er knyttet til nedbørfeltet. Det ligger både vitenskapelige og opplevelsesmessige verdier i det store mangfoldet av kulturminner i området. Nærheten til nasjonalparken bidrar til å gjøre feltet spesielt verdifullt for friluftslivet, og brukes mye av såvel alminnelige fotturister, som av jegere og sportsfiskere. Vassdraget vil være et verdifullt typevassdrag for sin region, og er godt egnet som referansevassdrag. Det vises til konklusjonen for objekt II 2 Grimsa. Utvalget er oppmerksom på den betydning Hira har for en eventuell utbygging av Imsa-Trya, men hensynet til Atna som referansevassdrag tilsier varig vern ned til samløpet med Glomma.

Innkomne uttalelser

Alvdal kommune behandlet saken i møte 19. januar 1984 og sluttet seg enstemmig til forslaget om vern av Atna.

Hedmark fylkesutvalg behandlet verneplanen i møte 21. februar 1984 og slutter seg til tilrådningen om vern av Atna ned til Hiras utløp ut fra begrunnelsen:

> "På bakgrunn av de økonomiske fordeler og beskjedne skadevirkninger anbefaler fylkesutvalget at øvre del av Hira frigis for konsesjonsbehandling".

Hedmark fylkes friluftsnemnd behandlet verneplanen i møte 10. januar 1984 og uttaler:

> "Atna er det av de omtalte vassdragene i Hedmark som har de største verdiene både i naturvern- og friluftslivssammenheng. Vassdraget er et nesten selvsagt verneobjekt og nemnda anbefaler at forslaget om varig vern av Atna blir vedtatt. Nemnda er særlig tilfreds med at det i forslaget er presisert at vassdraget skal vernes i sin helhet, det vil si ned til samløpet med Glomma. Både sideelva Hiras egenverdi - som delvis er dokumentert i nemndas utredning om småkraftverk i Hedmark - og verdien av Atna som et viktig referansevassdrag tilsier at Atnavassdraget med sidevassdrag bør vernes helt ned til Glomma".

Fylkesmannen i Hedmark sier i sin uttalelse av 1. februar:

> "Atna er det av de omtalte vassdragene i Hedmark som det knytter seg størst naturvern-, friluftslivs-, vilt- og fiskeinteresser til. Fylkesmannen er oppmerksom på at et av Atnas sidevassdrag, Hira, kan utnyttes på regningsvarende måte ved overføring til Imsa ved en eventuell utbygging av dette vassdraget. Fylkesmannen mener likevel at verdien av å beholde Atna som et fullstendig referansevassdrag tilsier at Atnavassdraget bør vernes helt ned til Glomma slik det er foreslått i innstillingen".

Fylkesmannen i Oppland sier om Atna i sin uttalelse av 7. februar:

> "Atna har fått høgeste verneprioritet for alle verneinteressene (naturfaglige, friluftsliv, vilt/fisk og kulturvitenskapelige). Verneinteressene i disse vassdragene (Grimsa og Atna) er derfor vel dokumenterte. Atna peker seg ut som et særlig velegnet type- og referansevassdrag for store deler av Østerdalen og fjellområdene mellom Gudbrandsdalen og Østerdalen, og er det eneste vassdraget på Østlandet som i verneplanen har et nedbørfelt større enn 1 000 km^2. Grimsa kan ikke erstatte Atna som typevassdrag fordi de representerer forskjellige regioner og naturforhold. I det hele er verneinteressene i Grimsa mer knyttet til de spesielle forholdene enn de typiske.

Store deler av Rondane nasjonalpark ligger innenfor nedbørfeltene til Atna og Grimsa. Sammen med den allerede varig vernede Frya vil nasjonalparken og disse to vassdragene utgjøre et stort sentralt beliggende vernet område.

Utbyggingsmessig er Atna og Grimsa knyttet sammen, og utbygginga er plassert i den høgeste kostnadsklassen. Verneinteressene tilsier varig vern av vassdragene, og det er i denne sammenheng positivt og viktig når utvalget presiserer at Hira ikke bør overføres til Imsa ved en eventuell utbygging av dette vassdraget".

Universitetet i Oslo sier i sitt svar av 25. januar 1984:

"Vi er overveiende godt fornøyd med den foreliggende innstilling, som retter opp en rekke svakheter ved Verneplanene I og II. Dersom verneplanenes målsetning skal oppfylles, vil vi spesielt støtte forslaget til varig vern av Lyngdalsvassdraget (obj. nr. 60), Lifjellområdet (obj. nr. 45), Atna (obj. nr. 11), Grimsa (obj. nr. II 2) og Hurdalsvassdraget (obj. nr. 3).

Atna og Grimsa har foruten store faglige verdier også store verdier på grunn av sin nærhet til Rondane nasjonalpark. Vi vil her spesielt framheve viktigheten av at hele Atna's nedbørfelt, ned til samløp med Glomma, gis varig vern. Styringsgruppen for det naturvitenskapelige undersøkelsesarbeidet i de 10-års vernede vassdragene har i sin innstilling (NOU 1983:42) prioritert Atna framfor Imsa/Trya (obj. nr. II 1). Vesentlige deler av de antatte naturvitenskapelige verdier knyttet til Imsa/Trya vil være ivaretatt ved varig vern av hele Atna".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at de ser det som gledelig at Atna foreslås vernet.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Dette vassdraget utgjør sammen med nedbørfeltet til Grimsa og resten av Rondane nasjonalpark et av Norges viktigste friluftsområder. Hele området er godt egnet til fotturer og skiturer og det er et godt utbygd hytte- og rutenett. DNT har drevet sin virksomhet i området i over hundre år. Nedbørfeltet til Atna er svært viktig for foreningens virksomhet.

NTF vil derfor på det sterkeste gå inn for at Sperstadutvalgets anbefaling om varig vern blir fulgt".

Hedmark energiverk behandlet verneplanen i møte 8. desember 1983 og uttaler om Atna:

"Det er utvilsomt store verneverdier i Atnas nedbørfelt ovenfor Atnasjøen. Også omkring sjøen er verneverdier av en slik art at regulering utover sjøens naturlige vannstandsvariasjoner ikke ville være akseptable. På denne bakgrunn utarbeidet vi planer for Atna-vassdraget med alternativer som bare i liten grad berørte sjøen, h.h.v. som ikke berørte sjøen i det hele.

Spesielt finner vi det uheldig og unødvendig å verne Hira. Dersom man ser på hovedvassdraget, kommer Hira bare inn med en beskjeden del på de nederste 3 km av Atna. En overføring av øvre del av Hira til Imsa reduserer Atnas nedbørsfelt med omlag 2,8 %. På den andre siden vil en slik overføring gi en kraftproduksjon på ca. 20 GWh/år og dermed redusere utbygningsprisen i Imsa med ca. kr. 0,30 pr. års-kWh".

Styret i HEV slutter seg til utvalgets innstilling om vern av Atna ned til Hiras utløp. Om Hira uttaler HEV:

> "På bakgrunn av de økonomiske fordeler og ubetydelige skadevirkninger anbefaler styret i HEV at øvre del av Hira frigis for konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om varig vern av Atna ned til sidevassdraget Hira, men mener de interesser som er knyttet til Hira bør avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 14

JORA/ØVRE DEL AV LÅGEN vassdrag nr. 9

Fylker:	Oppland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag.
Kommuner:	Lesja, Dovre, Sunndal, Oppdal.
Nedbørfelt:	492 km^2.
Skoggrense:	1 000-1 100 m o.h.
Areal under denne:	20 %.
Bredekt areal:	0,3 %.
Middelvassføring:	7,5 m^3/s.
Jordbruksareal:	1 500 da.
Dyrkingsjord:	1 400 da.
Produktivt skogareal:	16 400 da.
Kraftpotensial:	458 GWh, kostnadsklasse IIB/III.

Utvalgets vurdering

Øvre deler av Lågen er fra før mye påvirket av menneskelig aktivitet, blant annet er det utført betydelige forbygningsarbeider. Denne delen er etter utvalgets mening av svært begrenset betydning i vernesammenheng. En kraftutbygging i Lågen synes uaktuell uten at det samtidig skapes magasineringsmuligheter i Aursjøen eller i Joras felt. Utvalget mener en utbygging i Jora vil få relativt små konsekvenser for verneinteressene. For at kraftressursene som ligger i Lågens øvre deler skal kunne utnyttes, vil utvalget tilrå at verneinteressene søkes ivaretatt gjennom en eventuell konsesjonsbehandling. Utvalgets tilråding gjelder imidlertid under den forutsetning at det velges et utbyggingsalternativ som ikke innebærer magasiner i Joras nedbørfelt bl.a. av hensyn til kulturminnene i området.

Innkomne uttalelser

Lesja og Dovre kommuner har ikke gitt uttalelse, mens Sunndal og Oppdal i sine uttalelser ikke har uttalt seg om objekt 14.

Fylkesmannen i Oppland sier i sin uttalelse av 7. februar 1984:

> "Også Jora/Øvre del av Lågen blir av Sperstadutvalget foreslått frigitt til konsesjonsbehandling. Utvalgets tilråding gjelder imidlertid under

den forutsetning at det velges et utbyggingsalternativ som ikke innebærer magasiner i Joras nedbørfelt. Jora/Øvre del av Lågen har fått nest høgeste verneprioritet for interessene naturfaglige, friluftsliv og vilt og fisk og høgeste prioritet for de kulturvitenskapelige interessene. Vassdraget har derfor meget til særdeles stor betydning for å oppfylle verneplanens målsetting.

I utvalgets innstilling er det noe uklart i hvor stor grad og på hvilken måte Øvre del av Lågen har blitt trukket inn i vurderingene for de enkelte fagfelt. Det er gjort lite undersøkelser i dette vassdragsavsnittet og dermed kan verneverdiene ikke ha blitt dokumentert på en fyldestgjørende måte sammenlignet med andre områder. Samtidig har utvalget trukket inn en del negative forhold fra Øvre del av Lågen, bl.a. er de store kanaliserings- og forbyggingsprosjektene nevnt. Spørsmålet er derfor om objektet Jora/Øvre del av Lågen hadde fått en annen verneprioritering dersom Jora hadde blitt vurdert uavhengig av Øvre del av Lågen.

De vurderingene vi kommer med nedenfor om verneinteressene er knyttet til Joras nedbørfelt. Vi vil likevel understreke den betydning Jora har for forurensningssituasjonen og resipientforholdene i Lågen. Spesielt gjelder dette for strekningen mellom samløpet Jora - Lågen og ned til Otta, men Jora har også betydning for hva som kan tillates av reguleringer/utbygginger videre nedover i vassdraget. For resipientinteressene må derfor Jora sees i sammenheng med en samlet plan for brukerinteressene knyttet til hele Lågenvassdraget, og det er behov for omfattende vassdragsundersøkelser og -vurderinger i denne forbindelse.

Det er fra kulturvernsynspunkt store hull i verneplanen som helhet. Utvalget fastslår derfor sjøl at for Øst-Norge vil ingen av objektene, verken varig eller midlertidig vernede, erstatte Jora som verneobjekt. Samtidig blir det påpekt at mange av kulturminnene er svært nært knyttet til elver og vatn. For å ivareta disse interessene er det av denne grunn mye som taler for å verne Jora".

Fylkesmannen utdyper videre de store verneinteresser innen de naturfaglige forhold, friluftsliv og vilt- og fiskeinteresser og sier:

"Jora er det eneste uregulerte vassdrag i øvre deler av Lågen- og Ottavassdraget som har en fordeling av forfjellsregionen og fjellregionen, som gir tilstrekkelig livsmuligheter for viltarter som er knyttet til begge regioner og hver region for seg. På samme måten er Jora det eneste nedbørfeltet uten reguleringsinngrep i nordre del av Gudbrandsdalen, som har viktige funksjoner for en villreinstamme, samtidig som det innehar store verneverdier innen fagfeltene botanikk og ornitologi.

I tillegg har Jora stor verdi som sportsfiskeelv og i forhold til andre vassdrag i regionen er Jora kanskje det viktigste fiskeområdet både for utenbygds- og innenbygds fiskere.

I Joras nedbørfelt ligger deler av Dovrefjell nasjonalpark. På samme måte som i Rondane-området vil en med nasjonalparken og varig vern av Jora og nabovassdraget i nord, Driva, få et sammenhengende og stort vernet område som reflekterer områdets rike og varierte natur. Det er i denne sammenheng verdt å nevne at Dovre er med på å danne kjernen i det sørnorske hovedområdet for fjellplanter med sin utbredelse i ett eller to skandinaviske fjellområder. Dette utbredelsesmønsteret er av internasjonal verdi, ikke bare for de botaniske fag, men også for å kaste lys over siste istid og tida like etter.

Sperstadutvalget har tilrådd at verneinteressene i Jora søkes ivaretatt gjennom en eventuell konsesjonsbehandling, men har altså satt som forutsetning at det ikke blir magasiner i nedbørfeltet. Dette synes å stride mot utvalgets egen argumentasjon ellers i innstillinga, der det som prinsipp, under den generelle omtalen av de naturvitenskapelige interessene, blir sagt at vassdrag bør vurderes og vernes i sin helhet som et sammenhengende, dynamisk og intakt system, knyttet sammen av vass-systemet.

Når vi vet at 32 av de tilsammen 60 midlertidig vernede vassdragene allerede er berørt av reguleringsinngrep til et eller annet formål, bør en gjennom verneplan III ta sikte på å sikre et representativt utvalg av helt uberørte vassdrag. Jora er her et slikt nedbørfelt.

Ved en eventuell konsesjonsbehandling av Jora er det i prinsippet mulig at konsesjon kan nektes p.g.a. vesentlige verneinteresser. Dette har imidlertid vist seg å være vanskelig i praksis. Under alle omstendigheter vil en på denne måten ikke oppnå noen helhetlig vurdering av verneverdiene på tvers av nedbørfeltene og en har heller ikke oppnådd noe varig vern mot kraftutbygging.

For å understreke verneverdien av de øvre deler av Jora, bør disse deler derfor som et minimum foreslås varig vernet. På bakgrunn av det som er sagt og vist ovenfor om vern av hele vassdrag og de store verneinteressene som også knytter seg til de nedre deler av vassdraget, bør en nøye vurdere et varig vern av hele Jora. Dette understrekes videre ved at alle vassdrag som i sum har fått verneverdi 2 eller høgere bør vernes, og ved at ingen vassdrag fullt ut kan erstatte Jora som type- og referanseområde.

Utbyggingsmessig er Jora knyttet sammen med eventuell utbygging av Dombåsfallene og Rosten. Dette er ifølge innstillingen et kraftpotensial på 458 GWh med en pris som faller i den nest høgeste til høgeste kostnadsklasse av ialt 4 klasser".

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 om Sperstadutvalgets forslag:

"Forslag om konsesjonsbehandling av dette vassdraget er meget svakt begrunnet. Vassdraget er plassert i verneklasse 1 for kulturvitenskapelige interesser og i verneklasse 2 for de øvrige interesser, og må derfor naturlig gis varig vern. Det understrekes i utredningen (s. 45) at m.h.t. kulturvitenskaplige interesser vil for Øst-Norge ingen av objektene, verken varig eller midlertidig vernede, erstatte Jora som verneobjekt. Vi vil på det sterkeste tilrå at Jora/Øvre del av Lågen gis varig vern".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk bemerker i sitt brev av 3. februar 1984 til Sperstadutvalgets tilrådning:

"Utvalget mener at verneinteressene i dette objektet kan ivaretas ved konsesjonsbehandling under forutsetning av at det velges et utbyggingsalternativ uten magasinering i Joras nedbørsfelt. Vi kan ikke støtte denne tilrådningen da vi mener at selv det utbyggingsalternativ som er aktuelt uten magasinering i Jora, ikke lar seg forene med de fiskeribiologiske forhold i denne delen av vassdraget. Sett på bakgrunn av at Lågen er sterkt berørt av reguleringer er det også viktig av hensyn til fiskeinteressene i området å verne en lite berørt del som Jora. Det minste utbyggingsalternativet berører også viktige viltbiotoper langs vassdraget i uforsvarlig grad".

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

> "I forbindelse med utbyggingsplanene for Øvre Otta skrev vi 14. oktober 1976 til Miljøverndepartementet at spørsmålet om reguleringer i Mjøsas nedbørfelt bør utstå til Mjøsaksjonen er ferdig og en har sett virkningene av saneringstiltakene og av eventuell regulering av Otta. Mjøsaksjonen er avsluttet og forurensningsforholdene i Mjøsa og Gudbrandsdalslågen er betydelig bedret. Forholdene er imidlertid ikke så gode at SFT kan tilrå større endringer i vannføringen til Mjøsa. Fremdeles står igjen en rekke tiltak, særlig innen jordbrukssektoren. Lavere sommervannføring kombinert med en varm sommer kan føre til ny blågrønnalgeoppblomstring. Utbygging av kraftverk med reguleringsmagasiner i Mjøsas nedbørfelt må derfor vurderes nøye. I Mjøsas nedbørfelt er tre prosjekter med reguleringsmagasiner aktuelle: Øvre Otta, Finna og Jora. Foreløpige vurderinger av utbygging av Finna tyder på at denne alene neppe vil få store konsekvenser for vannføringsforholdene og dermed forurensningsforholdene i Mjøsa. Vurdering av virkning av regulering i Jora og Otta i tillegg til regulering av Finna er ikke gjort.
>
> SFT mener at eventuell planlegging av regulering av Jora må ses i sammenheng med eventuell utbygging av Øvre Otta og Finna og den virkning regulering vil få på forholdene i Mjøsa".

Riksantikvaren uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Jora/Øvre del av Lågen (obj. 14) som av prosjektet "10 års vernede vassdrag" er satt i verneklasse 1, er foreslått til konsesjonsbehandling. Det tilrås riktignok at det ikke bygges magasiner i Joras nedbørsfelt, bl.a. av hensyn til kulturminnene. Riksantikvaren må påpeke at en utbygging likevel vil få meget skadelige konsekvenser for dette viktige kulturlandskapet".

Riksantikvaren påpeker videre betydningen av at det foretas nye og omfattende arkeologiske undersøkelser i og omkring Aursjømagasinet, både av allerede neddemte soner og eventuell ny oppdemningssone.

> "Ødeleggelsene av kulturminnene ved Aursjøen ved utbyggingen der er et viktig argument for å verne lignende kulturminner i Joravassdraget".

Oldsaksamlingen ved Universitetet i Oslo sier i brev av 16. januar 1984 at de ikke kan akseptere at et objekt som er satt i høgeste verneklasse når det gjelder kulturminneinteresser foreslås konsesjonsbehandlet. De uttaler videre:

> "Jora/Øvre del av Lågen har et stort mangfold av kulturminner, som representerer mange ulike aktiviteter og tidsperioder. Det er registrert 32 steinalderboplasser som er nært knyttet til vannene, - antallet er trolig langt større enn det som er registrert. Mange av dyregravene og også andre kulturminner ligger ved vann. Viktig er det også at sambandet mellom villreintrekk og kulturminner blir bevart. Som et hele er kulturminnene i vassdraget meget verneverdige.
>
> Sperstadutvalget har vurdert flere alternativer for eventuell utbygging av kraftressursene i Jora. Utvalgets tilrådning om konsesjonsbehandling forutsetter at en velger "et utbyggingsalternativ som ikke innebærer magasiner i Joras nedbørfelt bl.a. av hensyn til kulturminnene i området" (s. 70-71). Dette er viktig da magasin i Joras nedbørfelt trolig vil føre til neddemming av et større antall fornminner og andre kulturminner.

> Utvalget foreslår heller at vann fra Jora overføres til magasin i Aursjøen. En slik løsning vil imidlertid også få negative konsekvenser for fornminnene. Det vil føre til redusert vannføring i Jora og sideelver i den nedre delen av vassdraget. Her er det registrert flere fornminner, hovedsakelig dyregraver og kullgroper, i forbindelse med en nydyrkingsplan, i 1983. Flere fornminner kan finnes her da de nedre delene av vassdraget ble utilstrekkelig registrert i forbindelse med Verneplan III i 1979".

Universitetet i Oslo beklager i brev av 25. januar 1984 forslaget om konsesjonsbehandling av Jora og uttaler videre:

> "Dette vassdraget inneholder store faglige verdier, og vi hadde helst sett vassdraget varig vernet. Sperstadutvalgets innstilling til konsesjonsbehandling er imidlertid gitt under forutsetning av at en eventuell utbygging skjer uten magasiner i Jora. Dersom vassdraget skal utbygges, vil dette være klart det mest akseptable alternativ".

Norges jeger- og fiskeforbund sier i sin uttalelse av 23. januar 1984 at de ikke på noen måte kan akseptere at Jora/Øvre del av Lågen blir frigitt til konsesjonsbehandling. Objektet bør gis varig vern og begrunner dette med følgende uttalelse:

> "NJFF tillegger spesielt nedslagsfeltets store og til dels svært store verdi som produksjonsområde for vilt og fisk stor betydning. Spesielt vil vi få påpeke områdets verdi for Snøhetta villreinstamme, som har viktige arealer innen nedslagsfeltet, dette være seg beitearealer og livsviktige trekkveier. Dette bør tillegges stor vekt for et villreinområde hvor beitene allerede i dag er sterkt begrenset. Villreinen er for øvrig en meget viktig art i ressurssammenheng, som i betydelig grad har fått sine leveområder sterkt begrenset i det siste århundre, ikke minst p.g.a. vassdragsreguleringer.
>
> For øvrig omfatter nedbørfeltet viktige biotoper for en rekke andre arter, bl.a. elg, hjort, rådyr, rype, orrfugl og ulike rovdyr.
>
> Vannkvaliteten i området er god, og nedbørfeltet inneholder en rekke lokaliteter med gode bestander av så vel aure som røye og harr.
>
> I rekreasjonssammenheng har området meget gode tilbud for utøvelse av jakt og fiske.
>
> Jakten er spesielt interessant, idet den både betyr mye for lokalsamfunnet og samtidig har en høy andel av utenbygdsboende.
>
> Fiske betyr mye lokalt, og verdien for sportsfiskere er høy p.g.a. et utstrakt kortsalg.
>
> Også for det øvrige friluftsliv ligger mulighetene meget godt til rette, både for turgåing og padling".

Norges naturvernforbund er ikke tilfreds med utvalgets innstilling når det gjelder objekt nr. 14 og påpeker i brev av 3. februar 1984 de høge verneverdier objektet har fått for alle fagområder og sier videre:

> "Vassdraget har derfor meget til særdeles stor betydning for å oppfylle verneplanens målsetting. Likevel tilrår altså utvalget vassdraget konsesjonsbehandlet. Samtidig fastslår utvalget sjølv at for Øst-Norge vil ingen av objektene, verken varig eller midlertidig vernete, erstatte Jora som verneobjekt i kulturminnesammenheng.

Utvalget mener dessuten at en utbygging i Jora vil få relativt små konsekvenser for verneinteressene. Utvalget går med dette mot sin egen argumentasjon om at vassdrag bør vurderes og vernes i sin helhet, noe som utvalget understreker som et prinsipp under den generelle omtalen av de naturvitenskapelige interessene i vassdragene.

Vi understreker også at utvalget har trukket sine konklusjoner uten at det er gjort grundige undersøkelser i Øvre del av Lågen.

Verdiene i dette vassdraget tilsier en tilråding om varig vern. Ved en eventuell utbygging risikerer en ellers at Aursjøen blir magasin og at betydelige vannmengder blir tatt vekk fra Lågen og ført vestover".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Nedbørfeltet til Jora er en naturlig del av Dovrefjell-området og deler av feltet ligger innenfor Dovrefjell nasjonalpark. Området er godt egnet for fotturer og skiturer. DNT har flere merkete ruter i området. Selv om området i dag ikke er blant de mest brukte er det et viktig avlastningsområde for Rondane og Jotunheimen.

NTF vil derfor sterkt gå inn for at dette området blir vernet mot kraftutbygging. Vi vil derfor fraråde Sperstadutvalgets forslag om konsesjonsbehandling".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84:

"I Oppland er Jora/øvre del av Lågen tilrådd frigjort for konsesjonsbehandling, riktignok under bestemte forutsetninger. Jora har fått nest høgeste verneprioritet innenfor alle fagfelt, unntatt kulturminnevernet, der det har fått høgeste verneprioritet. For sistnevnte interesse er det ingen vassdrag, hverken varig eller midlertidig vernede, som kan erstatte Jora".

"Sammen med Dovrefjell nasjonalpark og en varig vernet Driva vil Jora utgjøre et stort, sentralt beliggende vernet område. Jora har også betydning for resipient- og forurensningssituasjonen i Lågen og Mjøsa. Et varig vern av Jora er det eneste som kan aksepteres".

Norges Bondelag uttaler i brev av 13. januar 1984:

"Vi har merket oss i oversikten over vassdrag som er foreslått konsesjonsbehandlet at det i to tilfeller blir tale om til dels svært omfattende skader for landbruket. Dette gjelder objektene nr. II 1 Imsa/Trya og nr. 14 Jora/Øvre del av Lågen".

Oppland fylkes elektrisitetsverk bemerker i brev av 7. desember 1983:

"Innstillingens forutsetning om en utbygging uten "magasiner i Joras nedbørsfelt" innebærer en begrensningsklausul som etter vår oppfatning er for generell. Vi er inneforstått med at et større reguleringsmagasin i Dalsida vil være kontroversielt, og vi antar at det er dette som primært ligger til grunn for utvalgets uttalelse. Vi forutsetter imidlertid at det innen resten av området er lokale variasjoner hva gjelder viktigheten m.h.p. kultur- og naturvitenskapelige interesser m.v.

Det kan også være grunnlag for en nærmere presisering hva gjelder utvalgets forutsetninger for magasinbegrepet, idet vi anser det påkrevet i enhver utbyggingsplan å opprette mindre inntaksmagasiner innen området.

Generelt mener vi at disse forhold således avklares best ved faglige vurderinger på konkrete utbyggingsprosjekter gjennom en eventuell konsesjonsbehandling".

Statskraftverkene viser i sin uttalelse av 14. februar 1984 til at det under "kraftressurser" bør tas med alternativet med overføring vestover. De viser til sitt brev av 25.5.77.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret forstår det slik at verneutvalget for dette objektet ikke ensidig har sett på registrerte verneverdier, men foretatt en helhetsvurdering der også virkningen av en kraftutbygging er trukket inn, og da er kommet til at kraftutbyggingen kan gjennomføres på en slik måte at det vesentlige av verneverdiene bevares. Hovedstyret slutter seg til utvalgets konklusjon.

VASSDRAG I BUSKERUD

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Buskerud fylke.

OBJEKT NR. 34

VASSDRAG I HEMSEDAL vassdrag nr. 51, 58

Fylker:	Buskerud, Oppland, Sogn og Fjordane.
Kommuner:	Hemsedal, Vang, Lærdal, Ål, Vestre Slidre, Gol.
Nedbørfelt:	356 km^2.
Skoggrense:	880-1 100 m o.h.
Areal under denne:	30 %.
Middelvassføring:	Mørkedøla (nedbørfelt 150 km^2) 4,5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	575-1 818 m o.h.
Jordbruksareal:	5 700 da.
Dyrkingsjord:	11 000 da.
Produktivt skogareal:	11 000 da.
Kraftpotensial:	83 GWh, kostn.kl. I.

Utvalgets vurdering

Kraftutbyggingsinteressene er her i første rekke rettet mot Mørkedøla. Inngrepene vil sannsynligvis bli svært små. Grøndølas felt er uberørt av tekniske inngrep og friluftsinteressene taler her for vern. Skogshornfeltet inneholder botaniske verdier og er dessuten et attraktivt friluftsområde. Utvalget tilrår at Mørkedølas nedbørfelt frigis for konsesjonsbehandling. De øvrige deler av objektet tilrådes varig vernet.

Innkomne uttalelser

Ål formannskap vedtok enstemmig i møte 16.1.84:

> "Ål kommune seier seg samd i uttalen frå Gyrinosvatnet og Flævatnet grunneigarlag av 1984 og vil understreka at Gyrinosvatnet ikkje må senkast om Mørkedøla vert overført til dette magasinet".

Grunneierlagene for Gyrinos- og Flævatn peker på de skader på fiske en senkning av Gyrinosvatn vil ha, og sier videre:

> "...at ein i staden må beda om at det magasinvolum som trengst blir skaffa til vegars ved ei høgding av øvre reguleringsgrense. Dette vil nok føra med seg at endå meir av beitemark (og jaktfelt) blir neddemt, men så bratte som strendene er rundt magasinet no, blir arealet lite. Det kan ikkje samanliknast med det som vart lagt under vatn ved førre regulering då dei store, flate strekningane rundt vatna vart neddemt".

I sakspapirene fra Buskerud fylkeskommune fremgår at verneplanen ble behandlet i Hemsedal kommunestyre 25.1,84 og at en gikk sterkt imot at Mørkedøla frigis for konsesjonsbehandling.

> "Plan- og utbyggingsavdelingen er i prisnippet enig med Hemsedal kommunestyre i at Bjøbergbekken og Råskaråni trengs som tilsig til Mørkedøla og Hemsil, dersom disse vassdragsavsnitt skal kunne fungere som nødvendige turistattraksjoner (jfr. f.eks. Rjukanfossen) og gi et brukbart fiske. Vassdragene i Hemsedal er allerede sterkt påvirket gjennom den kraftutbygging som har skjedd de siste 20 år. Bygdenes næringsliv er i sterk grad avhengige av at den reiselivsutbygging som er under utvikling, kan få vokse videre".

Buskerud fylkeskommunes hovedutvalg for nærings-, ressurs- og miljøspørsmål behandlet saken 7.2.84 og fattet følgende vedtak:

> "Hovedutvalget tilrår at de angitte vassdrag i Hemsedal gis varig vern mot kraftutbygging".

Oppland fylkesutvalg behandlet saken 15.2.84 og vedtok:

> "Oppland fylkesutvalg har ingen spesielle merknader til de konklusjoner som er gitt i Verneplan for Vassdrag III".

Fylkesmannen i Buskerud mener i brev av 23.2.84 at viltforholdene, jaktutnyttelsen og fiskeinteressene i objektet er betraktelig undervurdert og gir følgende konklusjon:

> "Vassdrag nr. 51, 58 objekt nr. 34 Vassdrag i Hemsedal har utvalget foreslått varig vernet med unntak av Mørkedølas nedbørfelt. Fylkesmannen er uenig i denne vurderingen og vil tilrå at hele objektet gis varig vern. De foreslåtte inngrep i Mørkedølas nedbørfelt vil klart ha negative virkninger for fiske, viltstell, friluftsliv og naturvern. Dette er vesentlig verdier for kommunen og fylket som har turisme og reiseliv som en meget viktig næring. I fylkesplanen for Buskerud 1984-87 er reiselivsnæringen vurdert som en av de få næringer hvor en kan håpe på en ekspansjon.

Kommunen er i en situasjon hvor de viktigste vassdrag allerede er utbygget, noe som gjør det enda mer påkrevet å verne de gjenstående. Kommunen går da også klart imot en utbygging av Mørkedøla. Mørkedøla, Grøndøla og Hemsil bør etter fylkesmannens vurdering betraktes under ett.

En samlet vurdering av viktige brukerinteresser som er omtalt i dette brev tilsier varig vern av objekt 34 Vassdrag i Hemsedal".

Norges Jeger og Fiskeforbund sier i brev av 23.1.84 at man kan akseptere objektet frigitt for konsesjonsbehandling på de betingelser at vassdragets kvaliteter for friluftsliv blir tatt spesielt hensyn til ved en eventuell konsesjonsbehandling.

Norges Naturvernforbund uttaler i brev 3.2.84:

"Med den omfattende kraftutbygging vi har hatt i Buskerud mener BNM (Buskerud natur og miljøvernforening) at det må uvanlig sterke grunner til for å vedta ytterligere vasskraftutbygginger. Her må vi få skyte inn at de tidligere vernevedtakene for vassdrag i Buskerud har med en rekke vassdrag som er berørt".

Videre sies det om Mørkedøla:

"Sideelv til Hemsil. Objektet omfatter kun det av Mørkedøla som er over møtet med sideelva Lauvdøla. Lauvdøla er regulert (Gyrinosvatn - Flævatn) og tørr nedafor magasinet. Hemsila trenger vannet fra Mørkedølas høytliggende felt for å ha tilstrekkelig vassføring utover sommeren, når snøsmeltingen er forbi i de lave feltene. Hemsila kan nå ikke reduseres mer uten at skadene blir store for jordbruk, turistnæring og miljøet i bygda. Lokalt er det bastant motstand mot prosjektet. Hemsedal er så preget av utbygginger og reguleringer i Hemsila, Tisleia og Lærdalselva at enda flere inngrep ikke kan tåles.

På denne bakgrunn støtter BNM (Buskerud Natur og Miljøvernforening) utvalgets verneforslag for Buskerud, og ber om vern også av Mørkedøla og Todøla".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"For turistforeningene er det særlig nedbørfeltene til Grøndøla og Mørkedøla som er av stor viktighet. Innenfor dette området er det tre turisthytter hvorav DNT eier Kljåenseter. Det går flere merkete ruter gjennom området. Det er viktig å se dette området i sammenheng med de omkringliggende områder. Fjellpartiet mellom Bygdin og Finse er fra før hardt belastet med kraftutbygging. Grøndalen og ruta langs Bjøbergbekken er den uberørte passasje gjennom den nordre delen av dette området. Fra før er dessverre områdene omkring Eldrevatn og Øljusjøen blitt kraftig ødelagt ved en omfattende kraftutbygging. Det er derfor svært viktig å bevare Grøndalen og Mørkedalen (med Bjøbergbekken) urørt av kraftutbygging.

NTF vil også peke på at turismen er den viktigste næringsvei for Hemsedal kommune. For at dalen fortsatt skal være attraktiv også om sommeren er det viktig at de resterende naturområder bevares urørt.

NTF vil derfor sterkt gå inn for at Grøndøla og Mørkedøla får varig vern.

Når det gjelder de to andre feltene vil NTF slutte seg til Sperstadutvalgets anbefaling om varig vern".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om varig vern av objektet med unntak av Mørkedølas felt hvor interessene bør avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 36

TODØLA vassdrag nr. 49

Fylke:	Buskerud.
Kommuner:	Nes, Gol.
Nedbørfelt:	123 km^2.
Skoggrense:	1 000-1 050 m o.h.
Areal under denne:	90 %.
Middelvassføring:	2,7 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	151-1 182 m o.h.
Jordbruksareal:	1 400 da.
Drykingsjord:	1 000 da.
Produktivt skogareal:	75 000 da.
Kraftpotensial:	Ca. 10 GWh, kostn,kl. III.

Utvalgets vurdering

Utvalget anser verneinteressene for å være beskjedne og foreslår at vassdraget frigis for konsesjonsbehandling.

Innkomne uttalelser

Hovedutvalget for kultur i Nes kommune behandlet saken i møte 9.2.84 og peker i uttalelsen på betydningen av område som frilufts-, jakt- og fiskeområde for lokalbefolkningen. Kommunestyret vedtok i 1983 i sin generalplan at Todalen med tilhørende vassdrag skulle vurderes vernet som et viktig nærområde for lokalbefolkningen. Det vises videre til at Todøla er et av de få gjenværende vassdrag i kommunen som fremdeles er uregulert, og videre at området på det nærmeste er fri for hyttebebyggelse.

Buskerud fylkeskommunes hovedutvalg for nærings-, ressurs- og miljøspørsmål behandlet saken 7.2.84 og vedtok:

"Hovedutvalget tilrår at vassdraget frigis for konsesjonsbehandling".

Fylkesmannen i Buskerud slutter seg i brev av 23.2.84 til utvalgets konklusjon.

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3.2.84:

"Dette objektet synes å ha fått mindre ressurser i forarbeidet. Plasseringen i lav verneklasse har derfor et svakt grunnlag. Vi fremhever at området brukes mye til friluftsliv, både av bygdefolk og besøkende på

de mange hyttene i feltet og særlig i tilgrensende områder. Fiske- og viltinteressene er også store. Heller ikke finner vi i dokumentene at elva på lange strekninger er 15 til 20 meter bred, og dermed svært sårbar for redusert vassføring. Alternativer er det vanskelig å finne i nedre Hallingdal. Todøla er langt den største av uregulerte elver".

"På denne bakgrunn støtter BNM (Buskerud Natur og Miljøvernforening) utvalgets verneforslag for Buskerud, og ber om vern også av Mørkedøla og Todøla".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"En utbygging vil ikke berøre turistforeningene direkte, men det er likevel av verdi å bevare området for friluftsliv. NTF vil derfor gå inn for at området blir vernet".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om konsesjonsbehandling av Todøla.

OBJEKT NR. 37

KRØDEREN vassdrag nr. 49

Fylke:	Buskerud.
Kommuner:	Krødsherad, Flå.
Nedbørfelt:	5 995 km^2.
Innsjøareal:	43 km^2.
Høyde over havet:	132 m o.h.
Største lengde:	38 km.
Største bredde:	2,1 km.
Største dyp:	130 m.
Middeldyp:	33 m.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Innsjøen er allerede regulert 2,6 m, og et eventuelt vernevedtak må i så fall rette seg mot en ytterligere regulering. Utvalget er imidlertid av den oppfatning at objektet ikke naturlig hører hjemme i en verneplan for vassdrag. Objektet tilrådes tatt ut av verneplanen.

Innkomne uttalelser

Flå formannskap behandlet saken i møte 30.11.83 og vedtok:

"Formannskapet tar saken til orientering".

Buskerud fylkeskommunes hovedutvalg for nærings-, ressurs- og miljøspørsmål behandlet saken 7.2.84 og vedtok:

"Hovedutvalget tilrår at prosjektet tas ut av verneplanen".

Fylkesmannen i Buskerud slutter seg i brev av 23.2.84 til utvalgets konklusjon.

Norges Naturvernforbund sier i brev av 3.2.84:

> "Krøderen er regulert 2,6 m og bør ikke reguleres ytterligere, hverken ved større reguleringshøyde eller hyppigere vannstandsendringer".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "NTF er enig med utvalget i at Krøderen ikke naturlig hører med i verneplanen".

Oldsaksamlingen, Universitetet i Oslo påpeker i brev av 16. januar 1984 at Krøderen var gitt verneklasse 2 for kulturvitenskapelige interesser. Ut fra at de fleste av de kulturhistorisk viktige vassdragene i Oldsaksamlingens distrikt er foreslått varig vernet aksepteres en behandling som medfører at Krøderen foreslås tatt ut av verneplanen.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Krøderen bør tas ut av Verneplanen.

VASSDRAG I VESTFOLD OG TELEMARK

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Vestfold og Telemark fylker.

OBJEKT NR. II 5

DALEELVA vassdrag nr. 73

Fylker:	Vestfold, Telemark, Buskerud.
Kommuner:	Lardal, Siljan, Kongsberg.
Nedbørfelt:	87 km^2.
Skoggrense:	Hele feltet ligger under.
Middelvassføring:	1,9 m^3/s
Laveste-høyeste punkt:	15-651 m o.h.
Jordbruksareal:	160 da.
Dyrkingsjord:	230 da.
Produktivt skogareal:	80 000 da.
Kraftpotensial:	33 GWh, kostn.kl. III

Utvalgets vurdering

Utvalget viser til at vassdragets sentrale beliggenhet mellom flere større befolkningssentra i Vestfold og Telemark tilsier at det i størst mulig grad bør holdes fri fra ytterligere tekniske inngrep, med tanke på rekreasjon og friluftsliv. Noen inngrep er allerede gjort i forbindelse med tidligere tiders tømmerfløtning, men mye av dette har nå kulturvitenskapelig verdi. Utvalget tilrår at vassdraget gis varig vern mot kraftutbygging.

Innkomne uttalelser

Lardal kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 20. februar 1984:

> "I tråd med bygningsrådets vedtak vil Lardal kommunestyre anbefale at Daleelva tas ut av verneplanen for å kunne underlegges konsesjonsbehandling i henhold til utbyggingsplaner framlagt fra Vestfold Kraftselskap".

Bygningsrådets vedtak var:

> "Selv om kostnadene ved utbygging av kraftpotensialet er i høyeste klasse, er verneverdien av områdene i utvalgets forberedelse og beskrivelse satt svært lavt. Skadevirkningene for landbruket må bli små etter den plan Vestfold Kraft har lagt fram.
>
> Bygningsrådet vil derfor anbefale at Daleelva tas ut av verneplanen og at vern av vassdraget vurderes under en eventuell konsesjonsbehandling".

Fylkesutvalget i Vestfold gjorde i møte 20. februar 1984 følgende vedtak med 10 mot 1 stemme:

> "1. Daleelven bør tas ut av Verneplan for vassdrag III. Spørsmålet om utbygging bør vurderes ved konsesjonsbehandling, herunder må Vannbruksplanen for Lågen tillegges vekt.
>
> 2. Det forutsettes at nærmere prognoser for fremtidig kraftbehov og kraftdekning i Vestfold dokumenteres".

Mindretallet gikk inn for:

> "Daleelven bør gis varig vern slik som foreslått i Verneplan for vassdrag III.

Buskerud fylkeskommune, hovedutvalg for nærings-, ressurs- og miljøspørsmål behandlet saken 7.2.84 og fattet følgende vedtak:

> "Hovedutvalget tilrår at vassdraget gis varig vern mot kraftutbygging".

Telemark fylkeskommune, nærings- og sysselsettingsstyret vedtok enstemmig i møte den 14. mars 1984 at de ikke hadde merknader til objekt II 5 Daleelva. "Av dei grunnar som går fram av Sperstadrapporten og uttale frå berørte kommunar og andre interessentar".

Telemark fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 10.1.84 å:

> slutte seg til Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av Daleelv.

Fylkesmannen i Vestfold uttaler følgende i brev av 25.1.84:

> "Videre vil vi peke på at de undersøkelser og rapporter som foreligger vedrørende eventuelle konsekvenser for naturverninteresser i en utbygging av Daleelva synes ikke å være så grundige at de kan aksepteres som grunnlag for å vedta varig vern av vassdraget på det nåværende tidspunkt. Konfliktene mot natur- og friluftsinteressene synes dertil enten for små, ubetydelige eller tildels for lite klarlagt til at det en kjenner til idag bør føre til at vassdragets status blir endret i denne omgang. For å få full klarhet i dette spørsmål synes konsesjonsbehandling å være den mest betryggende fremgangsmåte, noe som anbefales".

I et notat av 17.1.84 fra fylkesmannens miljøvernavdeling uttaler fagkonsulentene seg.

Frilufts- og naturvernkonsulenten:

> "Ut fra hensynet til naturvern- og friluftsinteressene i vassdraget vil vi fullt ut slutte oss til utvalgets tilråding om varig vern mot kraftutbygging".

Viltkonsulenten:

> "Selv om viltinteressene bare er klassifisert til prioritet 3 i region Østlandet, kan vi godt slutte oss til forslaget om varig vern av området".

Fiskerikonsulenten:

> "Ingen merknader til det som fremkommer i verneplanen om ovennevnte fagområde".

Fylkesmannen i Telemark går i brev av 18. januar 1984 inn for varig vern av Daleelva.

Venstres miljøutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

> "Vestfold Venstre slutter helhjertet opp om utvalgets innstilling om varig vern av Daleelva, og støtter de synspunkter som framkommer i utvalgets vurdering".

Telemark Bonde- og Småbrukarlag slutter seg til verneplanens forslag om varig vern av Daleelva i brev av 27. januar 1984.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Dette vassdraget omfatter en betydelig del av det viktigste friluftsområde for Nordre Vestfold. Larvik og Omegn Turistforening har en hytte og flere merkete ruter i området. Det er grunn til å peke på at Vestfold har svært få områder som er egnet for fotturer og skiturer. Det er derfor viktig at dette området blir urørt av kraftutbygging.

Vestfold kraftselskap har utarbeidet planer for utbygging av Daleelva og regner med å ha konsesjonssøknaden ekspedisjonsklar våren 1984. De uttaler i brev av 19.1.84:

> "VKs kraftbehov og den beredskapsmessige sikring av strøm til visse vitale formål i Vestfold tilsier at Daleelven bør bygges ut".
>
> "I det særskilte bilag til Sperstadutvalgets rapport i NOU 1983:45 - Friluftsliv og vassdragsvern - er verneverdiene, som er satt i klasse 3, i sin helhet referert til nedslagsfeltet ovenfor Svartangen, som overhodet ikke blir berørt".

VKs konklusjon er:

> "Vårt selskap må etter dette, på det sterkeste, anmode Hovedstyret om å foreslå Daleelven-objekt II 5 - Vassdrag nr. 73 - tatt ut av Verneplan nr. III og frigitt for konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Ved behandling av Verneplan II sluttet hovedstyret seg til forslaget om varig vern av Daleelva. De nå framlagte utbygningsplaner vil ikke berøre områdene ovenfor Svartangen og i betydelig mindre grad skade verneinteressene enn tidligere planer.

Hovedstyret mener en avveining mellom verne- og kraftinteressene best kan avklares ved konsesjonsbehandling av Daleelva.

OBJEKT NR. 44

SJÅVATNOMRÅDET vassdrag nr. 88 og 89

Fylke:	Telemark.
Kommuner:	Hjartdal, Notodden, Tinn.
Areal:	240 km^2.
Skoggrense:	1 000-1 100 m o.h.
Areal under denne:	75 %.
Middelvassføring:	Kåla: (nedbørfelt 53 km^2) 1,3 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	175-1 883 m o.h.
Jordbruksareal:	1 400 da.
Dyrkingsjord:	2 400 da.
Produktivt skogareal:	38 000 da.
Kraftpotensial:	70 GWh, kostn.kl. IIA.

Utvalgets vurdering

Utvalget har tidligere foreslått objektet vernet. Området er siden den gang blitt grundig undersøkt for å få påvist hvilke verneverdier som gjør seg gjeldende. Utvalget mener at disse og kraftutbyggingsinteressene bør kunne ivaretas ved en konsesjonsbehandling.

Innkomne uttalelser

Hjartdal formannskap behandlet saken i møte den 19. januar 1984 og uttalte:

> "Sjåvassområdet er omtala på side 79-81, men dette området vert overført til "samla plan", og vil verta handsama særskild i løpet av våren 1984".

Telemark fylkeskommune, nærings og sysselsettingsstyret vedtok i møte den 14. mars 1984 mot 2 stemmer at de ikke hadde merknader til objekt 44 Sjåvatnområdet "av dei grunnar som går fram av Sperstadrapporten og uttale frå berørte kommunar og andre interessentar".

Mindretallet gikk inn for:

> "Av omsyn til m.a. dei store friluftsinteressane og turistnæringa, finn ein å måtte rå til varig vern av området".

Fylkesmannen i Telemark uttaler i brev av 18. januar 1984:

> "Også når det gjelder Sjåvatnområdet der utvalget har foreslått konsesjonsbehandling, mener fylkesmannen det foreligger gode grunner for varig vern. En har inntrykk av at utvalget her har lagt for liten vekt på verneinteressene og særlig på områdets store verdi for allmennhetens bruk av området til friluftsliv og rekreasjon. Fylkesmannen vil anbefale at varig vern av Sjåvatnområdet gjøres til gjenstand for en inngående vurdering i forbindelse med den videre behandling av verneplanen".

Telemark fylkesfriluftsnemnd uttaler:

> "Når det gjelder Sjåvatnområdet er det særlig friluftsinteressene som er betydelige og som vil bli berørt av eventuell utbygging. De undersøkelser som er utført viser at Sjåvatn er et sentralt landskapselement. Området har svært gode muligheter for skigåere og blir mye brukt til dette. Det brukes også en god del til jakt, bærturer og fotturer. Gaustadtoppen er et populært turmål. Området har verdi både lokalt, regionalt og for landsdelen, og er også en del besøkt av utlendinger i forbindelse med eksisterende turistetablissementer i nærheten. Også disse forhold taler for vern. I tillegg kommer vilt- og fiskeinteresser og kulturvitenskapelige og naturvitenskapelige interesser".

Fylkesfriluftsnemnda gjorde følgende enstemmige vedtak i møte den 10.1.84:

> "Sett på bakgrunn av de betydelige friluftsinteressene og øvrige verneinteresser som gjør seg gjeldende i Sjåvatnområdet vil nemnda anbefale at også dette området gis varig vern. Det bør i denne forbindelse tas i betraktning at Telemark har en langt større andel utbygde vassdrag og en mindre andel vernete vassdrag enn noe annet av de større kraftproduserende fylker i landet".

Hjartdal Bonde- og Småbrukarlag uttaler i brev av 20. januar 1984:

> "Ein vil føre vekk dei 2 gjenverande elvane frå Tuddalsdalføret. Ein kan tenkje seg kor stor skadeverknad dette vil få for heile vassdragets sjølvrensande evne og for Bjårvatn som ligg sentralt i Tuddal. Kyrkjeåa og Gjuvåa renn ned i dette fiskerike vatnet. 2 store campingplassar ligg her - og ei turrlegging av desse 2 elvane vil få store øydeleggjande verknader for turismen når vatnet vert forsumpa, gror til og fisken blir borte på grunn av forureininga.
>
> Gardane langs desse 2 elvane er heilt avhengige av vatningsanlegg sumarstid. Gjuvåa er dessutan så rein at vatnet vert bruka i hushaldet heile året.
>
> Tek ein bort Gjuvåa vil det bli heilt naudsynt med gjerde på heile strekninga p.g.a. beitedyr".

Bonde- og Småbrukarlaget viser ellers til at Sjåvatn/Kovstul er et av de mest attraktive turistområdene i hele Telemark. Overføring av vatn til Kovstulvatn vil skape frostrøyk og isproblemer og dette vil føre til at videre utnyttelse av området for turisme vil bli redusert. Det pekes også på at reguleringene vil legge fine støler og svært godt beiteområde under vatn.

Bonde- og Småbrukarlaget sier til slutt:

> "Tuddal har ofra så mykje på kraftutbygginga at nå må det setjast ei grense. Vi kan heller ikkje tåle at Sjåvatn vert utnytta i nabokommunane".
>
> "Hjartdal Bonde- og Småbrukarlag må be om at Sjåvatnområdet må varig vernast mot kraftutbygging".

Telemark Bonde- og Småbrukarlag slutter i brev av 27. januar seg til uttalelsen fra Hjartdal Bonde- og Småbrukarlag og "rår altså til at også Sjåvatnområdet blir gjeve varig vern".

Skiensfjordens kommunale kraftselskap påpeker i brev av 7. mars til uttalelsen fra Hjartdal Bonde- og Småbrukerlag at:

> "Så vidt oss bekjent er det i forbindelse med disse prosjekter utarbeidet av Hjartdøla kraftverk intet alternativ som forutsetter oppdemming av Sjåvatn med neddemming av områder. Samtlige alternativer for regulering av Sjåvatn er basert på senkning".

Tuddal Bondelag peker i brev av 2. februar 1984 på de ulemper en utbygging vil medføre for turisme, fiske og landbruk og går imot videre kraftutbygging i området og konkluderer:

> "Tuddal Bondelag må be om at Sjåvatnområdet vert varig verna mot kraftutbygging".

Norges jeger- og fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84:

> "Objektet ligger i et regionalt område med enorme inngrep i forbindelse med vassdragsutbygging tidligere. Regionalt så er Sjåvatnområdet et av de ytterst få nedslagsfelt som er mer eller mindre urørt". NJF kan akseptere konsesjonsbehandling - "på de betingelser at de enkelte vassdrags kvaliteter for friluftsliv blir tatt spesielt hensyn til ved en eventuell konsesjonsbehandling".

Norges Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Området blir mye brukt av hytteeiere og andre tilreisende, samt lokalbefolkningen i Notodden-området. Skien/Telemark Turistforening driver Gaustahytta ved Gaustatoppen.
>
> NTF vil peke på betydningen av å holde området omkring Gaustatoppen mest mulig fri for tekniske inngrep. Vi vil derfor anbefale at området blir vernet".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyre mener verneinteressene er av en slik karakter at vassdrag i Sjåvatnområdet bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 45

LIFJELLOMRÅDET vassdrag nr. 87

Fylke:	Telemark.
Kommuner:	Bø, Notodden, Seljord, Hjartdal, Sauherad.
Areal:	725 km^2.
Skoggrense:	900-1 080 m o.h.
Areal under denne:	80 %.
Middelvassføring:	Hørteelva (nedbørfelt 160 km^2) 5,1 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	16-1 415 m o.h.
Jordbruksareal:	49 000 da.
Dyrkingsjord:	14 000 da.
Produktivt skogareal:	421 000 da.
Kraftpotensial:	67 GWh, kostn.kl. III.

Utvalgets vurdering

Lifjellområdet ligger vel til rette for friluftsliv og ligger gunstig til i forhold til relativt store befolkningskonsentrasjoner. Det er registrert meget store kulturvitenskapelige verneverdier i området. Også de naturvitenskapelige kvaliteter er av betydelig omfang. Utvalget ser det som viktig å beholde dette ettertraktete friluftsområdet mest mulig uberørt og tilrår derfor at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Seljord kommunestyre vedtok i møte den 16. februar 1984 med 24 mot 3 stemmer:

> "Då kommunetyret har fått altfor lita tid på sakshandsaminga, og heller ikkje høve til synfaring på bar mark i området, finn kommunestyret at det må vere eit absolutt krav overfor styresmaktene at saka blir utsett til ein får høve til synfaring på bar mark.
>
> Kommunestyret vil handsame saka innan hausten 1984".

Formannskapet vedtok i møte den 14. februar 1984 følgende tilråding til kommunestyret med 6 mot 1 stemme:

> "Kommunestyret tilrår at Lifjell-området gis varig vern med unnatak av Grunnåi og dens naturlege nedslagsfelt.
>
> Ei overføring av Grunnåi til Sundsbarm bør konsesjonshandsamast på vanleg måte.
>
> Kommunestyret er samd med utvalet når det gjeld grensene for varig vern av Lifjellområdet. Grunnåi ligg imidlertid i ytterkanten av området, og ein kan ikkje sjå at ei utbygging i samsvar med Skiensfjordens Kommunale Kraftselskaps planar kan vere til skade for resten av området".

Mindretallet stemte for at hele objekt nr. 45 - Lifjellområdet (inkl. Grunnåi gis varig vern).

Sauherad kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 2. februar 1984:

"Sauherad kommunestyre har ikkje merknader til NOU 1983:41".

Hjartdal formannskap vedtok enstemmig i møte den 19.1.84:

"Ein sluttar seg til framlegget til Sperstad-utvalet om varig vern av Lifjellområdet"

og gir følgende begrunnelse:

"Store område av Hjartdal kommune er alt merkt av kraftutbygging, dei største vatna er regulerte, ein har rikeleg med damanlegg og kraftoverføringsliner. Det er elles planar om utbygging av andre område innan kommunen.

Ein finn det av avgjerande tyding at generasjonar i framtida kan finne område i Hjartdal fri for utbygging. Det er da naturleg å halde Lifjellområdet verna, sidan dette utgjer eit naturleg avgrensa område, og høver godt som utfartsmål for svært mange.

Området har for Hjartdal verdi som beiteområde og hytteutbyggingsområde. (I Slåkaområdet er eit hyttefelt under utbygging).

Mjella er drikkevass-/vatningskjelde for Sauland nå, og vil i framtida vera vassreserve- og vatningskjelde. Det er såleis av stor tyding for Hjartdal at ikkje Mjella misser tilsig".

Bø kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 30. januar 1984:

"Med bakgrunn i NOU 1983:41 Verneplan for vassdrag III, kulturstyrets fråsegn og saksomtale frå elverksjefen, vedtek Bø kommunestyre å slutte seg til verneplan III objekt 45 og 46.

Dette under den utrykkelege føresetnad at den noverande regulering av Seljordsvatn, samt avtale med Sundsbarm kraftverk av 30.12.1983 kan nyttast fullt ut for å oppretthalde minstevassføringa i Bø-elva og ei god utnytting av kraftverket i Oterholtfossen - samrøystes".

Telemark fylkeskommune, nærings- og sysselsettingsstyret vedtok enstemmig i møte den 14. mars 1984:

"Når det gjeld objekt nr. 45 Lifjell-området vil eg peike på ein mogleg utnytting av Grunnåi til Sundsbarm kraftverk. Ifølgje uttale frå Skiensfjordens kommunale kraftselskap kan Grunnåi utnyttast i samband med Sundsbarm kraftverk utan nemneverdig inngrep i Lifjellområdet. Visar her til uttale frå Seljord kommunestyre av 23. februar d.å. og til uttale fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap av 5. desember 1983. Eg meiner at Grunnåi bør tas ut av planen for varig vern og eventuelt vurderast nærare i samband med ei konsesjonsbehandling. Ved å utnytte Grunnåi ved overføring til Sundsbarm kraftverk vil dette kunne gi ein produksjon på 61,5 GWh".

Fylkesmannen i Telemark støtter i brev av 18. januar 1984 utvalgets forslag om varig vern av Lifjellområdet, og uttaler:

"Av disse områdene vil det være av særlig betydning å bevare Lifjellområdet med Grunnåi, Mjella og Hørteåi, jfr. det omfattende utrednings-

arbeidet som belyser de betydelige verne- og friluftsinteressene. Kraftpotensialet er beskjedent og forholdsvis kostnadskrevende å bygge ut".

Telemark fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 10.1.84 å:

"slutte seg til Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av Lifjellområdet".

Universitetet i Oslo uttaler i brev av 25. januar 1984:

"Dersom verneplanenes målsetning skal oppfylles, vil vi spesielt støtte forslaget til varig vern av Lyngdalsvassdraget (obj.nr. 60), Lifjellområdet (obj.nr. 45), Atna (obj.nr. 11), Grimsa (obj.nr. II 2) og Hurdalsvassdraget (obj.nr. 3)".

"Telemark er et av de fylkene hvor vannkraftressursene er mest utnyttet, og hvor verneplanene fra tidligere inneholder få egnede objekter. Det er derfor viktig at Lifjellområdet gis varig vern".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Lifjellområdet er et av de viktigste friluftsområdene i Telemark. Beliggenheten forholdsvis nær store befolkningskonsentrasjoner gjør at området er svært mye brukt, særlig om vinteren. Det er to turisthytter og en rekke merkete ruter i området. Skien-Telemark Turistforening har ansvaret for rutemerkingen.

NTF vil støtte utvalgets forslag om varig vern for dette området".

Telemark Bonde- og Småbrukarlag går i et brev av 25.1.84 inn for varig vern av Lifjellområdet og uttaler:

"Med bakgrunn i dei omfattande vassdragsreguleringane som er gjennomførde i fylket, meiner Telemark Bonde- og Småbrukarlag prinsipielt at verne-alternativet må stå svært sterkt for dei få vassdraga som framleis er urørde. Også ut ifrå samfunnsmessige omsyn må ein kunne slå fast at Telemark har ytt sin store del til den felles kraftforsyninga. I tida framover bør det vera ei viktigare oppgåve for lokale og sentrale styresmakter å auke sjølvbergingsevna gjennom ei betra utnytting av jordbruksressursane i utkantbygdene, og såleis også tryggje busetnaden og sysselsetjinga".

Skiensfjorden kommunale kraftselskap uttaler i brev av 5.12.83:

"Ved en slik direkte overføring (av Grunnåi) til Sundsbarm kraftverk unngår man enhver form for regulering i vannene på Lifjell. Videre vil vi understreke at en utnyttelse av vannet i Sundsbarm kraftverk gjør at man unngår ytterligere kraftlinjer i distriktet. Dessuten kan opplyses at den delvis tørrlagte elv Grunnåi bare er tilgjengelig på en strekning av 5-6 km, idet den øvrige strekning går i et trangt gjuv".

"Etter vår oppfatning vil en konsesjonsbehandling av en eventuell plan for overføringen av Grunnåi til Sundsbarm kraftverk, best kunne avgjøre hvorvidt dette prosjekt kan gjennomføres uten at det skader miljøinteressene".

og foreslår:

> "Vi tillater oss å foreslå at Grunnåi-Grunningsdalen, tas ut av verneobjekt nr. 45 - Lifjellområdet, og at en eventuell plan for overføring av Grunnåi til Sundsbarm kraftverk gjøres til gjenstand for konsesjonsbehandling".

Skiensfjorden kommunale kraftselskap uttaler i brev av 2.1.84:

> "Vi går ut ifra at de rettigheter som er ervervet i Hjartsjå ved de tidligere og rettskraftige vassdragsskjønn ikke berøres av fredningsforslaget.
>
> I forbindelse med arbeidet med "Samlet Plan" er bearbeidet en del prosjekter for utnyttelse av fallene i Hjartdøla-Heddøla ned til undervann Omnesfossen i Heddøla. Videre er i denne forbindelse også sett på muligheter for overføring av vassdragene til Tinnelva.
>
> I forbindelse med en eventuell utnyttelse av fallene i Hjartdøla-Heddøla vil det kunne være ønskelig å foreta en ytterligere regulering av Hjartsjå med tanke på et døgnutjevningsmagasin for en hensiktsmessig kjøring av fremtidige anlegg i Hjartdøla-Heddøla, i noen grad uavhengig av kjøringen ved Hjartdøla kraftverk.
>
> Vi tillater oss på denne bakgrunn å foreslå at Hjartsjå ikke tas med i fredningsobjekt nr. 45".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at vassdrag i Lifjellområdet bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 46

OMRÅDET MELLOM SELJORDVATN OG FLÅVATN vassdrag nr. 86

Fylke:	Telemark.
Kommuner:	Kviteseid, Seljord, Bø, Nome.
Nedbørfelt:	425 km^2.
Skoggrense:	800-950 m o.h.
Areal under denne:	95 %.
Middelvassføring:	Kileåi (nedbørfelt 118 km^2) 2,7 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	60-1 074 m o.h.
Kraftpotensial:	22 GWh, kostn.kl. III.

Utvalgets vurdering

Det er dokumentert store kulturvitenskapelige interesser i området. Særlig er minnene fra nyere tid av stor kunnskaps- og opplevelsesmessig verdi. Også de naturvitenskapelige interesser og friluftsinteressene har dokumentert verdier i området. Utvalget viser til at Telemark fra før har lite varig vernede vassdrag og tilrår objektet varig vernet.

Innkomne uttalelser

Seljord kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 16. februar 1984:

> "Kommunestyret er samd med Sperstadutvalet i at vassdraga i objekt nr. 46 får varig vern".

Bø kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 30. januar 1984:

> "Med bakgrunn i NOU 1983:41 Verneplan for vassdrag III, kulturstyrets fråsegn og saksomtale frå elverksjefen, vedtek Bø kommunestyre å slutte seg til verneplan III objekt 45 og 46.
>
> Dette under den utrykkelege føresetnad at den novernade regulering av Seljordsvatn, samt avtale med Sundsbarm kraftverk av 30.12.1983 kan nyttast fullt ut for å oppretthalde minstevassføringa i Bø-elva og ei god utnytting av kraftverket i Oterholtfossen - samrøystes".

Kviteseid kommunestyre vedtok enstemmig på møte den 15.12.83 formannskapets forslag som lød:

> "Formannskapet viser til generalplanen for Kviteseid kommune, og rår kommunestyret til å uttale at Kileåi med nedslagsfelt og magasin bør takast ut av verneplan for vassdrag. I motsett fall må kommunen få full økonomisk kompensasjon for ikkje utbygging".

Telemark fylkeskommune, nærings- og sysselsettingsstyret vedtok enstemmig i møte den 14. mars 1984:

> "Når det gjeld objekt nr. 46 Området mellom Seljordsvatn og Flåvatn har Seljord kommunestyre uttala seg og gått inn for varig vern. Ifølgje saksframlegget til Seljord kommunestyre har Aall-Ulefoss planar om å byggje ut fallet i Kileåi mellom Dalsvatn og Flåvatn.
>
> Kraftstasjonen vil da liggje i Kilen og produksjonen blir på omlag 20 GWh. Kviteseid formannskap har og gjeve uttale. Dei går imot verneforslaget og meiner at vassdraget kan utnyttast.
>
> Med bakgrunn i det som går fram av Sperstadrapporten og uttale frå dei berørte kommunane og at rettighetshavaren ynskjer utbygging, meiner eg at området ikkje bør varig vernast, men at saka bør kunne leggjast fram for konsesjonsbehandling eventuelt vurderast i samla plan. Eg viser forøvrig til uttala og omtala av dei einskilde objekta frå Sperstad-utvalet".

Fylkesmannen i Telemark støtter i brev av 18. januar 1984 utvalgets forslag om varig vern av området mellom Seljordsvatn og Flåvatn.

Telemark fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 10.1.84 å slutte seg til Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av området mellom Seljordvatn og Flåvatn.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Dette området har først og fremst betydning for lokalbefolkningen i distriktet. Turistforeningene har ingen aktivitet i området.
>
> På bakgrunn av at Telemark fra før har lite varig vernete vassdrag vil NTF støtte forslaget om vern av dette området".

Telemark Bonde- og Småbrukarlag går i et brev av 25.1.84 inn for varig vern av området mellom Seljordvatn og Flåvatn.

Grunneier Olav Dale uttaler i et brev av 20.2.84:

> "Undertegnede som er en av grunneierne langs Dalsvatn vil med dette påpeke at skadevirkninger ved en evt. kraftutbygging vil bli relativt store" (for landbruket).
>
> "Objektet er som kjent enstemmig tilrådd varig vernet av utvalget, og en håper NVE går inn for det samme".

Karin Herdis Haave Antonsen uttaler i et brev av 26.2.84:

> "Underteikna, som er født og oppvaksen på Dale, nabogarden til Olav Dale, ser med bekymring på planane om å bygge ut fallet i Kileåi og regulere Dalsvatnet. Eg meinar skadevirkningane blir relativt store" (for landbruket).
>
> Lat oss få behalde "Dalen" ved Dalsvatnet slik den er frå Skaparens hånd. Gå inn for varig vern".

Aall-Ulefos uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Aldeles uventet og uforståelig foreslår utvalget varig fredning av hele området mellom Lifjell/Seljordsvatn og Flåvatn".
>
> "Dette til tross for at Det nasjonale kontaktutvalg for Vassdragsreguleringer har gitt området en lav karakter med hensyn til verneverdi, nemlig verneklasse 3.
>
> Vår interesse knytter seg til Kileåi som vi eier alene".
>
> "I forhold til utvalgets verneinteresser kan bemerkes:
>
> Ingen av disse vil bli berørt ved utbygning av Kileåi
>
> Fordi:
>
> 1. Området rundt Kileåi berøres kun av Flåvatn, som allerede er ferdig regulert.
>
> 2. Kulturminnene rundt Dalsvatn forblir uberørt, idet utbygning ikke krever større regulering opp enn den som allerede eksisterer, og som ikke berører de nevnte kulturminner".
>
> "På denne bakgrunn vil det forundre oss meget om Kileåi blir varig vernet. Det er et sidevassdrag av Bandak-Norsjø vassdraget, og utbygning vil redusere flomtapet for nedenforliggende verk. Sidevassdraget hører naturlig med til reguleringen av hovedvassdraget, og eventuell fredning vil stoppe en slik naturlig utvikling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at vassdrag i området mellom Seljordvatn og Flåvatn bør gis varig vern. Hovedstyret vil presisere at grensen for området bør følge sydbredden av Seljordvatn, dvs. Seljordvatn og Bøelva inngår ikke i objektet.

OBJEKT NR. 51

OMRÅDET VEST FOR FYRESVATN vassdrag nr. 105

Fylke:	Telemark.
Kommune:	Fyresdal.
Nedbørfelt:	248 km^2.
Skoggrense:	750-850 m o.h.
Areal under denne:	60 %.
Middelvassføring:	Fardøla (nedbørfelt 62 km^2) 1,9 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	279-1 023 m o.h.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Utvalget viser til de vesentlige fornminneinteresser som knytter seg til dette området. Det er også av stor betydning for friluftslivet lokalt og for folk i Arendalsområdet. Utvalget tilrår at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Telemark fylkeskommune, nærings- og sysselsettingsstyret vedtok enstemmig i møte den 14. mars 1984 at de ikke hadde merknader til objekt 51, området vest for Fyresvatn.

Telemark fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 10.1.84 å:

> slutte seg til Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av området vest for Fyresvatn.

Fylkesmannen i Telemark støtter i brev av 18. januar 1984 utvalgets forslag om varig vern av området vest for Fyresvatn.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Dette området er en del av et større sammenhengende heiområde på østsiden av Setesdal. Arendal og Oppland Turistforening (AOT) har et sammenhengende rutenett gjennom hele Austheiområdet. Innenfor dette nedbørfeltet har AOT to selvbetjeningshytter og merkede ruter gjennom feltet. Området brukes av lokalbefolkning og tilreisende fra Arendal og Grenlandsdistriktet.
>
> NTF vil sterkt støtte utvalgets tilråding om varig vern av dette området".

Telemark Bonde- og Småbrukarlag går i et brev av 25.1.84 inn for varig vern av området vest for Fyresvatn.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at vassdrag i området vest for Fyresvatn bør gis varig vern.

VASSDRAG I AUST- OG VEST-AGDER

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Aust- og Vest-Agder.

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at de støtter Sperstadutvalgets forslag om vern i samtlige tilfelle dette er foreslått. De uttaler videre:

> "Aust-Agder Venstre mener at Tovdalsvassdraget burde vært vurdert i forbindelse med verneplan III p.g.a. de særlig store verneverdier dette vassdraget har. Det pekes i den forbindelse på at området like øst for Øvre Tovdal står på verneplanen (Objekt nr. 51)".

OBJEKT NR. 56

VEGÅRSVASSDRAGET vassdrag nr. 101, 102.

Fylker:	Aust-Agder, Telemark.
Kommuner:	Vegårshei, Tvedestrand, Gjerstad, Risør, Åmli, Moland, Nissedal, Froland.
Nedbørfelt:	495 km^2.
Skoggrense:	Hele feltet ligger under.
Middelvassføring:	15 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-491 m o.h.
Jordbruksareal:	13 000 da.
Dyrkningsareal:	3 200 da.
Produktivt skogareal:	336 000 da.
Kraftpotensial:	88 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Utvalget viser til at kulturvitenskapelige verdier i området er særdeles store, både fra forhistorisk og nyere tid. Kulturminnene er i meget stor grad tilknyttet vannsystemet. I vilt- og fiskesammenheng og friluftssammenheng er objektet også av stor verdi. Det brukes som friluftsområde av folk fra kystkommunene fra Kragerø til Arendal. Utvalget vil tilrå Vegårsvassdraget varig vernet.

Innkomne uttalelser

Tvedestrand kommunestyre vedtok i møte den 14. februar 1984 enstemmig:

> "1. Tvedestrand kommunestyre går imot varig vern av vassdraget og vil henlede oppmerksomheten på de fall- og reguleringsrettigheter som innehas av bl.a.:
>
> A/S Jacob Aall & Søn
> A/S Fostvedt v/Øyvind Bjorvatn
> Vegårshei Fellesfløting

2. Eventuell kraftutbygging i vassdraget må kunne finne sted innenfor rammen av nåværende moderate regulering.

3. Tvedestrand kommunestyre går imot enhver overføring av vann fra Vegår til Arendalsvassdraget

4. Vegårsvassdraget er en viktig resipient for distriktene nedover vassdraget, og regulering må derfor kunne foretas slik at det sikres en forholdsvis jevn vannføring.

   Det pekes også på at vedr. Vegårshei kommunes konsesjon for kloakkanlegg i bygdas sentrum forutsettes bl.a. at regulering av vassdraget skjer som hittil".

Vegårshei kommunestyre vedtok i møte den 17.1.84 enstemmig:

"Kommunestyret vil med utgangspunkt i NOU 1983:41 "Verneplan for vassdrag", anbefale at Vegårsvassdraget vernes.

Kommunestyret er klar over at planen kun omfatter vern mot kraftutbygging.

Kommunestyret vil derfor understreke at det ved en eventuell gjennomføring med tilhørende bestemmelser ikke legges restriksjoner på bruk av vassdrag i andre sammenhenger, f.eks. nevnes:

a. Bruk av vassdraget må bli slik det i dag er lagt opp til bl.a. i godkjent "Delgeneralplan for fritidsbebyggelse".

b. Ved utforming/utvikling av bl.a. kommunens boligutbygging, næringsvirksomhet og sentrumsutvikling, er Vegårvassdraget i deler meget viktig som resipient. Bruken av vassdraget må derfor ikke føre til vanskeliggjøring av ovennevnte bruk".

Fylkesutvalget i Aust-Agder ga i møte den 24.1.84 følgende enstemmige uttalelse:

"Fylkesutvalget ser på Vegårsvassdraget som et vassdrag av betydelig kulturhistorisk verdi. Vassdraget har en rekke friluftsområder av kommunal og regional betydning. Fiskeriinteressene som knytter seg til vassdraget er også store. Under forutsetning av at nåværende regulering opprettholdes ser fylkesutvalget positivt på forslaget om varig vern av vassdraget mot kraftutbygging.

En verning mot kraftutbygging må imidlertid ikke skje på bekostning av næringsinteressene som er knyttet til vassdraget".

Fylkesmannen i Aust-Agder uttaler i brev av 27. januar 1984:

"Fylkesmannen vil i hovedsak slutte seg til de beskrivelser og vurderinger utvalget har presentert med hensyn til de ulike interesser som er berørt i Vegårsvassdraget".

"Det aktive kulturarbeid som foregår i vassdraget, og de mulighetene som eksisterer for å restaurere vassdraget tilsier en oppvurdering av følgende verneklasser.

Naturvitenskapelige interesser:	Verneklasse 2
Vilt- og fiskeinteresser:	Verneklasse 1"

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Dette området brukes som friluftsområde for kystkommunene fra Kragerø til Arendal.

NTF vil derfor støtte utvalgets tilråding om varig vern".

A/S Jacob Aall & Søn uttaler i brev av 22. februar 1984:

"Et eventuelt forbud mot utnyttelse av vannkraften i Vegårselva vil få betydelige konsekvenser for vårt firma. Vi kan ikke se at en kraftutbygging innenfor rammen av den nåværende regulering i vassdraget på noe punkt vil virke negativt inn på de forskjellige verneobjekter som inngår i vurderingsgrunnlaget for verneforslaget".

"Ved å bygge flere småkraftverk nedover Vegårselva vil man kunne utnytte en vesentlig del av det totale kraftpotensial i vassdraget. I denne forbindelse ser vi det som vesentlig at denne utnyttelse vil kunne skje innenfor rammen av den nåværende regulering og uten at det på noen måte vil være nødvendig med skjemmende naturinngrep".

"Vi vil i samme forbindelse nevne de kraftplaner som baserer seg på overføring av vann gjennom tunnel fra Vegår til Arendalsvassdraget. Disse planer vil være svært ødeleggende for miljøet rundt Vegår og dertil også for resten av Vegårsvassdraget. En slik løsning vil ganske enkelt være uakseptabel".

Arendal Vassdrags Brugseierforening uttaler i brev av 27. januar 1984:

"Vegårsvassdraget i Aust-Agder er behandlet som objekt nr. 56 i NOU 1983:41. Vassdraget er av utvalget tilrådet gitt varig vern. Vi tillater oss hermed å foreslå av vassdraget frigis for konsesjonsbehandling når det gjelder en overføring av øvre del av vassdraget til Nelaug i Arendalsvassdraget".

"En overføring vil ha liten eller moderat virkning for de øvrige interesser i vassdraget som påpekt ovenfor.

Vassdraget har liten verdi som typevassdrag. Vi vil peke på at nabovassdraget i øst, Gjerstadelv, er varig vernet fra tidligere".

Aust-Agder Kraftverk uttaler i brev av 28.12.83:

"På lokalt hold var det neppe noen som oppfattet at Vegårsvassdraget inkluderte Nærestadvassdraget øst for Songe, da verneplan I ble fremmet i 1971. Fortsatt er dette forhold uklart i verneplan III - NOU 1983:41".

"I dette (Nærestadvassdraget) finnes flere solid bygde reguleringsanlegg og vannkraften har tidliger vært utnyttet til industriformål".

"Før man verner også Nærestadvassdraget, bør det etter vår oppfatning være tatt klart standpunkt til om de eksisterende damanlegg skal nedlegges eller om de skal bestå og vedlikeholdes. Begge deler vil kreve betydelige uttellinger. Ansvaret for anleggene må klarlegges og rettighetsspørsmålet belyses.

Aust-Agder Kraftverk finner grunn til å fremme dette syn som bemerkning til verneplan III. Kraftpotensialet i Nærestadvassdraget er ikke stort, ca. 15 - 16 Gwh. Det er likevel vår oppfatning at dette vassdrag ikke bør gå inn i verneplanen, men i stedet utnyttes til bygging av 2 - 3 småkraftverk.

Dette spesielt fordi reguleringsanleggene er tilstede og det synes her å måtte bli et unødig kostbart vern".

I brev av 31. januar 1984 uttaler advokat Geir Midgaard på vegne av Songe Træsliperi A/S:

"Fra gammelt av har man i det distrikt som omfatter Vegårdsvassdraget og Nærestadvassdraget sett på de to vassdrag som to helt adskilte vassdrag. Begge løper ut i Songevann, som ved stor vannføring i vassdraget ligger noen cm (ca. 4) over vannstanden i saltvannet utenfor. Er vannføringen liten blir Songevann tilført saltvann fra Sandnesfjorden utenfor og blir en brakkvannssjø, hvilket skjer de fleste somre".

"Songe Træsliperi A/S ber derfor om at Nærestadvassdraget ikke blir å anse som en del av Vegårsvassdraget, men vurderes for seg slik det alltid tidligere har vært gjort.

NOU 41 konkluderer med at Vegårsvassdraget vernes varig. Songe Træsliperi A/S er helt enig i en slik konklusjon for Vegårsvassdraget uten Nærestadvassdraget og mener at det ut fra det grunnlagsmaterialet som er fremlagt i NOU 42 - 45 ikke kan påvises noen spesielle grunner til å verne Nærestadvassdraget, mens det foreligger meget vektige grunner til å verne Vegårsvassdraget".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener de mange bruksinteresser knyttet til vassdraget bør avklares ved en konsesjonsbehandling. Ved en eventuell kraftutbygging vil hovedstyret fraråd overføring av deler av vassdraget til Arendalsvassdraget og eventuelle reguleringer anbefales holdt innenfor nåværende reguleringsgrenser.

OBJEKT NR. 60

LYNGDALSVASSDRAGET vassdrag nr. 123, 124, 126.

Fylke:	Vest-Agder.
Kommuner:	Hægebostad, Lyngdal, Kvinesdal, Åseral, Audnedal.
Nedbørfelt:	683 km^2, Skurvåas felt på 28 km^2 kommer i tillegg.
Skoggrense:	700 m o.h.
Areal under denne:	90 %.
Middelvassføring:	36 m^3/s.
Jordbruksareal:	26 000 da.
Dyrkningsjord:	9 900 da.
Produktiv skogareal:	312 000 da
Kraftpotensial:	481 GWh, kostnadskl. IIA/IIB/III

Utvalgets vurdering

Undersøkelsene har vist at objektet representerer særdeles store verneverdier både for vilt og fisk, friluftsliv, naturvitenskap og kulturvitenskap.

På grunn av sin uberørthet inneholder det kvaliteter som gjør det særlig godt egnet som referanseobjekt både i naturvitenskapelig og viltbiologisk sammenheng. Det faktum at vassdraget er nesten uten tekniske inngrep, bidrar også til en stor friluftsmessig verdi.

Utvalget legger stor vekt på Lygnas betydning som typevassdrag for landsdelen, og vil derfor tilrå at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Hægebostad kommunestyre gjorde på møte den 30. januar 1984 følgende enstemmige vedtak:

> "Hægebostad kommune vil gå sterkt imot at Lyngdalsvassdraget blir varig verna. Kommunen vil tilrå at det skjer ei utbygging av vassdraget med utgangspunkt i alternativ IIA (jfr. rapport av sept. 1982 frå rådgivende ing. Chr. F. Grøner A/S). Ved dette utbyggingsalternativet vil skadeverknadene bli relativ små, og alternativet er spesielt gunstig for jordbruksinteressane med omsyn til tap av dyrkningsareal. Gjennom ei utbygging av vassdraget vil ein oppnå ei meir kontrollert vassføring, og dette får positive verknader for jordbruksarealet langsetter vassdraget. Store delar av dette området er nå sterkt utsett for flaum.
>
> For ein næringssvak kommune som Hægebostad er det av stor betydning å styrke det kommunale inntektsgrunnlaget, samt gi grunnlag for vekst og utvikling innan næringslivet. For at dette skal vere mogleg må det skje ei utbygging av Lyngdalsvassdraget. Dei totale inntektene ved ei utbygging vil få ein storleik på omlag 5 - 10 mill. kr. pr. år.
>
> Kommunen ser det som viktig å understreke at nesten samtlege grunneigarar i 1960 solgte fallrettane til Vest-Agder fylke ved VAE.
>
> Ved ei eventuell varig verning av Lyngdalsvassdraget vil Hægebostad kommune presisere følgjande:
>
> 1. Kommunen vil krevje full kompensasjon frå staten for tapte inntekter.
>
> 2. Det må ikkje gjennomførast andre sentrale restriksjonar på vassdraget.
>
>   - bruken av vassdraget må vere slik det i dag er lagt opp til, og med eventuelle justeringar i tråd med den til ei kvar tid gjeldande generalplan.
>
>   - ved utforming/utvikling av mellom anna bustadbygging, næringsverksemd og sentrumsutvikling må vassdraget kunne nyttast som resipient".

Lyngdal kommunestyre behandlet saken i møte den 19.1.84. Kommunestyret delte seg og avstemningen ga følgende resultat:

Flertallet (25) stemte for følgende forslag:

"Lyngdal kommunestyre vil gå imot kraftutbygging i Møska og Kvåsfossen.

De kommuner og grunneiere som får sine rettigheter beskåret av et eventuelt stortingsvedtak om varig vern som går ut over kraftutbyggingen, må få disse erstattet".

Mindretallet (4) stemte for følgende forslag:

"Lyngdal kommunestyre tilrår at Lyngdalsvassdraget vernes i overensstemmelse med Sperstadutvalgets innstilling".

Fylkesutvalget i Vest-Agder vedtok i møte den 7. februar 1984 følgende med 8 mot 3 stemmer:

"Tatt i betraktning Stortingets forutsetning om at verneplanen også må gi rimelig fordeling på ulike landsdeler, er det ikke unaturlig at Lyngdalsvassdraget blir varig vernet, spesielt tatt i betraktning at vassdraget er registrert som ett av de mest verneverdige av de vassdrag som er midlertidig vernet fram til 1985".

"Kompensasjon til Hægebostad kommune må være en forutsetning for verning av Lyngdalsvassdraget".

Fylkeskommunens hovedutvalg for kultur behandlet saken den 18. januar 1984 og gjorde følgende enstemmige vedtak:

"Hovedutvalget for kultur i Vest-Agder vil peke på den store vitenskapelige og pedagogiske verdi som kulturminnene i Lyngdalsvassdraget representerer og vil slutte seg til Sperstadutvalgets anbefaling om varig vern".

Fylkesmannen i Vest-Agder uttaler i brev av 30. januar 1984:

"I henhold til den foreliggende verneplan III tilrås ett vassdrag i Vest-Agder - objekt nr. 60, Lyngdalsvassdraget - varig vernet mot kraftutbygging. Fylkesmannen vil gi sin tilslutning til dette".

Statens forurensningstilsyn uttaler i et brev av 14. februar 1984:

"I vår uttalelse av 5. mai 1978 til Verneplan II for vassdrag, pekte vi på behovet for urørte referansevassdrag i forbindelse med overvåkingen av forurensningssituasjonen i vassdragene. Dette gjelder også sur nedbør. Sørlandet mellom Flekkefjord og Arendal har få vernede vassdrag som kan egne seg som referansevassdrag. Lygna egner seg meget godt som referansevassdrag, og vassdraget er med i overvåkingsprogrammet for langtransporterte forurensninger (sur nedbør). Utviklingstendensene for nedfall av langtransporterte forurensninger og virkning på vassdrag bør følges i et uregulert vassdrag. SFT er derfor enig med forslaget om varig vern av Lyngdalsvassdraget".

Universitetet i Oslo uttaler i brev av 25. januar 1984:

"Dersom verneplanenes målsetning skal oppfylles, vil vi spesielt støtte forslaget til varig vern av Lyngdalsvassdraget (obj. nr. 60), Lifjellområdet (obj. nr. 45), Atna (obj. nr. 11), Grimsa (obj. nr. II 2) og Hurdalsvassdraget (obj. nr. 3).

Varig vern av Lyngdalsvassdraget er viktig siden dette er et av de ytterst få vassdragene på Sør- og Østlandet som er uregulert fra fjell til sjø. Dessuten dekker det langt på vei behovet for type- og referansevassdrag for Agderfylkene".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Den nordre delen av Lyngdalsvassdraget er en naturlig del av Setesdal-Vesthei området hvor Stavanger Turistforening og Kristiansand og Oppland Turistforening (KOT) har et omfattende hytte- og rutenett. I dag er det ingen turistforeningshytter innenfor nedbørfeltet, men KOT har planer om to nye hytter slik at rutenettet kan viderføres fra Ljosland til Knaben og videre ned til Eiken. Det er også grunn til å peke på områdets betydning, som en viktig del av det sammenhengende natur og friluftsområdet i Setesdal-Vesthei. Store vassdragsutbygginger i den nordre delen av Setesdal-Vesthei har redusert den delens verdi og bidratt til at Lyngdalsvassdraget får økende verdi.

NTF vil peke på at vassdraget er satt i verneklasse 1 for alle vernekategorier. Vi vil derfor sterkt støtte utvalgets tilråding om varig vern".

Styret i Vest-Agder Elektrisitetsverk har gjort følgende vedtak, meddelt i brev av 16.2.84:

"I forbindelse med Verneplan for vassdrag III vil styret for Vest-Agder Elektrisitetsverk understreke:

1. Lygnavassdraget har et meget stort kraftpotensial og har stor betydning for fremtidig kraftdekning i Vest-Agder.

2. En utnyttelse av kraftpotensialet i vassdraget er rimelig (kostnadsklasse II A og II B for størstedelen av kraftmengden).

3. Verneinteressene er etter styrets oppfatning overvurdert.

4. Ved en utbygging av øvre del av Lyngdalsvassdraget kan man kombinere kraftutbygging, verneinteresser og næringsinteresser for lokalsamfunnet".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Lyngdalsvassdraget bør gis varig vern.

VASSDRAG I ROGALAND

OBJEKT NR. 61

BJERKREIMVASSDRAGET vassdrag nr. 137

Fylker:	Rogaland, Vest-Agder.
Kommuner:	Bjerkreim, Gjesdal, Sirdal, Egersund, Time.

Nedbørfelt:	708 km^2.
Skoggrense:	500-600 m o.h.
Areal under denne:	15 %.
Middelvassføring:	58 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 018 m o.h.
Jordbruksareal:	52 000 da.
Dyrkningsjord:	7 600 da.
Produktivt skogareal:	93 000 da.
Kraftpotensial:	892/718 GWh, kostnadsklasse IIA.

Utvalgets vurdering

Verneverdiene i området er gjennomgående svært store. De naturvitenskapelige og kulturvitenskapelige interesser i vassdraget er meget betydelige. Det samme gjelder friluftsinteressene, da området er av vesentlig betydning for vinterutfart for en hel region. Vilt- og fiskeinteressene er også store blant annet på grunn av et stort produksjonspotensial av laks.

Bjerkreimvassdraget representerer et betydelig kraftpotensial og er meget høyt prioritert fra kraftutbyggingsinteressene i regionen. Utvalget er kjent med planene om å benytte Austrumdalsvatn som drikkevannsmagasin for Jærenregionen.

Utvalget har vurdert det nærliggende Frafjordvassdraget i relasjon til Bjerkreimvassdraget. Til tross for de betydelige verneinteresser, særlig på friluftssiden, som finnes i Frafjord kan vassdraget samlet ikke erstatte det langt mer varierte og innholdsrike Bjerkreimvassdraget. Kratutbyggingsplanene omfatter reguleringsmagasiner og overføring av vann via et takrenneprosjekt, som vil gi mellom ca. 250 og 500 GWh avhengig av utbyggingsalternativ.

Medlemmene Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm mener at Sørvestlandet har kommet dårlig ut i verneplansammenheng. De vassdrag som allerede er vernet er gjennomgående små, forurenset og er lite egnet som typevassdrag for regionen. Disse medlemmene har ikke kunnet gå inn for en løsning som omfatter varig vern av Frafjordvassdraget og konsesjonsbehandling av Bjerkreimvassdraget. Bjerkreimvassdraget er godt egnet som typevassdrag, både fra en naturvitenskapelig og kulturfaglig synsvinkel. Vassdraget gjenspeiler det spekter av vassdragsnatur denne regionen har. De foretatte tekniske inngrep som her finnes, diskvalifiserer ikke for bruk av vassdraget som referanseobjekt. Videre er jakt-, fiske- og friluftsinteressene i området meget sterke, og vassdraget er i kraft av sin størrelse og nærhet til store befolkningskonsentrasjoner, et godt bidrag til oppfylling av verneplanens målsetting. Disse medlemmene tilrår varig vern av Bjerkreimvassdraget.

Medlemmene Fjærvoll, Hillestad, Sperstad og Wingård er oppmerksomme på de store verneverdiene i Bjerkreimvassdraget, men legger også betydelig vekt på de omfattende brukerinteressene, særlig innenfor vasskraftutbygging og vannforsyning. Disse medlemmene mener at det i dette tilfelle er behov for ytterligere opplysninger om de motstridende interessene som vil komme fram under en konsesjonsbehandling, og vil anbefale at Bjerkreimvassdraget frigis for slik behandling. I denne forbindelse skal også nevnes den betydning det har for alle interessene i vassdragsutbygging og vern at flere vassdrag behandles samtidig for å få den mest optimale utnyttelse av vannressursene.

Innkomne uttalelser

Bjerkreim formannskap sier bl.a. i sitt vedtak av 23. januar 1984:

> "Ei eller anna form for utbygging og med dei tiltak som er naudsynt vil kunne føre med seg store føremoner for kommunen. Ein vil her peike på at store jordbruksareal langs hovedvassdraget jamnleg er utsette for flaum, og at desse skadeflaumane kan verte redusert ved ei regulering av vassdraget. Vidare reknar kommunen med at Austrumdal/Ørsdalen vil få betre og sikrare vegsamband, og at ei utbygging og vil gje kommunen arbeidsplassar og betre økonomi. Desse sidene ved saka vil ein sjølvsagt måtte kome attende til.
>
> Konklusjon med omsyn til Sperstadutvalgets uttale er difor at kommunen er samd i at Bjerkreimsvassdraget no vert teke med i Samla Plan og tilrår at vassdraget vert vurdert med sikte på ei skånsom utbygging. Dei utgreiingar som ligg føre frå Lyse Kraft syner at vassdraget - etter alternativ II - kan utbyggast utan store magasinetableringar og store endringar i naturtilhøva langs hovedvassdraget. Ei slik utbygging bør difor vurderast nærare".

Gjesdal kommunestyre vedtok enstemmig i møte 19.1.84:

> "Gjesdal kommunestyre vil sjå det ønskjeleg at den delen av Bjerkreimsvassdraget som ligg i, eller kan drenerast til Gjesdal (Maudal), blir undergitt konsesjonsbehandling for å få klarlagt omfanget av kraftressursane og kva konsekvensar ei eventuell utnytting av desse vil innebære".

Energiutvalget i Rogaland fylkeskommune har i møte 17. februar 1984 gjort følgende vedtak med 8 mot 1 stemme:

> "Energiutvalget vil med henvisning til fylkesplanen gå inn for varig vern av Vikedalselva og konsesjonsbehandling av sidevassdragene i Bjerkreimsvassdraget.
>
> Energiutvalget vil imidlertid komme tilbake til Bjerkreimsvassdraget under behandlingen av Samla Plan".

Mindretallet gikk inn for varig vern.

Fylkesfriluftsnemnda i Rogaland vedtok i møte 6.2.84 følgende med 4 mot 2 stemmer:

> "Fylkesfriluftsnemnda i Rogaland vil anmode om at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Verneplan III for vassdrag vedtar varig vern av både Bjerkreimsvassdraget og Vikedalsvassdraget".

Mindretallet (2) stemte for følgende:

> "Fylkesfriluftsnemnda i Rogaland vil anbefale varig vern av Vikedalselva og hovedvassdraget i Bjerkreimselva".

Fylkesmannen i Rogaland uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Ut fra de store interesser som finnes i Bjerkreimsvassdraget, nærheten til et stort befolkningsunderlag, og mangelen på slike uregulerte vassdragsområder i Rogaland, vil fylkesmannen tilrå at Bjerkreimvassdraget

gis varig vern mot videre kraftutbygging. Dersom det finnes nødvendig å modernisere eksisterende kraftproduksjon i Maudal, kan dette tilrås hvis utbygging og drift tilpasses de øvrige interesser i vassdraget".

Venstres miljøutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

"Venstres Miljøvernutvalg støtter fullt ut de vurderinger som utvalgsmedlemmene Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm gir uttrykk for, og disse medlemmers tilrådning om varig vern av Bjerkreimvassdraget.

Vassdraget er plassert i verneklasse 1 både når det gjelder kulturvitenskaplige interesser og friluftsinteresser, og i verneklasse 2 for naturvitenskaplige interesser og vilt- og fiskeinteresser, og må på grunnlag av disse vurderinger gis varig vern.

Rogaland er hittil kommet dårlig ut av verneplanarbeidet, og har vært utsatt for omfattende vannkraftutbygging. Også av den grunn er det uakseptabelt å henvise Bjerkreimvassdraget til konsesjonsbehandling".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

"Vi vil støtte tilrådningen til utvalgets medlemmer Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm om å gi Bjerkreimvassdraget og Vossovassdraget varig vern samt deres begrunnelser for dette".

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

"De nordvestlige deler av vassdraget nyttes som drikkevannskilde for Stavanger og Jærenregionen. Mindre vannverk for Bjerkreim kommune tar også vann fra vassdraget. Austrumdalsvatnet er planlagt utbygget som drikkevannskilde for det interkommunale vannverk for Stavanger og Jærregionen. Bruk av Austrumdalsvatnet som vannforsyningskilde vil komme i konflikt med regulering av vatnet for kraftforsyningsformål. Langs hele Bjerkreimvassdraget er det bebyggelse og jordbruk, og i NOU 1979:9 heter det at utbygging vil føre til sterk konflikt med resipientinteressene. Utbyggingsplanene skissert i NOU 1979:9 er noe mindre omfattende enn dem i Verneplan III, men forurensningsvirkningene antas å bli omtrent den samme. Bjerkreimsvassdraget er med i overvåkingsprogrammet for langtransporterte forurensninger (sur nedbør). Som nevnt under Lyngdalsvassdraget bør utviklingstendensene for virkning av nedfall av langtransporterte forurensninger følges i uregulerte vassdrag. Av hensyn til de nevnte forholdene mener SFT at eventuelle reguleringsinngrep i Bjerkreimvassdraget i størst mulig grad bør unngås".

Arkeologisk museum i Stavanger uttaler i brev av 1.2.84:

"Vi vil igjen få understreka at Bjerkreimvassdraget er einestående. Det er det gjenverande vassdraget i Rogaland som både i kraft av mengde og variasjon i kulturminnebestanden peikar seg ut som det klarast verneverdige. Det har kulturlandskapsmessig eit stort og variert nedslagsfelt. Det finst m.a. spor etter ei rekke steinalderbuplassar langs vassdraget. Og vi finn heile spekteret av gardsanlegg her, frå eldste jernalder og like opp mot vår eiga tid. Bjerkreimvassdraget er utan tvil det vassdraget i Rogaland som på best måte kan gi løysingar på og anskueleggjera kulturhistoriske problemstillingar frå alle tidsperiodar. Ei nærare vurdering av samtlege vassdrag i Rogaland vil ikkje forrykka dette biletet.

Vi vil difor sterkt rå til at Bjerkreimvassdraget blir varig verna".

Universitetet i Oslo uttaler i brev av 25. januar 1984 at Bjerkreimsvassdraget ut fra verneplanens målsetting bør gis varig vern. De sier videre:

> "Bjerkreimvassdraget representerer et meget viktig type- og referansevassdrag for Sørvestlandet. Vi kan ikke se at noen av de allerede varig vernede vassdragene i denne delen av landet kan ivareta de naturvitenskapelige verdiene som er representert i Bjerkreimvassdraget. Utvalget har i sin vurdering trukket inn Frafjordvassdraget, men til tross for dette vassdragets faglige kvaliteter vil disse ikke kunne sammenlignes. Varig vern av Frafjordvassdraget kan derfor ikke erstatte varig vern av Bjerkreimvassdraget".

Institutt for etnologi ved Universitetet i Oslo går i brev av 14. februar inn for varig vern av Bjerkreimvassdraget.

Riksantikvaren uttaler i brev av 31. januar 1984 om Bjerkreim-, Vosso- og Flåmsvassdraget:

> "Dette er vassdrag som inneholder kulturminner og kulturlandskap av helt spesiell stor verdi og som ikke kan erstattes av andre verneobjekter. Det må også understrekes at vassdraget må ses som en helhet. Det ville være uheldig om en bare skulle verne deler av vassdraget slik det er foreslått. De delene av Bjerkreim- og Vossovassdraget som i tilfelle ville bli bygd ut, inneholder meget store verneverdier".

Norges landbrukshøgskole utaler i brev av 10.1.84:

> "På Sørvestlandet er det i dag ingen større vernete vassdrag. De som er vernet er relativt små, sterkt påvirket av forurensninger og lite egnet som typevassdrag. Obj. nr. 61, Bjerkreimvassdraget fyller kravene til et typevassdrag for denne regionen. Det er dessuten ingen andre vassdrag i denne landsdelen som kan dokumentere tilsvarende verneinteresser. Det virker derfor ulogisk å foreslå Bjerkreimsvassdraget erstattet med f.eks. Frafjordvassdraget der det i første rekke er verneinteresser på friluftssiden".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Når det gjelder Bjerkreimvassdraget, viser Rogaland Naturvern til Stortingets hovedforutsetninger for verneplanen (pkt. a og b, s 42) og konkluderer med at skal disse forutsetninger tilnærmelsesvis kunne oppfylles for Rogalands vedkommende, må Bjerkreimvassdraget få stadig større betydning for rekreasjon og friluftsliv. Bare her vil det være mulig å sikre noenlunde uberørte områder av en viss størrelse".
>
> "Koblingen med Frafjordvassdraget finner vi meget uheldig. Frafjordvassdraget er meget verneverdig, men det representerer en helt annen vassdragstype, og kan ikke på noen måte erstatte Bjerkreimvassdraget. Bjerkreimvassdraget har et meget stort nedbørsfelt, og etter landsdelens forhold meget stor befolkningstetthet. Mange opplever Bjerkreimvassdraget som en del av sitt nærmiljø".

Norges Jeger- og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84 at:

> "NJFF ikke på noen måte kan akseptere at vassdraget blir frigitt til konsesjonsbehandling, men derimot bør gis varig vern". De sier videre:

"NJFF støtter argumentasjonen til medlemmene Gjessing, Gjærevold, Hauge og Wikhold".

"Jakten i området har en svært stor verdi og er preget av allsidighet, med gode adkomst-muligheter og en stor andel utenbygdsboende (ca. 75 %).

For sportsfiskere har også området en svært stor verdi og er dessuten mye brukt til ulike typer friluftsliv".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Dette vassdraget er Rogalands nest største, og det eneste av virkelig størrelse som kan vernes. De andre store vassdrag i Rogaland (Suldalslågen, Storelvvassdraget, Ulla m.v.) er forlengst kraftig regulert.

NTF er enig i at Sør-Vestlandet er kommet dårlig ut i verneplansammenheng. Foreløpig er bare et fjellvassdrag, Vormo, varig vernet. Dette utgjør bare én prosent av Rogalands vannkraftpotensial. Til nå er altså bare en meget liten del av Rogalandsheiene sikret mot nye inngrep. Dette er langt fra tilfredstillende. Rogalandsheiene er tross alt det viktigste friluftsområde for Jær-regionen".

"Stavanger Turistforening (SFT) har i sin langtidsplan forutsatt utbygging av et hytte/løypenett i dette området. Dette skal spesielt dekke et helgetilbud for Jær-regionens befolkning (ca. 250.000 innbyggere)".

"På denne bakgrunn og med henvisning til en rimelig, landsmessig fordeling av vernede områder, vil NTF på det sterkeste anbefale at Bjerkreimsvassdraget må gis varig vern".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84:

"Det råder ikke tvil om de meget store verneinteressene i vassdraget, og som typeområde for Høg-Jæren, Dalane og Ryfylke kan det ikke erstattes av andre vassdrag. De 6 vassdragene på Jæren og i Ryfylke som er vernet tidligere, er sterkt preget av forskjellige typer inngrep og påvirkninger, og kan på ingen måte settes opp mot Bjerkreimvassdraget.

Det er de store kraftinteressene som er bakgrunnen for dissensen. Rogaland er fra før storeksportør av kraft og når pågående utbygginger av Ulla-Førre er ferdig, vil 80 % av aktuell vasskraft i fylket være utbygd. Generelle betraktninger og de spesielle forholdene som er nevnt ovenfor tilsier varig vern av Bjerkreimvassdraget".

Lyse Kraft uttaler i brev av 11. januar 1984:

"Lyse Kraft vil avslutningsvis understreke de betydelige interesser som knytter seg til energiressursene i Bjerkreimvassdraget. Med et energipotensial på ca. 900 GWh representerer Bjerkreimvassdraget ca. halvparten av de gjenværende vannkraftressurser i Lyse Krafts aktuelle utbyggingsområde.

De naturgitte forhold gjør Bjerkreimvassdraget meget interessant med tanke på utbygging. Vi kan her nevne at vassdragets spesifikke avløp er nærmere 90 $l/s/km^2$ mens det til sammenligning er ca. 20 $l/s/km^2$ for Orklavassdraget og ca. 12 $l/s/km^2$ for Altavassdraget. Videre må nevnes

at Bjerkreimvassdraget hører til de vassdrag i landet som har den gunstigste avløpsfordeling over året ved at ca. 60 % av årsavløpet kommer i vinterhalvåret. Behovet for større magasinetableringer blir dermed vesentlig redusert. I tillegg må nevnes vassdragets gunstige beliggenhet forsyningsmessig sett ved at 2 eksisterende 300 kV linjer krysser vassdraget. En utbygging etter de fremlagte planer vil heller ikke nødvendiggjøre noen utstrakt veibygging for så vidt som de fleste arbeidssteder forutsettes etablert nær eksisterende veinett".

"Vi vil også peke på at en utbygging kan gjennomføres med meget beskjedne miljømessige inngrep. De utbyggingsalternativ som Lyse Kraft har utredet, forutsetter således at de større lavereliggende vatn reguleres innenfor vatnenes naturlige variasjonsområde, mens det for de høyereliggende vatn kun blir mindre magasinetableringer. Austrumsdalsvatn, med foreslått regulering på 15 m, utgjør imidlertid her et unntak, men denne reguleringen er planlagt primært for drikkevannsformål".

"De betydelige interesser som er knyttet til energiressursene i Bjerkreimvassdraget bør etter Lyse Krafts oppfatning tilsi at de vedtak som måtte fattes om fremtidig disponering av vassdragets ressurser, baseres på best mulig beslutningsgrunnlag. Etter Lyse Krafts oppfatning vil dette best kunne skje gjennom en konsesjonsbehandling. Selv med det omfattende dokumentasjonsmateriale som er tilveiebragt for Sperstadutvalgets vurdering, mener vi at en konsesjonsbehandling gir den beste garanti for en mest mulig fyldestgjørende interesseavveining mellom de ulike brukerinteresser, herunder også innbefattet verneinteressene".

Dalane Elverk uttaler i brev av 2. februar 1984:

"Dalane Elverk er eier av vesentlige rettigheter i en gren av Bjerkreimvassdraget (Bjordalsåna, Ørsdalsvatn) samt til dels i hovedvassdraget (Fotlandsfoss)".

"Dalane Elverk vil tiltre så vel uttalelse i brev av 11.01.84 fra Lyse Kraft som uttalelse vedtatt av Bjerkreim formannskap i møte 13.01.84.

Dalane Elverk vil anbefale at Bjerkreimvassdraget blir frigitt for konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener de mange bruksinteresser i Bjerkreimvassdraget best kan avklares ved en konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 70

VIKEDALSELVA vassdrag nr. 175

Fylker:	Rogaland, Hordaland.
Kommuner:	Vindafjord, Etne, Suldal, Sauda.
Nedbørfelt:	118 km^2.
Skoggrense:	500 m o.h.
Areal under denne:	ca. 60 %.
Middelvassføring:	9 m^3/s.

Laveste-høyeste punkt:	0-1 188 m o.h.
Jordbruksareal:	7 800 da.
Dyrkingsjord:	1 000 da.
Produktivt skogareal:	25 000 da.
Kraftpotensial:	264 GWh, kostnadsklasse IIB/III.

Utvalgets vurdering

Utvalget viser til at Vikedalselva i dag er den viktigste lakse- og sjøaure-elva i Ryfylke og tiltrekker fritidsfiskere fra hele sørvestlandet. Dessuten er det et viktig friluftsområde om vinteren på grunn av de stabile snøforholdene. Natur- og kulturverninteressene er også betydelige i området. Flere av de nærliggende vassdragene er preget av tildels store kraftutbygginger. Utvalget vil derfor tilrå Vikedalselva varig vernet.

Innkomne uttalelser

Vindafjord kommunestyre vedtok i møte den 17. januar 1984 med 18 mot 11 stemmer:

> "Vindafjord kommunestyre ynskjer Vikedalselva varig verna".

Mindretallet stemte for følgende forslag:

> "1. Vindafjord kommunestyre ynskjer ikkje Vikedalselva varig verna.
>
> 2. Dersom varig verning likevel vert gjennomført, føreset kommunestyret at dei myndigheter som vedtar dette gir kommunen økonomisk vederlag for tap av skatte-, konsesjons- og kraftinntekter".

Rogaland fylkeskommune, fylkesfriluftsnemda og energiutvalget går enstemmig inn for varig vern av Vikedalsvassdraget i møter h.h.v. 6.2.84 og 17.2.84.

Fylkesutvalget i Hordaland vedtok på møte den 26.1.84 med 10 mot 4 stemmer:

> "Ut frå det grunnlagsmaterialet som nå ligg føre, vil fylkesutvalet seia seg samd i Sperstad-utvalet sitt forslag til Verneplan III, så langt dette gjeld vassdrag som vedkjem Hordaland".
>
> Fosselv og Vossovassdraget vil ein koma tilbake til i samband med Samla Plan".

Fylkesmannen i Rogaland uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Kontaktutvalget tilrår at Vikedalsvassdraget blir varig vernet. Fylkesmannen slutter seg til denne tilråding, med begrunnelse som angitt foran for Bjerkreimsvassdraget".

Fylkesmannen i Hordaland går i brev av 2.2.84 inn for varig vern av Vikedalselva.

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

> "Utbyggingsplanene for Vikedalselva omfatter også Rødneelvi som renner ut i Sandeidfjorden ved Sandeid. I NOU 1979:9 heter det at utbygging av de

to vassdragene vil føre til sterk konflikt med resipient- og vannforsyningsinteressene. Vikedalselva er videre et viktig vassdrag i forskning og undersøkelser av virkninger av sur nedbør på livet i vassdrag. Vikedalsvassdraget bør ikke reguleres om disse undersøkelsene skal fortsette. SFT er av de nevnte grunner enig i at Vikedalsvassdraget unntas fra regulering".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning for Vikedalselva.

Norges landbrukshøgskole uttaler i brev av 10.1.84 at de er enig i de fremsatte forslag til vern, som alle anses vel dokumentert ut fra helhetlige vurderinger av verneverdi.

Arkeologisk museum i Stavanger uttaler i brev av 1.2.84:

"vil vi først få seia oss glade for og samde i at Vikedalselva blir føreslått varig verna".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Vikedalsvassdraget er sannsynligvis det gjenværende vassdrag i Nord-Rogaland som har de største verne- og friluftsinteresser. NTF vil derfor gi sin tilslutning til utvalgets forslag om varig vern. Vi viser også til at Rogaland Fylkesting har gått enstemmig inn for vern".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

"Rogaland Naturvern støtter fullt ut Utvalgets tilråding om varig vern av Vikedalselva. Laget understreker betydningen av at et vassdrag blir vernet i den del av fylket som ligger på nordsiden av Boknafjorden".

Haugesund Elektrisitetsverk presiserer i brev av 2.2.84 at det oppgitte kraftpotensial på 264 TWh forutsetter utnyttelse av ialt 4 vassdrag utenom Vikedalselva. Det redgjøres videre for alternativet hvor en del av vassdraget overføres til Etne. Her heter det:

"Det vil etter vår oppfatning gå fram at ulempene i relasjon til fordelene med en skånsom utnytting av Vikedalselva med naboelver er små. Spesielt gjelder dette den overføring til våre kraftverk i Etne som Berdal har beregnet vil gi ca. 72 GWh i kostnadsklasse I/IIA".

"Vi tillater oss derfor å anmode om at objekt nr. 70, Vikedalselva, vassdrag nr. 175, eventuelt deler av dette, ikke gis varig vern"

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Vikedalselva bør gis varig vern.

VASSDRAG I HORDALAND

Fylkesutvalget i Hordaland vedtok i møte den 26.1.84 med 10 mot 4 stemmer:

"Ut frå det grunnlagsmaterialet som nå ligg føre, vil fylkesutvalet seia seg samd i Sperstadutvalet sitt forslag til Verneplan III, så langt dette gjeld vassdrag som vedkjem Hordaland".

Fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

> "Fylkesmannen har ingen merknad til omtalen av dei vassdrag som skal inn i Verneplanen. Så vidt ein kan sjå av Sperstadutvalet si tilråding er det lagt inn ei fagleg vurdering der relevante interesser har fått ei balansert avveging".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Hordaland fylke bortsett fra for Vossovassdraget.

OBJEKT NR. 76

GRANVINELVI vassdrag nr. 228

Fylke:	Hordaland.
Kommuner:	Granvin, Voss, Ulvik.
Nedbørfelt:	177 km^2.
Skoggrense:	700-800 m o.h.
Areal under denne:	50 %.
Middelvassføring:	9 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 570 m o.h.
Kraftpotensial:	16 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Objektet inneholder viktige kvaliteter både av naturvitenskapelig art, og for vilt- og fiskeinteressene. Deler av Granvinelvas nedbørfelt er fra før holdt utenfor verneplanen. Den resterende del er sterkt påvirket av ulike inngrep og har derfor forholdsvis liten referanseverdi. En utnyttelse av vassdraget til kraftproduksjon forutsetter utbygging av fallet i Skjervefossen. Denne fossen har en meget stor landskapsestetisk verdi bl.a. på grunn av sin beliggenhet ved en hovedtrafikkåre på Vestlandet, og den er av stor betydning for bevaring av et helhetlig landskapsbilde. Særlig av hensyn til fossens spesielle verdi vil utvalget tilrå at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Granvin formannskap vedtok enstemmig i møte den 31. januar 1984:

> "Granvin herad vil støtte framlegget i Verneplan III som rår til varig vern av Granvinsvassdraget.
>
> For den del av Granvinsvassdraget som ikkje er teke med i Verneplan III, området Bulko m/sideelvar, vil heradet uttala seg i samband med handsaminga av Samla plan for Vassdrag".

Fylkesrådmannen i Hordaland uttaler i notat av 13. januar 1984 til fylkesutvalget:

> "Granvinelvi representerer eit heller beskjedent kraftpotensiale og vil verta kostbart å byggja ut.

Deler av vassdraget er heller ikkje med i verneobjektet. Sperstadutvalet har samla gått inn for varig vern. Fylkesfriluftsnemnda er samd i dette.

Fylkesrådmannen finn det og rett at den delen av vassdraget som er med i verneobjektet, vert varig verna".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

"Med den målsetjing utvalet har hatt og dei påviste verneinteressene vil vi stø utvalet i tilrådinga om varig vern av Granvinelvi, Eikjedalselvi, Ynnesdalvassdraget og Vikedalselva".

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at

Hordaland Venstre slutter seg til utvalgets forslag om varig vern av Granvinelvi.

Norges Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Vassdragsområdet og særlig fjellområdene er godt egnet til fot- og skiturer. Området brukes en del av lokalbefolkning og tilreisende fra Bergensområdet.

Utbyggingsinteressene er forholdsvis små og NTF vil derfor støtte utvalgets forslag om varig vern".

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap uttaler i brev av 31. januar 1984:

"Sperstadutvalget har foreslått Skjervefossen varig vernet.

Sidevassdraget Bulko som inngår i Granvin - Folkedalsutbygningen er ikke vernet. Utbygningsplanene for disse vassdrag berøres således ikke av verneinngrepet i Bulko. Derimot berøres planene av verneforslaget for Bordalselv".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Granvinelvi bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 77

FOSSELV vassdrag nr. 236

Fylke:	Hordaland.
Kommune:	Kvam.
Nedbørfelt:	18 km^2.
Skoggrense:	ca. 650 m o.h.
Areal under denne:	20 %.
Middelvassføring:	2,0 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	12-1 269 m o.h.
Jordbruksareal:	74 da.
Dyrkningsjord:	0
Produktivt skogareal:	3 100 da.
Kraftpotensial:	130 GWh, kostnadsklasse IIB.

Utvalgets vurdering

Steindalsfossen er av stor verdi for turisttrafikken. Utvalget tilrår at vassdraget kan konsesjonsbehandles, men forutsetter at det ved en eventuell utbygging sikres en viss sommervassføring i Steinsdalsfossen.

Innkomne uttalelser

Kvam heradsstyre vedtok i møte 17.1.84 med 35 mot 6 stemmer en uttalelse hvor det pekes på en del mangler ved utredningene. Det understrekes betydningen av området som vinterutfartsområde og at en regulering av Myklavatn vil ødelegge eneste mulighet for samband fra Kvamskogen til Fuglafjell. Videre heter det bl.a.:

> "Det er også grunn til å peika på at området rundt Myklavassdraget er eit nærast urørt naturområde som grensar opp til Kvamskogen der det er sterke friluftsinteresser for Bergensområdet. I fylgje den generelle delen av utgreiinga er det nettopp slike område som skal ha høg prioritet når det gjeld vern".
>
> "Steinsdalsfossen er såleis eit naturfenomen som er med på å halda oppe turistnæringa i bygda, og det er såleis av størst interesse for reiselivsnæringa at fossen vert sikra ei naturleg vassføring".
>
> "Ein reduksjon av vassføringa i Fosselva vil såleis ha alvorlege fylgjer for oppgang av fisk i elveosen".
>
> "I utgreiinga er det ikkje vurdert kva skadeverknader ei utbygging vil få for vassmengde og kvalitet for drikkevasskjeldene".

Kvam heradsstyre vedtok følgende konklusjon:

> "Då ein ikkje kan sjå at dei verdiane som er nemnde i denne uttalen kan takast vare på ved ei eventuell utbygging, vil Kvam herad føreslå varig vern av Myklavassdraget (Fosselv)".

Mindretallet stemte for:

> "Kvam herad vil rå til at Myklavassdraget vert frigjeven for konsesjonshandsaming under føresetnad av at fylgjande vilkår vert gjennomført:
>
> 1. Steinsdalsfossen får ei tilfredsstillande vassføring.
>
> 2. Private og kommunale vassverk vert sikra tilstrekkeleg vasstilgang.
>
> 3. Vassføringa må vera slik at fisket i Steinsdalsvassdraget ikkje vert skadelidande.
>
> Kvam herad som eig 2/3 av fallrettane i vassdraget må sikra sine rettar ved konsesjonshandsaminga".

Fylkesutvalget i Hordaland vedtok i møte den 15.3.84 mot 1 stemme:

> "Fylkesutvalet vil rå til at Fosselv, objekt nr. 77, vert varig verna. Steinsdalsfossen er eit særmerkt naturinnslag som har mykje å seia både

for lokalmiljøet og for turistverksemda på Vestlandet. Det vil og vera til stor skade for friluftsinteressene som er knytta til Kvamskogen dersom Myklavatn skulle bli regulert".

Fylkesrådmannen i Hordaland sier i notat av 29. februar 1984 til fylkesutvalget:

"Kvamskogen/Bergsdalenområdet er mellom dei mest nytta turområde i landet, og vil truleg få aukande verd i åra som kjem. Det synest som om det i verneplanen ikkje er lagt turvande vekt på verneverdien i høve til friluftsinteressene i området.

Dette kjem og fram i fylkesfriluftsnemnda og Kvam kommune sine drøftingar. Både i kommunen og fylkesfriluftsnemnda er det stort fleirtal for varig vern av heile vassdraget.

Utbygginga representerar eit heller beskjedent kraftpotensial, men til høg utbyggingskostnad.

Ut frå ei totalvurdering meiner eg at Fosselvvassdraget bør gjevast varig vern".

Fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84 at han ikke har noe å bemerke til at Fosselv skal konsesjonsbehandles.

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

"Miljøvernavdelinga er, med unntak av friluftsinteressene, samd med den verneklasse som objektet har fått for dei ulike fagområde. Friluftsinteressene er etter vår vurdering undervurdert av utvalet, noko som truleg heng samen med faglege manglar i underlagsmaterialet. For det første er den lokale potensielle brukargruppa over det doble av det som er oppgitt i rapportane, og for det andre er den regionale verdien av området undervurdert. Den viktigste ruta for overgang vinterstid mellom Kvamskogen og Hamlagrø/Bergsdalen går gjennom området. Topografiske tilhøve rundt Myklavatnet gjer at denne ruta, som går over vatnet, vil bli ubrukande ved ei eventuell regulering. Det aukande presset frå brukargruppene på det regionalt svært viktige friluftsområdet på Kvamskogen, eit hovudutfartsområde for Bergensregionen, vil tilseia at randområda, m.a. Myklavassdraget i framtida vil få større betydning enn det utvalet synest å rekna med.

Miljøvernavdelinga merkjer seg at utvalet har lagt avgjerande vekt på Skjervefossen sin verdi som landskapselement ved vurderinga og tilrådinga om varig vern av Granvinvassdraget, medan det ikkje er lagt tilsvarande vekt på Steinsdalsfossen sin landskapsestetiske verdi for friluftsliv og turisme/reiseliv, sjølv om det er teke atterhald om ein viss sommarvassføring.

Vi meiner det er grunnlag for å setja Fosselv i verneklasse 2 for friluftsinteressene.

Fosselv utgjer omlag 20 % av Steinsdalsvassdraget, men sidan nedbørsfeltet ligg så høgt, spelar den forlenga snøsmeltingsflaumen frå feltet på føresommaren ei viktig rolle for forureiningssituasjonen og laks/sjøaureoppgangen i dette tidsrommet. Om vatnet i nedslagsfeltet vert overført til Samnanger, kan vesentlege skadeverknader oppstå".

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

> "Det vises også til at Kvam kommunestyre har gått inn for varig vern av Fosselv. Dette objektet med Steinsdalsfossen som en særlig verneverdig attraksjon, bør gis varig vern".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Vestlandske Naturvernforening uttaler:
>
> Friluftsverdien er større enn det som kommer til uttrykk i styringsgruppens vurdering. Vi vil spesielt peke på Myklavatn som et utpreget utfartsområde fra Kvamskogen på vinterstid".
>
> "Vestlandske Naturvernforening vil spesielt fremheve verdien av Steinsdalsfossen. Fra Gabrielsen-komiteens innstilling (G 42) går det frem at "I alle tilfelle mener komiteen at turisttrafikkmessige hensyn tilsier at fossen bevares uberørt". Industrikomiteen i Stortinget førte Steinsdalsfossen i gruppen "Fossefall som ansees som utpregede turistattraksjoner" og komiteen mener at fossen bør kunne bli gjenstand for fredning.
>
> Det som gjør Fosselv særlig verneverdig er fossen som må kunne karakteriseres som en attraksjon i norsk natur. Den ligger like ved en riksveg med stor ferdsel og et attraktivt og særlig omsnakket fenomen er at en kan gå bak fossefallet hvor det er anbragt en kiosk hvor man kan få kjøpt bl.a. kort med fossen avbildet.
>
> Med bakgrunn i den store betydning fossen har for landskapsbildet, dens opplevelsesverdi og store attraksjonsverdi går Vestlandske Naturvernforening inn for at Steinsdalsfossen med Fosselv gis varig vern".

Norske Turistforeningers Forbund påpeker i brev mottatt 13.3.84: den store betydning området har for friluftslivet i regionen. Den sentrale beliggenheten av Myklavatn fremheves og at en regulering av vannet vil umuliggjøre en forsvarlig vinterferdsel fram til Kvamskogen. Det påpekes også at områdets betydning for friluftsinteressene er grovt undervurdert.

> "For øvrig slutter NTF seg til Sperstadutvalgets vurdering av Steindalsfossen og vil sterkt anbefale at Fosseelv blir gitt varig vern".

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Vassdraget grenser opp til Samnangervassdraget hvor Bergen Lysverker har sine utbygninger. Overføring av deler av vassdraget til Samnager er mulig. Kvam kraftverk eier såvidt vi kjenner til noe av vassrettene i vassdraget og har tidligere hatt utbygningsplaner".

Bergen Lysverker uttaler i brev av 23.1.84:

> "Det vassdrag som eventuelt kan være av interesse for oss, er objekt nr. 77, Fosselven vassdrag nr. 236, beliggende i Kvam Kommune. En måte å utnytte dette vassdraget på er å overføre Myklavatnes avløp til Samnangervassdraget, og benytte vannet i de tre eksisterende kraftstasjonene der. De tilhører alle Bergen Lysverker. En slik overføring antas å ville gi omtrent 130 GWh".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener hensynet til turist og friluftsinteressene er av en slik art at Fosselv bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 78

EIKJEDALSELV vassdrag nr. 247

Fylke:	Hordaland.
Kommuner:	Samnanger, Kvam, Fusa.
Nedbørfelt:	94 km^2.
Skoggrense:	ca. 650 m o.h.
Areal under denne:	ca. 40 %.
Middelvassføring:	9,0 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	27-1 299 m o.h.
Jordbruksareal:	1 500 da.
Dyrkingsjord:	300 da.
Produktivt skogareal:	15 000 da.
Kraftpotensial:	48 GWh, kostnadsklasse IIB.

Utvalgets vurdering

Kvamskogen står helt sentralt som friluftsområde for Bergensregionen. Nedbørfeltet er en del av dette området. Fossen Bratte er i den forbindelse en spesiell attraksjon. Utvalget tilrår at Eikjedalselv med fossen Bratte gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Fylkesrådmannen i Hordaland uttaler i notat av 13. januar 1984 til fylkesutvalget:

> "Utbygging av Eikjedalselva vil få verknad på Kvamskogområdet. Det synest heller ikkje ønskjeleg med regulering av Eikjedalsvatnet eller utbygging av fossen Bratte.
>
> Kraftpotensialet er ikkje særleg stort, og kostnadsmessig ligg utbygginga i mellomsjiktet.
>
> Sperstadutvalet går samla inn for varig vern. Fylkesfriluftsnemnda er samd i dette. Fylkesrådmannen ser det og rett at Eikjedalselva vert varig verna".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

> "Med den målsetjing utvalet har hatt og dei påviste verneinteressene vil vi stø utvalet i tilrådinga om varig vern av Granvinelvi, Eikjedalselvi, Ynnesdalsvassdraget og Vikedalselva".

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at

> Hordaland Venstre slutter seg til utvalgets forslag om varig vern av Eikjedalselva.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Dette vassdraget er en del av Kvamskogenområdet som er det viktigste utfartsområdet for Bergensregionen. Det er flere turisthytter og private hytter i området og Bergen Turlag har merkede ruter i og gjennom området.
>
> NTF vil derfor støtte utvalgets forslag om varig vern av Eikesdalselv".

Bergenhalvøens Kommunale Kraftselskap uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Beskjedne utbygningsinteresser. Fossen Bratte foreslått vernet. Ingen kommentarer".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Eikjedalselv bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 80

VOSSAVASSDRAGET vassdrag nr. 254

Fylker:	Hordaland, Sogn og Fjordane.
Kommuner:	Voss, Aurland, Ulvik, Vik, Kvam, Vaksdal.
Nedbørfelt:	1 483 km^2.
Skoggrense:	850-950 m o.h.
Areal under denne:	40 %.
Middelvassføring:	83 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 604 m o.h.
Jordbruksareal:	37 500 da.
Dyrkingsjord:	13 800 da.
Produktivt skogareal:	198 000 da.
Kraftpotensial:	1 530 GWh, kostn.kl. I/IIB

Utvalgets vurdering

Vossavassdraget viser stor variasjon i naturtyper fra høyfjell til lavland og inneholder meget store verneverdier både for vilt- og fiskeinteressene, friluftsliv, kulturvitenskap og naturvitenskap. Særlig store naturfaglige interesser er knyttet til delta- og våtmarksområdene i Strondavassdraget. I tillegg til at vassdraget inneholder et meget stort antall kulturminner, kan det sies at kulturminnesammensetningen er særegen. Området rommer en artsrik fauna med et stort produksjonspotensial for vilt. Nedbørfeltet er dessuten del av et stort og sammenhengende friluftsområde. Det er påvist store naturfaglige verdier innenfor alle de naturvitenskapelige fagområder.

Medlemmene Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm mener at verneverdiene uten unntak er meget store, og objektet er ett av de viktigste en har på midlertidig vern. Det er godt egnet som typevassdrag for området mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden, et område som idag ikke er representert på verneplanen. Vossavassdraget er videre i kraft av sin størrelse og nærhet til store befolkningskonsentrasjoner et godt bidrag til oppfylling av verneplanens målsetting. En viser her til at det er foretatt en rekke kraftutbygginger i området

mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden fra før (Aurlandsutbyggingen, Stølsheimutbyggingen, Matreutbyggingen, utbyggingene omkring Dale m.fl.). Hardangervidda med Kinso, Opo, Veig og Dagali erstatter ikke Vossavassdraget som verneobjekt.

De vurderinger som er gjort av verneinteressene i Vosso knytter seg til objektet som helhet. De tre grenene av vassdraget representerer et samspill av kvaliteter og kan ikke erstatte hverandre. En eventuell deling vil således redusere hensikten med et vern betraktelig. Disse medlemmene går inn for varig vern av Vosso, og ved en avveining mellom Vosso og Flåm, vil Vosso prioriteres foran.

Medlemmene Fjærvoll, Hillestad, Sperstad og Wingård er oppmerksomme på de store verneverdiene i Vossavassdraget, og vil gå inn for at to av de tre grenene ovenfor Vangsvatnet, nemlig Strondavassdraget og Bordalselv, gis varig vern. Når det gjelder Raundalsvassdraget representerer det store økonomiske verdier både for distriktet og for landet som helhet gjennom mulighetene for kraftutbygging. Etter disse medlemmers syn vil man, selv om man tillater en viss utnyttelse, kunne ha så mye av verneinteressene i behold at det i tilstrekkelig grad supplerer de vernede vassdragene man har i området fra før (Hardangervidda med Opo, Kinso, Veig og Dagali). En konsesjonsbehandling av Raundalsvassdraget vil derfor gi den beste avveining av alle verne- og brukerinteressene i dette delvassdraget.

Innkomne uttalelser

Voss kommune behandlet verneplanen i møte 2. februar 1984 og med 34 mot 9 stemmer ble følgende vedtatt:

> "1. Strandaelva og Bordalselva må varig vernast.
> 2. Raundalselva må frigjevast for konsesjonsbehandling.
> 3. Eventuell utbygging av Raundalselva må skje i eige løp".

Mindretallet gikk inn for:

> "Vossovassdraget med elvane Raundalselva, Strandaelva og Bordalselva må gjevast varig vern".

Ulvik kommune vedtok i møte 19. januar 1984:

> "Ulvik herad viser til heradsstyrevedtak i sak 65/83 og sak 146/83. Heradet meiner framleis at Slondalen og Fagradalen må haldast utanfor ei eventuell utbygging av øvre delen av Raundalsvassdraget. Ein kan ikkje sjå at desse områda vert haldne utanfor ei utbygging dersom Slondalsvatnet vert gjennomstrøymingsbasseng.
>
> Ein vil difor rå til at eit alternativ med utbygging av Kaldavatn og Kvannjolvatn med direkte overføring til Ulvik herad vert førebudd for konsesjonshandsaming.
>
> Slondalsvatnet og Fagradalsvatnet må derimot gjevast varig vern".

"Aurland kommunestyre vedtok i møte 30. januar 1984 med 13 mot 8 røyster:

> "Aurland kommune viser til Sperstadutvalet si utgreiing om Flåmsvassdraget, Undredalselvi og Vossovassdraget, der utvalet peikar på dei store verneverdiar desse vassdraga har. Likeeins vil ein peika på alle uttaler som er komne får lokalt hald. Ut frå dette krev Aurland kommune varig vern av Flåmsvassdraget, Undredalselvi og Vossovassdraget".

Fylkesutvalget i Hordaland vedtok i møte 15. mars 1984 mot 5 stemmer:

> "Fylkesutvalet er samd med Sperstadutvalet om varig vern av Strondavassdraget og Bordalselv. (Objekt nr. 80) Det vert rådd til konsesjonsbehandling av Raundalsvassdraget i samsvar med tilråding frå medlemmene Fjærvoll, Hillestad, Sperstad og Wingård.

Fylkesrådmannen i Hordaland sier i notat av 29. februar 1984 til fylkesutvalget:

> "Fylkesfriluftsnemnda gjekk samrøystes inn for varig vern av Strondavassdraget og Bordalselv, men var delt i synet på Raundalsvassdraget".

Fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2. februar 1984:

> "Dei vassdraga som skal inn i Samla plan, Fosselv, Vossavassdraget og Flåmsvassdraget, vil det verta høve til å kommentera nærare i den samanheng og ved eventuell konsesjonshandsaming. Fylkesmannen har ikkje noko å merka til at desse vassdraga skal konsesjonshandsamast".

Fylkesmannen viser ellers til særskilt notat med faglige vurderinger av friluftslivet og naturvernets interesser utarbeidet av miljøvernavdeligen ved fylkesmannsembetet. Her heter det:

> "Ingen vassdrag kan oppnå høgare verneklasse på alle fagområde enn Vossavassdraget. Det er også grunn til å merkja seg at det er dei samla verneverdiane for heile vassdraget som ligg til grunn for faggruppene sine vurderingar. Særleg viktig er at Strondadelen og Raundalsdelen med sine ulike naturtilhøve kvar på sin måte gjev Vossavassdraget karakter av eit prioritert type- og referansevassdrag for naturvitskaplege fagfelt og for vilt/fisk. Det kan her vera rett å visa til utvalet sine generelle vurderingar på s. 42 der det vert sagt at for objekt med store verneinteresser sjeldan fins alternativ og at desse må vernast "der dei ligg". På dette grunnlaget må vi seia oss usamde med utvalet siden det ikkje samrøystes har tilrådd varig vern av heile Vossavassdraget.
>
> Prinsippet om vern av heile nedbørsfelt er lagt til grunn ved styresmaktene si handsaming av dei tidlegare verneplanane, jfr. s. 36 i rapporten".

Miljøvernavdelingen viser ellers til at potensialet for utvikling til fordel for friluftslivsinteressene er stort i de øvre deler av Raundalen og at fylket har få lett tilgjengelige, sammenhengende urørte fjellområder. Miljøvernavdelingen peker ellers på den gunstige virkning flomutspylingene har for vannkvaliteten i Vangsvatn.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 2. februar 1984 at en vil komme tilbake med en grundigere vurdering av verneplanen og de enkelte vassdragene i samband med "Samla plan". I de foreløpige merknadene til Vossavassdraget heter det:

> "Den delen av dette vassdraget som ligg innanfor grensa til Sogn og Fjordane vil verta vurdert i "Samla plan". Det er i alle høve naturleg å sjå dette vassdraget i samanheng med objekt nr. 90: Undredalselvi, som det er gjort framlegg om å verna".

Statens Forurensningstilsyn påpeker i brev av 22. februar 1984 den forurensningspåvirkning som er i Strandavassdraget og nedre del av Raundalselva og sier videre:

> "Vangsvatnet er også påvirket, men flommene vår og høst gjør at vannutskiftingen i Vangsvatnet er stor. Uten denne utskyllingen ville Vangsvatnet ha vært eutrof med årlige algeoppblomstringer. Reguleringer som endrer vesentlig på dagens vannføringsmønster kan derfor føre Vangsvatnet ut i en uheldig forurensningsutvikling selv med forurensningsbegrensende tiltak. Mye av forurensningstilførslene til Vossavassdraget kommer fra jordbruksavrenning som det vanskelig kan gjøres tiltak mot. De nedre deler av Raundalselva og Strondaelva kan også få store negative forurensningsmessige virkninger av en regulering. SFT vil tilrå at Vossavassdraget oppstrøms Vangsvatnet unntas fra reguleringer som vil endre vannføringsmønsteret over året eller fører vann ut fra vassdraget av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler i brev av 6. februar 1984:

> "Vi vil støtte tilrådningen til utvalgets medlemmer Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm om å gi Bjerkreimvassdraget og Vossavassdraget varig vern samt deres begrunnelser for dette".

Riksantikvaren uttaler i brev av 22. februar 1984 om Vossavassdraget:

> "inneholder kulturminner og kulturlandskap av helt spesiell stor verdi og som ikke kan erstattes av andre verneobjekter".

Videre påpekes at vassdraget må ses som en helhet og at det ville være uheldig om en skulle verne deler av vassdragene slik som foreslått. Videre sies det:

> "De delene av Bjerkreim- og Vossavassdraget som i tilfelle ville bli bygd ut, inneholder meget store verneverdier. Det skal også påpekes at en utbygging av Raundalsvassdraget (i Vosso) vil kunne innebære at kulturminner utenfor nedbørfeltet blir berørt, disse er av stor viktighet og er ikke vurdert i Verneplanen".

Institutt for folkelivsgransking ved Universitetet i Oslo går i brev av 15. februar 1984 inn for varig vern av Vossavassdraget.

Universitet i Bergen sier i brev av 27. januar 1984 at Sperstadutvalget har tatt lite hensyn til de kulturhistoriske verneverdier i sine vurderinger. Det pekes spesielt på at "3 av de 14 vassdragene innenfor Historisk museums ansvarsområde, som styringsgruppen for registrering og vurdering av kulturverdier har gitt høgeste verneverdi, ikke uforbeholdent er blitt foreslått vernet av Sperstadutvalget. Det gjelder Vossavassdraget, Flåmsvassdraget og Jølstra". Universitetsdirektøren viser ellers til uttalelser fra historisk - filosofisk fakultet hvor det heter:

> "Ingen av de tre vassdragene (Vosso, Flåm og Jølstra) er isolert sett kulturhistorisk typiske for Vestlandet som helhet. Det ene kan således ikke erstatte det andre som landsdelstypisk. Tilsammen gir de imidlertid et rimelig bra tverrsnitt av det indre Vestland.
>
> Flåmsvassdraget og Vossavassdraget er, innenfor sine typer, de eneste gjenværende vassdrag på Vestlandet med betydelig mengde variasjoner av kulturminner fra førhistorisk tid og middelalder, hvor kulturminnene er noenlunde uforstyrret av moderne inngrep. Det finnes ikke lenger noe vassdrag på Vestlandet som kan erstatte dem".

I konklusjonen til Historisk museum som historisk-filosfisk fakultet sluttet seg til heter det:

> "Under henvisning til Styringsgruppens faglige vurderinger og de kommentarer til disse som er gitt ovenfor, vil Historisk museum slutte seg til flertallet i Sperstadutvalget ved de to dissensvassdragene og innstendig tilrå varig vern, både av Flåmsvassdraget og Vossavassdraget".

Om de naturfaglige forhold viser universitetsdirektøren til uttalelsen fra det matematisk-naturvitenskapelige fakultet som uttaler:

> "Når det gjelder "dissensobjektene" Vosso og Flåmsvassdraget vil vi sterkt støtte de i Sperstadutvalget som går inn for vern av disse vassdragene. Når det gjelder naturvitenskapelig verdi ble disse av fagmiljøene vurdert som de mest verdifulle av de undersøkte vassdragene på Vestlandet. Styringsgruppen for det naturvitenskapelige utredningsarbeidet i 10-års vernede vassdrag har gitt Vosso og Flåmsvassdraget verneprioritet I (-meget stor verneverdi).
>
> Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet håper derfor at en i den videre behandlingen av verneplan III kan gi disse vassdragene varig vern.

Universitetsdirektøren ved Universitetet i Oslo viser i brev av 31. januar 1984 til uttalelsen fra det matematisk-naturvitenskapelige fakultet hvor det heter:

> "Sperstadutvalget er delt i sin innstilling når det gjelder Bjerkreimvassdraget (obj. nr. 61), Vossavassdraget (obj. nr. 80) og Flåmsvassdraget (obj. nr. 91). Disse bør ut fra verneplanens målsetning gis varig vern.
>
> Vossavassdraget og Flåmsvassdraget har hatt og vil fortsatt spille en viktig rolle for undervisning og forskning ved Universitetet i Oslo. Begge vassdragene er på grunn av jernbanen lett tilgjengelig fra Oslo. Vossavassdraget har gjennom Vossaprosjektet vært gjenstand for en rekke grundige undersøkelser. Foreliggende data fra dette vassdraget gjør det spesielt godt egnet som referansevassdrag. Vesentlige verdier vil således gå tapt dersom deler av vassdraget utbygges".

Norges landbrukshøgskole uttaler i brev av 12. januar 1984:

> "Obj. nr. 80 og 91, Vossavassdraget og Flåmsvassdraget, ligger begge i en landsdel med mange større vassdragsutbygginger. Det er dokumentert at begge vassdrag har særlige kvaliteter som gir dem høy verneverdi.
>
> Verdiene Flåmsvassdraget representerer kan neppe erstattes med vern av andre vassdrag. Når det gjelder Vossavassdraget, mener en del av utvalgets medlemmer at Raundalselva kan konsesjonsbehandles, idet kvalitetene her ivaretas av Kinso, Veig og Opo. Kinso og Veig er typiske høyfjellsvassdrag som har en helt annen profil fra Hardangerviddaplatået ned mot sjøen. Opo har allerede fått deler av sitt øvre nedslagsfelt overført til Sauda. E 76 og Riksvei 47 går langs en stor del av elva, og veibyggingen har i betydelig grad satt sitt preg på elva. Dessuten er den nedre del av Opo sterkt påvirket av brevann fra Folgefonna. Vi kan derfor ikke se at disse elvene kan erstatte Raundalselva i vernesammenheng. En utbygging av Raundalselva vil gi vesentlig endret vassføring i Vosso, med fare for at elvas særpreg som storlakselv kan bli borte. Vossavassdraget er dessuten et av de biologisk best undersøkte vassdrag i landet.

> Felles for de nevnte vassdrag er at de både inneholder en allsidig kombinasjon av verneverdier og bidrar til den naturgeografiske representativitet som verneplanen skulle ivareta. Etter vår vurdering vil det derfor øke planens verdi om disse tas med".

Venstres Miljøvernutvalg sier i brev av 12. februar 1984 følgende om Vossavassdraget:

> "Med hensyn til Vossavassdraget, må hele objektet, inkludert Raundalsvassdraget gis varig vern.
>
> Vossavassdraget er plassert i verneklasse 1 for samtlige fagfelter, og det er utvilsomt et av de aller mest verdifulle av de midlertidig vernede vassdrag. De vurderinger som er gjort knytter seg til objektet som helhet, og som nevnt innledningsvis er det et brudd med forutsetningene for verneplanarbeidet å unnta deler av vassdrag fra vern. Dersom verneplan III skal ha noen mening, må Vossavassdraget gis varig vern".

Norges Jeger- og Fiskerforbund konkluderer i brev av 23. januar 1984 med følgende:

> "Vassdraget er etter NJFF's syn svært verneverdig og kan ikke på noen måte aksepteres utbygget. Vurderingene til Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm støttes således fullt ut".

Det pekes bl.a. på vassdragets svært høge biologiske produksjonspotensial for en rekke viltarter og at nedbørfeltet er spesielt viktig for hjortejakt. Det vises også til vassdragets fiskeressurser og at Vosso er internasjonalt kjent lakseelv. Det legges også stor vekt på at lokale jeger- og fiskeforeninger disponerer betydelige rettigheter og således driver et utstrakt kortsalg til glede for sportsfiskere generelt. NJFF sier videre:

> "Vassdragets nedslagsfelt er viktig som friluftsområde i lokal plansammenheng, og er særs verneverdig i denne sammenheng både for lokale, regionale og nasjonale interesser".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 7. februar 1984:

> "Vossavassdraget er det eneste større tilnærmet uregulerte Vestlandsvassdrag og omfatter mange ulike naturgeografiske regioner, vegetasjonssoner og fiskebiotoper. I de to hovedgreinene, Raundalselva og Strondaelva, finnes ulike innsjøtyper fra store fjordsjøer i intensive jordbruksområder til små næringsrike lavlandsvatn og kalde næringsfattige høgfjellsvatn. Nettopp dette mangfoldet, variasjonsbredden og vekslingen mellom ulike naturlokaliteter gjør vassdraget enestående. Vossavassdraget utgjør en helhet i Vestlandsnaturen. Det er klassisk i ferskvannsøkologisk sammenheng og er av stor verdi som referanseområde for forskning og undervisning.
>
> Objektet er et av de viktigste en har på midlertidig vern og vernevurderingene knytter seg til objektet som helhet. Den oppdeling som har funnet sted i Sperstadutvalget er ikke i samsvar med styringsgruppens faglige vurderinger og anbefalinger. En oppdeling vil være et stort tap for Vossavassdraget sin helhetlige verdi som verneobjekt og således redusere hensikten med vern betraktelig.

Vossavassdraget er det eneste større vassdrag med høyeste vernestatus som kan bidra til verneplanens målsetting for midtre Vestlandet".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"I den vestre delen (Strondavassdraget) har Bergen Turlag Volahytta og Voss Utferdslag har Tvinnestølen. Fra dette området går det et sammenhengende rutenett til Stølsheimen. Denne delen av vassdraget er derfor viktig for friluftsliv i området.

Det viktigste området for friluftsliv er likevel Raundalsvassdraget. Voss Utferdslag har en ubetjent hytte ved Kaldevatnet og DNT eier selvbetjeningshytta på Grindaflet, så vidt utenfor nedslagsfeltet. Mellom disse hyttene og stasjonene Hallingskeid, Myrdal og Upsete samt med utgangspunkt i de omkringliggende dalene, er det et godt utbygd rutenett. Området er populært for fjellvandring og skiløping. Enhver utbygging av Raundalsvassdraget vil ødelegge rutenettet mellom Hallingskeid og Grindaflethytta. Det er også en viss fare for at Kaldevasshytta kan bli neddemt.

Det er viktig at hele Vossovassdraget sees i sammenheng og at dette vassdraget vurderes sammen med de omkringliggende fjellområder. Sammen med Undredalsvassdraget og Flåmsvassdraget utgjør Vossovassdraget et sammenhengende natur- og friluftsområde vest for Hardangervidda. Dette området er svært viktig for friluftslivet og det fungerer som et avlastningsområde for Hardangervidda.

NTF vil vise at alle faggruppene har satt Vossovassdraget i den høyeste verneklasse. Det er derfor uforståelig og svært beklagelig at fire av medlemmene i Sperstadutvalget likevel har gått inn for konsesjonsbehandling. Det er grunn til å minne om at dette skal være en verneplan. I en slik sammenheng må faggruppens vurdering samt utvalgets medlemmer med kompetanse og bakgrunn i vernespørsmål, tillegges størst vekt.

NTF vil derfor støtte utvalgets medlemmer Gjessing, Gjærevoll, Hauge og Wikholm og på det sterkeste gå inn for at Vossovassdraget får varig vern. For øvrig vil NTF vise til sin uttalelse om forhåndsmeldingen for utbygging av Raundalsvassdraget".

Vernelaget for Vossavassdraget peker i brev av 2. februar 1984 på at spørsmålet om energidekning ikke er belyst på en nyansert måte i verneplanen. Det fremheves særlig betydningen av energiøkonomisering. Om verneverdiene peker vernelaget på:

"at dei faglege rapportane handsamar heile vassdraget under eitt, og tykkjest å leggja stor vekt på dette. Det er difor uheldig å frigje ein del av Vossavassdraget for konsesjonshandsaming, slik 4 av medlemene i Sperstad-utvalet rår til. Ei utbygging av Raundalsdelen av vassdraget, som står for omlag 2/3 av samla kraftpotensial, vil øydeleggja heilskapen i Vossavassdraget, som er det einaste større uregulerte vassdraget mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden.

I nedslagsfeltet til Raundalsvassdraget finn me også ein stor del av det siste store urørde landskapet mellom dei to fjordane. Dette området omfattar Undredalshalvøya, med fjellområda nord og sør for Bergensbanen. Dette området heng naturleg saman med Flåmsdalen.

> Truleg har me her den siste sjansen til å bevara eit stort og samanhangande stykke urørd Vestlandsnatur, med alt sitt mangfald frå fjord til fjell, for ettertida. Me må difor sjå eit vern av Flåmsvassdraget og Raundalsdelen av Vossavassdraget i samanhang. Samla har dette området ein uvanleg stor variasjonsrikdom, spesielt når det gjeld landskap og kulturminne, men også når det gjeld vegetasjon og geologi".

Vernelaget peker videre på området ved Elvamot:

> "Eit stort reguleringsmagasin her vil i spesielt sterk grad redusera verdien av dette store området som urørd natur, og øydeleggja heilskapen".

I uttalelsen pekes det videre på:

> "at dei større vassdraga i Hordaland som alt er verna har alle kjeldene sine på Hardangervidda og utløp i Hardangerfjorden. Området mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden er sterkt utnytta til kraftføremål, og tilførsel av ferskvatn til tronge fjordarmar kjem nå i stor grad til "feil" årstid. Vossavassdraget ligg sentralt i dette området, og eit varig vern vil i nokon mon vega opp denne geografiske skeivfordelinga, samstundes som det vil hindra skadeverknader i den svært sårbare Bolstadfjorden".

Norsk Ornitologisk forening avd. Hordaland uttaler i brev av 1. desember 1983:

> "Som det går fram av den ornitologiske fagrapporten for Vossavassdraget er Strondavassdraget og Raundalsvassdraget svært ulike. NOF avd. Hordaland vil understreke at disse vassdragene må sees i samenheng ved at de utfyller hverandre m.h.t. de biologiske verdikriterier som er lagt til grunn for verneplanen.
>
> Med henvisning til de ornitologiske kvaliteter som er dokumentert gjennom den ornitologiske fagrapporten, går NOF avd. Hordaland på det sterkeste imot en utbygging av både Stronda- og Raundalsvassdraget".

Norsk naturforvalterforening påpeker i brev av 17. februar 1984 at "verneverdiene er særs godt dokumentert" og viser ellers til de mange kraftutbyggingene i området mellom Hardangerfjorden og Sognefjorden og at vernet av vassdragene fra Hardangervidda ikke kan erstatte Vosso. De sier videre:

> "Faglig sett må dessuten vassdraget sees som en helhet. Vern/ikke vern av Vosso er et enten/eller for å sikre et egnet typevassdrag i denne regionen. I dag er Vestlandet som helhet representert med kun få og relativt små vassdrag i verneplanen. Det bør derfor ikke være tvil om at hele Vossavassdraget skal vernes for å ivareta verneplanens intensjoner i alle fall for Hordalands del.
>
> Også i vernesammenheng kan en se Flåm og Vosso som en helhet. Det er betydelige verneinteresser i begge og de utfyller hverandre som typevassdrag. Vern av disse to vassdragene vil gi et meget viktig og nødvendig større, sammenhengende vernet område i en region som ellers er sterkt preget av kraftutbygginger".

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap uttaler i brev av 31. januar 1984 følgende om Vossavassdraget:

"Kraftpotensialet er oppgitt til 1530 GWh. Gjenværende kraftkilder er en del større enn dette og i tillegg kommer allerede utbygde deler av vassdraget.

Beskrivelsen av utbygningsinteressene er etter vår mening ikke god og vi vil bemerke følgende:

Evanger kraftverk utnytter bl.a. Teigdalsvassdraget som er et sidevassdrag til Vosso. Midlere avløp på 165,9 mill. m^3 fra dette feltet (inkl. Harkavatn) er regulert i kraftverket. Vannet føres tilbake til vassdraget i Evangervatn. Teigdalselven har naturlig avløp til samme vann. I tillegg utnytter Evanger kraftverk Eksingedalsvassdraget. Årlig gir dette i middel 503,4 mill. m^3 økt tilløp til Evangervatn. Avløpet fra Torfinno er tidligere overført Bergsdalsverkene. Dette feltet har et midlere årlig avløp på 163,7 mill. m^3 inkl. Holmevatn - Ljosvatn. Mellom Gjeitle og Evangervatnet er vannføringen i Vosso redusert tilsvarende.

Den eksisterende utnyttelse av Palmafossen med tilhørende reguleringsanlegg i Kaldavatn er ikke nevnt. Videre er heller ikke utbygningen av Rognsfossen, nedre del av Strondaelven tatt med. Anlegget er nedlagt, men vi vil anta at dette prosjektet ikke er særlig kontroversielt og det er lokal interesse for å få utnyttet feltet.

I tillegg utnyttes et mindre fall i Raundalselven av Mjølfjell Ungdomsherberge. Anlegget har en installert effekt på 0,2 MW.

Vår utredning om utnyttelse av Raundalsvassdraget baserer seg på utbygging i eget løp. Ut fra vurdering av at dette er den mest skånsomme og realistiske utbygning. Overføring av nabofelt er mulig. Vi har tatt med Grindafletene i alt. A 2 for å påvise dette. Også andre overføringer er mulig (Aurland - Flåm) på samme måte som øvre deler av Raundalen kan overføres til Aurland. Det er imidlertid ikke riktig som Sperstadutvalget sier at kraftpotensialet i Raundalen økes med 100-200 GWh ved overføring til Viddalsvatn. Dette må skyldes at andre felt er tatt med i vurderingen. Når det gjelder utbygningskostnadene for Aurland - Flåm, er det vanskelig å vurdere disse da det delvis baserer seg på utnyttelse i eksisterende anlegg. Det er naturlig at dette gir lavere utbygningskostnader. Den gjenværende del av Raundalsutbygningen blir i tilfelle relativt dyrere når prosjektet reduseres.

Det totale kraftpotensialet i Strondavassdraget er såvidt vi vet 440 GWh. I oversikten over kraftpotensialet i Vossavassdraget er antagelig bare Åsbrekkfossen med 220 GWh tatt med. I tillegg kommer også Bordalselv med 91 GWh utbygget i eget løp.

De faglige rapporter fra naturvitenskapelige- og miljøhold viser høyeste verneklasse for Vossavassdraget for samtlige fagfelt. Med vårt lokalkjennskap til området vil vi tro at en separat vurdering av verneverdien for Bordals- og Raundalselv på flere av områdene ville gi vesentlig lavere vernestatus. Verneverdien for disse områdene ligge i det vesentlige i sitt naboskap til Strondavassdraget og et ønske om å få vernet et sentralt område mellom Stølsheimen og Hardangervidda.

Etter vår mening er det ikke lagt frem noen faglig dokumentasjon som underbygger nødvendigheten av at Vossavassdraget vurderes som en enhet.

En naturlig konsekvens av dette burde være at Raundals- og Bordalselv ble frigitt for konsesjonsbehandling for derigjennom å få klarlagt og utdypet de interessene som knytter seg til disse vassdrag. Bordalselv kan utbygges i eget løp, alternativt kan deler av øvre felt overføres til Granvin - Folkedalsutbygningen".

Statskraftverkene uttaler i brev av 8.2.84:

"Under "Kraftressurser" bør man også ta med alternativet med overføring sydover".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om varig vern av Strondaelv og Bordalselv, men mener de ulike interesser knyttet til Raundalselv best kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 83

YNNESDALSVASSDRAGET vassdrag nr. 267

Fylker:	Hordaland, Sogn og Fjordane.
Kommuner:	Masfjorden, Gulen.
Nedbørfelt:	120 km^2.
Middelvassføring:	13 m^3/s.
Skoggrense:	400-500 m o.h.
Areal under denne:	ca. 40 %.
Laveste-høyeste punkt:	0-780 m o.h.
Kraftpotensial:	53 GWh, kostn.kl. IIA.

Utvalgets vurdering

Gulenområdet er et av de dårligst forsynte områdene i hele landet med elektrisk kraft. En utbygging av Kløvtveitvassdraget vil ha avgjørende betydning for distriktets kraftforsyning i fremtiden. Prosjektet er i stor grad avhengig av en overføring av Transdalsvatns felt (3,3 km^2) og Austgulvatns felt (3,7 km^2) som begge ligger i øvre deler av Ynnesdalsvassdraget. De utgjør tilsammen ikke mer enn ca. 6 % av feltets totale areal. Overføringen vil neppe få særlig merkbar effekt på den totale vassføring i Ynnesdalselv.

Relativt moderate verneinteresser er knyttet til vassdraget. Det er imidlertid et av de svært få objekter på verneplanen som ligger i den ytre kystsonen på Vestlandet. Objektet har derfor meget stor verdi som typevassdrag, noe som i seg selv gjør det verneverdig. Utvalget finner likevel å måtte ta hensyn til den vanskelige kraftsituasjon i området og tilrår Ynnesdalsvassdragets nedbørfelt gitt varig vern med unntak av de foran nevnte felter.

Innkomne uttalelser

Fylkesrådmannen i Hordaland konstaterer i notat av 13. januar 1984 til fylkesutvalget at Ynnesdalsvassdraget med unntak av Transdalsvatn og Austgulvatn som ligger i øvre del av vassdraget er rådd til varig vern. Han sier videre:

> "Desse to vatna har til saman eit nedslagsfelt på 7 km^2, og vert einstemmig tilrådd overført til Kløvtveitvassdraget. Sperstadutvalet meiner at Kløvtveitvassdraget har stor betydning for kraftforsyninga i distriktet og prosjektet er i stor grad avhengig av overføring frå Transdalsvatn og Austgulvatn. Fylkesfriluftsnemnda er ikkje samd i dette og går inn for varig vern av heile Ynnesdalsvassdraget. Etter fylkesfriluftsnemnda sitt syn kan overføringslinja til Mongstad forsyna dette området.
>
> Fylkesfriluftsnemnda meinar og at friluftsinteressene her er større for Hordaland enn for Sogn og Fjordane. Fylkesrådmannen finn likevel at dei ulike verne- og brukarinteressene for Transdalsvatn og Austgulvatn best vert vurdert i samband med konsesjonsbehandling, og er elles samd i Sperstadutvalet sitt forslag om varig vern".

Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane vedtok i møte den 31.1.84:

> "Fu ønskjer i denne samanheng ikkje å gje ei meir konkret fråsegn til tilrådinga, men vil syne til dei vedtak fylkeskommunen vil gjere i samband med fylkeskommunal vassdragsplan og statleg "Samla plan"".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

> "Med den målsetjing utvalet har hatt og dei påviste verneinteressene vil vi stø utvalet i tilrådinga om varig vern av Granvinelvi, Eikedalselvi, Ynnesdalsvassdraget og Vikedalselva".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 31.1.84:

> "Dette distriktet har kraft-underskot, og det er naturleg at det vert nærare vurdert korleis Kløvtveit-vassdraget kan byggast ut utan at det får for stor innverknad på Ynnesdals-vassdraget. Dette vil verta nærare vurdert i "Samla plan"".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i notat av 31.1.84:

> "Etter vår vurdering er friluftsinteressene i øvre (nordre) del av nedslagsfeltet ("Verklandshøgda") større enn det som kjem fram i utgreiinga. Dette er det vestlegaste området sør for Sognefjorden med stabile snøtilhøve og tilstrekkeleg samanhengande fjellterreng til gjennomgåande dagsturar. Området blir mykje nytta til skiutfart både lokalt og av folk frå Masfjorden, delvis også Lindås og Austrheim kommunar. Det har såleis klart regional verdi for friluftslivet.
>
> I "fjellplan" for Indre Nordhordland/tilstøytande deler av Sogn og Fjordane frå 1974 er storparten av nedslagsfeltet til Ynnesdalsvassdraget med Austgulvatn, Transdalsvatn og storparten av Kløvtveitvatn foreslått som landskapsvernområde.

Miljøvernavdelinga er samd i at Ynnesdalsvassdraget bør vernast som typevassdrag.

Sperstadutvalet går likevel inn for at deler av nedbørsfeltet kan overførast i samband med eventuell utbygging av Kløvtveitvassdraget.

Miljøvernavdelinga ser det som prinsipielt uheldig at deler av eit verna typevassdrag vert overført. Ei utbygging etter dei største alternativa som omfattar Austgulstølsvatn og Botnevatn vil dessutan føre til store skadeverknader på landskapet og for friluftslivet.

Vi vil difor peike på at det er mogeleg å byggje ut Kløvtveitvassdraget utan å overføre deler av Ynnesdalsvassdraget. I samband med "Samla plan" er det utarbeidd prosjektskisser som viser at ei utbygging av berre Kløvtveitvassdraget vil gje ca. 16,7 GWh i medel årsproduksjon, medan regulering og overføring av Transdalsvatn, Austgulstølsvatn og Botnevatn vil gje ca. 54 GWh. Dette er det minste og største av 4 alternativ som alle ligg i kostnadsklasse IIb".

Venstres miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at Hordaland Venstre slutter seg til utvalgets forslag om varig vern av Ynnesdalsvassdraget.

Historisk museum, fornminneutvalget, Universitetet i Bergen vedtok den 16. januar enstemmig:

"En finner det riktig å påpeke at med de forbehold Verneplanen tar for obj. nr. 83 Ynnesdalsvassdraget og objekt nr. 93 Feigevassdraget kan vernet kulturhistorisk sett vise seg å være illusorisk".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

"dette er det einaste aktuelle verneobjektet som tangerer kystregionen mellom Jæren og Hitra. Verneverdien er særleg knytta til objektet som typevassdrag. Vi kan vanskeleg sjå at kraftsituasjonen i Gulen er avhengig av ny utbygging i dette området. Av den grunn går vi inn for vern av heile nedbørsfeltet som typeområde".

Norske Turistforeningers Forening uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Nedbørfeltet er godt egnet til kortere fot- og skiturer. Det er ikke merkete ruter eller turisthytter i området. Vassdraget har betydning for friluftslivet lokalt.

Utvalget har gått inn for varig vern av størstedelen av vassdraget, men med unntak av en mindre del som er forslått overført til et annet vassdrag. NTF har ingen merknader til dette og vil støtte utvalgets syn".

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap uttaler i brev av 31. januar 1984:

"Frigivelse av Transdalsvatn og Austgulvatn tilgodeser utbygningsinteressene slik at utbygningen av Kløvtveitvassdraget som er det mest aktuelle prosjekt i området får en rimelig størrelse/økonomi".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret tilrår at de ulike interesser avklares ved konsesjonsbehandling.

VASSDRAG I SOGN OG FJORDANE

Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane vedtok 31.1.84:

> "Fylkesutvalet sluttar seg i hovedtrekk til synspunkta på Verenplan III slik det går fram av kommentaren i saksframstillinga, og vil særleg understreke kor viktig det er å samordne all statleg, fylkeskommunal og kommunal planlegging av brukarplanar for vassdraga.
>
> Fu ønskjer i denne samanheng ikkje å gje ei meir konkret fråsegn til tilrådinga, men vil syne til dei vedtak fylkeskommunen vil gjere i samband med fylkeskommunal vassdragsplan og statleg "Samla plan"".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Sogn og Fjordane fylke. For Flåmsvassdraget har de egen uttalelse.

OBJEKT NR. 90

UNDREDALSELVI vassdrag nr. 291

Fylker:	Sogn og Fjodane, Hordaland.
Kommuner:	Aurland, Voss.
Nedbørfelt:	92 km^2.
Skoggrense:	950 m o.h.
Areal under denne:	ca. 20 %.
Middelvassføring:	5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 761 m o.h.
Jordbruksareal:	660 da.
Dyrkingsjord:	0.
Produktivt skogareal:	5 800 da.
Kraftpotensial:	160 GWh, kostn.kl. IIA.

Utvalgets vurdering

Det er knyttet store naturvitenskapelige og kulturvitenskapelige interesser til vassdraget, bl.a. på bakgrunn av dets uberørte preg. Som friluftsområde er det verdifullt som en del av et større og tilnærmet uberørt naturområde. Utvalget tilrår at Undredalsvassdraget gis varig vern mot kraftutbygging.

Innkomne uttalelser

Aurland kommune vedtok i møte 30.1.84 med 13 mot 8 stemmer:

> "Aurland kommune viser til Sperstadutvalet si utgreiing om Flåmsvassdraget, Undredalselvi og Vossovassdraget, der utvalet peikar på dei store verneverdiar desse vassdraga har. Likeeins vil ein peika på alle uttaler som er komne frå lokalt hald. Ut frå dette krev Aurland kommune varig vern av Flåmsvassdraget, Undredalselvi og Vossavassdraget".

Mindretallet røstet for dette framlegget:

> "Aurland kommunestyre kan ikkje slutta seg til Sperstadutvalet sitt syn på verneverdien av Undredalsvassdraget. Opp gjennom tidene har det vore mange mindre, og til sine tider også større, flaumar i vassdraget. Innbuarane i Undredal lever soleis under ein konstant flaumfåre, noko utvalet etter kommunestyret si meining ikkje har lagt tilstrekkeleg vekt på. Vassdraget bør difor planleggast saman med, og som ein del av Flåmsvassdraget".

Fylkesutvalget i Hordaland vedtok i møte 26.1.84 med 10 mot 4 stemmer:

> "Ut frå det grunnmaterialet som nå ligg føre, vil fylkesutvalet likevel seia seg samd i Sperstadutvalet sitt forslag til Verneplan III, så langt dette gjeld vassdrag som vedkjem Hordaland".

I brev fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane av 31.1.84 står det i notat fra miljøvernavdelinga om Undredalsvassdraget:

> "Miljøvernavdelinga er samd i tilrådinga om varig vern.
>
> Vassdraget må sjåast i samanheng med tilgrensande nedslagsfelt til Flåms- og Raundalsvassdraget, jamfør nedanfor under omtalen av Flåmsvassdraget".

Fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

> "Fylkesmannen har ingen merknad til omtalen av dei vassdrag som skal inn i Verneplanen. Så vidt ein kan sjå av Sperstadutvalet si tilråding er det lagt inn ei fagleg vurdering der relevante interesser har fått ei balansert avveging".

Norske Turistforeningers forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Dette vassdraget er en viktig del av et større sammenhengende natur- og friluftsområde. Det er derfor viktig at det sees i sammenheng med Vosso- og Flåmsvassdraget. DNT eier Grindaflethytta og foreningen har flere merkete ruter i nedbørfeltet til vassdraget. Vassdraget ligger i et område som er urørt av tekniske inngrep og det er derfor viktig at vassdraget kan bevares uregulert.
>
> NTF vil sterkt gå inn for at utvalgets tilråding om varig vern blir fulgt".

Oslo Lysverker uttaler i brev av 25.1.84:

> "Fallrettene i Undredalselvi eies av Oslo kommune. Med utbygging av Undredalselvi i tilknytting til Aurlands- og/eller Flåmsvassdraget, vil elven ikke overføres fra Grindafletvatn slik det synes å fremgå av fredningsplanen, men betydelig lenger ned, nemlig nær kote 950, omlag 3 km nedstrøms".
>
> "Det finnes gode muligheter til å kunne utnytte de store utbyggingsverdier som finnes i Flåmsvassdraget og Undredalselvi uten å komme i alvorlig konflikt med de turistmessige og friluftsmessige interesser som knytter seg til vassdragene. De to vassdrag bør derfor kunne frigis til konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Undredalselvi bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 91

FLÅMSVASSDRAGET vassdrag nr. 292

Fylker:	Sogn og Fjordane, Hordaland.
Kommuner:	Aurland, Ulvik.
Nedbørfelt:	279 km^2.
Skoggrense:	Ca. 950 m o.h.
Areal under denne:	15 %.
Bredekt areal:	0,5 %.
Middelvassføring:	15 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 765 m o.h.
Jordbruksareal:	3 467 da.
Dyrkingsjord:	0.
Produktivt skogareal:	20 200 da.
Kraftpotensial:	562 GWh, kostnadsklasse I.

Utvalgets vurdering

Vassdraget har meget høy verneverdi i naturfaglig og kulturfaglig sammenheng. Som viltområde har nedbørfeltet også en relativt stor verdi. Flåmselva er kjent som en god lakseelv. De øvrige deler av feltet er godt egnet for friluftsliv. Objektet representerer betydelige kraftressurser.

Medlemmene Fjærvoll, Gjessing, Gjærevoll, Hauge, Hillestad og Wikholm mener at verneinteressene i Flåm er store og vassdraget har meget stor verdi som typevassdrag for regionen. Videre har det enkelte særlige kvaliteter som ikke kan erstattes av andre verneobjekter. Disse medlemmene tilrår varig vern av Flåmsvassdraget.

Medlemmene Sperstad og Wingård er enige i at det er store natur- og kulturfaglige verneinteresser i Flåmsvassdraget. Foruten disse er friluftsliv- og reiselivsinteressene betydelige, bl.a. er Kjosafossen en nasjonal turistattraksjon. Reiselivsinteressene kan langt på vei tilfredsstilles ved tilstrekkelig minstevassføring til Kjosafossen. Disse medlemmene mener at utbyggings- og verneinteressene i vassdraget best kan ivaretas gjennom en konsesjonsbehandling der en får vurdert både Flåmsvassdraget og Raundalsvassdraget i et helhetsperspektiv. Flåmsvassdraget tilrås derfor frigitt for konsesjonsbehandling.

Innkomne uttalelser

Aurland kommune behandlet verneplanen i møte 30.1.84 og vedtok med 13 mot 8 røster:

> "Aurland kommune viser til Sperstadutvalet si utgreiing om Flåmsvassdraget, Undredalselvi og Vossovassdraget, der utvalet peikar på dei store verneverdiar desse vassdraga har. Likeeins vil ein peika på alle uttaler som er komne frå lokalt hald.

Ut frå dette krev Aurland kommune varig vern av Flåmsvassdraget, Undredalselvi og Vossovassdraget".

Mindretalet røysta for dette framlegget:

"Aurland kommunestyre sluttar seg til mindretalet i Sperstadutvalet si tilråding, idet ein går inn for ei planlegging av ei skånsom utbygging der det vert teke sterke omsyn til natur, landbruk- og turistinteresser og fiskevassføringa i Flåmselvi.

Av omsyn til mellom anna fiskevassføringa så må ein kraftstasjon lokaliserast til vassdraget (t.d. Leinafoss). Ei overføring til Aurlandsvassdraget ser ein som heilt uakseptabelt".

Fylkesutvalget i Hordaland vedtok i møte 15.3.84 mot 4 røster:

"Fylkesutvalget vil rå til varig vern av Flåmsvassdraget (obj. nr. 91)".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane sier i sine foreløpige merknader i brev av 2.2.1984:

"Dette vassdraget vil også verta grundig vurdert i "Samla plan". Det er dokumentert svært sterke verneinteresser i dette vassdraget. Store kraftressursar er alt bygde ut i dette området. Fylkesmannen har tidlegare halde fram at det vil vera rimeleg at dette vassdraget vert verna, og det har ikkje til denne tid kome opplysningar som gjev grunnlag for ny vurdering".

Miljøvernavdelingen til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i notat av 31.1.84:

"Det er dokumentert svært sterke verneinteresser spesielt innan natur- og kulturvitskap. Flåmsdalen med vassdraget og Flåmsbana er dessutan ein internasjonalt kjend turistattraksjon.

Vi er samd med fleirtalet i Sperstadutvalet i at Flåmselva bør vernast både som typevassdrag og av omsyn til dei heilt spesielle natur- og kulturvitskapelege verneinteressene og store frilufts- og reiselivsinteressene som knyter seg til vassdraget.

Øvre deler av nedslagsfeltet utgjer saman med nedslagsfeltet til Raundalsvassdraget og Undredalselvi eit stort samanhengande naturområde med store naturkvalitetar og regionale og nasjonale friluftsinteresser. Det er få attverande område av denne storleiken på Vestlandet. Verneobjekta elles er i hovudsak spreidde einskildvassdrag. Den samla verdien av desse nedslagsfelta er større enn summen av dei 3 einskilde nedslagsfelta.

Dette store urørte området inneheld mange ulike naturtypar og vil vere eit viktig referanseområde for fleire tilgrensande, utbygde nedslagsfelt. (Vikafjellet og Stølsheimen i vest, Aurland og Lærdal i aust og Eidfjord i sør)".

Fylkesmannen i Hordaland uttaler i brev av 2.2.84:

"Dei vassdraga som skal inn i Samla plan, Fosselv, Vossavassdraget og Flåmsvassdraget, vil det verta høve til å kommentera nærare i den samanheng og ved eventuell konsesjonshandsaming. Fylkesmannen har ikkje noko å merka til at desse vassdraga skal konsesjonshandsamast".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Hordaland uttaler i notat av 2.2.84:

> "Miljøvernavd. er samd med fleirtalet si vurdering og framlegg om varig vern av Flåmsvassdraget".

Venstres miljøvernutvalg fremhever i brev av 12.2.84:

> "at etter Sperstadutvalgets forslag vil Sogn- og Fjordane fortsatt komme dårlig ut i forhold til nabofylka når det gjelder vernet i kraftpotensial. Venstre støtter det flertall i utvalget som går inn for varig vern av Flåmsvassdraget, og vil vise til de store verneverdier som vassdraget har, jfr. plasseringen i verneklasse 1 og 2 for samtlige interesser".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.81 flertallet av Sperstadutvalgets medlemmer som går inn for varig vern av Flåmsvassdraget.

Institutt for folkelivsgransking ved universitetet i Oslo går i brev av 15.2. inn for varig vern av Flåmsvassdraget og sier:

> "Alle de tre dissens-vassdragene (Bjerkreim-, Vosso- og Flåmsvassdraget) er av Styringsgruppen satt i verneklasse I. De utmerker seg alle ved stort kunnskapspotensial og mangfold, både når det gjelder typer av kulturminner og fordeling over tid".

Universitetet i Oslo uttaler i brev av 31.1.84:

> "Sperstadutvalget er delt i sin innstilling når det gjelder Bjerkreimsvassdraget (obj. nr. 61), Vossavassdraget (obj. nr. 80) og Flåmsvassdraget (obj. nr. 91). Disse bør ut fra verneplanens målsetning gis varig vern.
>
> Vossavassdraget og Flåmsvassdraget har hatt og vil fortsatt spille en viktig rolle for undervisning og forskning ved Universitetet i Oslo.
>
> Flåmsvassdraget er lett tilgjengelig fra universitetenes høgfjellsøkologiske feltstasjon på Finse, og inngår som en naturlig del av forsknings- og undervisningsområdet til denne stasjonen. Vi vil derfor støtte flertallets innstilling til varig vern av vassdraget".

Universitetet i Bergen viser i brev av 25.1.84 til behandlingen av verneplanen ved Det historisk-filosofiske fakultet som mener Sperstadutvalget:

> "...har tatt lite hensyn til de kulturhistoriske verneverdier i sine vurderinger. Samtidig beklager fakultetet at utvalget så ensidig har lagt vekt på kraftpotensiale og utbyggingsinteresser ved disse vassdragene. De peker spesielt på at 3 av de 14 vassdragene innenfor Historisk Museums ansvarsområde, som styringsgruppen for registrering og vurdering av kulturverdier har gitt høyeste verneverdi, ikke uforbeholdent er blitt foreslått vernet av Sperstadutvalget. Det gjelder Vossavassdraget, Flåmsvassdraget og Jølstra. På den annen side foreslår Sperstadutvalget vern av 5 objekter som styringsgruppen har gitt laveste eller lav verneverdi".
>
> Det pekes videre på at de tre vassdragene hver for seg inneholder miljøelementer som er karakteristiske for ulike deler av Vestlandet.

"Disse ulike miljøelementene har bidratt til en differensiering av menneskenes utnyttelse av områdene gjennom tidene, slik at hvert enkelt av de tre vassdragene inneholder kulturelementer som er miljøspesifike og som er forskjellige fra de to andre vassdragene eller som mangler i dem. Dette gjør de tre vassdragene til særdeles velegnete studieobjekter for å øke vår erkjennelse om langsiktige vekslinger og gjensidige påvirkninger i forholdet mellom naturmiljø og kulturaktiviteter.

Ingen av de tre vassdragene er isolert sett kulturhistorisk typiske for Vestlandet som helhet. Det ene kan således ikke erstatte det andre som landsdelstypisk. Tilsammen gir de imidlertid et rimelig bra tverrsnitt av det indre Vestland.

Flåmsvassdraget og Vossavassdraget er, innenfor sine typer, de eneste gjenværende vassdrag på Vestlandet med betydelig mengde variasjoner av kulturminner fra førhistorisk tid og middelalder, hvor kulturminnene er noenlunde uforstyrret av moderne inngrep. Det finnes ikke lenger noe vassdrag på Vestlandet som kan erstatte dem.

Under henvisning til Styringsgruppens faglige vurderinger og de kommentarer til disse som er gitt ovenfor, vil Historisk museum slutte seg til flertallet i Sperstadutvalget ved de to dissensvassdragene og innstendig tilrå varig vern, både av Flåmsvassdraget og Vossavassdraget".

Universitetsdirektøren i Bergen viser også til uttalelsene fra det matematisk-naturvitenskapelige fakultet hvor det heter:

"Når det gjelder "dissensobjektene" Vosso og Flåmsvassdraget vil vi sterkt støtte de i Sperstadutvalget som går inn for vern av disse vassdragene. Når det gjelder naturvitenskapelig verdi ble disse av fagmiljøene vurdert som de mest verdifulle av de undersøkte vassdragene på Vestlandet. Styringsgruppen for det naturvitenskapelige utredningsarbeidet i 10-års vernede vassdrag har gitt Vosso og Flåmsvassdraget verneprioritet I (-meget stor verneverdi).

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet håper derfor at en i den videre behandlingen av verneplan III kan gi disse vassdragene varig vern".

Norges Landbrukshøgskole sier i brev av 10.1.84:

"Vossavassdraget og Flåmsvassdraget ligger begge i en landsdel med mange større vassdragsutbygginger. Det er dokumentert at begge vassdrag har særlige kvaliteter som gir dem høy verneverdi.

Verdiene Flåmsvassdraget representerer kan neppe erstattes med vern av andre vassdrag.

Felles for de nevnte vassdrag er at de både inneholder en allsidig kombinasjon av verneverdier og bidrar til den naturgeografiske representativitet som verneplanen skulle ivareta. Etter vår vurdering vil det derfor øke planens verdi om disse tas med".

Norges Jeger og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84:

"Også for dette vassdraget vil NJFF fullt ut støtte det syn som utvalgsmedlemmene Fjærvoll, Gjessing, Gjærevoll, Hauge, Hillestad og Wikholm representerer.

For viltproduksjon inneholder vassdragets nedslagsfelt viktige leveområder for villrein, hjort, rype og orrfugl.

Jakten i området har stor regional og lokal verdi, karakterisert med et stort innslag av utenbygdsboende.

Vassdraget er verdifullt som produksjonsområde for laks og sjøaure, samtidig som det i nedslagsfeltet finnes en rekke gode vann med attraktive bestander av aure.

Området er av stor verdi for sportsfiske med et utstrakt salg av fiskekort.

Friluftslivet i området er av stor verdi både lokalt og regionalt".

Norges Naturvernforbund sier i sin uttalelse datert 3.2.84:

"Verneverdiane i sjølve Flåmsvassdraget er mangesidige og rangerer høgt. Som variert naturområdet og innhaldsrikt kulturdokument i same nedbørsfeltet er dette eit av dei spesielle i fylket.

Med vern av Flåmsvassdraget, Undredalselva og Raundalselva er det mogeleg å sikre eit større område av uvanleg stor verdi. Det er rimeleg å sjå desse vassdraga i samanheng som eitt vesentleg verneområde mellom dei store utbyggingane både vestanfor (Vikfalli, Stølsheimen) og austanfor (Aurland, Lærdal).

For Vestlandet vil eit slikt rimeleg stort verneområde kunne dempe ein del av mangelen ved verneplanen, som elles er prega av små samanhengande areal på Vestlandet. Vi vil og understreke dokumentasjons- og referanseverdien av å samle ein serie av ulike naturtypar som referanseområde geografisk nær store, utbygde nedbørsfelt".

Naturvernforbundet påpeker videre:

"Flåmsvassdraget er et symbol på Vestlandet. Det er et av de vakreste vi har og vide kjent både i Norge og i utlandet. Flåmsvassdraget har en usedvanlig stilling i folks bevissthet som noe helt spesielt og interessant. Sammen med jernbanen har vassdraget gitt Flåmsdalen status og ry. Vassdraget særpreger bygden og årlig kommer tusenvis av norske og utenlandske turister for å beundre elven og fossene.

Denne dramatiske dalen inneholder også kulturminner som øker verneverdien. Den gamle anleggsveien fra Flåm til høgfjellet, bygget fra 1896 til 1902, er i seg selv et verneverdig teknisk kulturminne, som vitner om de tekniske utfordringer naturforholdene ga den gang en av verdens fremste høgfjellsbaner skulle bygges. Veiens landskapsestetiske kvaliteter er fremhevet som en særlig tilleggsverdi. I Flåmsdragets nedbørsfelt er sammenhengen mellom selve vassdraget på den ene siden, og verdien knyttet til naturgitte prosesser og kulturminner på den andre siden, uvanlig fremtredende.

Flåmsvassdraget har meget stor verdi som typevassdrag for Sogn og Fjordanes indre fjordstrøk. De naturvitenskapelige interessene i området er meget store. Det er påvist et stort mangfold og et betydelig innslag av sjeldne kvaliteter".

Naturvernforbundet konkluderer med:

> "Sperstadutvalget har satt flere av våre største, viktigste og mest verneverdige vassdrag på spill ved å gå inn for kompromisser og hestehandel. Dette gjelder særlig Vossavassdraget i Hordaland, Gaulavassdraget i Sør-Trøndelag, Flåmsvassdraget i Sogn og Fjordane og Lomsdalsvassdraget i Nordland. Når Sperstadutvalget ikke har kunnet samle seg om varig vern av disse vassdragene, kan en stille spørsmål ved om verneplanarbeidet er i samsvar med formålet med verneplanen.

Norske Turistforeningers forbund sier i brev mottatt 13.3.84:

> "Flåmsvassdraget omfatter store kontraster; fra høgfjell med brerester og vakre fjelldaler der turistrutene går, til den trange Flåmsdalen nedover fra Myrdal der dramatisk fossenatur setter sitt preg på landskapet. De øvre delene har naturlig nok størst betydning for vandrere og fjellskiløpere, men naturopplevelsen i nedre del av vassdraget fra toget på veg til eller fra turen er også viktig for svært mange. For reiselivet generelt er fossenaturen i den nedre del av vassdraget av internasjonal betydning. Øvre delen av Flåmsvassdraget byr fjellvandreren brukbare sportsfiskemuligheter etter ørret og røye. NTF vil derfor så stekt som mulig gå inn for at hele vassdraget får varig vern".

Norges Naturforvalterforening påpeker i brev av 17.2.84 følgende:

> "Heller ikke her er det tvil om verneverdiene. For å få fylt igjen den svært dårlige dekningen i Hardangerfjorden-Sognefjorden-området er et vern av Flåm, på samme måte som Vosso, en forutsetning for å oppfylle målsettingen med verneplanen som helhet".

Oslo Lysverker redgjør i brev av 25.1.84 for fallrettene i vassdraget som eies av Aurland kommune, Skiensfjorden kommunale kraftselskap og Oslo kommune, hver med ca. 1/3.

De sier videre:

> "Oslo Lysverker er oppmerksom på at det knytter seg store turistmessige verdier til Flåmsvassdraget. Kjosefossen ved utløpet fra Reinungavann står her sentralt. Dessuten er elvens verdi som sjøørret- og lakseelv av stor betydning.
>
> Dersom Flåmselven frigis for konsesjonsbehandling, vil man legge vekt på å finne frem til et utbyggingsalternativ i forståelse med de lokale interesser, såfremt frigivelsen gir rom for alternative muligheter.
>
> Det finnes gode muligheter til å kunne utnytte de store utbyggingsverdier som finnes i Flåmsvassdraget og Undredalselvi uten å komme i alvorlig konflikt med de turistmessige og friluftsmessige interesser som knytter seg til vassdragene. De to vassdrag bør derfor kunne frigis til konsesjonsbehandling".

Skiensfjordens kommunale kraftselskap sier i brev av 30.1.84 at de gir sin fulle tilslutning til det som er anført i brev fra Oslo Lysveker og sier videre:

> "Etter vår oppfatning er det bare ved å gjennomføre en konsesjonsbehandling med alle de forarbeider og undersøkelser som forutsettes i den forbindelse, at man kan få en tilstrekkelig grundig og allsidig vurdering av alle sider ved en så komplisert sak".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg med 3 mot 2 til utvalgets flertallstilrådning om varig vern av Flåmsvassdraget.

OBJEKT NR. 92

UTLAVASSDRAGET vassdrag nr. 302

Fylker:	Sogn og Fjordane, Oppland.
Kommuner:	Årdal, Luster, Lom, Vang.
Nedbørfelt:	330 km^2, inklusive varig vernede områder som utgjør 184 km^2.
Skoggrense:	1 000-1 100 m o.h.
Areal under denne:	ca. 15 %.
Bredekt areal:	ca. 14 %.
Middelvassføring:	14,0 m^3/s (beregnet for uregulert felt 240 km^2).
Laveste-høyeste punkt:	100-2 405 m o.h.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Utvalget viser til områdets verdi som en del av landets mest kjente og mest benyttede fotturiststrøk. Store deler av nedbørfeltet er allerede vernet som nasjonalpark og landskapsvernområde. Vassdraget inneholder også store verdier av naturvitenskapelig og kulturvitenskapelig art. Objektet inneholder begrensede kraftressurser. På bakgrunn av dette finner utvalget det naturlig å tilrå hele nedbørfeltet ovenfor samløpet med Avdalselva gitt varig vern.

Innkomne uttalelser

Luster kommunestyre vedtok enstemmig å gå inn for vern av Utlavassdraget.

Oppland fylkesutvalg vedtok i møte den 15.2.84:

> "Oppland fylkesutvalg har ingen spesielle merknader til de konklusjoner som er gitt i Verneplan for Vassdrag III".

Fylkesmannen i Oppland uttaler i brev av 7.2.84 at:

> "nedbørfeltet til Utlavassdraget bare i mindre grad berører Oppland, og ikke vil bli kommentert nærmere".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 31.1.84:

> "Store delar av nedslagsfeltet i dette vassdraget er alt verna som nasjonalpark og landskapsvernområde. Det er derfor naturleg at dette vassdraget også vert verna. Men vassdraget bør likevel kunna verta vurdert for utbygging til vassforsyning".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i notat av 31.1.84:

> "Miljøvernavdelinga er samd i tilrådinga om varig vern. Etter vårt syn bør vernet utvidast til å gjelde heile nedslagsfeltet innanfor Utladalen landskapsvernområde, dvs. også Avdalselva (Gravdøla/Slufsedøla) og Hjelledalselva. (I vernereglane er det fastsett at landskapsvernet ikkje gjeld Avdalselva før Stortinget eventuelt har vedteke varig vern av Feigevassdraget)".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Dette vassdraget omfatter en betydelig del av Jotunheimen som er Norges mest kjente og populære fotturområdet. Størstedelen av vassdraget er allerede vernet som nasjonalpark og landskapsvernområde.
>
> Det er derfor en selvfølge at vassdraget får varig vern også i verneplanen slik utvalget har gått inn for. NTF vil derfor støtte utvalgets tilråding".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Utlavassdraget ovenfor samløpet med Avdalselva bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 93

FEIGEVASSDRAGET vassdrag nr. 306

Fylke:	Sogn og Fjordane.
Kommuner:	Luster, Årdal.
Nedbørfelt:	49 km^2.
Skoggrense:	ca. 1 100 m o.h.
Areal under denne:	ca. 15 %.
Middelvassføring:	2,6 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 598 m o.h.
Jordbruksareal:	32 da.
Dyrkningsjord:	0
Produktivt skogareal:	1 200 da.
Kraftpotensial:	657 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

I fjellområdet mellom Årdal og Lustrafjorden kan det utvinnes store kraftmengder. Årdal og Sunndal Verks planer for utbygging av området omfatter blant annet bruk av Feigedalsvatn som magasin. Utvalget er kjent med at magasinmulighetene i fjellområdet forøvrig er meget beskjedne og at kraftressursene her, av økonomiske grunner, neppe kan utnyttes uten bruk av magasineringsmuligheten man har i Feigedalsvatnet.

Verneinteressene i vassdraget er i hovedsak konsentrert om Feigefossen og dens betydning for lokalmiljø og turisttrafikk i Luster. Fossen er et vakkert landskapselement med stor identitetsverdi for lokalbefolkningen.

Utvalget ser det som viktig at Luster får beholde Feigefossen som et av de mest karakteristiske landskapselementer. På den annen side bør en unngå en båndlegging av objektets øvre deler som fullstendig hindrer en rasjonell utnyttelse av hele fjellområdet. Utvalget vil tilrå varig vern av Feigevassdraget, likevel slik at Feigedalsvatn kan nyttes som magasin som muliggjør en utnyttelse av de omkringliggende områder til kraftproduksjon. Forutsetnigen er at vassføringen i Feigevassdraget gjennom hele året holdes nært opptil naturlig nivå og variasjon.

Innkomne uttalelser

Luster kommunestyre vedtok i møte den 17.2.84 med 21 mot 16 røster:

> "Luster kommunestyre tilrår varig vern av objekt nr. 26 Mørkrid og objekt nr. 92 Utlavassdraget, og mellombels vern i nye 10 år for objekt nr. 93 Feigevassdraget, likevel med varig vern av Feigefossen.
>
> Det må ikkje regulerast meir vatn mot Lusterfjorden før virkningane av tidlegare utbyggingar, også ei eventuell utbygging av Breheimen, er klårlagde, og nødvendige tiltak for å bøte på skadene er sette i verk".

16 representanter tilrår varig vern av Mørkrid, Utlavassdraget og Feigevassdraget med omkringliggjande område mot kraftproduksjon.

Fylkestinget i Akershus vedtok i møte 27. mars 1984 med 55 mot 16 stemmer:

> "Fylkestinget vil anbefale at hele Feigevassdraget inklusive Feigedalsvatn, Dyrdalsvatn og Kupevatn gjøres til gjenstand for konsesjonsbehandling".

Mindretallet sluttet seg til Sperstadutvalgets hovedkonklusjon når det gjaldt Feigevassdraget og gikk til slutt inn for:

> "På denne bakgrunn finner Akershus fylkeskommune at saken bør utredes videre med sikte på å finne fram til den nærmere avklaring mellom det som skal varig vernes og det som skal kunne konsesjonsbehandles".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane slutter seg til miljøvernavdelingens notat av 31.1.84:

> "Miljøvernavdelinga er samd i at verneinteressene i sjølve nedslagsfeltet isolert sett er moderate.
>
> Etter vårt syn bør dette vassdraget likevel vurderast i ein noko vidare samanheng. Såleis er halvøya mellom Lustrafjorden og Årdalsfjorden uvanleg lite påverka av inngrep og eit av dei få attverande større områda med "kvalifisert villmark" i fylket. Halvøya har ei god villreinstamme, og viktige trekkruter kryssar Feigedalføret. Feigevassdraget og heile halvøya er i dag lite kjent og nytta, men har utan tvil eit vesentleg større potensial både for friluftsliv, jakt og fiske enn kva den faktiske bruken tyder på.
>
> Miljøvernavdelinga er samd med Sperstadutvalet i at Feigevassdraget bør varig vernast. Vi er likevel sterkt i tvil om det er rett å nytte nemninga "varig vern" dersom det store Feigedalsvatnet sentralt i nedslagsfeltet blir nytta til reguleringsmagasin slik utvalet tilrår".

"Vi er elles samd i at vassføringa i tilfelle regulering av Feigedalsvatn m.a. av omsyn til Feigumfossen må haldast nær opptil naturleg nivå og variasjon. Feigumfossen er eit viktig landskapselement og ein kjend turistattraksjon i eit område med store landskapskvalitetar, naturverninteresser (edellauvskog m.v.) og kulturverninteresser (Kroken, Urnes m.v.). Luster kommune har teke til orde for at området Feigum-Kroken-Urnes-Solvorn vert verna som landskapsvernområde, med Feigumfossen som eit viktig element. Miljøvernavdelinga har til no ikkje hatt kapasitet til å ta opp dette spørsmålet".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

"Venstres Miljøvernutvalg vil sterkt tilrå at Feigevassdraget gis varig vern. Feigefossen er en så vesentlig del av lokalmiljøet, at den må få ha sin naturlige vannføring. Det vises forøvrig til det som tidligere er understreket om at det er hele objektet, og ikke deler av det som må gis vern. Det er en parodi på vassdragsvern å båndlegge deler av et vassdrag slik utvalget foreslår for Feigevassdraget og Ynnesdalsvassdraget".

Universitetet i Bergen, historisk museum uttaler i brev av 25.1.84:

"En finner det riktig å påpeke at med de forbehold Verneplanen tar for obj. nr. 83 Ynnesdalsvassdraget og obj. nr. 93 Feigevassdraget kan vernet kulturhistorisk sett vise seg å være illusorisk".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

"Sogn og Fjordane Naturvern går inn for varig vern av Feigevassdraget av hensyn til miljøet i og ved Lustrafjorden og til verdien av halvøya mellom Årdalsfjorden og Lustrafjorden som et svært lite påvirket område.

Feigefossens betydning som vakkert landskapselement, med stor identitetsverdi for lokalbefolkningen, understrekes".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Feigevassdraget er i dag en urørt perle ved indre del av Sognefjorden i et område som ellers begynner å bli temmelig gjennomregulert. Det er ingen turistforeningsruter akkurat i Feiga sitt nedslagsfelt, men DNT er svært aktiv i område like nordøst for vassdraget. Dessuten har DNT et utstrakt samarbeid med lokale turlag i Luster og Årdal, for hvem Feigevassdraget er av den største betydning".

"NTF vil sterkt fraråde at det åpnes for oppdemming av Feigedalsvatnet slik utvalget antyder i sin innstilling. En Feigefoss som skrus på og av i turistsesongen, så å si, er ikke det samme som en fri, utemmet foss. Ved en oppdemming av Feigedalsvatnet og mulig anleggsveg inn dit, vil området bli ødelagt som fotturområde. Feigevassdraget må derfor vernes i sin helhet, og ikke bare stykkvis".

Akershus energiverk uttaler i brev av 2. januar 1984:

"Konsekvensen av dette (utvalgets) forslag er at mulig kraftproduksjon i området reduseres med ytterligere 111 GWh fra 657 GWh til 546 GWh i tillegg til tapet som følger av vårt forslag til minstevannføring. Forslaget vårt forutsatte slipping av en minstevannføring på 2,5 m^3/sek. i tiden 1. juli - 20. august hvert år som tilsvarer en produksjon på ca. 20 GWh, slik at det samlede tap ved ikke å kunne nytte avløpet fra Feigevassdraget utgjør 131 GWh.

Økonomisk fører dette til at utbyggingsprisen pr. kWh øker fra kr 2,06 til kr 2,47 (prisnivå pr. 1.1.82). Nytteverdien av utbyggingen reduseres med 250 mill. kr til 30 mill. kr når en legger kriteriene som benyttes i Samlet plan til grunn.

Utvalgets forslag fører til at en utbygging i området blir så kostbar at en blir låst til maksimalløsningen som er den relativt rimeligste. Det blir lite rom for endringer som eventuelt måtte være ønskelige av miljømessige årsaker, og muligheter til å gi økonomiske kompensasjoner eller sette i verk tiltak blir vesentlig redusert".

"Vi vil derfor foreslå at også Dyrdalsvatn og Kupevatn blir untatt fra vernet da området for øvrig gir små muligheter for magasinering".

"Det vil være meget viktig å få avklart om vernet også gjelder fallstrekningen mellom Feigedalsvatn og toppen av Hanafossen. Hvis Feigeelvas vassføring kan utnyttes på denne fallstrekningen, som ikke er synlig fra fjorden, vil produksjonen kunne økes med 18,5 GWh".

Årdal og Sunndal Verk A/S uttaler i brev av 11. januar 1984:

"...det kan allerede nå slåes fast at totalfredningen av Feigedalsvassdraget vil få en ugunstig virkning for prosjektet. Produksjonen reduseres med ca. 110 GWh. Som følge av dette vil kraftprosjektet bli vesentlig dyrere, muligens for kostbart for utbygning.

Av utredningen om Feigevassdraget i NOU 1983:41 kan det forøvrig ikke sees at verneområdet er klart definert. Det savnes opplysninger som kan være av vital interesse for kraftverksprosjektet.

Det opplyses at Feigedalsvatn kan nyttes som magasin, men det går ikke klart frem om Dyrdals- og Kupevatn kan nyttes på samme måte. Magasinene er meget viktige for prosjektet".

"Det er av stor betydning at prosjektet kan inkludere utnytting av elvestrekningen mellom Feigedalsvatn og Hanafossen. Verneplanen bør ikke omfatte denne del av Feigevassdraget".

"Om sommeren, og særlig i høstmånedene, er vannføringene i Feigumfossen meget variable. I perioder med litt større vannføringer er det et stort drev fra fossen som kan være til sjenanse både for bebyggelse og jordbruk. Dette reiser spørsmålet om en begrensning av vannslippingen i den utstrekning dette er mulig".

"Vi tør derfor til slutt anmode om at det totale Feigum-Fardalsprosjektet gjøres til gjenstand for vanlig konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener verne- og kraftinteressene best kan avklares ved en konsesjonsbehandling, men ved en eventuell utbygging må det søkes opprettholdt en mest mulig naturlig vannføring i Feigefossen.

OBJEKT NR. 26

MØRKRID vassdrag nr. 308

Fylker:	Sogn og Fjordane, Oppland.
Kommuner:	Luster, Skjåk.
Nedbørfelt:	277 km^2.
Skoggrense:	850-1 000 m o.h.
Areal under denne:	20 %.
Bredekt areal:	ca. 10 %.
Middelvassføring:	18 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 943 m o.h.
Jordbruksareal:	2 700 da.
Dyrkningsjord:	25 da.
Produktivt skogareal:	8 500 da.
Kraftpotensial:	510 GWh, kostnadsklasse I.

Utvalgets vurdering

Vassdraget er forholdsvis uberørt av tekniske inngrep, men ligger i et område hvor kraftressursene etterhvert vil bli ganske sterkt utnyttet. I nedbørfeltet er det meget store verneverdier. Både de naturvitenskapelige og kulturvitenskapelige interesser, samt friluftsinteressene er meget betydelige i nedbørfeltet. Som turområde er det nært tilknyttet Jotunheimen/Breheimen. Verdien for vilt- og fiskeinteressene er også stor. Elva har et høyt produksjonspotensial for laks og sjøaure, og det er stor interesse for å utnytte dette mer effektivt ved å iverksette biotopjusterende tiltak. Utvalget tilrår at Mørkrid vernes varig mot kraftutbygging, men at det gis adgang til å bygge lakseterskler i elvas nedre deler.

Innkomne uttalelser

Luster kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 17.2.84 å gå inn for vern av Mørkrid.

Oppland fylkesutvalg har i møte 15.2.84 fattet følgende vedtak:

> "Oppland fylkesutvalg har ingen spesielle merknader til de konklusjoner som er gitt i Verneplan for Vassdrag III".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane sier som foreløpige merknader i brev av 31. januar 1984:

> "Fylkesmannen har ingen serlege merknader til fagutgreiingane om dette vassdraget.
>
> Dette er eit vassdrag med stort kraftpotensial i kostnadsklasse I. Fylket har tidlegare gått inn for at Mørkridsvassdraget bør verta konsesjonshandsama. I denne regionen er Fortunvassdraget utbygt tidlegare, og det ligg også føre framlegg om utbygging av Jostedøla med sideelvar. Det er vel då mykje som talar for at Mørkridsvassdraget bør vernast".

I notat av 31.1.84 fra miljøvernavdelinga i Sogn og Fjordane heter det om Mørkrid:

> "Miljøvernavdelinga er samd i at Mørkrid bør varig vernast. I tillegg til uvanleg sterke verneinteresser må det leggjast vekt på dei store reguleringsinngrepa som er og etter alt å døme vil kome i tilgrensande nedslagsfelt på begge sider (Fortunvassdraget, Jostedalsvassdraget)".

Norske Turistforeningers forbund sier i brev mottatt 13.3.84:

> "Mørkridvassdraget er en del av fjellområdet Breheimen. Innenfor nedbørfeltet har DNT to turisthytter og en rekke merkete ruter.
>
> Området er svært viktig for friluftslivet og betydningen har økt etter utbyggingen av Fortundalsvassdraget noe lenger øst. Også Jostedalsvassdraget på vestsiden er truet av utbygging og det er sannsynlig at Stortinget vedtar utbygging av dette allerede i vår. Det er derfor uhyre viktig at Mørkrid kan bevares. NTF vil derfor på det sterkeste gå inn for at vassdraget blir vernet slik utvalget har foreslått".

Statskraftverkene uttaler i brev av 14. februar 1984:

> "Kraftproduksjon i GWh/år er ikke noe godt mål for verneverdi, men dette tallet blir likevel brukt slik. Derfor synes vi at det store alternativet burde stå i tabellen, det vil si generalplanen av mars 1971 fratrukket de nedbørfelter i Vigdøla som nå er med i Jostedalutbyggingen. Se forøvrig side 194 i NOU 1983:42 og side 12 i NOU 1983:45.
>
> På vannskillet mellom Mørkridsdalselvi og Holmevatnet i Jostedølas sideelv Fagredøla er et lite nedbørfelt med uklar avløpsretning. I Jostedalutbyggingen forutsettes at avløpet skal gå vestover, og for ordens skyld bør det presiseres at dette er i orden selv om Mørkridsdalselvi vernes.
>
> Det bør presiseres at verneforslaget kun gjelder Mørkidsdalselvi, ikke de andre vassdragene som var med i generalplanen av mars 1971. Videre bør det antydes om disse vassdragene kan bygges ut separat eller om deres vannkraftpotensial "ødelegges".
>
> I St.prop. nr. 7 (1983-84) går man inn for å utnytte Jostedøla bare fra nivå Styggevatnet (alternativ D). Med en slik forutsetning hadde det vært naturlig med fellesutbygging med Mørkridsdalselvi, dersom den hadde vært frigitt for konsesjonsbehandling. Hvis Jostedøla vedtas utbygget separat etter alternativ D, synes vi derfor at Mørkridsdalselvi bør vernes".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Mørkridvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 97

STORELVA vassdrag nr. 350

Fylke:	Sogn og Fjordane.
Kommuner:	Fjaler, Gaular.
Nedbørfelt:	28 km^2.
Skoggrense:	500 m o.h.
Areal under denne:	ca. 30 %.
Middelvassføring:	2,1 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 305 m o.h.
Produktivt skogareal:	2 400 da.
Kraftpotensial:	40 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Det vises til at verneinteressene i vassdraget er små. Utvalget tilrår at vassdraget frigis for konsesjonsbehandling, men forutsetter at det ved en eventuell utbygging sikres en viss sommmervassføring i Laukelandsfossen.

Innkomne uttalelser

Gaular kommunestyre vedtok med 18 mot 3 stemmer i møte den 24.1.84 en uttalelse hvor Lauklandsfossens betydning for landskapsbildet i indre Dalsfjorden påpekes. Det sies videre:

> "Kommunen har dessutan grunn til å tru at ei effektutvinning på 40 GWh føreset ei overføring av vatn frå Selsvatnet og Bergsvatnet, d.v.s. kjeldene til eit av vassverka i Bygstad. Opplysningar frå Fellessekretariatet for vassdragsplanlegging peikar i same lei. Viktige kommunale vassforsyningsinteresser vil i så fall stå i fare ved ei ev. utbygging".
>
> "Gaular kommune har ikkje avgjerande innvendingar til utvalet sin konklusjon, men synest likevel det er underleg at verneinteressene i dette spørsmålet vert vurderte som "små"".
>
> "Ein er samd med uttalen i at Laukelandsfossen må sikrast sommarvassføring. Elles har ikkje Gaular kommune merknad til uttalen".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 31.1.84:

> "Dette er eitt av dei vassdraga som Miljøverndepartementet ønskjer skal verta handsama i "Samla plan". Det vert halde fram at verneinteressene i dette vassdraget ikkje er så store. Her må ein likevel vera merksam på at ei utbygging vil føra til ned-demming av 650 da, med største delen beitemark. Når det er semje om at Laukelandsfossen skal sikrast rimeleg vassføring, og utbyggingskostnadene dessutan er høge, bør ein vurdera nærare å verna dette vassdraget".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i et notat av 31.1.84:

> "Vi er samd i at dokumenterte verneinteresser innan dei vurderte fagfelta ikkje gjev tungtvegande grunnar for vern av vassdraget.
>
> Sjølve Laukelandsfossen derimot er eit av dei mest imponerande fossefalla i fylket. Den ligg uvanleg synberrt til både frå sjøen og Rv 57, og har svært stor verdi som landskapselement og turistattraksjon.
>
> Sperstadutvalet er merksam på dette og tilrår "en viss minstevassføring" i Laukelandsfossen. Etter vårt syn bør denne ikkje vere vesentleg under normal sommarvassføring".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Området har ingen merkete ruter eller turisthytter og har først og fremst betydning som turområde for lokalbefolkningen.
>
> NTF vil ikke motsette seg utvalgets forslag om frigiving for konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret har lagt vekt på fossens betydning som landskapselement og tilrår vassdraget varig vernet.

OBJEKT NR. 98

JØLSTRA vassdrag nr. 346

Fylke:	Sogn og Fjordane.
Kommuner:	Jølster, Førde, Gaular, Naustdal, Balestrand, Gloppen.
Nedbørfelt:	712 km^2.
Skoggrense:	550-600 m o.h. i vest og 700-800 m o.h. i øst.
Areal under denne:	40 %.
Bredekt areal:	4 %.
Middelvassføring:	52 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 650 m o.h.
Jordbruksareal:	41 000 da.
Dyrkingsjord:	21 000 da.
Produktivt skogareal:	153 000 da.
Kraftpotensial:	550-600 GWh.

Utvalgets vurdering

Objektet inneholder meget store verdier for naturvitenskap og kulturvitenskap og har stor verdi som typevassdrag. Også for vilt og fisk har vassdraget særlig stor verdi, bl.a. med en kjent og verdifull laksestamme. Stor interesse knytter det seg også til aurebestanden i Jølstravatnet. For friluftsliv og reiseliv inneholder området kvaliteter av stor verdi, bl.a. med den vakre Huldrefossen som et viktig landskapselement. Den skisserte kraftutbygging bl.a. med et 5 m senkingsmagasin i Jølstravatn synes uakseptabel under dagens forhold.

Det verdifulle nabovassdraget Gaular er nå utsatt som konsesjonssak og ført opp på Samlet Plan. Utvalget foreslår Jølstra frigitt til konsesjonsbehandling dersom konsesjonsmyndighetene skulle vedta:

a) varig vern av Gaular (Sogn og Fjordane).
b) avslå konsesjonssøknaden for Gaular. I tilfelle anbefaler utvalget at Gaular vernes varig.

Dersom disse vilkår ikke kan oppfylles, tilrår utvalget varig vern av Jølstra.

Innkomne uttalelser

Gaular kommunestyre vedtok med 18 mot 3 stemmer i møte den 24.1.84 en uttalelse hvor det påpekes at ved regulering av Gravevatnet vil ca. 500 da beiteareal neddemmes og at mer enn halvparten av dette ligger i kommunen. I uttalelsen heter det:

"Gaular kommune vil peike på at tapet av beiteareal ved Gravevatnet synest noko stort i høve til kraftgevinsten (55 GWh) og at ein difor bør vurdere omfanget av denne reguleringa på nytt. Til samanlikning vil eit såpass stort tiltak som utbygging av Gularvassdraget totalt medføre tap av ca. 135 da. mogeleg beiteareal, innan Gaular kommune".

"Sperstadutvalet finn det tenleg å sjå Jølstra og Gularvassdraget i samanheng, truleg ut i frå ynskjet om å verne eitt "typevassdrag" for denne delen av Vestlandet. Gaular kommune meinar dei to sakene har krav på individuell handsaming. Når Sperstadutvalet likevel vil føreta ei kobling og soleis synest å vurdere vassdraga nokolunde likt, meinar kommunen det bør leggjast avgjerande vekt på dei lokale synspunkta. Som kjendt ynskjer Gaular kommune ei utbygging av Gularvassdraget etter eksisterande planar, medan Førde og Naustdal El.verk arbeider med planar for bygging og opprusting av fleire mindre kraftverk til dekking av det lokale kraftbehov. Kommunane sine planar er soleis ikkje i strid med kvarandre og vil om dei vert realisert, til saman syte for den rette balanse mellom vern og utbygging i Sunnfjordregionen".

Førde kommunestyre vedtok på møte den 30. januar 1984 med 30 mot 5 stemmer:

"Førde Kommunestyre meiner at Jølstra og Gaula er to ulike vassdrag som må vurderast kvar for seg på fritt grunnlag. Når det gjeld dei kraftstasjonane som ligg ved Jølstra, må dei kunne byggast ut for å utnytte dei ressursane som alt ligg der utan at dette vil få endring i vassføringa i Jølstra. Vidare bør enkelte sidevassdrag frigjevast for konsesjonshandsaming der det ligg naturleg tilrette for ei utbygging utan for store inngrep.

Kommunestyret har elles ingen merknader til at hovedvassdraget vert verna".

Mindretallet stemte for et forslag som var identisk, bortsett fra at siste setning var tatt ut.

Jølster kommunestyre vedtok i møte den 31. januar 1984 med 21 mot 4 stemmer:

"Jølster kommune har merka seg at Sperstadutvalet i si vurdering av Jølstravassdraget ser utbygging av dette som eit anten/eller. Frå Jølster kommune vart det under Sperstadutvalet si synfaring av vassdraget den 8.

juni 1983, lagt stor vekt på ei delvis utbygging der vassdraga ovanfor Jølstravatnet og om mogeleg elva nedanfor vatnet måtte haldast utanfor ei eventuell freding. Ein kan ikkje sjå at ei slik utbygging på noko punkt vil verta i strid med dei verneinteresser av ymse slag som er omtala og klassifisert i planen.

Kommunen kan ikkje bere kostnaden ved ei eventuell verning eller totalfreding av vassdraget utan å krevje full erstatning. Ein viser her til særmerknad frå medlem Fjærevoll (s 192, vedl. B i NOU 1983:41) som ein sluttar seg til.

Det er ein føresetnad at alle utbyggingsprosjekta vert utbygde mot Jølster.

Jølstravassdraget bør vurderast som ei samansetjing av 3 soner, som kan gjevast kvar sin status:

a. Tilsigsområde til Jølstravatnet/Høgfjellsvassdraga.
Her kan ein gjennomføre økonomisk gunstige kraftutbyggingsprosjekt som føreset lite skiplande naturinngrep.

Det er ein føresetnad at alle utbyggingsprosjekta vert utbygde mot Jølster.

b. Jølstravatnet må ikkje få større regulering enn i dag.

c. Elva Jølstra har kraftverk som utan store inngrep kan auke kraftproduksjonen og der kan på nytt byggjast kraftverk i Kvamsfossen.

Det bør vere høve til å vurdere framtidige tiltak i sone a og c med sikte på kraftutbygging, både av omsyn til kraftproduksjon og omsyn til næringsverksemd og kommunal økonomi. Dei miljøkrava som skal stillast til prosjekta bør ein vente med å ta avgjerd om til prosjekta skal konsesjonshandsamast eller i samband med ei prioritering av prosjekta".

Mindretallet stemte for:

"Jølster kommune kan ikkje godta varig vern av Jølstravassdraget. Vern vil få store skadeverknader for den kommunale økonomi. Jølster kommune vil difor alt no setje fram krav om full økonomisk kompensasjon dersom vassdraget vert verna".

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 31.1.84:

"I framlegget til Verneplan for vassdrag III er Jølstra-vassdraget vurdert i samanheng med Gaular-vassdraget. Fylkesmannen er ikkje samd i at desse vassdraga er likeverdige. Gaular-vassdraget har langt større kraftpotensial enn Jølstra-vassdraget, og dei økonomiske interessene som knyter seg til Gaular-vassdraget er også langt større både for kommunane og for fylkeskommunen. Dessutan kan ei utbygging av Gaular gje reduserte skadeflaumar. Desse to vassdraga bør derfor sjåast kvar for seg. Både Gaular-vassdraget og Jølstra-vassdraget skal vurderast i "Samla plan". Men så langt som konsesjonshandsaminga for Gaular alt er komen, vil ein få det beste grunnlaget for vurdering av dette vassdraget om konsesjonssaka vert ferdighandsama.

Fylkesmannen er samd med miljøvernavdelinga i at det bør vera høve til å rusta opp den eksisterande kraftstasjonen ved Brulandsfossen, sjølv om Jølstra-vassdraget elles vert verna".

Miljøvernavdelingen til fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i notat av 31.1.84:

> "Det er dokumentert svært sterke verneinteresser innan naturvitskap, kulturvitskap og vilt/fisk, og store friluftsinteresser i tilknyting til vassdraget. Referanseverdien er likevel noko redusert som følgje av reguleringsinngrep.
>
> Sperstadutvalet tilrår primært at nabovassdraget Gaular blir varig verna og Jølstra frigjeve til konsesjonshandsaming.
>
> Miljøvernavdelinga er ut frå ei førebels vurdering samd i dette. Dei to vassdraga kan truleg langt på veg erstatte kvarandre som typevassdrag, og verneinteressene i Gularvassdraget er etter alt å døme minst like store som i Jølstra. Gularvassdraget er dessutan mindre påverka av inngrep og såleis betre eigna som referansevassdrag.
>
> Desse spørsmåla vil no bli nærare utgreidde i "Samla plan".
>
> Miljøvernavdelinga meiner elles at det sjølv med varig vern av Jølstra bør vere høve til å ruste opp eksisterande kraftstasjon ved Brulandsfossen med ny turbin og såleis vinne inn ca. 50 GWh svært rimeleg kraft med minimale skadeverknader".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

> "Sogn og Fjordane Venstre framhever at etter Sperstadutvalgets forslag vil Sogn- og Fjordane fortsatt komme dårlig ut i forhold til nabofylka når det gjelder vernet kraftpotensiale. Sjøl med vern av det som ikke er utbygd i Jølstra, vern av Gaular og de øvrige verneforslagene fra utvalget, vil dette være tilfelle. Vi tolker utvalgets konklusjon under avsnittet om Jøstra (s 112-114) dit hen at det betrakter Gaula som mer verneverdig enn Jølstra. Vi er enig i denne konklusjon, men vil understreke at vassdragene ikke kan erstatte hverandre når det gjelder verneverdier".

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

> "Jølstravatnet er viktigste vannkilde for Jølster kommune. Nedbørfeltet er i den forbindelse klausulert. Reguleringer ut over dagens regulering på 1,25 kan komme i konflikt med vannforsyningsinteressene. Jølstravatnet bør derfor ikke reguleres stort mer enn det gjøres i dag".

Riksantikvaren uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Jølstra (obj. 98) som av Prosjektet er satt i verneklasse 1, foreslås konsesjonsbehandlet under forutsetning av at Gularvassdraget ikke bygges ut. Vi ser det som svært ønskelig at Jølstra blir vernet. Om en likevel blir nødt til å velge mellom de to vassdragene, vil vi ut fra en helhetsvurdering foreslå at Gularvassdraget blir vernet".

Universitetet i Bergen, historisk museum, uttaler i brev av 25.1.84:

> "De tre vassdragene (Vosso, Flåm og Jølstra) inneholder hver for seg miljøelementer som er karakteristiske for ulike deler av Vestlandet".
>
> "Disse ulike miljøelementene har bidratt til en differensiering av menneskenes utnyttelse av områdene gjennom tidene, slik at hvert enkelt

av de tre vassdragene inneholder kulturelementer som er miljøspesifike og som er forskjellige fra de to andre vassdragene eller som mangler i dem. Dette gjør de tre vassdragene til særdeles velegnete studieobjekter for å øke vår erkjennelse om langsiktige vekslinger og gjensidige påvirkninger i forholdet mellom naturmiljø og kulturaktiviteter.

Ingen av de tre vassdragene er isolert sett kulturhistorisk typiske for Vestlandet som helhet. Det ene kan således ikke erstatte det andre som landsdelstypisk. Tilsammen gir de imidlertid et rimelig bra tverrsnitt av det indre Vestland".

"Det er således et dokumentert grunnlag for å hevde at de tre høyest prioriterte vassdragene, Vossavassdraget, Flåmsvassdraget og Jølstra inneholder kulturhistoriske verneverdier av meget stort omfang og av høy kvalitet".

"Historisk museum vil beklage at Sperstadutvalget i sin innstilling så ensidig har lagt vekt på kraftpotensial og utbyggingsinteresser ved de vestnorske vassdragene. En vil protestere mot denne tilsidesettelse av de faglige vurderinger og de dokumenterte kulturhistoriske verneverdier. En vil også ta avstand fra det prisnipp som er brukt ved vurderingen av Jølstra, at vern av denne gjøres avhengig av hvorvidt det ikke-vurderte Gaularvassdraget bygges ut".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

"Sogn og Fjordane Naturvern uttaler bl.a.:

Utvalet har kopla vurderingane av Jølstra saman med Gaula, som ikkje er 10 års-verna.

Begge vassdraga inneheld store og breispektra verneverdiar. Det er likevel vanskeleg å sjå at dei kan erstatte kvarandre. På grunnlag av kjende verneverdiar etter dei kriteria som Sperstadutvalet har nytta er det bortimot uråd å velje vern for det eine og ikkje for det andre.

Sogn og Fjordane Naturvern går likevel inn for at Gaular bør ha høgre prioritet enn Jølstra. Den reduksjonen som vi kan vente av natur- og kulturverdiar ved utbygging etter kjende planar er vesentleg større i Gaula enn i Jølstra. Som typeområde er dessutan den opphavelege verdien av Jølstra ein del redusert ved at vassdraget er litt regulert og utnytta i to kraftstasjoner, men først og fremst ved at utløpet i Førde er heilt rasert som naturområde. Vi meiner likevel at begge vassdraga klart er kvalifisert til varig vern".

Norges Jeger- og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84:

"Jølstra er et vassdrag med store verneverdige kvaliteter m.h.t. rekreasjon knyttet til fiske spesielt, men også til jakt. Vassdraget bør derfor vernes uavhengig av hva som skjer med Gaular, som for øvrig også bør unntas fra regulering.

Jølstras nedslagsfelt har et høyt biologisk produksjonspotensial, som utgjør viktige biotoper for hjort og villrein.

Området er kjennetegnet med en høy jegertetthet, med god adgang for almenheten og en jakt som betyr mye både lokalt og regionalt.

Vassdragets evne til å produsere fisk er svært høy, med betydelige lakseførende areal og generelt gode fiskebestander.

Salg av fiskekort administreres av bl.a. Førde JFL, og området er særdeles attraktivt for sportsfiske med gode betingelser for almenheten

Deler av vassdragets nedbørfelt er godt egnet til øvrig friluftsliv og er mye nyttet til turgåing lokalt".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

Dette vassdraget inneholder de fleste elementer for et typisk vestlandsvassdrag fra bre til fjord. For turistforeningene er det særlig de øvre delene av nedbørfeltet som er viktig. Fra Lunde til Fjærland går en gammel ferdselsvei og tursti. Denne er fortsatt mye brukt av fotturister og brevandrere. En regulering av Trollvatn vil være svært skjemmende og redusere naturopplevelsene og derved verdien av denne turen.

De øvrige deler av nedbørfeltet er også viktig for friluftslivet. NTF vil derfor gå inn for at hele vassdraget får varig vern.

Utvalget har koblet vernespørsmålet til konsesjonsbehandlingen av Gaular. Hvis Gaular blir utbygget går utvalget inn for vern av Jølstra, mens hvis Gaular blir vernet mener utvalget at Jølstra kan konsesjonsbehandles.

NTF vil peke på at det også kan være naturlig å se vern av Jølstra i sammenheng med konsesjonsbehandlingen av Loenvassdraget og Strynevassdraget. Hvis Breheimen blir utbygd med både høyt og lavt fall på Strynesiden, må det være en selvfølge at både Jølstra og Gaular får varig vern. Det er også grunn til å nevne at for våre interesser er vern av Loenvassdraget et bedre alternativ til vern av Jølstra enn Gaular".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84:

"Verneverdiene er dokumentert å være svært store i Jølstra, mens det ennå ikke er gjort tilstrekkelige undersøkelser i Gaular som fullt ut kan dokumentere vassdragets verneverdi. Det er imidlertid mye som taler for at Gaular innehar enda større verneverdier enn Jølstra, spesielt som type- og referansevassdrag, da Jølstra er berørt av reguleringsinngrep og ved at utløpet i Førde er ødelagt som naturområde.

På bakgrunn av det som er nevnt innledningsvis i denne uttalelsen, vil NNF ikke sette Jølstra og Gaular opp mot hverandre. Vi har her råd til et både/og. Dersom Stortinget likevel ikke vil verne begge vassdrag, vil NNF prioritere Gaular framfor Jølstra".

Jølster Kraftlag uttaler i brev av 2. februar 1984:

"1. Styret i Jølster Kraftlag viser til det fyldige materialet som ligg til grunn for Sperstadutvalet si tilråding for Verneplan III, og vil gje uttrykk for at det er lite ved ei så skånsom utbygging som det har vore forslege frå Jølster Kraftlag si side som er i strid med verneinteressene i Jølstervassdraget.

2. I den grad ei krafutbygging er så moderat og ikkje raserar viktige landskapskvalitetar i nærmiljøet, bør ein prioritere utbygging i dette sterkt kulturpåverka området framfor i urørd natur.

3. Styret i Jølster Kraftlag sluttar seg ellers til tilrådinga frå Jølster Kommune".

Førde og Naustdal Elektrisitetsverk uttaler i brev av 27. januar 1984 at de

"i forbindelse med at ny verneplan skal behandles 1985, har utarbeidet plan for kraftutbygging i Jølstra med sideelver innen Førde Kommune. Denne planen omfattar 3 prosjekt:

1. Utviding av Brulandsfossen i Førde.

2. Nytt småkraftverk Gravevatn - Movatnet.

3. Nytt småkraftverk i Norddalselva, Holsen".

De uttaler videre:

"Dersom Jølstervassdraget etter Sperstadutvalget si tilråding vert varig verna, vil Førde og Naustdal El.verk sterkt halda fram at det vert gjort unntak for elva innan Førde Kommune. Ein vil grunngjeve dette slik:

Brulandsfossen bør kunne utbyggast til full kapasitet omlag 50 GWh/år. Dette kan skje utan anna inngrep enn vassføringa i sjølve fossen. Fallet er frå gamalt utbygt, første gong i 1914, og seinare utvida i 1934. Førde og Naustdal El.verk fekk i 1952 konsesjon på regulering av Jølstervatn.

Utbygging av Brulandsfossen vil vesentleg styrke straumforsyninga i Førdeområdet - Sentralsjukehus og andre viktige sentrumfunksjonar. Utbygging av Gravevatn-Movatn, og Norddalselva i Holsen vil ha liten innflytelse på hovedvassdraget Jølstra. Huldefossen og andre naturherlegdomar vert lite rørt ved.

Utbyggingar slik el.verket sine planar går ut på, vil føra til vegar og god tilkomst til fjellområde for landbruk og turgåing/turistferdsle. Det kan vera mogeleg med kombinasjon for vassforsyning til jordbruk, bustadområde ved utbygging av Gravevatn-Movatn og Norddalselva i Holsen.

Konklusjon

Styret i Førde og Naustdal El.verk vil på det sterkaste tilrå at Brulandsfossen Kraftstasjon vert tillate utvida. Vidare at nokre av sideelvane til Jølstervassdraget, der det ligg naturleg til rette og utbygging kan gjennomførast utan store naturinngrep eller andre ulemper, vert frigjeve for konsesjonshandsaming. I Førde Kommune gjeld dette Gravevatnet med småkraftverk ved Movatnet, og Norddalselva med småkraftverk på Holsen.

Styret har elles ingen merknader til at hovedvassdraget vert varig verna".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener hensynet til de ulike brukerinteresser best kan ivaretas ved en konsesjonsbehandling.

VASSDRAG I MØRE OG ROMSDAL

Fylkesmannen i Møre og Romsdal uttaler i brev av 14.2.84:

> "Sjøl om ein ser alle dei foreslått verna vassdraga i samanheng med dei varig verna vil ikkje gjennomføring av verenplan III gi fullgod dekning for vern av fylket sin vassdragsnatur. Til det er både utvalet av vassdragstypar og variasjonen innafor dei ulike regionane for liten".
>
> "Fylkesmannen vil derfor ut frå ei samla vurdering av det dokument som ligg føre tilrå verneplanen gjennomført".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Møre og Romsdal fylke med unntak av Ørstavassdraget.

OBJEKT NR. 102

ØRSTAVASSDRAGET vassdrag nr. 395

Fylke:	Møre og Romsdal.
Kommuner:	Ørsta, Volda.
Nedbørfelt:	158 km^2.
Skoggrense:	ca. 600 m o.h.
Areal under denne:	ca. 55 %.
Middelvassføring:	13,4 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 432 m o.h.
Kraftpotensial:	10 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Naturvitenskap, kulturvitenskap og friluftsinteresser har registrert forholdsvis moderate verneinteresser i vassdraget. Når det gjelder vilt og fisk kommer imidlertid Ørstavassdraget i en særstilling. Særlig den livskraftige laksestammen utgjør et verdifullt aktivum for elva. Utvalget tilrår konsesjonsbehandling av objektet, under forutsetning av at det legges spesiell vekt på å bevare laksestammens livsbetingelser i elva, og våtmarksområdenes betydning for vilt.

Innkomne uttalelser

I følge saksframlegg til miljø- og planutvalget i Møre og Romsdal, datert 27.1.84 skal Ørsta formannskap ha uttalt:

> "1. Nemnda tilrår at Vatnefallet vert konsesjonshandsama for kraftutbygging, men set som ein føresetnad at det i Åmdalselva (=Ørstaelva) vert ei viss minimums-gjennomstrauming av vatn og at det til dømes vert bygt tersklar for å oppretthalde ein viss vasstand og gi oppvekstplassar for fisk.

2. Nemnda tilrår vurdering av Ørstavassdraget med den grunngjeving at der er svært viktig å oppretthalde laksestamma og livsvilkåra for vilt. Nemnda føreset at verning ikkje må føre til vansker for normal utnytting av jordbruks- og skogbruksinteressene og bygging av vassverk o.l.".

Fylkeslandbrukssjefen har i følge ovennevnte saksframlegg uttalt:

"Fylkeslandbrukssjefen meiner også for Ørstavassdraget at fredning vil vere det mest positive for landbruksinteressene".

Fylkesfriluftsnemnda har i følge ovennevnte saksframlegg uttalt:

"Fylkesfriluftsnemnda meiner at dette vassdraget ut frå både turistinteressene og den store rekreasjonsverdien i lokal og regional samanheng, er så stor at berre desse interessene skulle tilseie varig vern".

Elforsyningskontoret har i følge ovennevnte framlegg uttalt:

"Elforsyningskontoret opplyser at det kun er fallet mellom Bjørdalstjønna og Vatnevatnet med nærare 100 m fall som kan byggast ut i vassdraget, i eit småkraftverk i kostnadsklasse III. Middel produksjon er utrekna til 10 GWh.

Ørsta Elverk har alt bygd ut fallet Kvanndalsvatn - Bjørdalen med middelproduksjon på 17 GWh".

Fylkestinget i Møre og Romsdal vedtok enstemmig i møte den 15. mars 1984:

"Fylkestinget er samd i at Ørstadvassdraget blir tatt inn i Samla Plan og at det i samband med behandlinga av denne blir tatt stilling til om vassdraget bør vernast eller konsesjonsbehandlast/utbyggast".

Fylkesmannen i Møre og Romsdal uttaler i brev av 14.2.84:

"Ørstavassdraget er det einaste av dei vurderte vassdraga i fylket som ikkje er foreslått verna. Her er det store interesser knytt til vilt og fisk og desse bør det takast omsyn til ved vurdering av vassdraget i Samla Plan".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

"Utvalget viser til at verneinteressene på vilt og fisk i vassdaget kommer i en særstilling. Det peker i denne sammenheng på viktige våtmarksområder for vilt og særlig den livskraftige laksestammen. Utvalget tilrår imidlertid konsesjonsbehandling under forutsetning av at det legges spesiell vekt på å bevare laksestammens livsbetingelser og våtmarksområdene for vilt.

Vi har registrert at liten vassføring sommers tid allerede er et problem for oppgangen av og fisket etter laks i vassdraget. Vi mener at den skisserte utbyggingen vil forverre dette forholdet og vi vil derfor gå imot videre kraftutbygging i vassdraget. Det er viktig å understreke dette vassdragets betydning som lakseelv ved å peke på den høye produksjonen og avkastningen. Det drives et omfattende kultiveringsarbeid i vassdraget. Ørstaelva er regnet som den tredje beste lakseelva på Vestlandet. Vi vil også peke på at organiseringen av fisket i vassdraget er slik at det er bred adgang til å fiske i vassdraget både for folk fra regionen og fra andre områder".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Møre og Romsdal Naturvern beklager at Ørstavassdraget, hvor det er påvist relativt store verneverdier, er foreslått konsesjonsbehandlet".

Norges jeger- og fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84:

> "Området inneholder flere viktige leveområder for så vel hjort som fjellrype, ulike trekkfugler og andefugler.
>
> Jakten i vassdragets nedslagsfelt består både av storvilt- og småviltjakt, og er karakterisert med en høy jegertetthet og god adgang for almenheten. Både lokalt og regionalt betyr jakten meget.
>
> Vassdraget har et betydelig produksjonspotensial for laks og inneholder flere gode sportsfiskebestander av aure og røye. Ørsta JFF administrerer kortsalg, og muligheten for almenheten til å utøve sportsfiske er god for hele nedslagsfeltet.
>
> For øvrig har friluftslivet generelt gode muligheter i området".
>
> De sier videre at de ikke på noen måte kan akseptere at vassdraget blir frigitt til konsesjonsbehandling, men derimot bør gis varig vern.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Dette vassdraget omfatter en del av det kjente fjellområdet Sunnmørsalpene. Området er en del oppdelt av fjorder og veier, men har likevel betydning som et større natur- og friluftsområde.
>
> Nedbørfeltet til Ørstavassdraget er mye brukt til turgåing og skiturer. Det er en turisthytte og merkete ruter i området. Flere av de kjente toppene i Sunnmørsalpene ligger innenfor nedbørfeltet. NTF er overrasket over at vassdraget er satt i verneklasse 3 for friluftsliv. På grunnlag av de betydelige friluftsinteresser i området burde vassdraget vært satt i verneklasse 2.
>
> Dessverre har området tidligere fått redusert sin verdi pga. kraftutbygging. NTF vil imidlertid fraråde en ytterligere utbygging av dette vassdraget".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Ørstavassdraget kan konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. 105

VESTERÅSELV vassdrag nr. 413

Fylke:	Møre og Romsdal.
Kommuner:	Stranda, Norddal.
Nedbørfelt:	24 km^2.
Skoggrense:	ca. 950 m o.h.

Areal under denne:	20 %.
Bredekt areal:	7 %.
Middelvassføring:	1,4 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	70-1 775 m o.h.
Jordbruksareal:	380 da.
Dyrkingsjord:	0.
Produktivt skogareal:	770 da.
Kraftpotensial:	34 GWh, kostnadsklasse IIA.

Utvalgets vurdering

Storseterfossen blir årlig besøkt av en mengde turister og er en av Geirangers store turistattraksjoner. Det er dessuten påvist en rekke kvaliteter som har stor naturvitenskapelig verdi, bl.a. en rik og variert flora. Utvalget tilrår at Vesteråselv med Storseterfoss gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Stranda formannskap vedtok enstemmig på møte den 16.1.84:

> "Stranda kommune sluttar seg til konklusjonen frå utvalet og rår til at Vesteråselva blir varig verna".

Fylkestinget i Møre og Romsdal vedtok i møte den 15. mars 1984 enstemmig vern av Vesteråselv.

I saksframlegg til miljø- og planutvalget i Møre og Romsdal, datert 27.1.84 står det:

> "Fylkeslandbrukssjefen, fylkesfriluftsnemnda og Stranda kommune er samde i at Vesteråselv med Storseterfossen blir verna. Norddal kommune har ikkje funne grunn til å gi fråsegn. Elforsyningskontoret meiner at separatutbygging er uinteressant, men at overføring av øvre delar av vassdraget til Tafjord vil gi 34 GWh i kostnadsramme IIA".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Dette vassdraget ligger i et større sammenhengende fjellområde nord for Strynefjellsveien. Området (Tafjordfjellene) er godt egnet for lengre fot- og skiturer, og det finnes et godt utbygd rute- og hyttenett.
>
> Nedbørfeltet til Vesteråselv ligger i utkanten av Tafjordfjellene og har ingen merkete ruter. Vassdraget har likevel betydning for dagsturer og som et mulig utgangspunkt for lengre turer. Storseterfossen har stor betydning for reiselivet.
>
> NTF vil støtte utvalgets forslag om varig vern".

Møre og Romsdal Kraftselskap uttaler i brev av 6. februar 1984:

> "Objekt nr. 105 Vesteråselv er i verneinteressesammenheng lavt vurdert. Overføring til Tafjordvassdraget av øvre deler av nedslagsfeltet omfattende heimste og fremste Vesteråsvatn og Skarevatn vil i allerede eksisterende maskiner i Tafjord III, II og I gi et energitilskudd på 34 GWh til gunstig pris (kostnadsklasse II A). All nødvendig transport fra eventuell overføring er det naturlig å utføre med helikopter. Storseterfossen vil i turistsesongen visuelt kunne opprettholdes ved avløpet fra gjenværende felter alternativt ved slipping av vann".

Tafjord Kraftselskap påpeker i brev av 3. februar 1984 at

> et av de største nærliggende vassdrag i fylket, Valldalselva, er varig vernet, videre hevder kraftselskapet at de kulturvitenskapelige interesser ikke vil bli berørt ved f.eks en overføring av øvre felt i Vesteråselva til Tafjord. Spesielt påpekes at to gravhauger som er trukket frem, så vidt kraftselskapet forstår, ikke har tilknytning til Vesteråselva, men ligger i hoveddalen.
>
> Selv etter en overføring av deler av de øvre felter i Vesteråselva til Tafjord, vil etter kraftselskapets mening vannføringen i turistsesongen gi et synsinntrykk omlag som idag.
>
> Etter kraftselskapets vurdering bør derfor Vesteråselva ikke varig vernes, men konsesjonsbehandles etter den plan for overføring til Tafjord som utvalget har behandlet.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Vesteråselv bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 109

STORDALSVASSDRAGET vassdrag nr. 419

Fylke:	Møre og Romsdal.
Kommuner:	Stordal, Norddal.
Nedbørfelt:	203 km^2.
Skoggrense:	700-800 m o.h.
Areal under denne:	ca. 40 %.
Middelvassføring:	12 m^3/s.
Bredekt areal:	0,1 %.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 531 m o.h.
Jordbruksareal:	5 300 da.
Dyrkingsjord:	7 400 da.
Produktivt skogareal:	42 000 da.
Kraftpotensial:	238 GWh, kostnadsklasse IIA.

Utvalgets vurdering

Vassdraget representerer store verneverdier for naturvitenskap og kulturvitenskap. Også for vilt- og fiskeinteressene er verdien stor bl.a. på grunn av et godt laksefiske. Området fungerer som friluftsområde for et stort antall personer. En eventuell utbygging kan få omfattende skadevirkninger for landbruket i området. Utvalget vil tilrå at Stordalsvassdraget gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Stordal kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 15. desember 1983:

> "Stordal kommunestyre sluttar seg til Sperstadutvalets utgreiing (NOU 1983:41) for det som vedkjem objekt nr. 109, Stordalsvassdraget, og som rår til at vassdraget gis varig vern.

Kommunestyret vil så sterkt ein kan, be om at utvalets vurdering vert fylgd i den vidare hendsaming av saka, slik at Stortinget ved si sluttbehandling gir Stordalsvassdraget status som varig verna vassdrag".

Fylkestinget i Møre og Romsdal vedtok i møte 15. mars 1984 enstemmig vern av Stordalselv.

I saksframlegg til miljø- og planutvalget i Møre og Romsdal, datert 27.1.84 står det:

"Landbrukssjefen, fylkesfriluftsnemnda og Stordal kommune stør tilrådinga om at Stordalsvassdraget blir varig verna. Elforsyningskontoret nemner at energiproduksjonen på 232 GWh er basert på utbygging heilt til sjøen, og at då Stordalselva er kjent som lakseelv er dette neppe eit akseptabelt utbyggingsalternativ.

Planavdelinga er samd i dei vurderingane som ligg føre for varig vern. Utbygging av berre den ikkje lakseførande del av elva, som reduserar energiproduksjonene med 25-30 %, vil vel også gi ei høgare kostnadsklasse enn IIA som utbygging av heile elva er kalkulert til".

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

"Utbyggingsplanene for Stordalsvassdraget omfatter Rikjenda som er vannkilde for 700 personer og Dyrkornelva som er vannkilde for befolkningen på Dyrkorn. En utbygging som skissert i Verneplan III vil komme i sterk konflikt med vannforsyningsinteressene. Dersom Stordalsvassdraget blir frigitt for konsesjonsbehandling, bør Rikjenda og Dyrdalselva holdes utenfor utbyggingsplanene".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Vassdraget ligger i et område som er svært viktig utfartsområde for hele Ålesundsregionen. Ålesund og Sunnmøre Turistforening har en selvbetjeningshytte og flere merkete ruter i området. I tillegg kommer en rekke private hytter. Hele vassdraget har svært stor betydning for friluftsliv for såvel lokalbefolkning som hele Ålesundregionen.

NTF vil sterkt støtte utvalgets forslag om varig vern".

Stordal Bondelag uttaler i brev av 28. januar 1984:

"Stordal Bondelag vil så sterkt vi kan be, om at Sperstadutvalet si innstilling om varig vern av Stordalsvassdraget blir teke til følgje ved handsaminga i Stortinget".

Stordal Senterparti uttaler i brev av 28. januar 1984:

"Stordal Senterparti vil spesielt framheve dei ulemper og skader ei utbygging vil føre med seg for jordbruket. Senka grunnvatn vil føre til vesentleg mindre avlingar. Neddemming av dyrka og dyrkbar jord med ein kunstig innsjø vil føre til vesentleg dårlegare klimatiske tilhøve for gardane Almås, Langhaug og Seljebotn som blir liggande rundt den kunstige innsjøen.

Stordalselva er og ei av dei betre lakseelvane på Sunnmøre. Ei utbygging vil sterkt forringe Stordalselva som lakseelv.

Øvre Stordal er og nemd i fylkesplanen som friluftsområde med regional interesse. Det er stor utfart til området bl.a. ifrå Ålesundsregionen både sommar og vinter".

"I tillit til at Stordalsvassdraget blir varig verna som både kommunestyret i Stordal og Sperstadutvalet har tilrådd, vonar vi at NVE kan seie seg samd i dei synspunkt som er nemde og følgje tilrådinga".

Møre og Romsdal Kraftselskap uttaler i brev av 6. februar 1984:

"Objekt nr. 109 Stordalsvassdraget er vurdert litt høyere ut fra verneinteressesynspunkt enn objekt nr. 105 Vesteråselv. Utbygging av vassdraget etter den i verneplanen foreslåtte plan har møtt motstand på lokalt hold. Dette p.g.a. neddemming i et kunstig magasin ved Almås og tørrlegging av den lakseførende del av elven. Selv med 45 m regulering oppnås bare en beskjeden reguleringsprosent (4 %) noe som gir uforholdsmessig stor sommerkraftproduksjon.

Lokalt er det positiv innstilling til separat utbygging av Dyrkornvassdraget som er omtalt i en mulig utbyggingskombinasjon med Stordalsvassdraget. Dyrkornvassdraget blir nå behandlet i Samla Plan".

Tafjord Kraftselskap uttaler i brev av 3. februar 1984:

"I tilknytning til arbeidet med Verneplan II er utnyttelse av kraftressursene i Stordalsvassdraget utredet etter to hovedaltenativer.

Alternativ A: Hove kraftverk med utnyttelse av fall fra kunstig magasin ved Almås H.R.V. kote 345 og til fjorden kote 0.

Alternativ B: Mo kraftverk med utnyttelse av fall fra kunstig magasin ved Almås H.R.V. kote 345 til kote 78.

Begge hovedalternativer har to underalternativer som omfatter i tillegg til Stordalsvassdraget overføring fra nabovassdrag".

"Så vidt vi forstår har utvalget i NOU 1983:41, når det gjelder andre interesser, bare vurdert hovedalternativ A.

Alternativ A bygger i hovedsak på tidligere utredninger fra Vassdragsdirektoratet, og vi fant det derfor naturlig å ta dette med.

Alternativ B er etter vårt syn en adskillig mer skånsom utbygging enn alt. A og burde derfor være vurdert.

Kostnadsmessig er de to alt. omtrent like.

Generelt vil vi påpeke at begge hovedalternativer ikke berører noen interesser over kote 345. Av et totalt nedbørsfelt på 203 km^2 for hele vassdraget vil derfor etter hovedalternativ A ca. 157 km^2 forbli uberørt og for hovedalternativ B et enda større areal idet to sideelver som tas med ved alt. A blir uberørt ved alt. B.

Utvalget påpeker at nedre deler av feltet har stor påvirkning av jord- og skogbruk, mens øvre del er mindre påvirket og har verdi som referanseområde.

Vi tillater oss å påpeke at etter begge hovedalternativer vil øvre del av feltet ikke bli berørt.

Også når det gjelder kulturvitenskapelige interesser påpeker utvalget at det er de øvre deler som har størst interesse. Her påpekes også den topografiske og visuelle tilknytning til elver og vatn. Vi vil bare påpeke at elver og vatn i øvre del ikke vil bli berørt.

Innlandsfiske må stort sett kunne sies ikke å bli berørt idet det ikke forutsettes regulering av eksisterende vatn.

Ved utbygging etter hovedalternativ B antas laksefiske i det vesentlige av den lakseførende del å bli lite berørt pga. liten regulering. Reguleringsgraden er ca. 4 %.

Det vesentlige av friluftsinteresser knytter seg til den del av Stordalen som ligger over det påtenkte kunstige magasin ved Almås.

Etter vår kjennskap til forholdene vil vassforsynings- og resipientinteressene ikke bli berørt ved en utbygging etter alternativ B.

Ved utbygging etter alternativ B der det vesentlige av vassdraget etter utbygging vil få omlag samme vassføring som før utbygging, antas landbruket å bli uvesentlig berørt med unntak av de arealer som neddemmes ved Almås.

Etter vår vurdering er de enkelte interesser alt for skjematisk vurdert ut fra hovedalternativ A.

Vi vil anmode om at også hovedalternativ B blir vurdert ved den videre behandling av Verneplan 3".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Stordalsvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 111

ISTRA vassdrag nr. 432

Fylke:	Møre og Romsdal.
Kommuner:	Rauma.
Nedbørfelt:	66 km^2.
Skoggrense:	500-700 m o.h.
Areal under denne:	20 %.
Bredekt areal:	3,5 %.
Middelvassføring:	3,1 m^3.
Laveste-høyeste punkt:	3-1 793 m o.h.
Jordbruksareal:	1 100 da.
Dyrkingsjord:	1 900 da.
Produktivt skogareal:	8 000 da.
Kraftpotensial:	37 GWh, kostnadsklasse IIB.

Utvalgets vurdering

Istra renner langs den kjente Trollstigveien. Stigfossen er et landskapselement som bidrar til å gjøre denne veien til en turistattraksjon. Forøvrig representerer objektet relativt store naturvitenskapelige verneverdier, blant annet verdi som typevassdrag for ulike regioner. Utvalget legger vekt på vassdragets betydning for turisttrafikken på denne delen av Vestlandet, og tilrår Istra med Stigfoss varig vernet mot kraftutbygging.

Innkomne uttalelser

Fylkestinget i Møre og Romsdal vedtok i møte den 15. mars 1984 enstemmig vern av Istra.

I saksframlegg til miljø- og planutvalget i Møre og Romsdal datert 27.1.84 står det:

> "Rauma kommune meiner at forslaget om varig vern er slik kommunen har tenkt seg saka løyst, og kjem derfor ikkje til å behandle Verneplan III spesielt. Fylkeslandbrukssjef, fylkesfriluftsnemnda og elverkkontoret går inn for varig vern".

Kontaktutvalget for vassdragsreguleringssaker ved Universitetet i Trondheim uttaler i brev av 30.1.84 at de støtter Sperstadutvalget i varig vern av Istra.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Det er ingen turistforeningshytter eller merkete ruter innenfor nedbørfeltet. Området er likevel mye brukt av fotturister og klatrere. En oppdemming av Alnesvatnet vil skape store ulemper for adkomsten til Trolltindene (den vanlige veien på baksiden). Det samme gjelder Bispevatnet. En heving av dette vil ødelegge stien langs vatnet og dermed gjøre adkomsten til Kongen, Dronninga og Bispen problemfylt.
>
> Vi vil også bemerke områdets verdi som utfartssted, ikke bare for lokalbefolkningen men også for tilreisende fra inn og utland. I den sammenheng er det nok å vise til den store turisttrafikken om sommeren.
>
> NTF vil derfor slutte seg til utvalgets forslag om varig vern av Istravassdraget".

Møre og Romsdal Kraftselskap uttaler i brev av 6.2.1984:

> "I turistmessig sammenheng er vel Stigfossen midt i Trollstigen i særklasse. Vassdraget ble enstemmig foreslått varig vernet i innstillingen til den første fylkesplan i Møre og Romsdal 1971".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Istra bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 116

TODALSELVA vassdrag nr. 455

Fylker:	Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag.
Kommuner:	Surnadal, Sunndal, Oppdal.
Nedbørfelt:	251 km^2.
Skoggrense:	500-800 m o.h.
Areal under denne:	25 %.
Middelvassføring:	13,5 m^3/s (etter regulering).
Laveste-høyeste punkt:	0-1 630 m o.h.
Jordbruksareal:	3 200 da.
Dyrkingsjord:	3 300 da.
Produktivt skogareal:	19 000 da.
Kraftpotensial:	171 GWh, kostnadsklasse IIB.

Utvalgets vurdering

De øvre deler av feltet er en del av Trollheimen. For friluftslivet er nedbørfeltet av meget stor verdi. Også naturfaginteressene og kulturfaginteressene har dokumentert store verneverdier i området. Skadevirkningene på landbruket av en eventuell utbygging, vil bli omfattende. Utvalget tilrår derfor at Todalselva gis varig vern mot kraftutbygging.

Innkomne uttalelser

Sunndal kommunestyre vedtok i møte den 24.1.84 med 36 mot 1 stemme:

> "Kommunestyret har ingen særlige synspunkter på denne sak ut over det som fremgår av rapporten".

Oppdal formannskap vedtok enstemmig i møte den 23. januar 1984:

> "Oppdal formannskap slutter seg til Sperstadutvalgets innstilling vedrørende Driva-vassdraget med Grøvu samt Todalselva".

Surnadal kommunestyre hadde møte den 26. januar 1984. Ved første avstemning ble det avgitt 4 stemmer for varig vern av Todalsvassdraget mens det ble avgitt tilsammen 29 stemmer for 3 andre forslag. Ved endelig avstemning ble følgende vedtatt med 20 mot 13 stemmer:

> "Surnadal kommunestyre sluttar seg i hovudsak til rådmannen sine kommentarar og konklusjonar til planutkastet om varig vern av Todalsvassdraget".

Mindretallet stemte for:

> "Surnadal kommune finn ikkje utan vidare å slutte seg til Sperstadutvalet si utgreiing om Todalsvassdraget. Ein sluttar seg hovudsakleg til rådmannen sine kommentarar til plana".

I rådmannens kommentarer i notater av 4. og 5. januar 1984 påpekes at en ikke kan se at innvirkningene på de naturfaglige og kulturfaglige interesser vil bli særlig endret da det er svært lite av det samlede fjellområde som blir endret ved neddemning. Kommunen peker også på at kraftutbygging i Todalen med tilbakeføring av vannet fra Driva trolig vil bedre forholdene for laks og sjøaure i Toåa nedenfor stasjonen. Kommunen mener også at utfart og friluftsliv ikke vil bli "nemnende skadelidande ved dei kraftutbyggingsplaner som ligg føre".

Om reindrift og landbruk sies det:

"Det skulle etter langvarig strid om beiterettar og Høgsterettsdom vere vel nok kjent at denne del av Trollheimen ikkje er lovleg samisk reinbeiteområde. Og argument for freding av vassdraget på ein så feilaktig påstand kan ikkje ha verdi når saka skal avgjerast".

"Kommunen er ikkje samd i at skadeverknadene på landbruket blir omfattande".

Om vannforsyningsinteressene sies det:

"Det som er sagt om sterk konflikt med vassforsyningsinteressene må vere bygd på tidlegare unøyaktige opplysningar og påstandar. Ein kan ikkje sjå at dette representerar slike problem i dag etter den utbygging av vassforsyninga som har vore planlagt og gjennomført dei siste åra i Todalen".

Rådmannens tilrådning:

"Surnadal kommune viser til ovanstående og medsendte vedlegg og vil på dette grunnlag gå i mot utvalget sitt framlegg om varig vern av Todalsvassdraget mot kraftutbygging".

Fylkestinget i Møre og Romsdal vedtok i møte den 15. mars 1984 med 45 mot 26 stemmer:

"Fylkestinget meiner at Todalselva bør takast ut av verneplanen og overførast til konsesjonsbehandling"

Mindretallet gikk inn for varig vern av Todalselva.

I saksframlegg til miljø- og planutvalget i Møre og Romsdal, datert 27.1.84 står det:

"Fylkeslandbrukssjefen og fylkesfriluftsnemnda stør innstillinga".

"Lokalsamfunnet i Todalen er dels i mot ei utbygging av vassdraget, noko fylkestinget fekk dokumentert ved synfaring og møte med befolkninga tidlegare.

Verning eller utbygging av Todalselva er også tatt opp i samband med Trollheimsplanen og må sjåast i samanheng med den og dei verdiane den skal ta vare på".

Fylkesutvalget i Sør-Trøndelag vedtok enstemmig i møte den 12.4.84:

"Utvalget tiltrer Sperstadutvalgets konklusjon om varig vern av vassdragene Driva og Todalselva"

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler i brev av 25. januar 1984:

> "Når det gjelder vassdragene Driva, Garbergelva og Todalselva er fylkesmannen enig med Sperstadutvalget i at verneinteressene tilsier at disse blir varig vernet mot kraftutbygging. Dette er forøvrig i samsvar med miljøvernavdelingens vurderinger".

Sør-Trøndelag fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 23. februar 1984 at den:

> "er godt tilfreds med de vurderinger Sperstadutvalget har lagt fram om Todalsvassdraget og vil ut fra naturvern- og friluftsinteressene gi sin tilslutning til varig vern av vassdraget".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Ellers må nødvendigheten av å gi Todalselva varig vern, understrekes - dette er det eneste noenlunde store og uberørte vassdrag på Trollheimssida i Møretind-regionen".

Kontaktutvalget for vassdragsreguleringssaker ved Universitetet i Trondheim uttaler i brev av 30.1.84 at de støtter Sperstadutvalget i varig vern av Todalselva. De sier også:

> "Ein vil her bemerke at Trollheimen, inkludert Drivas nordfelt, er meget sterkt berørt av kraftutbygging. Elveløpet i den varig vernede Innerdalen er brutt av kraftutbygging. I Søya foreligger det godkjente planer for omfattende inngrep i form av senking, utretting og forbygging av elveløpet. En realisering av disse planene vil redusere Søyas verdi betydelig.
>
> Todalselva er derfor det største vassdraget i Trollheimsregionen som har relativt store uberørte arealer. I forbindelse med Drivautbyggingen har Todalselva fått redusert vannføring langs hele hovedløpet, men virkningene er relativt små ved utløpet i havet. Det må imidlertid understrekes at store sidedaler er uberørt, det gjelder særlig Romådalen, Naustådalen og Neådalen. Disse har betydelig referanseverdi".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

> "Todalselva er en del av det svært viktige natur- og friluftsområdet Trollheimen. Dette området har et godt utbygd hytte- og rutenett og er svært viktig for friluftslivet. Trollheimen har stor nasjonal betydning og området er svært viktig for Trondheimsregionen.
>
> I nedbørfeltet til Todalselva har Kristiansund og Nordmøre Turistforening og Trondhjem Turistforening to turisthytter og en rekke merkete ruter. En stor del av nedbørfeltet ligger også innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet i Trollheimen.
>
> NTF vil der sterkt støtte utvalgets forslag om varig vern av Todalselva".

Todalen natur- og miljøvernlag uttaler i brev av 23.1.84 at de:

> "sluttar seg til innstilling frå Sperstadutvalget med konklusjonen varig vern av Todalselva obj. nr. 116".

Todalen utmarkslag uttaler i brev av 21. april 1983 til Surnadal formannskap:

> "Todalen utmarkslag er svært skeptisk til vidare planlegging på grunn av at ei utbygging vil føre med seg mange ulemper for Todalen. Vidare har vi dårleg erfaring med tidlegare utbygging, med skjønn og erstatningsoppgjør".

Reindriftsadministrasjonen uttaler i brev av 14. mars 1984 og i brev av 7.5.84 slutter reindriftsstyret seg til dette:

> "Objekt 116 Todalselva er i en litt spesiell situasjon p.g.a. de hittil uavklarte forholdene omkring reindrifta i Trollheimen. Konsesjonssøknadene fra reineierne i området er imidlertid til behandling, og vil bli avgjort med det første. Vi regner med at det fortsatt vil være aktuelt med reindrift i Trollheimen, og de faglige vurderingene for Todalselva står derfor fast.

Møre og Romsdal Kraftselskap uttaler i brev av 6. februar 1984:

> "Objekt nr. 116 Todalselv er i vernesammenheng vurdert på linje med objekt nr. 109 Stordalsvassdraget. Lokalt er kommet til uttrykk overveiende positiv innstilling for utbygging. Uten å ta stilling til for eller imot tilbakeføring av vatn som er overført til Driva Kraftverk, bør arbeid med videre undersøkelser av utbygging fortsette slik det er reist forslag om på lokalt hold".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener de ulike bruksinteresser best kan avklares ved en konsesjonsbehandling av Todalselva.

OBJEKT NR. 114

DRIVAVASSDRAGET vassdrag nr. 449

Fylker:	Møre og Romsdal, Oppland, Sør-Trøndelag.
Kommuner:	Sunndal, Oppdal, Dovre, Lesja.
Nedbørfelt:	2 482 km^2.
Skoggrense:	800-1 100 m o.h.
Areal under denne:	ca. 30 %.
Bredekt areal:	0,2 %.
Middelvassføring:	67,5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-2 286 m o.h.
Jordbruksareal:	25 000 da.
Dyrkingsjord:	15 000 da.
Produktivt skogareal:	72 000 da.
Kraftpotensial:	ca. 460-520 GWh, kostnadsklasse IIB.

Utvalgets vurdering

Utvalget viser til at vassdraget inneholder særlig store og sammenfallende verneinteresser, og at de faglige verdiene i deler av vassdraget opptrer i tildels enestående kombinasjoner som gjør vassdraget særlig verneverdig.

Området er klassisk når det gjelder tolkning av landformutviklingen i Norge i de senere delene av jordhistorien, og det viser med klarhet et spekter av nåtidens prosesser. I nedbørfeltet finnes noen av de mest vedifulle plantelokaliteter i hele landet, og det er blitt et klassisk område for botanikere. Det legges også vekt på at området er meget rikt på kulturminner, noe som bl.a. bidrar til rike opplevelser ved friluftsliv. For vilt, fisk og friluftsliv er objektet særdeles verdifullt. Verneinteressene knytter seg i vesentlig grad til de øvre deler av vassdraget med bl.a. Åmotselva, og til det vidt forgreinede Grøvuvassdraget. Noen av sideelvene i vassdraget er allerede utbygd, og i sideelva Grøa er det store utbyggingsinteresser. Utvalget vil på grunnlag av de meget store verneverdier som er dokumentert, tilrå at sideelvene Dindalselva og Grøvu med tilløpselver samt øvre del av Drivavassdraget ned til og med samløpet med Skjørdøla gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Sunndal kommunestyre vedtok i møte den 24.1.84 med 36 mot 1 stemme:

> "Kommunestyret slutter seg til utvalgets konklusjon for så vidt angår objekt nr. 114: Drivavassdraget. I tillegg til de vurderinger som er gjort av utvalget viser kommunestyret i denne forbindelse også til de meget betydelige kraftutbygginger som allerede har funnet sted innen Sunndal kommune".
>
> "Sunndal kommunestyre viser til at kommunen de senere år har hatt en betydelig nedgang i antall industriarbeidsplasser med fraflytting og nedgang i folketallet. Det må være et ansvar også for statlige og fylkeskommunale myndigheter å arbeide for å snu denne utviklingen i kommunen. Ved varig vern av Drivavassdraget vil kommunen gå glipp av betydelige beløp av skatter, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft, og den aktivitet en utbygging ellers ville gi.
>
> Når kommunestyret nå går inn for varig vern av Drivavassdraget i samsvar med Sperstadutvalgets vurderinger, må kommunen få kompensasjoner i former som gir muligheter for bl.a. tilrettelegging av nye arbeidsplasser og andre tiltak for å snu den uheldige utvikling Sunndal kommune nå er inne i".

Oppdal formannskap vedtok enstemmig i møte den 23. januar 1984:

> "Oppdal formannskap slutter seg til Sperstadutvalgets innstilling vedrørende Driva-vassdraget med Grøvu samt Todalselva".

Fylkestinget i Møre og Romsdal vedtok i møte den 15. mars 1984 enstemmig vern av Driva.

I saksframlegg til miljø- og planutvalget i Møre og Romsdal datert 27.1.84 står det at fylkeslandbrukssjefen og fylkesfriluftsnemnda støtter innstillingen, og at elverkkontoret har uttalt følgende:

> "Møre og Romsdal fylkesting vedtok i sak T-38/66 samarbeidsavtale med Sør-Trøndelag fylke om kraftutbygging i Drivavassdraget. Etter avtala skulle det utbyggjast to kraftverk - Storfesta og Grøvu - Driva I og Driva II med ein samla energiproduksjon på inntil 1000 GWh, og partane var samde om at det av omsyn til andre interesser m.a. laksefiske ikkje skulle byggjast ut meir i vassdraget. Under den vidare planlegginga vart det av omsyn til laksen vidare semje om at Grøvuutbygginga skulle

baserast på at vatnet frå kraftverket skulle førast ut i Driva ved Gjøra - der Grøvu fell ut i Driva, istaden for lengre nede i Driva etter dei første planane. Det var Sør-Trøndelag som skulle ha hovedansvaret for Driva I og Møre og Romsdal for Driva II".

"For slutthandsaming av verneplanen er utført ei teknisk planlegging også av Grøvu basert på to hovudalternativ som omtala framanfor. Tidlegare planar som har vore lagt fram for fylkestinget er alle basert på alt. 1 med kunstig magasin i Grøvudalen.

Etter det som er kome fram er nettopp neddemming av Grøvudalen eit stort ankepunkt mot utbygging. Etter alt. 2 vil Grøvu bli tatt inn i kraftverket ved kote 670 og Grøvudalen ovanfor blir urøyrt. Sjølv om alt. 2 må baserast på pumping opp til Storvatnet og det må byggjast 2 kraftstasjonar, er det i dagens situasjon viktig å sjå nærare på dette alternativet.

Overføring av Åmotselva vil vere i strid med samarbeidsavtala mellom dei to fylka og må sjåast bort frå".

Fylkesutvalget i Sør-Trøndelag vedtok enstemmig i møte den 12.4.84:

"Utvalget tiltrer Sperstadutvalgets konklusjon om varig vern av vassdragene Driva og Todalselv".

Fylkesmannen i Møre og Romsdal uttaler i brev av 14.2.84:

"Sjøl om ein ser alle dei foreslått verna vassdraga i samanheng med dei varig verna vil ikkje gjennomføring av verneplan III gi fullgod dekning for vern av fylket sin vassdragsnatur.

Til det er både utvalet av vassdragstypar og variasjonen innafor dei ulike regionane for liten".

"Fylkesmannen vil derfor ut frå ei samla vurdering av det dokument som ligg føre tilrå verneplanen gjennomført".

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler i brev av 25. januar 1984:

"Når det gjelder vassdragene Driva, Garbergelva og Todalselva er fylkesmannen enig med Sperstadutvalget i at verneinteressene tilsier at disse blir varig vernet mot kraftutbygging. Dette er forøvrig i samsvar med miljøvernavdelingens vurderinger".

Sør-Trøndelag fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 23. februar 1984 at den

er godt tilfreds med de vurderinger Sperstadutvalget har lagt fram om Drivavassdraget og vil ut fra naturvern- og friluftsinteressene gi sin tilslutning til varig vern av vassdraget.

Kontaktutvalget for vassdragsreguleringssaker ved Universitetet i Trondheim uttaler i brev 30.1.84:

"Vi vil si oss tilfreds med at viktige deler av Driva er foreslått vernet. Disse delene er de aller viktigste delfelt i vassdraget. Det er imidlertid beklagelig at utvalget ikke finner å gi hele restfeltet av Driva varig vern. Spesielt vil vi anbefale at Grøa kommer med på

verneplanen. Dette delfeltet i vassdragets vestfelt omfatter naturvitenskapelige kvaliteter som totalt sett ikke kan erstattes av andre uberørte sidevassdrag i Driva. Verneinteressene er klart dokumentert gjennom de konsesjonsundersøkelsene som DKNVS Museet har utført for Kristiansund Elektrisitetsverk".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at Oppland Naturvern sier at det er gledelig at de deler av Drivavassdraget som ligger i Oppland er foreslått varig vernet.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt den 13.3.84:

"Drivavassdraget omfatter et natur- og friluftsområde som er svært viktige for turistforeningens virksomhet. Største delen av Dovrefjellområdet ligger innenfor nedbørfetet til Driva. I dette området har Kristiansund og Nordmøre Turistforening, Trondhjem Turistforening og DNT er godt utbygd hytte- og rutenett. Deler av området ligger innenfor Dovrefjell Nasjonalpark. Dovrefjell er et svært viktig natur- og friluftsområde som har stor nasjonal betydning.

Nedbørfeltet til Driva omfatter også en del av Trollheimen. I dette området har Trondhjem Turistforening et godt utbygd hytte- og rutenett. Trollheimen hører med blant de viktigste natur og friluftsområdene i landet, men har særlig stor betydning for Trondheimsregionen. Deler av nedbørfeltet ligger innenfor et foreslått landskapsvernområde i Trollheimen.

Innenfor nedbørfeltet til Driva har Turistforeningene tilsammen åtte turisthytter. I tillegg kommer mange private turisthytter og private hytter.

Registreringene har dokumentert svært store verneverdier, bl.a. med naturvitenskap, kulturminner og friluftsliv i høyeste verneklasse. Utvalget har foreslått at vassdraget skal få varig vern. NTF vil på det sterkeste støtte dette forslaget. Dette området er så viktig for friluftslivet at det ikke kan aksepteres noen flere naturinngrep".

Aksjon Varig Vern av Grøvu peker i brev av 25.1.84 på at ytterligere reduksjon gjennom en eventuell utbygging av Grøvuvassdraget vil være helt ødeleggende for villreinstammen som er siste rest av vår opprinnelige ville fjellrein og sier videre:

"Aksjon Varig vern av Grøvu sluttar seg til Sperstadutvalget si innstilling om objekt 114 Drivavassdraget der det blir konkludert med varig vern av vassdraget".

Kristiansund Elektrisitetsverk kommenterer i brev av 12. januar 1984 Sperstadutvalgets uttalelse vedrørende vannforsyningsinteressene i forbindelse med en utbygging av Grøa:

"Man har hele tiden vært oppmerksom på Sunndal kommunes ønske om å kunne ta drikkevann fra Grøa og saken har vært drøftet med kommunen helt til den seneste tid. Man mener nå å ha funnet frem til en praktisk løsning slik at vannverket vil kunne tilføres det nødvendige vann gjennom hele året uten vesentlige ulemper for kraftverket. Man mener også å kunne treffe tiltak slik at rent vann kan tilføres Grøa Vannverk også i kraftverkets byggeperiode. Etter dette regner man med å kunne inngå en avtale mellom Sunndal kommune og Kristiansund Elektrisitetsverk om vannforsyningsspørsmålene som vil være tilfredsstillende for begge parter. Konflikten mellom vannkraftinteressene og vannforsyningsinteressene vil da være løst".

Møre og Romsdal Kraftselskap uttaler i brev av 6. februar 1984:

> "I utbyggingssammenheng er det sidevassdraget Grøvu som er aktuelt. All tidligere fylkeskommunal behandling med flertall for verning har forutsatt magasinering i et kunstig magasin i Grøvudalen. Det nye alternativ 2 er basert på sløyfing av Grøvudalsmagasinet, slik at Grøvudalen blir urørt. Alternativ 2 bygger på pumping og magasinering i Storvatnet i Skiråa. Da dette alternativet foreløpig er lite kjent bør det bli nærmere vurdert gjennom konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Driva bør gis varig vern, med en avgrensning som utvalget har tilrådd.

VASSDRAG I SØR-TRØNDELAG

Reindriftsadministrasjonen betrakter saken av en slik karakter at den bør behandles av Reindriftsstyret. I den foreløpige uttalelsen i brev av 9.3.84 uttaler de:

> "Reindriftsadministrasjonen mener prinsipielt at alle vassdrag med store reindriftsinteresser burde ha vært foreslått varig vernet".

> "Reindriftsadministrasjonen gir sin tilslutning til at de vassdragene som berører reindriftsinteressene, og som er foreslått vernet, gis varig vern. Flere av disse har svært stor betydning for reindrifta".

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til Reindriftsadministrasjonens uttalelse.

For Sør-Trøndelag trekkes Garbergelva fram.

OBJEKT NR. 124

GAULA vassdrag nr. 497

Fylke:	Sør-Trøndelag, Hedmark.
Kommuner:	Trondheim, Melhus, Klæbu, Midtre Gauldal, Selbu, Holtålen, Tydal, Røros, Rennebu, Os, Tynset.
Nedbørfelt:	3 651 km^2.
Skoggrense:	700-920 m o.h.
Areal under denne:	ca. 60 %.
Middelvassføring:	91 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 332 m o.h.
Kraftpotensial:	1 190 GWh, kostnadskl. IIB/III/IV.

Utvalgets vurdering

Verneinteressene i objektet er særdeles store idet både naturvitenskap, kultur, vilt- og fisk og friluftsinteressene har gitt det høyeste prioritet.

Elva har en betydelig laksestamme over en stor strekning og både for jakt og fiske har nedbørfeltet meget stor rekreativ verdi. På grunn av sin størrelse og varierte berggrunn fanger Gaula opp det meste av biotop- og artsmangfoldet i de sørlige deler av Trøndelagsregionen. Som typevassdrag står det sentralt. Vassdraget har store verneverdier av spesiell naturvitenskapelig karakter. Det inneholder en rekke fluvialgeomorfologisk og kvartærgeologisk verdifulle lokaliteter. Det knytter seg særlig botaniske interesser til suksesjoner langs elvekanten, og et svært artsrikt fugleliv er knyttet til skog og våtmarker. Kulturminnene belyser et stort spekter av sosiale miljøer. En eventuell utbygging vil føre til tap og ulemper for reindriften i vassdragets østlige deler.

Utvalget mener at et stort vassdrag i Trøndelag eller Nordland i sin helhet bør være representert på verneplanen. Gaula inneholder betydelige verneverdier og er godt egnet til å representere Trøndelag og Nordland. Utvalget vil derfor tilrå varig vern av Gaula.

Vefsnavassdraget i Nordland er også vurdert som et mulig objekt for vern av et større vassdrag i Midt-Norge. Se kapittel 6 i utredningens alminnelige del om denne vurderingen.

Innkomne uttalelser

Trondheim kommune uttaler i brev av 2.2.84:

> "Det er således bare i mindre grad Trondheim vil bli direkte berørt av en eventuell utbygging i Gaula, når man ser vassdraget som helhet. Det er imidlertid grunn til å peke på at Gaulosen er et av de mest verneverdige naturområder i kommunen. Noe av området er underlagt landskapsvern, og en del av Leinøra er naturreservat. En eventuell utbygging vil antakelig på lengre sikt få en negativ virkning på landskapsutviklingen i dette deltaområdet. På den andre siden har elva i flomperioder gravd ut elvekanten på nord-østsiden av elva og det har vært spørsmål fra grunneierne om forbygningsarbeider for å sikre grunnen mot utgravninger. Vi antar at det vil bli mindre fare for slik utgraving ved en eventuell regulering".

Kommunen viser ellers til uttalelse fra Trondheim og Omegn Fiskeadministrasjon hvor det heter:

> "Særlig vil TOFAs styre peke på Gaula som lakselv. Gaulavassdraget har de senere år konkurrert med Namsen om å være det nest lakserikeste vassdrag i Norge etter Tanavassdraget. Statistikken de senere år viser et oppfisket kvantum på fra 20.000 til 26.000 kilo laks og sjøaure. Når en vet at bare 10-15 % av en elv's lakseproduksjon blir fisket i opphavsvassdraget, finner en lett ut at Gaula også er av uvurderlig betydning for laksefiske i sjø og fjord.
>
> Undersøkelser har vist at 5.000-6.000 personer årlig deltar i laksefiske i Gaula".

Kommunen viser også til uttalelse fra teknisk avdeling, miljøvernutvalget som enstemmig uttaler:

> "Gaulavassdraget er meget aktuelt som verneobjekt i Midt-Norge, og det er ønskelig at resten vernes.

Dette innebærer:

- Ingen utbygging av Gaula på sørsida av vassdraget.
- Det er ikke ønskelig med tilleggsreguleringer av Orkla som medfører nye magasinområder.
- Ingen overføringer av Hiåsjøen.

Miljøvernutvalget har ved tidligere anledninger pekt på at utbygging av ny vannkraft er blitt svært kostbar, og at energiøkonomiserende tiltak må prioriteres".

Melhus kommunestyre behandlet saken 31.1.84 og vedtok med 36 mot 9 stemmer:

"De fire delutredningen (NOU) gir hver for seg klart uttrykk for at Gaula er svært verneverdig.

På denne bakgrunn vil Melhus kommunestyre gå inn for fortsatt vern av Gaula.

Melhus kommune viser forøvrig til at Regjeringen vil legge fram en samlet plan for vassdrag innen utgangen av 1984.

Gaula vil bli vurdert i denne sammenheng. En samlet vassdragsrapport for Gaula vil bli utarbeidet og sendt kommunene til høring. Melhus kommune vil i den forbindelse få mulighet for å få et bredere materiale for å belyse de forskjellige sider ved varig vern eller eventuelt utbygging av Gaula.

Om Stortinget mot formodning ikke går inn for fortsatt vern av Gaula, vil Melhus kommunestyre be om at eventuell konsesjonsbehandling og utbygging først skjer etter 1995. Dette vil gjøre det mulig å arbeide for dekning av energibehovet gjennom alternative energikilder og energiøkonomisering, og derved unngå utbygging av dette svært verneverdige vassdraget.

Holtålen kommunestyre vedtok på møte 2.2.84 med 14 mot 7 stemmer:

"Holtålen kommune rår til at Gaula unntas fra varig vern. Det må utarbeides alternative utbyggingsplaner, som avveies mot kryssende brukerverne- og rehabiliteringsinteresser samt kommunale regionaløkonomiske virkninger.

Denne konsekvensutredning danner grunnlag for kommunens endelige standpunkt.

Holtålen kommune mener dette avklares best gjennom konsesjonsbehandling".

Mindretallet gikk inn for følgende uttalelse:

"Kommunestyret slutter seg til den omfattende utredning i verneplan III som påpeker de store skadevirkninger en utbygging av Gaula-vassdraget vil føre med seg.

Kommunestyret vil påpeke det uheldige i å trekke inn Vefsna og vassdragene i Sør-Helgeland i sammenligning med Gaula, da begge vassdrag, - også i utredningen i verneplan III, vurderes som meget verneverdige.

Vassdragene på Sør-Helgeland ligger så langt fra de største befolkningskonsentrasjoner i Trøndelag at de er dårlig egnet som typevassdrag for Trøndelagsregionen.

Kommunestyret vil derfor anbefale at Stortinget ikke etterkommer utvalgets tilrådning om å vurdere vassdragene utenom verneplanen i Nordland i denne sammenheng.

Kommunestyret vil på bakgrunn av den omfattende argumentasjon i verneplan III anbefale at Gaulavassdraget vernes".

Midtre Gauldal kommunestyre vedtok 2.2.84 med 19 mot 18 stemmer:

"Midtre Gauldal kommunestyre går inn for at Gaula blir unntatt fra varig vern".

Mens mindretallet gikk inn for:

"Midtre Gauldal kommune går inn for varig vern av Gaula".

Rennebu formannskap drøftet 21.12.83 Verneplan III. Det er sidevassdraget Ila som ligger i kommunen. Formannskapet viser til tidligere brev datert 16.12.82 og legger også idag de samme synspunkter til grunn. I brevet heter det:

"Den skisserte løsning for en utbygging av Ila og Stavilla forutsetter et kunstig magasin i Ila. Dette magasin legger beslag på vesentlige areal med produktiv skog og dyrkbar mark, og kan vanskelig aksepteres i sin planlagte form og størrelse. Men en vil tro at det her kan være mulig å finne akseptable løsninger.

Ved et rimelig, akseptabelt utbyggingsalternativ vil en tro at det her var mulig å samarbeide om oppgaver - slik at storsamfunnet fikk kraft, samtidig som kommune og grunneiere fikk løst noen av sine oppgaver.

En vil også nevne det moment at Ila på en strekning av ca. 3 km, fra kryssingen av E 6 og frem til grensa mot Midre Gauldal årligårs i flom går inn over flattliggende dyrket mark. En regulering vil eliminere, i alle fall dempe denne ulempe.

På denne bakgrunn er en meget betenkt over at Ila skal bli trukket med i et vern av hovedvassdraget Gaula.

En tillater seg å stille spørsmål om det ikke var mulig å holde Ila, som del av en evt. separat utbygging, utenfor vurderingen av et vern av hovedvassdraget. Da hadde man muligheten åpen for en evt. framtidig utnytting".

I brev av 3.1.84 konkluderer formannskapet med følgende:

"For et distrikt med knapphet på muligheter og arbeidsplasser synes det uheldig at framtidige muligheter/valg blir avskåret gjennom et varig vern. Etter vår mening er det en fordel at mulighetene til konsesjonsbehandling står åpen".

"En kan heller ikke se at det er grunn til å sette likhetstegn mellom frigivelse for evt. konsesjonsbehandling og samtykke til konsesjon for utbygging".

Klæbu kommunestyre behandlet saken 15.12.83 og vedtok enstemmig:

"Det blir ikke å avgi noen uttalelse fra Klæbu kommune".

Røros kommune vedtok enstemmig 30.11.83:

"Røros kommune avventer innstillingen fra samarbeidsutvalget mellom Holtålen og Midtre Gauldal som skal utrede regionaløkonomiske konsekvenser ved event. varig vern/utbygging".

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler i brev av 27. februar 1984:

"Fylkesmannen er enig med Sperstadutvalget og med miljøvernavdelingen i at det knytter seg store verneinteresser til Gaulavassdraget. Imidlertid finner fylkesmannen at det foreliggende materialet ikke gir svar på alle de spørsmål som er naturlig å stille før en tar endelig stilling til spørsmålet om varig vern.

Etter fylkesmannens vurdering er Gaulas betydning som lakseelv så stor at i tilfelle utbygging, må elva få en minstevannføring som bevarer denne ressursen også for fremtiden. Ved fastsettelsen av minstevannføringen må det også tas hensyn til Gaulas funksjon som resipient for avløpsvann og avrenning fra jordbruket.

Gaula er den verste flomelva i fylket og kan tidvis forårsake store skader på dyrket jord og fast eiendom. Fylkesmannen er kjent med at det vil bli gjennomført et utredningsprosjekt med sikte på å klarlegge mulighetene for reduksjon av flomtoppene, og om dette kan inngå som deler av utbyggingsprosjektene. En reduksjon av flomfaren vil ha store positive konsekvenser for hoveddalføret og vil være et vesentlig argument i favør av utbygging.

Miljøverndepartementet har bestemt at Gaula skal tas med i "Samlet plan". Fylkesmannen er enig i dette og mener at når dette materialet foreligger, vil en ha et bedre vurderingsgrunnlag. Fylkesmannen vil derfor tilrå at spørsmålet om utbygging eller vern av Gaula utstår til behandlingen av "Samlet plan"".

Fylkesmannens miljøvernavdeling uttaler i notat av 23.1.84:

"Gaula peker seg ut som et viktig typevassdrag i Midt-Norge og representerer siste mulighet til å få vernet et hovedvassdrag i Trøndelag mot kraftutbygging.

Selv om Vefsna kan ivareta typeaspektet for Trøndelag og Nordland i samme grad som Gaula, kan Vefsna ikke fylle de mange andre funksjonene som Gaula idag har. Det er knyttet store regionale interesser til Gaulas nedbørfelt på både vernesiden og brukersiden.

Miljøvernavdelingen vil derfor tilrå varig vern av Gaula uavhengig av hvilken status Vefsnavassdraget i Nordland får".

Sør-Trøndelag fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 23.2.84:

"Nemnda er derfor godt tilfreds med de vurderinger Sperstadutvalget har lagt fram om Garbergelva, Drivavassdraget, Todalsvassdraget, Gaula og Stjørdalsvassdraget og vil ut fra naturvern- og friluftsinteressene gi sin tilslutning til varig vern av disse vassdragene.

Nemnda vil forøvrig påpeke den uheldige sammenkobling som har skjedd mellom Vefsna i Nordland og Gaula i Sør-Trøndelag, og er uenig med Sperstadutvalges konklusjon på dette punkt".

Sør-Trøndelag fylkesutvalg vedtok 12.4.84 mot 4 stemmer:

"Utvalget vil avgi sin endelige innstilling om Gaula når Samlet plan for vassdrag legges frem høsten 1984.

I mellomtiden bør verne- og utbyggingsinteressene utredes ytterligere der bl.a. en eventuell oppsplitting av nedbørfeltet i en vernedel og en del som kan bygges ut når energibehovet tilsier det, blir belyst.

Det er her viktig at flomdempende tiltak samt kommunal/regionaløkonomiske virkninger blir tillagt stor vekt. Kostnadene til slike utredninger bør dekkes av sentrale forvaltningsorganer.

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

"Sør-Trøndelag Venstre uttaler at det er uakseptabelt og uansvarlig å sette Vefsna og Gaula opp mot hverandre slik Sperstadutvalget gjør.

Gaula er plassert i verneklasse 1 for alle undersøkte interesser, og det er totalt meningsløst å henvise et slikt vassdrag til konsesjonsbehandling.

Det er helt klart at Vefsna og Gaula ikke kan erstatte hverandre når det gjelder naturvitenskaplige og kulturvitenskaplige interesser.

Vi vil minne om at Gaula er Midt-Norges største hovedvassdrag og også det største og trolig mest verdifulle av samtlige midlertidig vernede vassdrag. Utvalget understreker også at Gaula peker seg ut som det hovedvassdrag som kan representere de store dalførene i Sør-Norge i verneplansammenheng. Utvalget er også klar over at vern av Gaula er en forutsetning for å kunne oppfylle målsettingen for verneplanarbeidet, jfr. konklusjonene i kap. 5.4. (s. 44-46).

Når utvalget etter først å ha tilrådd varig vern av Gaula på grunnlag av den overveldende dokumentasjon av verneinteressene, går inn for å konsesjonsbehandle vassdraget og i stedet gi Vefsna varig vern, er dette en uverdig hestehandel.

Av hensyn til hele verneplanens renomé og troverdighet, må Gaula gis varig vern".

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

"Vi kan ikke støtte utvalgets uttalelse om at Gaula og Vefsna representerer de samme kvaliteter og samme del av landet. Gaula er et bredt vassdrag med mange sideelver og stilleflytende elvepartier og som for en stor del går gjennom jordbruksstrøk. Vurderingene på vilt og fisk peker på Gaula som et viktig typeområde for midtre og indre deler av Trøndelag og har viltbiologisk (ornitologisk) sette en variasjon og rikhet som gjør det egnet til å representere de store dalførene i Sør-Norge. Fiskeribiologisk dekker vassdraget alle geografiske regioner i Midt-Norge (unntatt kystregionen). Gaula fanger for øvrig opp et stort oppland av brukere i sentrale deler av Trøndelag og har en sentral beliggenhet i forhold til Trondheim. Den nevnte variasjon, rikhet, størrelse og nærhet gjør det derfor meget verdifullt for brukergrupper innen jakt, fiske, forskning og friluftsliv.

Vefsnavassdraget er et "trangere" vassdrag hvor elva ofte går i gjel og stryk og for en stor del gjennom lite befolkede områder. Det representerer stort sett et annet spekter av regioner enn Gaula. En finner overlapp naturgeografisk kun innen sørlige del av den såkalte "bar- og fjellbjørkeskogregionen nord for Dovre". Vefsna har for øvrig et helt annet oppland av brukere som er søndre del av Nordland med Hattfjelldal, Mosjøen og Mo i Rana. Vi vil på denne bakgrunn peke på at Gaula og Vefsna er vidt forskjellige vassdrag som ikke kan veies opp mot hverandre i verneplan-sammenheng".

"DVF vil tilrå at Gaula blir varig vernet".

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

"Gaula er resipient for metallavrenning fra bl.a. Killingdal gruver og den nedlagte Kjøli gruve. Avrenning fra velter, avgangsmasse og pumpevann fra gruvedriften har gjort at Gaula ned til Eggafossen er omtrent livløs. Oppryddingstiltak ved Kjøli gruver de senere år har redusert avrenningen herfra kraftig. Elveleiet i Gaula ned til Eggafossen er tydelig okerfarget av jernutslippene fra gruvene. Den skisserte utbyggingen vil gjøre at giftige tungmetaller (vesentlig kopper og sink) vil få virkning lenger ned i vassdraget enn nå. Ved Eggafossen kommer sideelva Hesja ut i Gaula og fortynner det metallholdige vannet i Gaula slik at det ikke virker giftig overfor fisk og andre organismer. Hesja vil i følge planene bli ført vestover, og den fortynnende virkningen vil bli redusert. Videre nedover vassdraget vil sidevassdrag bli tatt inn og ført til kraftstasjoner lengre ned i vassdraget. Utbygging som skissert i Verneplan III vil føre til at Gaula på en lengre strekning enn i dag vil virke giftig på fisk og andre organismer. I tillegg vil Gaula bli en dårligere resipient for utslipp fra gårdsbruk og husholdninger ovenfor Støren. Deler av utbyggingsplanene vil også berøre vannforsyningskildene til Holtålen. Selv om ny vannforsyningskilde kan skaffes og gruveavrenningen reduseres ytterligere, regner SFT med at utbygging av Gaula som skissert i Verneplan III vil komme i forurensningsmessig sterk konflikt med fiskeinteressene, friluftsinteressene og naturvitenskapelige interesser, bl.a. kan en regne med langt høyere tungmetallkonsentrasjoner i Gaula ned mot Singsås enn i dag. SFT kan ikke tilrå noen utbygging av Gaula som vil gjøre Gaula ytterligere tungmetallpåvirket enn i dag".

Riksantikvaren uttaler i brev av 31. januar 1984:

"Gaulavassdraget (obj. 124) som av Prosjektet er satt i verneklasse 1, foreslås konsesjonsbehandlet under forutsetning av at Vefsna i stedet blir gitt varig vern. Nordland er sterkt underrepresentert når det gjelder vernede vassdrag. Det er positivt om Vefsna vernes, da dette området er svært rikt på kulturminner. Dette vassdraget kan likevel overhodet ikke erstatte Gaulavassdraget i Trøndelag fordi det her er snakk om helt andre typer kulturminner og kulturlandskap i ulike "regioner". Vi anser denne sammenkoblingen som uholdbar faglig sett".

Institutt for etnologi ved universitetet i Oslo uttaler i notat oversendt ved brev av 14. februar 1984:

"For Gaulavassdraget er det anført en svært mangfoldig bestand av kulturminner, typologisk såvel som kronologisk, med stor variasjon etter ulike sosiale miljøer og med samiske innslag. Disse kulturhistoriske verdier tilsier vern av vassdraget, en vurdering som ytterligere forsterkes av at Trøndelag i landsmålestokk er blant de områder som er underrepresentert

med vernede objekter. Dette siste momentet alene gjør det uakseptabelt å foreslå konsesjonsbehandling av Gaula på betingelse av at Vefsna i Nordland gis varig vern. Selv om Vefsna ikke er undersøkt med hensyn til kulturminner fra nyere tid, må det ut fra alminnelig kunnskap om områdets kulturhistorie antas at verneverdien er betydelig og verneforslaget tilsvarende gledelig. Men på samme grunnlag synes det også klart at Vefsna kulturhistorisk på ingen måte kan komme som noen erstatning for Gaulavasssdraget".

"Institutt for etnologi slutter seg til Styringsgruppens konklusjon om varig vern for Gaulavassdraget".

Arkeologisk avdeling ved universitetet i Trondheim uttaler i brev av 17. desember 1983:

"Argumentet for allikevel ikke å anbefale vern, er at Nordland er dårlig dekket av verneobjektet, og at Vefsna kan erstatte de verdier Gaula representerer. For de kulturhistoriske interesser er dette selvfølgelig ikke akseptabelt, slik Sperstadutvalget selv klart påpeker i kap. 5.4.: "verneplanens forhold til målsettingen""...liten sannsynlighet for vern av Vefsna kan dekke de samme behov som et evt. vern av Gaula" (s. 46). Fra kulturminnevernsiden er det helt klart at disse vassdragene ikke kan erstatte hverandre, og at begge representerer store verneverdier.

Gaulavassdraget har en nøkkelposisjon som kontaktområde mellom ulike geografiske/økologiske soner. Området har spesielle muligheter til å finne sammenhenger og forskjeller mellom ulike former for tilpasning og kultur, bl.a. samisk.

De store utbyggingene som er foretatt nord og sør for Gaula (Nea- og Orkla-utbyggingen), gjør dette vassdraget desto viktigere i kulturhistorisk sammenheng".

Kontaktutvalget for Vassdragsreguleringssaker ved universitetet i Trondheim uttaler i notat av 30.1.84:

"Gaula er et særlig variert vassdrag med store naturvitenskapelige verneinteresser for alle de undersøkte fagområdene.

Ett av de store vassdragene med utløp i Trondheimsfjorden bør komme med på verneplanen. Gaula er i dag det beste alternativ, og vassdraget inneholder naturkvaliteter (bl.a. i nedre deler og på Gauldalsvidda) som ikke blir ivaretatt av andre vassdrag i verneplanen".

"Avstanden mellom Gaulas og Vefsnas utløp i havet er 40 mil. Foruten den lange avstanden fra Vefsna, ligger Gaula i andre naturgeografiske regioner og representerer dermed også andre verneinteresser".

"Vi vil avslutningsvis understreke de meget store verneverdier som finnes både i Gaula og Vefsna".

"Vefsna er mindre påvirket av menneskelige inngrep, og referanseverdiene er rimeligvis større. Imidlertid arbeides det med å rense opp i gruveforurensningene i Gaula, og det er håp om å få dem under kontroll. I utredningen om naturfaglige verdier (NOU 1983:42) er det pekt på de verneinteresser som er gått tapt i og med at det på Østlandet ikke kan bli vernet noe stort, helthetlig vassdrag. Et vern av Gaula vil være det nærmeste en kommer til å fange opp slike aspekter i verneplanen. Det riktige vil derfor være å verne både Gaula og Vefsna".

Institutt for Naturforvaltning ved Norges Landbrukshøgskole uttaler i brev av 10.1.84 vedrørende Gaula og Vefsna:

> "Med den dokumentasjon om disse vassdragene som er gitt i NOU 1983:41 og 42, og med den intensjon verneplanen har, finner vi at det ene vassdragets kvaliteter ikke kan erstattes ved vern av det andre".

Institutt for museumsvirksomhet ved universitetet i Tromsø uttaler i brev av 25. januar 1984:

> "I Nordland er det en altfor lav prosent av varig vernete vassdragsobjekter. Forslaget i Verneplan III kap. 6, må sees som positivt utfra de samiske kulturminneverninteressene. Men det er vanskelig å se at dette forslaget kan erstatte noen av de andre vassdragene på verneplanen. Især gjelder dette Gaula i Sør-Trøndelag som har et forskningspotensiale når det gjelder samisk kulturforskning som ikke kan sammenlignes med Vefsna".

Norges Jeger- og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84:

> "Gaula er et av de vassdrag som klart skiller seg særskilt ut med bakgrunn i interesser knyttet til jakt, fiske og øvrig friluftsliv. NJFF vil derfor på det sterkeste insistere på at dette vassdraget gis varig vern, uavhengig av hva som måtte skje med Vefsna.
>
> Jakten i Gaulas nedbørfelt er preget av høy jegertetthet, stor allsidighet og gode muligheter for almenheten i form av bl.a. jaktkortsalg. Områdets høye jaktutbytte bidrar til at jakten betyr mye både for innenbygd- og utenbygdsboende.
>
> Gaula som lakseelv er meget vernevedig. Vassdraget er preget av særs gode produksjonsmuligheter med ca. 150 km. lakseførende strekning. Dokumentasjonene av vassdragets store smoltproduksjon må tilsi et sterkt vern i fremtiden. Nedbørområdet inneholder for øvrig en rekke attraktive lokaliteter med aure, røye, sik og ål.
>
> For utøvelse av sportsfiske er området særs verneverdig med et utstrakt salg av fiskekort.
>
> Områdets betydning for friluftsliv er av vesentlig betydning både lokalt, regionalt og i et mer nasjonalt perspektiv".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Sør-Trøndelag Naturvern karakteriserer Sperstadutvalgets unødvendige og ulogiske innbyrdes prioritering mellom Vefsna og Gaula som en hestehandel. Naturvernforbundet sentralt vil understreke det nærmest skamløse i å henvise til konsesjonsbehandling et vassdrag som har fått topp-karakter etter alle undersøkte vernekriterier. For øvrig viser vi til fylkeslagets merknader":
>
> "Det er helt klart ut fra omfattende naturvitenskapelige undersøkelser i begge vassdrag at de ikke kan erstatte hverandre".
>
> "Nordland er dårlig stilt når det gjelder vernede vassdrag. Fylket er sterkt berørt av omfattende utbygginger. Det er derfor positivt at Sperstadutvalget har trukket inn vassdrag i Nordland som klart har stor verneverdi. Men vern av disse må ikke brukes som argument mot å verne

Gaula, slik at Trøndelag blir dårligere representert. Dette er en form for hestehandel som bygger på feilaktige og ulogiske argumenter og som må være uakseptabel i en verneplan.

Sperstadutvalgets forutsetning var at ulike landsdeler skulle bli rimelig dekket og at verneplanen skulle omfatte variasjon i typer og interesser. Denne forutsetning har Utvalget ikke oppfylt. Verneplan III har ikke på et eneste punkt svekket argumentasjonen for vern av Gaula. Sør-Trøndelag Naturvern mener derfor fremdeles at varig vern er den eneste akseptable konklusjon på diskusjonen om Gaulas framtid".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Gaulavassdraget er svært viktig for friluftslivet. Store deler av nedbørfeltet er godt egnet til fotturer, skiturer, jakt og fiske. Vassdragets nedbørfelt er et viktig friluftsområde for hele Trondheimsregionen både sommer og vinter.

Trondhjem Turistforening har to hytter og merkete sommer og vinterruter i den nordøstre delen av nedbørfeltet.

Som også utvalget har pekt på er verneinteressene i Gaula særdeles store idet både naturvitenskap, kultur, vilt- og fisk og friluftsliv er satt i høyeste verneklasse. NTF vil peke på at Gaula er det siste store uregulerte vassdraget i Sør-Trøndelag. Dette må tillegges avgjørende vekt.

Utvalget har gått inn for en "hestehandel" hvor de foreslår at Gaula kan konsesjonsbehandles hvis Vefsna blir vernet. NTF mener at det er uheldig at to svært verneverdige vassdrag på denne måten blir satt opp mot hverandre. Det er dokumentert så store verneverdier i Gaula at den må vernes uansett. Sør-Trøndelag har tidligere kommet svært dårlig ut i vernesammenheng. Et eventuelt vern av Vefsna vil ikke bedre den situasjonen.

NTF vil derfor sterkt støtte utvalgets konklusjon om at Gaula må få varig vern. Derimot kan vi ikke akseptere at denne konklusjonen kan endres fordi om også Vefsna blir vernet.

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84:

"De helt store hestehandlene i vassdragssammenheng finner en i utvalgets prioriteringer og vurderinger i Trøndelag/Nordlandsregionen.

Den første handelen går ut på at Gaula i Sør-Trøndelag skal frigis til konsesjonsbehandling dersom utvalgets forslag om å ta inn Vefsna-vassdraget i Nordland som ikke er midlertidig vernet, tas til følge og vernes. Det er naturgeografiske likhetstrekk mellom Trøndelag og søndre del av Nordland, men Vefsna kan ikke erstatte Gaula som typevassdrag.

Gaula har fått topp prioritet for samtlige fagfelt. Et eventuelt bortfall av Gaula som vernet vassdrag vil gjøre at Sør-Trøndelag kommer svært dårlig ut i vernesammenheng, og de forskjellige fagfeltenes interesser vil i denne regionen ikke være ivaretatt på en måte som oppfyller verneplanens målsettinger. Det er i innstillinga også slått fast at Gaula er det mest representative typevassdrag for Trøndelag".

Det konkluderes med at også Gaula må vernes for at verneplanenes målsetting skal oppfylles.

Horg jakt- og fiskerlag peker i brev av 23.1.84 på de store frilufts, vilt og fiskeinteresser i Gaula ikke bare for folk i Sør-Trøndelag, men også for store brukergrupper på Østlandet. Det vises til at alle utbygningsalternativ har med kraftverk i Gaulfossen og at det i tillegg til reduserte muligheter for gyting i flere sideelver, vil forringe Gaula som lakseelv. Det konkluderes med:

> "Det er med glede vi konstaterer at Sperstadutvalget tilrår vern av Gaula. Jeger- og fiskerforeningene i området vil imidlertid bestemt avvise tanken om å sette Gaula i Sør-Trøndelag opp mot Vefsna i Nordland slik Sperstadutvalget legger opp til".

Natur og ungdom trekker i brev av 13.1.84 frem at Gaula er satt opp mot vassdrag i Nordland som det alt er søkt om konsesjon for og at Vefsna skal representere trøndelagsfylkene og Nordland i vernesammenheng. Til dette uttaler de:

> "Natur og Ungdom ser på denne framgangsmåten som eit grovt overtramp fra Sperstadutvalets side. Vefsna kan ikkje stå som eit døme på vassdragsnaturen i alle dei tre fylka, like lite som Gaula kan gjere det. Ein slik "hestehandel" løyser ikkje problema med ingen større verneobjekt i sørlegare delar av Midt-Noreg.
>
> Med utgangspunkt i kjensgjerninga at kraftutbygging er dyrare enn energiøkonomisering, meiner Natur og Ungdom at alle dei omtalte vassdraga må få varig vern. Styresmaktene bør og ta lærdom av den fatale reguleringa av Orkla, nabovassdraget til Gaula. Der går det no mot avsetningsvanskar på krafta p.g.a. dei høge utbyggingskostnadene".

Fra 5 grunneiere påpekes det i brev av 1.2.84 de interesser som er knyttet til fiske i Ila og de problemer reguleringen vil medføre. De tar også opp at tilgangen på elvegrus vil opphøre og at elvegrusen i dag er eneste mulighet for veigrus på Nordskogen. De uttaler videre:

> "En ser positivt på planlagte kraftutbygging, men tar forbehold når det gjelder avståing av fallretter, og stiller følgende ufravikelige krav: I tillegg til omforenet pris pr. fallmeter godskrives underskrevne eiendommer framtidig fiskerett i planlagte magasin, på lik linje med eiere av strandline".

Vassdragsregulantenes forening uttaler i brev av 27.1.84:

> "Argumentasjonen i utvalgets innstilling, kapittel 6, når det gjelder konsekvensene for Gaulas vedkommende virker imidlertid lite overbevisende. Såvidt vi kan se er det her lagt opp til en politisk vassdragshandel snarere enn en vurdering basert på verninteressenes faglige utredninger og hensynet til en hensiktsmessig områdefordeling av vernede vassdrag".

Sør-Trøndelag Kraftselskap uttaler i brev mottatt 16.2.84:

> "Gaula er det vassdrag som på sikt best kan dekke opp elektrisitetsforsyningen i Sør-Trøndelag fylke. "Kartlegging av mulige kraftutbyggingsprosjekter" utarbeidet i forbindelse med verneplan III for vassdrag viser, forutsatt at det bygges 7 kraftstasjoner i Gaulavassdraget, at midlere produksjon blir 1190 GWh/år.

Det en ellers har i Sør-Trøndelag av ikke utbygde vannkraftkilder utgjør tilsammen i et middelår ca. 900 GWh inklusive småkraftverk medtatt i Samlet plan, Nedre Nea og tilleggsreguleringer og overføringer i Orkla, men eksklusive Garbergelva (200 GWh) som er foreslått varig vernet. I et bestemmende år utgjør dette ca. 700 GWh. I de 900 GWh er medregnet flere kontroversielle og kostbare anlegg som neppe vil bli utbygd.

Samlet produksjonskapasitet i et middelår i Sør-Trøndelag inklusive Trondheim vil i 1985 utgjøre 4027 GWh/år inklusive full utbygging i Orkla. I et bestemmende år utgjør produksjonskapasiteten 3297 GWh. Hertil kommer statskraftkontrakter på tilsammen 301 GWh.

Forbruket til den alminnelige forsyning i 1982 utgjorde 3416 GWh. Hertil kommer et forbuk på 1014 GWh til smelteverkene, NSB og pumpekraft. Samlet forbruk 4430 GWh.

For å imøtekomme forventet stigning i det alminnelige elektrisitetsforbruket må det skaffes ny kraft innen 1990, enten ved utbygging av ny kraft eller import fra andre fylker. Alternative energikilder som teller har en liten tro på i dette århundre. Virkning av energiøkonomisering og det nye fjernvarmeanlegget i Trondheim er det tatt hensyn til i prognosene".

Det vises forøvrig til "Prognoser for energiforbuket i Sør-Trøndelag og dekningsprogram fra til år 2000". Videre sies det:

"På bakgrunn av de begrensede muligheter for dekning av elektrisitetsforsyningen i Sør-Trøndelag og den noe forprosjektmessige planlegging, mener vi at Gaula må frigis for konsesjonsbehandling slik at en kan fremlegge et forsvarlig gjennomarbeidet prosjekt.

Ut fra dagens forsyningssituasjon er det ikke nødvendig med noe hastverksarbeide. Det forutsettes en balansert dialog med de ulike interesser slik at en kommer fram til en plan som kan aksepteres.

Om noen år vil en ha bedre grunnlag for å bedømme situasjonen ut fra samfunnsutviklingen og behovet for øking i elektrisitetsforbruket. Er den slik at Gaula kan "spares" for videre utbygging, er det vel og bra, men på nåværende tidspunkt er det ikke riktig å gi Gaula varig vern".

Trondheim Elektrisitetsverk har i fellesskap med Sør-Trøndelag kraftlag utredet utbygningsmulighetene i Gaula. I brev av 30.1.84 tiltrer Trondheim Elektrisitetsverk de anmerkninger Sør-Trøndelag Kraftselskap har gitt til Verneplan III i sitt brev av 16.1.84.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener de ulike bruksinteresser best kan avklares ved en konsesjonsbehandling av Gaula. Særlig er det av betydning at flomproblemene i vassdraget kan løses.

OBJEKT NR. II 10

GARBERGELVA vassdrag nr. 499

Fylker:	Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Selbu, Stjørdal, Meråker.
Nedbørfelt:	159 km^2.
Skoggrense:	ca. 500 m o.h.
Areal under denne:	60 %.
Middelvassføring:	2,8 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	160-1 171 m o.h.
Jordbruksareal:	5 200 da.
Produktivt skogareal:	8 300 da.
Kraftpotensial:	200 GWh, kostnadsklasse IIB/III.

Utvalgets vurdering

Det er påvist store kulturvitenskapelige og naturvitenskapelige verdier i nedbørfeltet. Kulturminnene fra kvernsteinsdrifta må framheves som spesielt verdifulle. I naturfaglig sammenheng er de ornitologiske verdiene knyttet til våtmarksområdene Stråsjøen og Prestøyan av meget stor betydning. Også vilt- og fiskeinteressene har dokumentert store verneinteresser i området. For reindriftsnæringen er deler av nedbørfeltet av særlig stor verdi. Utvalget tilrår derfor varig vern av objektet.

Innkomne uttalelser

Selbu kommunestyre vedtok i møte den 2.2.85:

> "Kommunestyret er fullt inneforstått med det nasjonale ønske om å beholde enkelte vassdrag uregulert. Likevel kan vi idag ikke støtte forslaget om varig vern av Garbergelva. Kommunestyret vil istedet tilrå at utbyggingsplanene for vassdraget blir undergitt vanlig konsesjonsbehandling".

Kommunestyret bygger sitt standpunkt bl.a. på utilfredsstillende saksbehandling, Sperstadutvalgets utgangspunkt i spesielle verneinteresser, og uten lokal medvirkning.

Videre uttaler kommunen:

> "Garbergelva har mange alternative utbyggingsmuligheter. Ved et aktivt samarbeide mellom utbygger, lokale myndigheter og fagfolk på miljøspørsmål, er det svært gode muligheter for å finne fram til utbyggingsalternativer som på en tilfredsstillende måte kombinerer utbyggingsinteresser og vernebehov".

> "Skulle nasjonale interesser - på tvers av lokale behov og ønsker - likevel føre til varig vern av vassdraget, forutsetter kommunestyret at staten etablerer en kompensasjonsordning til det lokalsamfunn som berøves mulighetene for en økonomisk avkasting ved en utbygging".

Stjørdal friluftsnemnd uttaler i notat av 9.12.83:

> "Når det gjelder de naturvitenskapelige verneinteresser, erstatter Garbergelva de vassdrag som blir tatt ut av verneplanen i Meråker på en god måte idet området har naturkvaliteter som utfyller Stjørdalsvassdraget. Videre er dette en svært heldig løsning for friluftslivet idet en derved får sikret området rundt Skarvan som er et svært viktig friluftsområde".

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler i brev av 25. januar 1984:

> "Når det gjelder Garbergelva er fylkesmannen enig med Sperstadutvalget i at verneinteressene tilsier at den blir varig vernet mot kraftutbygging. Dette er forøvrig i samsvar med miljøvernavdelingens vurderinger".

Sør-Trøndelag fylkesfriluftsnemnd vedtok enstemmig i møte den 23.2.84:

> "Nemnda er derfor godt tilfreds med de vurderinger Sperstadutvalget har lagt fram om Garbergelva, Drivavassdraget, Todalsvassdraget, Gaula og Stjørdalsvassdraget og vil ut fra naturvern- og friluftsinteressene gi sin tilslutning til varig vern av disse vassdragene".

Sør-Trøndelag fylkesutvalg vedtok 12.4.84 mot 5 stemmer:

> "Garbergelva frigis og underlegges konsesjonsbehandling".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning om vern av Garbergelva.

Kontaktutvalget for vassdragsreguleringssaker ved universitetet i Trondheim vedtok enstemmig i møte den 27.1.84:

> "Nedbørfeltene i Sona, Torsbjørka (131 Stjørdalsvassdraget) og Garbergelva (II10 Garbergelva) har store ornitologiske verneinteresser og bør naturlig ses på som en enhet. Spesielt må framheves Garbergelva som har verneverdier som utfyller verneverdiene i Stjørdalsvassdraget".

Norske Turistforeningers forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Dette vassdraget ligger opp til fjellområdet Sylane hvor Trondhjem Turistforening (TT) har et godt utbygd hytte og rutenett.
>
> Innenfor nedbørfeltet til Garbergelva er det ingen turisthytter, men TT har hytter like nord og sør for nedbørfeltet. En merket rute går gjennom feltet.
>
> NTF vil også peke på at de fleste andre vassdragene i området er regulert. Garbergelvas nedbørfelt utgjør en del av et større friluftsområde og det er derfor viktig at det kan bevares urørt.
>
> NTF vil derfor støtte utvalgets tilråding om varig vern".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "En vil også sterkt framheve betydningen av verneforslaget av Garbergelva. Varig vern av Forra og Sona/Torsbjørka/Garbergelva er en løsning som etter NTNVs (Nord-Trøndelag Naturvern) mening ivaretar natur- og miljøvernets interesser på en akseptabel måte. På mange måter erstatter

> Garbergelva de vassdrag som blir tatt ut av planen i Meråker idet området har naturkvaliteter som utfyller Stjørdalsvassdraget. Videre er dette en svært heldig løsning for friluftslivet idet en får sikret området rundt fjellmassivet Skarvan som er et svært viktig friluftsområde".

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Garbergelva trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern. Reindriftsstyret slutter seg i brev av 7.5.84 til dette.

Trondheim Elektrisitetsverk kommenterer i brev av 27.1.84 de ulike verneinteresser som er utredet i Sperstadutvalgets rapport og sier:

> "Fra T.E.V.'s side er det nødvendig å presisere at Garbergelva kan bygges ut etter flere alternativer som i stor grad ivaretar våtmarksinteressene. Stråsjøområdet kan opprettholdes som våtmarksområde dersom magasin etableres oppstrøms Svartåsfossen, med terskelbygging og minstevassføring nedenfor (Alt. 2). Vegbygging kan om nødvendig foretas på sørsiden av Brenntoppen og Holmfjellet.
>
> Både Stråsjø- og Prestøyanområdene kan opprettholdes som våtmarksområder ved hjelp av minstevassføring og eventuelt terskelbygging dersom magasinvann overføres til Elvådalen via en lav sperredam på Prestøyan (Alt. 3)".

De konkluderer videre med:

> "Konsesjon på regulering og utbygging av Garbergelva ble første gang gitt 6.6.1919 og senere forlenget til 1951. Storting og departement har tidligere funnet at betingelsene for utbygging var tilstede.
>
> Det er vårt inntrykk at det grunnlag Sperstadutvalget har bygget sin vurdering på i Verneplan III i noen grad er ufullstendig og uriktig hva angår jordbruk, reindrift og kulturminner.
>
> Vi håper således at ovenfornevnte bemerkninger vil telle med i den endelige behandling av verneplanen og at Garbergelva frigis for konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Garbergelva bør gis varig vern.

VASSDRAG I NORD-TRØNDELAG

Ved behandlingen av Verneplan II Innst. S. nr. 10 1980-81 mente flertallet av industrikomiteens medlemmer at det burde være mulig etter den midlertidige verneperioden å foreta en samlet vurdering, både av Stjørdalsvassdraget og de viktigste vassdrag som instilles til konsesjonsbehandling.

Lierne kommunestyre peker i sin uttalelse av 1984 på dette og sier videre:

"Kommunestyret vil presisere på det sterkeste at det må legges opp til en behandlingmåte som sikrer at det ikke blir tatt noen avgjørelse i vernespørsmålet for Stjørdalsvassdraget m/Forra/Sona før denne forutsetningen er oppfylt.

Hvis det skulle vise seg at det ikke er mulig å få koordinert dette på annen måte, må også Stjørdalsvassdraget m/Forra/Sona frigis for konsesjonsbehandling, slik at dette vassdraget og vassdragene Sandøla/Luru kan bli behandlet under like betingelser.

Kommunestyret vil videre hevde at dersom Forra/Sona likevel skulle bli gitt varig vern, må et slikt vedtak følges av et klart og bindende tilsagn om økte statskraftleveranser, slik at ikke dette fører til øket press for utbygging av Sandøla/Luru-vassdragene.

Lierne kommunestyre er fortsatt av den mening at verneplanbehandlingen av Sandøla/Luru-vassdragene foregikk på en til dels forvirrende måte og fikk et merkelig utfall.

Kommunestyret tillater seg derfor å håpe på at Regjeringen og Stortinget ved den kommende behandling av Verneplan III makter å sette tingene på plass slik at de gjenværende vassdrag i Nord-Trøndelag kan få en korrekt og rettferdig behandling.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk sammen med fylkesrådmannens fagavdelinger har utarbeidet prioritetsplan for vannkraftutbygging i Nord-Trøndelag. Utredningen er datert mars 1984.

Prioritetsplan for vannkraftutbygging i Nord-Trøndelag ble behandlet i fylkesutvalget i møte 10.04.84. Utredningen bir oversendt til Miljøverndepartementet som Nord-Trøndelag fylkeskommunes uttalelser til arbeidet med "samlet plan for forvaltning av vannressursene", og til hovedstyret for NVE som Nord-Trøndelag fylkeskommunes uttalelse til "Verneplan for vassdrag III"".

Til prioritetsplan for vannkraftutbygging i Nord-Trøndelag ble det fremsatt tre alternative forslag. Intet forslag oppnådde et flertall av de avgitte stemmer, og intet forslag er formelt nedstemt. Det foreligger således delt innstilling fra hovedutvalget i fire alternativer.

Administrasjonens forslag oppnådde 3 stemmer og lød:

Fylkesutvalget slutter seg til følgende gruppevise prioritering av kraftutbyggingsprosjekter i Nord-Trøndelag, uten å ta standpunkt til omfanget av eventuell utbygging av det enkelte vassdrag:

Gruppe	Prosjekt	Fastkraftproduksjon GWH/år
1	Kraftverkene i Meråker	
	Andel NTE, 65 %	306
	Nesåa. Andel NTE, 50 %	53
	Selja	15
	Hestdalen (eventuell privat utbygging)	3,4

2	Forra - Dillfoss redusert og uten overføring Glunka og Skravla	398
	Sanddøla/Luru	604
3	Helgåa/Vera m/Skjækra	379
	Inna/Dillfoss	154
	Årgårdselv/Sverka	103
	Ingulsvatn	8,8
4	Skogafoss	18
	Trongfoss	36
	Nonsvatn	35
	Knutfoss	3,7
	Finnbuvatn	1,7
5	Varig vern	
	Sørlivassdraget	
	Høylandsvassdraget	
	Ogna	
	Sona	
	Rækarvatn	
	Lutra/Lauvsjøen	
	Rennselvatn	
	Svaberg	

Senterpartiets forslag som fikk 2 stemmer lød:

"Gruppe 2: Forra flyttes til gruppe 5 - Varig vern. Sanddøla/Luru flyttes til gruppe 3, men uten vesentlig regulering av sjøene i Lierne.

Gruppe 3: Skjækra flyttes til gruppe 5 - Varig vern".

Venstres forslag som fikk 1 stemme lød:

"Forra, Sanddøla/Luru og Skjækra overføres til gruppe 5 - Varig vern".

Sosialistisk Venstrepartis forslag fikk 1 stemme og hadde samme prioritering som administrasjonens med unntak av at gruppe 2 går ut idet Forra og Sanddøla/Luru overføres til gruppen for varig vern.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag uttaler i brev av 13. januar 1984:

"Ut fra de data som foreligger, finner fylkesmannen i Nord-Trøndelag at det er naturlig at Sperstadutvalget har kommet fram til den listen over verneforslag som nå foreligger. Det er derved ikke sagt at det videre arbeid med vern av vassdrag i fylket er problemfritt".

"Fylkesmannen vil samtidig peke på at Industrikomitéen i 1980 var klar over de store problemer en eventuell regulering av sjøene i Lierne vil medføre for kommunens innbyggere. Det materiale som er samlet i forbindelse med konsesjonsbehandling av Sanddøla/Luru og som også danner grunnlaget for vurdering av vassdraget i Samlet Plan, dokumenterer at det både er store verneverdier knyttet til dette vassdraget og at det til dels vil påføre bygdesamfunnet i Lierne store skader dersom sjøene i Nordli blir regulert".

"Det bør imidlertid understrekes at en av hovedforutsetningene for gjennomføringen av Verneplan for vassdrag og Samla Plan, var at ingen region må få vesentlige kraftforsyningsproblemer sett i forhold til andre regioner. Under behandlingen av Verneplan II ble det sterkt understreket av saksordføreren at Industrikomitéen så på landet som en helhet og at det må være en nasjonal fellesoppgave å skaffe regioner med mange verneobjekter den energitilførsel som er nødvendig.

I samsvar med Stortingets holdning mener fylkesmannen i Nord-Trøndelag at det må være mulig å komme tilbake med kommentarer til Verneplan III for vassdrag, når uttalelsene til Samla Plan skal gis".

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Nord-Trøndelag.

Universitetet i Trondheim viser i brev av 31.1. til uttalelsen fra Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer ved universitetet i Trondheim som støtter utvalgets forslag til vern av vassdrag i Nord-Trøndelag.

Reindriftskontoret i Nord-Trøndelag viser i brev mottatt 10.2.84 til områdestyrets behandling som ikke hadde anmerkninger til innstillingen, med unntak av Nesåa.

Reindriftsadministrasjonen sier i sin foreløpige uttalelse av 9.3.84:

"Reindriftsadministrasjonen mener prinsipielt at alle vassdrag med store reindriftsinteresser burde ha vært foreslått varig vernet".

"Reindriftsadministrasjonen gir sin tilslutning til at de vassdragene som berører reindriftsinteressene, og som er foreslått vernet, gis varig vern. Flere av disse har svært stor betydning for reindrifta".

For Nord-Trøndelag trekkes Forra og Sona i Stjørdalsvassdraget og Skjækra frem.

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til Reindriftsadministrasjonens uttalelse.

OBJEKT NR. 131

STJØRDALSVASSDRAGET vassdrag nr. 504

Fylker:	Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Selbu, Stjørdal, Meråker, Levanger, Verdal.
Nedbørfelt:	2 130 km^2.
Skoggrense:	Ca. 600-700 m o.h.
Areal under denne:	Ca. 70 %.
Middelvassføring:	74 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 249.
Jordbruksareal:	Forra: 71 000 da.
Dyrkingsjord:	Forra: 33 000 da.
Produktivt skogbruksareal:	Forra: 138 000 da.
Kraftpotensial:	Forra og Sona: 913 GWh, k.kl. IIA/III.

Utvalgets vurdering

Naturvitenskap, kulturvitenskap, vilt- og fiskeinteresser og friluftsinteresser har alle dokumentert meget store verneinteresser i vassdraget. De største interessene knytter seg til sidevassdragene Forra og Sona. Særlig er de store myrområdene i øvre Forradalsområdet av meget stor verdi. De øvre deler av Stjørdalsvassdraget er fra før berørt av kraftutbygging. Utvalget vil derfor tilrå at Forra og Sona gis varig vern.

Særuttalelse fra utvalgets medlem Ottar Fjærvoll:

Foruten meget store vitenskapelige og generelle naturverninteresser, er det i Forras nedbørfelt dokumentert helt uvanlig store og gode reserver av dyrkbar jord. I vår situasjon bør dyrkingsreserver stå til disposisjon for nydyrking.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har utarbeidet et utkast til Verneplan for Våtmarker i Nord-Trøndelag, datert 1981. Storparten av dyrkingsreserven i Forraområdet inngår i planen som nå er til høring sentralt.

Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av Forra mot kraftutbygging forrykker - i allfall så langt det gjelder Forraområdet - grunnlaget for planutkastet så sterkt at det bør sendes tilbake til Fylkesmannen så planarbeidet kan videreføres på det grunnlag som nå avtegnes.

Grunneiere, rettighetshavere og landbruksmyndigheter har nettopp i Forraområdet hatt uvanlig store vansker med avveining mellom jord- og skogbruk, naturvern og vassdragsregulering m.a. fordi skader forvoldt ved vassdragsutbygging erstattes med 125 %, mens erfaring og rettspraksis når det gjelder dyrkbar jord som inngår i reservater der bestemmelsene setter bom for nydyrking, hittil nærmest har vært at den som tilfeldigvis rammes av tiltaket må bære byrden ved denne type offentlige inngrep.

Innkomne uttalelser

Meråker kommunestyre vedtok i møte den 30.1. 84:

> "Meråker kommune har ingen merknader til Verneplan III når det gjelder Stjørdalsvassdraget og slutter seg til den foreliggende vurdering og konklusjon.
>
> Det forutsettes at Meråker kommune ved eventuell beslutning om varig vern av Stjørdalsvassdraget (Sona/Forra) har anledning til å oppta forhandlinger om kompensasjon for manglende utbygging".

Levanger formannskap vedtok i møte den 8. september 1983:

> "Planen tas til etterretning".

Verdal formannskap vedtok i møte den 26. januar 1984 med 8 mot 3 stemmer:

> "Verdal formannskap har ingen vesentlige innvendinger mot Sperstadutvalgets tilrådinger, men er fortsatt av den oppfatning at objekt 131 - Forra bør konsesjonsbehandles".

Mindretallet gikk inn for varig vern av Forra.

Stjørdal formannskap vedtok enstemmig i møte den 19.1.84:

> "Stjørdal kommune slutter seg til Sperstadutvalgets forslag om varig vern av Forra og Sona".

Stjørdal friluftsnemnd uttaler i notat av 9.12.83:

> "Friluftsnemnda mener at utvalget her har gjort en fornuftig avveiing mellom de ulike interesser. En vil imidlertid anbefale at Torsbjørka også gis varig vern sammen med Forra og Sona. I tilknytning til Torsbjørka er det i de øvre deler registrert store naturvitenskapelige verneverdier. Dessuten er Torsbjørkdalen et viktig friluftsområde samt at elva fungerer som resipient og følgelig ikke bør tørrlegges. Etter opplysninger gitt av Meråker Smelteverk betyr Torsbjørka heller ikke så mye for prosjektet".

Overhalla kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 13. februar 1984:

> "Overhalla kommune vil fremholde den meget uheldige saksgang det synes å være lagt opp til gjennom Sperstadutvalgets verneplan III hvor det gås inn for et varig vern av Forra på et tidspunkt før det nødvendige søknads-materiale for Sandøla/Luru med tanke på konsesjonsbehandling er fremlagt. Dermed får en ikke mulighet for den sammenligning mellom Stjørdalsvass-draget og de andre viktige vassdrag slik som stortingskomitéen ga uttrykk for under behandlingen av verneplan II. Kommunen kan ikke akseptere en slik behandlingsmåte og forbeholder seg å stå fritt til det nødvendige materiale foreligger til en samlet vurdering".

Lierne kommunestyres enstemmig uttalelse berører også Forravassdraget, se under generell omtale av vassdrag i Trøndelag den 30. januar 1984:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag uttaler i brev av 13. januar 1984:

> "Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har i lang tid ønsket å bygge ut Forra. Det er levert konsesjonssøknad i 1978, men den er pr. dato ikke sendt ut for uttalelse. NTE har vurdert Forra til å være det mest økonomiske og minst kompliserte kraftutbyggingsprosjekt i fylket. Alle kjente utbyg-gingsmuligheter vil imidlertid ødelegge Forravassdraget som referanse-vassdrag.
>
> Det må videre nevnes at fylkesmannen i Nord-Trøndelag har utarbeidet et verneforslag for større areal ved øvre Forra etter anmodning fra Miljø-verndepartementet. Forslaget ble oversendt departementet i 1982.
>
> Selv om Stortinget under behandlingen av Verneplan II pekte ut hvilke vassdrag som skulle settes på Verneplan III og hvilke som kunne konse-sjonsbehandles, var det en holdning i Stortinget for en noe mer samlet vurdering av vassdraga i Nord-Trøndelag. I innst. S. nr 10 (1980-81) sier Industrikomiteen blant annet at det bør være mulig etter den midlertidige verneperioden å foreta en samlet vurdering, både av Stjørdalsvassdraget og de viktigste vassdrag som innstilles til konsesjonsbehandling. Dette synspunktet ble fulgt opp av en rekke talere under debatten".
>
> "Det må også nevnes at arbeidet med Samla Plan og nye vurderinger av øvre deler av Stjørdalsvassdraget, viser at det nok finnes større økonomisk utbyggbare vannkraftprosjekter i fylket, ut over det som var forutsatt da Verneplan II ble behandlet".

Riksantikvaren uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Når det gjelder Stjørdalsvassdraget er Riksantikvaren enig i utvalgets konklusjon om vern av Forra og Sona. Det må imidlertid påpekes at Stjørdalsvassdraget som helhet må klassifiseres som et særlig godt egnet typevassdrag for Nord-Trøndelag og inneholder et særlig bredt spekter av kulturminner. Hele Stjørdalsvassdraget bør derfor etter Riksantikvarens mening vernes".

Kontaktutvalget for Vassdragsreguleringssaker ved Universitetet i Trondheim uttaler i notat av 30.1.84:

> "Vi støtter utvalgets tilråding om varig vern av Forra. Dette sidevassdraget peker seg ut som det mest verdifulle i Stjørdalsvassdraget. Forra har meget store verneverdier av spesiell naturfaglig kvalitet som er godt dokumentert og Forra kan ikke erstattes av andre vassdrag i Trøndelag. Vassdraget har stor referanseverdi.
>
> Nedbørfeltene til Sona, Torsbjørka (131 Stjørdalsvassdraget) og Garbergelva (II 10 Garbergelva) har store ornitologiske verneinteresser og bør naturlig ses på som en enhet. Sperstadutvalget foreslår varig vern av Sona og Garbergelva og konsesjonsbehandling av Torsbjørka. Ut fra de naturvitenskapelige interesser anbefales det at også Torsbjørka får varig vern. Verneinteressene er her særlig knyttet til våtmarksområder i de øvre deler av vassdraget".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Varig vern av uberørte deler av Stjørdalsvassdraget mot kraftutbygging har lenge vært en merkesak for NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern). En har imidlertid hele tiden ment at en modernisering av eksisterende kraftanlegg kan gjøres innenfor denne rammen. NTNV finner det i prinsippet riktig at gamle og nedslitte kraftverk blir modernisert og dermed gjort mer effektive. Planene for Meråkerverkene står på grunn av dette i en særstilling.
>
> På denne bakgrunn kan NTNV under meget bestemte forutsetninger gå med på at prosjektet konsesjonsbehandles. Forutsetningen er for det første at dette skjer i forbindelse med en totalplan for hele Stjørdalsvassdraget der Forra og Sona gis varig vern slik Sperstadutvalget foreslår. For det andre går NTNV imot at konsesjonsbehandlingen skal omfatte Torsbjørka. Dette vassdraget må få varig vern sammen med Forra og Sona.
>
> NTNV begrunner dette med at de øvre deler av Torsbjørkdalen har store naturvitenskapelige verneverdier. Dessuten er Torsbjørkdalen et viktig friluftsområde samt at elva fungerer som resipient og følgelig ikke bør tørrlegges. Etter opplysninger gitt av Meraker Smelteverk betyr Torsbjørka heller ikke så mye for kraftutbyggingsprosjektet.
>
> Med dette tilleggsforslaget vil NTNV sterkt anbefale Sperstadutvalgets forslag for Stjørdalsvassdraget".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84 :

> "Nedbørfeltet til Stjørdalsvassdraget ligger nær opp til fjellområdet Sylane. De sørlige delene av feltet er knyttet til Sylane gjennom Trondhjem Turistforenings (TT) rutenett. Innenfor nedbørfeltet til Stjørdalsvassdraget har TT to turisthytter og flere merkete ruter.

Området er godt egnet til fotturer, skiturer, jakt og fisk. Nedbørfeltet brukes av lokalbefolkningen og folk bosatt innen regionen. Stordal i Meråker er et viktig utgangspunkt for turer i området.

Også den nordre delen av området er viktig for friluftslivet. Her er det ingen turisthytter, men Nord-Trøndelag Turistforening har en merket rute gjennom feltet. Forradalen brukes også til turer sommer og vinter.

Det er dokumentert store verneinteresser i vassdraget. Verneinteressene er særlig knyttet til sidevassdragene Forra og Sona. Det er også disse som kan være aktuelle for utbygging.

NTF vil vise til den betydning vassdraget har for friluftsliv i området og sterkt støtte utvalgets tilråding om varig vern av Forra og Sona".

"Aksjon Vern Forra" uttaler i brev av 30. januar 1984:

"Aksjon Vern Forra" vil gi sterk støtte til Sperstadutvalgets forslag om varig vern av Forra og Sona. Under denne forutsetning kan en også akseptere at de øvre deler av Stjørdalsvassdraget blir underlagt konsesjonsbehandling på tross av at hele vassdraget er vernet fram til 1985, og at hele Stjørdalsvassdraget er blant de få vassdrag som har fått toppkarakter i alle verneklasser".

Li-Vatnas Venner uttaler i brev av 29. januar 1984 bl.a.:

"Vi vil påpeke at Sperstad-utvalget i sin vurdering av Forra ikke har vurdert en evt. redusert utbygging (Forra/Dillfoss redusert)".

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Forra og Sona i Stjørdalsvassdraget trukket fram blant de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

Styret i Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk vedtok i møte den 14. desember 1983 med 4 mot 1 stemme:

Kontaktutvalgets tilråding i Verneplan III vil medføre at en vesentlig større del av kraftutbyggingspotensialet i Nord-Trøndelag fylke blir varig vernet enn gjennomsnittet for hele landet på ca. 13 %. For Nordland og Sør-Trøndelag fylker vil forslaget medføre vern av h.h.v. 13,1 % og 3,4 % av utbyggingspotensialet.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) vil i 1984 dekke bare ca. 62 % av kraftforbruket hos bedriftens abonnenter, og har derfor sterkt behov for større egenproduksjon av kraft for å oppfylle sine leveringsplikter i årene fremover.

NTE søkte i 1978 om konsesjon på en utbygging av Forra i Stjørdalsvassdraget, og har senere gjort det klart at søknaden opprettholdes også for et redusert utbyggingsalternativ som unntar Forramyrene for neddemming. Dette alternativ er ikke særskilt vurdert i Verneplan III til tross for at kontaktutvalget har anført at "Særlig er de store myrområdene i Øvre Forradalsområde av meget stor verdi".

Materialet for en konsesjonssøknad for en utbygging av Sanddøla er klart, og søknad vil kunne bli sendt i løpet av 1. halvår 1984. Allerede nå er det klart at utbyggingsomkostningene for et årlig produksjonskvantum på

ca. 500 GWh vil koste ca. kr 370 mill. mer ved en utbygging av Sanddøla enn av Forra, ved siden av at overføringsavgift og overføringstap tilsvarer en kapitalisert merverdi på ca. kr 80 mill. for Sanddøla i forhold til Forra.

På bakgrunn av foranstående, og under henvisning både til anførsler i Industrikomitéens innstilling om Verneplan II (S.nr. 10 - 1980 - 81) og uttalelser under debatten i Stortinget i den forbindelse, vil styret sterkt tilrå at spørsmålet om en utbygging av Forra blir avgjort ved konsesjonsbehandling hvor man bl.a. får foretatt en samlet vurdering av utbyggingsprosjektene Forra og Sanddøla.

Mindretallet stemte for:

"Sperstadutvalgets forslag båndlegger etter måten en stor del av utbyggingpotensialet i Nord-Trøndelag. Forslaget tas likevel til etterretning".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret viser til Stortingets behandling av Verneplan II der det ble forutsatt at vassdragene i Nord-Trøndelag skulle vurderes under ett. Hovedstyret vil som en mulig løsning av de ulike interesser vise til alternativet med inntak i Feren. Etter dette alternativ kan Forramyrene vernes. En avklaring av disse forhold kan best avklares ved en konsesjonsbehandling av Forra. Hovedstyret tilrår at sidevassdraget Sona vernes varig.

OBJEKT NR. 132

SNÅSAVATNET vassdrag nr. 517

Fylke:	Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Steinkjer, Snåsa.
Nedbørfelt:	1 418 km^2.
Innsjøareal ved høyeste reguleringsvannstand:	121,6 km^2.
Høyde over havet:	22 m.
Største lengde:	42 km.
Største bredde:	5,5 km.
Største dyp:	121 m.
Middeldyp:	46 m.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Vatnet er allerede noe regulert, og et eventuelt vernevedtak må i så fall rette seg mot en ytterligere regulering. Utvalget er imidlertid av den oppfatning at objektet ikke naturlig hører hjemme i en verneplan for vassdrag. Objektet tilrås tatt ut av verneplanen.

Innkomne uttalelser

Steinkjer formannskap vedtok enstemmig i møte 26.1.84:

> "Steinkjer formannskap er enig i Sperstadutvalgets tilrådninger vedrørende vassdrag i kommunen.
>
> Steinkjer formannskap mener friluftsinteressene i tilknytning til Snåsavatnet er betydelig større enn det som framgår av Verneplan III. Formannskapet vil videre påpeke kommunens vannforsyningsinteresser i Snåsavatnet.
>
> Steinkjer formannskap forutsetter at kommunen tas med på råd dersom det blir aktuelt å innarbeide Snåsavatnet i en verneplan for innsjøer.
>
> Ut over dette har Steinkjer formannskap ingen merknader til Verneplan III".

Snåsa formannskap vedtok enstemmig i møte den 30.1.84:

> "Objektet bør få endret betegnelse "Snåsavassdraget".
>
> En er av den oppfatning at det knytter seg så mange forhold til Snåsavassdraget både naturvitenskapelige interesser, vilt- og fiskeinteresser og samfunnsmessige interesser at det er riktig at hele vassdraget vernes. En verning gjennom en eventuell verneplan for innsjøer synes ikke å være tilfredsstillende for å sikre dette vassdraget og alle de interesser som knytter seg til dette. Utvalget har i sin utredning også framhevet mange verdier og forhold ved vassdraget som bør tilsi at Snåsavassdraget gis varig vern. Det synes som om utvalget argumenterer i en retning, men drar konklusjoner i en annen. Snåsa kommune vil derfor fastholde tidligere uttalelse om at hele Snåsavassdraget bør vernes".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern) kan akseptere Sperstadutvalgets innstilling for dette objektet.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "NTF er enig med utvalget at Snåsavatn ikke naturlig hører med i verneplanen. Innsjøen er fra før regulert og avgrensningen av området gjelder kun innsjøen uten nedbørfeltet".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Snåsavatn tas ut av verneplanen.

OBJEKT NR. 133 a

OGNA vassdrag nr. 516

Fylke:	Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Steinkjer, Snåsa, Verdal.

Nedbørfelt:	571 km^2.
Skoggrense:	500-600 m o.h.
Areal under denne:	80 %.
Middelvassføring:	21,5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	5-818 m o.h.
Jordbruksareal:	24 000 da.
Dyrkingsjord:	105 000 da.
Produktivt skogareal:	193 000 da.
Kraftpotensial:	180 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Objektet inneholder mange verdifulle kulturminner og har stor verdi for kulturvitenskapen. Elva er en god lakseelv, og vassdraget har en betydelig produksjon av innlandsfisk. Ved vurderingen legges det også vekt på nedbørfeltets betydning for friluftslivet i Steinkjerregionen. Utvalget tilrår at Ogna gis varig vern mot kraftutbygging.

Innkomne uttalelser

Steinkjer formannskap vedtok enstemmig i møte den 26.1.84:

> "Steinkjer formannskap er enig i Sperstadutvalgets tilrådninger vedrørende vassdrag i kommunen".

Snåsa formannskap vedtok enstemmig i møte den 30.1.84:

> "Kommunen er tilfreds med at Ogna fredes og at en derigjennom unngår ytterligere overføring av vatn til Snåsavatnet".

Verdal formannskap vedtok enstemmig i møte den 26. januar 1984 at de ikke hadde vesentlige innvendinger mot Sperstadutvalgets tilråding for dette vassdraget.

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

> "Ogna er reservevannkilde for Steinkjer, vannkilde for 6 mindre vannverk og resipient for ca. 1200 personer og ca. 140 gårdsbruk. Fraføring av halvparten av Ognas nedbørfelt til Snåsavatnet vil føre til meget sterk konflikt med vannforsyningsinteressene. Ogna vil bli en langt dårligere resipient etter overføring enn i dag. SFT er enig i at Ogna gis varig vern mot kraftutbygging".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern) kan akseptere Sperstadutvalgets innstilling for dette vassdraget.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Nedbørfeltet til Ogna omfatter en del skog og fjellområder øst for Steinkjær. Sammen med Skjækra utgjør det et viktig friluftsområde for Steinkjærområdet.
>
> Det er gode muligheter for fotturer og skiturer i området. Turistforeningene har ingen hytter i nedbørsfeltet til Ogna, men det er

enkelte merkete ruter. For øvrig finnes det en del private hytter. På bakgrunn av områdets betydning til fotturer og skiturer for Steinkjærdistriktet vil NTF støtte utvalgets tilråding om varig vern av Ogna".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Ogna bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 133 b

SKJÆKRA I VERDALSVASSDRAGET vassdrag nr. 514

Fylke:	Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Verdal, Steinkjer, Snåsa.
Nedbørfelt:	252 km^2.
Skoggrense:	ca. 500-600 m o.h.
Areal under denne:	40 %.
Middelvassføring:	11,7 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	105-1 139 m o.h.
Jordbruksareal:	0.
Dyrkingsjord:	500 da.
Produktivt skogareal:	29 000 da.
Kraftpotensial:	160 GWh, kostnadsklasse IIB.

Utvalgets vurdering

Skjækras verdi for naturvitenskap, kulturvitenskap, vilt- og fiskeinteresser og friluftsinteresser er stor. Utvalget vil spesielt peke på at nedbørfeltet er minimalt påvirket av menneskelig aktivitet. Området er av meget stor verdi for reindriftsinteressene. Fra landbrukshold er det pekt på at isgang, oppstuving og flom kan føre til skade, men Skjækras eventuelle innflytelse på disse forholdene er ikke utredet. Objektet tilrådes varig vernet.

Innkomne uttalelser

Verdal formannskap vedtok enstemmig i møte den 26. januar 1984 at de ikke hadde vesentlige innvendinger mot Sperstadutvalgets tilråding for dette vassdraget.

Steinkjer formannskap vedtok enstemmig i møte den 26.1.84:

"Steinkjer formannskap er enig i Sperstadutvalgets tilrådninger vedrørende vassdrag i kommunen".

Snåsa formannskap vedtok enstemmig i møte den 30.1.84:

"Kommunen er tilfreds med at Skjækra vernes. En vil i denne sammenheng presisere den store betydning Skjækraområdet har for beiteforholdene for rein og sau. Skjækra med omliggende områder er også svært mye brukt som friluftsområde både for Snåsa og Steinkjer".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern) kan akseptere Sperstadutvalgets innstilling for dette vassdraget.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Sammen med nedbørfeltet til Ogna utgjør Skjækra et viktig friluftsområde for Steinkjær-befolkningen. Størstedelen av nedbørfeltet er fjellområder som er godt egnet til fotturer og skiturer.
>
> NTF vil derfor støtte utvalgets tilråding om varig vern".

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Skjækra trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

Styret i Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk vedtok i møte den 14. desember 1983 med 4 mot 1 stemme:

> "Styret vil forøvrig tilrå at spørsmålet om en utbygging av Skjækra, som tidligere har vært sett i sammenheng med en utbygging av Ogna, blir unntatt fra verneplanen og sett i sammenheng med "Samlet Plan", idet Skjækra nå er forutsatt vurdert som utbyggingsobjekt sammen med en utbygging av Helgåa/Verdalselv".

Mindretallet stemte for:

> "Sperstadutvalgets forslag båndlegger etter måten en stor del av utbyggingspotensialet i Nord-Trøndelag. Forslaget tas likevel til etterretning".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Skjækra bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 136

HØYLANDSVASSDRAGET (BJØRA m.v.) vassdrag nr. 579

Fylke:	Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Høylandet, Overhalla, Grong, Nærøy, Namskogen, Fosnes.
Nedbørfelt:	554 km^2.
Skoggrense:	300-600 m o.h.
Middelvassføring:	25 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	5-820 m o.h.
Jordbruksareal:	22 000 da.
Dyrkingsjord:	62 000 da.
Produktivt skogareal:	183 000 da.
Kraftpotensial:	68 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Objektet representerer store verneinteresser både når det gjelder naturvitenskap og kulturvitenskap, og når det gjelder vilt- og fiskeinteresser. Særlig vil utvalget legge vekt på verdiene knyttet til ornitologi og ferskvannsbiologi i vassdraget. Også den rike kulturminnebestanden er av meget stor betydning. Utvalget tilrår at Høylandsvassdraget gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern) kan akseptere Sperstadutvalgets innstilling for dette vassdraget.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Deler av nedbørfelt er godt egnet til fotturer og skiturer. Området brukes først og fremst av lokalbefolkningen. Det er dokumentert store verneinteresser når det gjelder naturvitenskap, kulturvitenskap, fisk og vilt. Dette har også betydning for verdien som friluftsområde. NTF vil derfor støtte utvalgets tilråding om varig vern av Høylandsvassdraget".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Høylandsvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 139

SØRLIVASSDRAGET vassdrag nr. 968

Fylke:	Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Lierne, Snåsa.
Nedbørfelt:	1 174 km^2.
Skoggrense:	550-650 m o.h.
Areal under denne:	60 %.
Middelvassføring:	30 m^3/s (ved Rengens utløp).
Laveste-høyeste punkt:	345-1 390 m o.h.
Kraftpotensial:	6 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Det er betydelige verneinteresser i vassdraget. Spesielt er verdien for naturvitenskap og kulturvitenskap av særlig stor betydning. Nedbørfeltet har også stor verdi for friluftslivet, noe som bl.a. henger sammen med den nære beliggenheten til Gressåmoen nasjonalpark. Utvalget tilrår at vassdragets nedbørfelt på norsk side gis varig vern. Dette inkluderer nedbørfeltet til Grøvåa med Stuguvatnet som løper sammen med hovedvassdraget på svensk side av grensen.

Innkomne uttalelser

Lierne kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 30. januar 1984 en uttalelse hvor det sterkt påpekes at behandlingen av de gjenværende vassdrag i Nord-Trøndelag må få en behandling som Stortinget forutsatte ved behandlingen av Verneplan II. Det vises til generelle merknader under avsnittet "Vassdrag i Nord-Trøndelag".

Om Sørlivassdraget uttaler kommunen:

> "Når det gjelder Sørli-vassdraget har kommunestyret ingen spesielle innvendinger mot Sperstadutvalgets tilrådning om å gi dette vassdraget varig vern.
>
> Kommunestyret vil derfor anbefale at utvalgets tilrådning blir vedtatt for dette vassdraget".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern) kan akseptere Sperstadutvalgets innstilling for dette vassdraget.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Nedbørfeltet, særlig fjellområdet, er godt egnet til fot- og skiturer. Området er mest brukt av lokalbefolkning, folk fra nabokommunene og en del svensker. Det er ingen turistforeningshytter eller merkete ruter i området. Noen private hytter og utleiehytter finnes flere steder i nedbørfeltet. Det er gode jakt- og fiskemuligheter.
>
> Den øverste delen av feltet hører med til et større område som er prioritert som svært viktig friluftsområde i fjellplan for Verdal-Lierne. NTF vil støtte utvalgets forslag om varig vern av Sørlivassdraget".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Sørlivassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. II 15

NESÅA vassdrag nr. 579

Fylke:	Nord-Trøndelag.
Kommuner:	Grong, Namsskogen, Røyrvik, Lierne.
Nedbørfelt:	274 km^2.
Skoggrense:	500-600 m o.h.
Areal under denne:	35 %.
Middelvassføring:	9,2 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	70-1 150 m o.h.
Jordbruksareal:	1 800 da.
Dyrkingsjord:	13 000 da.
Produktivt skogareal:	48 000 da.
Kraftpotensial:	107 GWh, kostnadsklasse IIA.

Utvalgets vurdering

Nedbørfeltet har en viss verdi når det gjelder naturvitenskap, kulturvitenskap, vilt og fisk og friluftsliv. Utvalget tilrår likevel vassdraget frigitt for konsesjonsbehandling.

Innkomne uttalelser

Grong formannskap har i møte 11.1.84 uttalt følgende angående Nesåa sitert fra Nord-Trøndelag fylkeskommunes uttalelse av 18.4.84:

> "Østlige halvdel av området er i hovedsaken et fjellområde, med grenser mot kommunene Namsskogan, Røyrvik og Lierne.
>
> Nesådalens øvre del er det eneste uberørte dalføret i Grong kommune. Det er av stor betydning for friluftsinteresser, jakt og sportsfiske, og også for reindrift.
>
> Grong kommune vil derfor sterkt gå inn for at Nesåa fortsatt blir vernet slik som tidligere vedtatt i kommunens generalplan".

Røyrvik formannskap har i møte 26.1.84 enstemmig gått inn for at Nesåa gis varig vern.

> Det legges stor vekt på reindriftsinteressene i området, noe formannskapet mener Sperstadutvalget i liten grad har tatt hensyn til.

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at NTNV (Nord-Trøndelag Naturvern) kan akseptere Sperstadutvalgets innstilling for dette vassdraget.

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Nesåa er et sidevassdrag til Namsen. Nedbørfeltet består for en stor del av varierte fjellpartier som er godt egnet til turgåing sommer og vinter. Det er ingen turistforeningshytter eller ruter i nedbørfeltet. Området brukes mest av lokalbefolkning og enkelte tilreisende. Det er gode muligheter for bærplukking, jakt og fiske. Deler av nedbørfeltet ligger innenfor et foreslått landskapsvernområde.
>
> Utvalget har foreslått at vassdraget skal frigis til konsesjonsbehandling. På grunn av friluftsinteressene og fordi området inkluderer en del av et foreslått landskapsvernområde, vil NTF anbefale at vassdraget får varig vern".

Landbruksdepartementet uttaler i brev av 8.2.84:

> "Klare reservasjoner for enkeltvassdrag har vi bare mottatt for Nesåa i Nord-Trøndelag. Brev fra reindriftsagronomen av 20.1.84. Områdestyret vil ha varig vern for Nesåa, og Landbruksdepartementet slutter seg til det".

Reindriftsadministrasjonens viser i brev av 9.3. til at områdestyret i Nord-Trøndelag vedtok enstemmig på møte den 18.1.84:

> "Områdestyret viser til den fremlagte innstilling fra Sperstadutvalget og foreslår med henvisning til de vitale reindriftsinteresene at Nesåa gis varig vern. Forøvrig har styret ingen anmerkninger til innstillingen".

I reindriftsagronomens utredning til ovennevnte møte het det også:

> "Den største svikt i utvalgets innstilling er imidlertid behandlingen av Nesåa. Her heter det:
>
> "Nedbørsfeltet har en viss verdi når det gjelder naturvitenskap, kulturvitenskap, vilt og fiske og friluftsliv. Utvalget tilrår likevel vassdraget frigitt for konsesjonsbehandling". (S. 147). Dette er bortimot en skandaløs argumentasjonskjede sett i forhold til det som står om reindrift - den foregående spalte på samme side. Der går det frem at nedbørsfeltet er et av de få uberørte områdene i et reinbeitedistrikt som tidligere er meget hardt belastet av vassdragsreguleringer. Det går videre fram at området har særverdi for reindriften. Dette har bl.a. sammenheng med at det er et så viktig ressursområde når sene vårer gjør det umulig å nytte områdene lengere nord i distriktet.
>
> Tillitsmannsutvalget har hatt saken til uttalelse og har bl.a. poengtert disse forhold. De understreker meget sterkt den belastning de har hatt med tidligere vassdragsreguleringer og at det aktuelle området har vært svært viktig i de meget store omstillinger de har vært nødt til å gjennomføre som følge av de omfattende inngrep. I en sterk henstilling går de inn for at de gjenværende vassdrag i distriktet må gis varig vern mot vassdragsregulering.
>
> Reindriftsagronomen slutter seg til reinbeitedistriktets forslag om varig vern av Nesåa. Reindriften i distriktet er nå kommet opp av en bølgedal som hadde en klar sammenheng med vassdragsreguleringer. Det er meget få utenfor reindriften som har forutsetninger for å skjønne hvilken katastrofe f.eks. Namsvannreguleringen egentlig var for reindriften og samene i området. Dette er argumenter som bør tale for et vern av Nesåa når man som nå vurderer vassdragene i en sammenheng".

Reindriftsadministrasjonen sier i foreløpig høringsuttalelse, datert 9. mars 1984:

> "Reindriftsadministrasjonen mener prinsipielt at alle vassdrag med store reindriftsinteresser burde ha vært foreslått varig vernet. Vi vil særlig framheve de betydelige reindriftsinteressene som er knyttet til objekt II 15 Nesåa".

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til Reindriftsadministrasjonens uttalelse.

Norske reindriftsamers landsforbund sier i uttalelse av 23.2. at det er grunn til å tro at reindriften ikke har fått sin rettmessige plass i prioriteringen av de verneverdige vassdrag, som grunnlag for dette trekkes Nesåa og Terråkvassdraget frem. Her vil reindriften bli sterkt skadelidende.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Nesåa kan konsesjonsbehandles.

VASSDRAG I NORDLAND

Nordland fylkeskommune uttaler i brev av 3. februar 1984:

"Nordland fylkesutvalg behandlet forslaget til verneplan for vassdrag i sitt møte 24.-25. januar 1984.

Utvalget fattet enstemmig følgende vedtak:

> "Fylkesutvalget vil vise til fylkestingets vedtak i sak 1/83 hvor det blir slått fast at flere vassdrag i fylket skal disponeres til andre formål enn vannkraftutbygging. Det bør i første rekke dreie seg om vassdrag med store andre verdier/brukerinteresser. Disse objektene bør også fylle det behov samfunnet har for type- og referanseobjekt.
>
> Det er satt av svært kort tid til den fylkeskommunale høring. Fylkesutvalget finner det vanskelig å vurdere de enkelte vassdrag uten den nødvendige helhetsvurdering. Det skal bemerkes at utvalget har foreslått vern av vassdrag som ikke var midlertidig vernet og allerede inngår i "Samlet plan". Den nødvendige helhetsvurdering vil bli gjort ved behandling av "Samlet plan".
>
> Fylkesutvalget vil derfor utsette behandlingen av verneplanen til utkast til "Samlet plan" foreligger og forutsetter at de sentrale myndigheter tar hensyn til dette i den videre behandling".

Et tillegg ble satt fram av Venstre, Senterpartiet og Kristelig folkeparti. Med 10 mot 5 stemmer ble det vedtatt at forslaget ikke skulle realitetsbehandles, men vedlegges protokollen. Tillegget lyder slik:

> "- Fylkesutvalget viser til at Nordland etter verneplan I og II har en svært liten andel vernede vassdrag både i forhold til andre sammenlignbare fylker og til landsgjennomsnittet.
>
> Blant de ikke utbygde vassdrag i fylket er det flere med meget store verneverdier. Fylkesutvalget vil derfor understreke at de mest verdifulle av disse må vernes slik at også Nordland kan få en rimelig andel av varig vernede vassdrag"".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984:

> "Nordland har etter behandlingen av verneplan for vassdrag I og II en svært beskjeden andel vernede vassdrag både i forhold til landsgjennomsnittet og særlig i forhold til nabofylkene og til de øvrige fylkene med større gjenværende vannkraftressurser. Av de vassdrag i Nordland som i de ovennevnte planer er vernet, har de fleste ukjent og udokumentert verneverdi og de fleste er små vassdrag uten vesentlig utbyggingspotensiale. I flere av dem er det dessuten foretatt ulike naturinngrep.
>
> NOU 1983:41, mitt utkast til verneplan for Saltfjellet - Svartisen og annen dokumentasjon viser at vi i Nordland har flere vassdrag med meget store verneverdier. Det er ønskelig at de mest verdifulle av disse kan vernes slik at også Nordland kan få en rimelig andel av vernede verneverdige vassdrag".

Reindriftsadministrasjonen gir i sin foreløpige uttalelse av 9.3.84 uttrykk for følgende syn:

> "Reindriftsadministrasjonen gir sin tilslutning til at de vassdragene som berører reindriftsinteressene, og som er foreslått vernet, gis varig vern. Flere av disse har svært stor betydning for reindrifta.

For Nordland trekkes særlig Elvegårdselv fram. Reindriftsadministrasjonen slutter seg ellers til

> "utvalgets vurderinger om de vassdragene som er trukket inn utenom verneplanen, og vil særlig trekke fram betydningen av objekt III 1 Vefsnavassdraget. Administrasjonen mener imidlertid at det er galt å sette Vefsna og Gaula opp mot hverandre".

Reindriftsadministrajonen mener prinsipielt at alle vassdrag med store reindriftsinteresser burde ha vært foreslått varig vernet".

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til Reindriftsadministrasjonens uttalelse.

Samenes Landsforbund uttaler i brev av 20. februar 1984:

> "Samenes Landsforbund har videre registrert at verneplanutvalget har foreslått varig vern av en rekke vassdrag også i Nordland og Troms fylker. I særlig grad har en diskutert vassdragene Elvegårdelva/Vassdalselva, Spansdalsvassdraget, Reisavassdraget, Barduvassdraget og vassdrag til Hellemofjorden og de samiske kulturminner som er knyttet til disse vassdrag. Det er etter Samenes Landsforbunds oppfatning helt nødvendig med varig vern av disse kulturminnene som er av meget stor verdi, og som delvis er knyttet til dagens kultur. Kulturminnene har både lokal og regional verdi og gjelder både offer- og gravplasser, gammetufter m.v. I tillegg er mange av kulturminnene i forbindelse med vassdragene knyttet til reindriften.
>
> De fleste av vassdragene er en del av viktige reindriftsområder og en utbygging vil være til stort tap for reindrifta i områder som fra tidligere har måttet avgi arealer til utbyggingsformål".

Nordland er meget rikt på naturtyper, men i vernesammenheng er fylket relativt dårlig representert med varig vernede vassdrag. Hovedstyret slutter seg til denne vurderingen som Sperstadutvalget har gjort av situasjonen i Nordland og mener det er viktig at objekter utenom verneplanen trekkes inn i vurderingen.

På denne bakgrunn vil Hovedstyret tilrå at Vefsnavassdraget, vassdrag til indre Visten og vassdrag i Hellemo trekkes inn i vurderingen. Ved vurderingene av forholdene i Nordland har Hovedstyret også trukket inn vassdrag i Saltfjellområdet.

OBJEKT NR. 141

TERRÅKELVA vassdrag nr. 607

Fylker:	Nord-Trøndelag, Nordland.
Kommuner:	Bindal, Nærøy.

Nedbørfelt:	60 km^2.
Skoggrense:	ca. 400 m o.h.
Middelvassføring:	3,9 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-795 m o.h.
Jordbruksareal:	110 da.
Dyrkingsjord:	200 da.
Produktivt skogareal:	2 700 da.
Kraftpotensial:	62 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Bortsett fra lokale friluftslivsinteresser er det relativt beskjedne kvaliteter knyttet til nedbørfeltet. Utvalget tilrår objektet frigitt for konsesjonsbehandling.

Innkomne uttalelser

Bindal formannskap vedtok i møte den 10. februar 1984 med 4 mot 1 stemme:

"1. De unøyaktigheter som synes være tilstede i det foreliggende kartmateriale, må kontrolleres og event. rettes opp.

2. En mulig framtidig utbygging/regulering må ikke få forringe kvaliteten på drikkevatnet i Terråkområdet, eksempelvis vil mindre vassføring føre til mindre gjennomstrømming, som igjen kan føre til større algevekst, bakterievekst m.m.

3. Det aktuelle område er det viktigste utfartsområde - turgåing, jakt og fiske - for Terråks befolkning, sommer som vinter".

Mindretallet stemte for et forslag med tilnærmet samme innhold, men med et 4. punkt i tillegg som lød:

4. Utbygging vil føre til ulemper for reindriftsnæringen. Da hele kommunen er reinbeiteområde, kan dette medføre økt press på beiteområder i andre deler av kommunen. Her er muligheten for interessekonflikt med landbruket reell, og derfor uønsket".

Bindal formannskap kan, ut fra disse bemerkninger, ikke akseptere at Terråkelva frigis for konsesjonsbehandling".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984:

"Jeg slutter meg til utvalgets tilrådning om at Terråkelva kan konsesjonsbehandles".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

"Terråkelva er tidligere utsatt for ei rekke inngrep, og kan ikke regnes som spesielt verneverdig ut fra naturvitenskapelige kriterier. Likevel er det flere forhold som taler mot ei videre utbygging. Vassdraget ligger i nærheten av Åbjøravassdraget som i dag er sterkt utbyggd. Åbjøraanleggene har ført til at mulighetene for friluftsliv, - jakt og fiske er sterkt redusert, og ei videre utbygging av Terråkvassdraget vil redusere disse mulighetene ytterligere. Området inneholder også reindrift og ei eventuell utbygging vil berøre vinterbeiter og delvis også kalvingsområder

for tamrein. Tettstedet Terråk (ca. 850 pers.) har sin drikkevannsforsyning fra vassdraget. Ei ev. utbygging vil føre til kvalitetsforandringer som vil være vanskelig å forutsi.

På bakgrunn av det store kraftoverskuddet i området, og at ei eventuell utbygging både vil bli kostbar og gi liten kraftgevinst, ser vi liten grunn til å trekke vassdraget ut av verneplanen".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Nedbørfeltet til Terråkelva er godt egnet til fotturer og skiturer. Det er gode muligheter for småviltjakt og fiske.

Området brukes ganske mye av lokalbefolkningen. Det er ingen turistforeningshytter i området, men den lokale jeger- og fiskerforening har to hytter som brukes til overnatting.

Det er en gammel utbygging i området og to av Fuglevatna er regulert. Området har derfor redusert verdi som verneobjekt. En ytterligere regulering av vassdraget vil imidlertid ødelegge områdets verdi til friluftsliv, og NTF vil derfor anbefale at vassdraget vernes mot ytterligere utbygging".

Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpig uttalelse datert 5. mars 1984 at de er glad for at Terråkelv er foreslått fredet. (Det må her foreligge en misforståelse)

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Terråkelva kan konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. 146

LOMSDALSVASSDRAGET vassdrag nr. 621

Fylke:	Nordland.
Kommuner:	Brønnøy, Vevelstad, Vefsn, Grane.
Nedbørfelt:	240 km^2.
Skoggrense:	100-400 m o.h.
Areal under denne:	ca. 7 %.
Middelvassføring:	22 m^3/s
Laveste-høyeste punkt:	0-1 246 m o.h.
Kraftpotensial:	508 GWh, kostnadsklasse IIA.

Utvalgets vurdering

Objektet er av de få større vassdrag som er tilnærmet uberørt av tekniske inngrep og som renner fra bre til fjord.

Det er dokumentert meget store naturvitenskapelige vedier i området, og objektet er et utmerket type- og referansevassdrag. Som friluftsområde er nedbørfeltet meget godt egnet blant annet på grunn av sitt ville preg. Også vilt- og fiskeinteressene er store i vassdraget. Utvalget vil på grunnlag av betydelige verneverdier tilrå Lomsdalsvassdraget varig vernet.

Lomsdalsvassdraget representerer et betydelig kraftpotensial. Utvalget har derfor vurdert nabovassdragene i Indre Visten som alternativer til Lomsdal. Se kap. 6 i utredningens alminnelige del vedrørende denne vurderingen.

Innkomne uttalelser

Brønnøy formannskap vedtok enstemmig i møte 20.12.83:

> "Brønnøy kommune har merket seg at Sperstadutvalget under bestemte forutsetninger ikke foreslår varig vern av Lomsdalsvassdraget. Kommunen har for sin del ikke tatt standpunkt til varig vern.
>
> Det forutsettes at Brønnøy kan komme tilbake til spørsmålet når mer materiale foreligger i forbindelse med forslag til Samlet plan.
>
> På bakgrunn av nevnte forutsetninger kan Brønnøy kommune for øvrig i hovedsak slutte seg til de opplysninger og vurderinger som kommer frem i NOU 1983:41".

Grane kommunestyre vedtok i møte den 6. februar 1984 med 15 mot 2 stemmer:

> "Saken utsettes og behandles i forbindelse med Samlet plan".

I formannskapets enstemmige uttalelse ble det pekt på at disse områdene ligger høyt over havet og fjernt fra bebodde områder og derfor sjelden besøkes av folk fra Grane.

Formannskapet mente området kunne "ofres for kraftproduksjon"

Vevelstad kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 19. januar 1984 at de var helt uenig i utvalgets vurdering om at verneinteressene for en stor del synes å være større i Visten enn i Lomsdalsvassdraget, og dels kan erstatte hverandre.

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984:

> "Jeg gir også min tilslutning til utvalgets vurdering av at vern av vassdragene i Indre Visten og i Hellemofjorden samlet vil gi et bedre verneresultat enn vern av Lomsdalsvassdraget".

Han slutter seg til utvalgets alternative tilråding vedrørende Lomsdalsvassdraget.

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

> "Underlagsrapportene NOU 1983:42 og 44 behandler ikke Indre Visten. I utvalgets rapport refereres imidlertid vurderinger av viltinteressene (inkl. ornitologi) mens fiskesiden ikke blir nevnt. Da vi er kjent med at Fylkesmannen i Nordland ved miljøvernavdelingen har utført forundersøkelser i Indre Visten, har vi kontaktet han for muntlige kommentarer. På denne bakgrunn har vi funnet det riktig å støtte utvalgets tilrådning.

Indre Visten representerer større variasjon og rikhet på vilt og fisk enn Lomsdalen. Brukerinteressene, særlig på fiskesiden, er også større i Indre Visten".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

"Lomsdalsvassdraget sammen med Visten og Vefsna utgjør sannsynligvis den siste mulighet til å få vernet et større sammenhengende vassdragssystem fra høgfjell til fjord i Nordland. Vassdraget er ut fra de fleste vernehensyn funnet særs verneverdig"

"Området er av avgjørende betydning for reinbeitedistriktene Kvitfjell og Brurskanken, henholdsvis som beite/kalvingsområde og som flyttvei. Reindrifta i området er avhengig både av Lomsdalen og Visten, dette er ett av mange hansyn som klart viser det håpløse i å sette disse vassdraga opp mot hverandre.

Vi kan ikke under noen omstendighet gå med på at Lomsdalsvassdraget tas ut av verneplanen. Sammen med vassdraga i indre Visten og nedbørsfeltet over mot Vefsna må dette vassdraget gis varig vern".

Kontaktutvalget for Vassdragsreguleringssaker ved universitetet i Trondheim uttaler i notat av 30.1.84:

"Det kjennskap vi har til Visten-området tilsier at vi ut fra en ren naturvitenskapelig vurdering vil støtte Sperstadutvalget når vassdrag i indre Visten prioriteres til fordel for Lomsdalsvassdraget".

"Det bør imidlertid understrekes at vassdragene i indre Visten representerer større produksjonsarealer og et større mangfold av naturelementer enn Lomsdalen både i botanisk og ornitologisk sammenheng. En kan derfor si med relativt stor grad av sikkerhet at vern av vassdragene i Visten vil bevare store deler av de type- og referanseaspektene som vil gå tapt ved en eventuell kraftregulering i Lomsdalen".

Norges Jeger- og Fiskeforbund uttaler i brev av 23.1.84:

"NJFF støtter de vurderinger utvalget har gjort m.h.t. Lomdalsvassdraget og de nye objekter i Nordland.

Lomdalsvassdraget har imidlertid betydelige vernekriterier i forhold til jakt og fiske, som ved en eventuell konsesjonsbehandling må tillegges stor vekt og forsiktighet m.h.t. selve inngrepet".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

"Sør-Helgeland natur- og miljøvern, et av våre lokallag under Nordland Naturvernforening, har kommentert Utvalgets innstilling hva gjelder Lomsdalsvassdraget. Vi viser til lokallagets synspunkter":

"Vi vil protestere mot at vassdrag i Indre Visten i Nordland blir trukket inn fra "sidelinje" og foreslått vernet mot at Lomsdalsvassdraget frigis for konsesjonsbehandling".

"Gjennom de undersøkelser som er foretatt i Lomsdalen, er det grundig dokumentert at området har kvaliteter som setter det i en særstilling i landsdelen".

"For Sør-Helgeland er det av fundamental betydning at området blir sikret. Sør-Helgelandsregionens naturgitte forhold, med svært varierende og oppstykkede landsskapspartier, gis ikke ellers gode nok muligheter for sammenhengende område for jakt og turgåing. Med sin sentrale, men likevel avskjermede beliggenhet, vil Lomsdalsvassdraget utvilsomt etterhvert få enda større betydning som utfarts- og rekreasjonsområde for regionen".

"Vi henstiller derfor til Naturvernforbundet om å bidra til at Sperstad-utvalgets forslag til Verneplan III blir endret slik at utvalgets alternative tilrådning med varig vern av Lomsdalsvassdraget blir vedtatt".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Nedbørfeltet til Lomsdalsvassdraget omfatter urørte fjellområder som bl.a. ligger opp til Vefsnas nedbørfelt. Området er variert og meget godt egnet til fot- og skiturer. Feltet har stor verdi fordi det er helt uten naturinngrep. Området er vanskelig tilgjengelig og derfor best egnet til flere dagers turer.

Lomsdalsvassdraget er satt i høyeste verneklasse for naturvitenskap og friluftsliv. NTF vil derfor sterkt gå inn for at vassdraget får varig vern.

Utvalget konkluderte med at Lomsdalsvassdraget burde vernes. De foreslo imidlertid at vassdrag i Indre Visten kunne vernes i stedet og at Lomsdalsvassdraget kunne frigis til konsesjonsbehandling. NTF vil peke på at friluftsinteressene sannsynligvis er større i Lomsdalsvassdraget enn i Indre Visten. Dette gjelder spesielt mulighetene for varierte fotturer og skiturer. NTF vil derfor sterkt anbefale at Lomsdalsvassdraget får varig vern".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84 at også Visten og/eller Lomsdalsvassdraget må vernes for at verneplanenes målsetting skal oppfylles, men ut i fra de opplysninger som foreligger i dag, kan de ikke foreta noen prioritering mellom disse to.

Reindriftsadministrasjonen uttaler i brev av 9. mars 1984 at de særlig vil framheve den store potensielle verdien av Lomsdalsvassdraget.

Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpig uttalelse i brev av 5. mars at de er glad for at Lomsdalsvassdraget er foreslått varig vernet.

I den enstemmige uttalelsen fra Styret i Helgeland Kraftlag heter det bl.a. i brev av 17.1.84:

"Ut fra den erklærte energipolitikk og kraftsituasjonen på lengre sikt - både regionalt og nasjonalt - er imidlertid styret prinsipalt av den oppfatning at alle aktuelle prosjekter på Helgeland (Vefsna, Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget) bør tillates konsesjonsbehandlet.

Dersom man likevel av vernepolitiske grunner er villig til å redusere tilgangen på vannkraft, synes det som om Vefsna - til tross for det absolutt største kraftpotensiale - er mest verneverdig. Om Vefsna skulle bli vernet, må det være et minimumskrav at

a) sidevassdraget Eiteråga tillates konsesjonsbehandlet.

b) Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget konsesjonsbehandles.

Når det gjelder Lomsdalsvassdraget, vises for øvrig til styrets uttalelse i brev av 29.9.76".

"Styret vil ikke unnlate å peke på de uheldige økonomiske konsekvenser som vil bli resultatet dersom utvalgets forslag vedtas".

I ovennevnte brev konkluderes det:

"Under henvisning til foranstående må konklusjonen bli at utbyggingsinteressene langt overstiger verneinteressene, og at det vil bety en vesentlig økonomisk belastning for distriktet om Lomsdalsvassdraget blir gitt varig vern. Det skulle for øvrig i dette tilfelle være mulig med et både - og, idet en utbygging etter hovedalternativet (uten magasin i Lomsdalen) i naturvernmessig henseende vil være meget skånsom.

Alt dette vil først kunne avklares ved en nærmere bearbeidelse av utbyggingsplanen, og styret vil derfor meget sterkt fremholde at en nærmere vurdering av verneinteressen m.v. bør skje ved konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener verne- og kraftinteressene best kan avklares ved en konsesjonsbehandling av Lomsdalsvassdraget.

OBJEKT NR. 154

LANGVATN vassdrag nr. 655

Fylke:	Nordland.
Kommune:	Rana.
Nedbørfelt:	1 102 km^2.
Areal:	26,7 km^2.
Høyde over havet:	43,7m.
Største lengde:	15 km.
Største bredde:	2 km.
Største dyp:	70 m.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Langvatnet er lavt prioritert som verneobjekt i forbindelse med Verneplan for vassdrag, blant annet på grunn av de allerede gjennomførte reguleringer. Sterke naturvitenskapelige interesser er imidlertid knyttet til deltaet i vestenden av vatnet. Deltaet og verdiene knyttet til dette er betinget av vassføringen i Glomåga, Leiråga og Glomdalselva. Tilløpselvene inngår ikke i verneobjektet. De nevnte elvene er tenkt overført vestover i forbindelse med en eventuell utbygging av Melfjordverkene som er en del av Svartisutbyggingen. Utvalget er oppmerksom på de betydelige verdier som ligger i å bevare Langvassdeltaet. Det finner det likevel riktig å ta objektet ut av Verneplan for vassdrag. Utvalget vil imidlertid peke på at det under konsesjonsbehandlingen av Melfjordutbyggingen i størst mulig grad må søkes å bevare grunnlaget for det frodige og artsrike Langvassdeltaet.

Innkomne uttalelser

Rana formannskap vedtok enstemmig i møte den 24.1.84:

> "Rana kommune er enig i Sperstadutvalgets forslag om å ta Langvatn ut av Verneplan for vassdrag".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984:

> "Jeg slutter meg til utvalgets tilrådning om at Langvatnet på grunn av de foretatte reguleringer tas ut av planen. Men jeg forutsetter at verneverdiene knyttet til Langvassdeltaet blir ivaretatt under konsesjonsbehandlingen av Melfjord - prosjektet da deltaet og verdiene knyttet til dette er betinget av vannføringen fra Glomåga, Leiråga og Glomdalselva".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

> "Hovedårsaken til at Langvatnet er tatt med i vurderingen blant verneverdige vassdrag er det verdifulle våtmarksdeltaet ved Glomågas utløp på vestsida av vatnet Langvassdeltaet er nasjonalt enestående i sin utvikling og form. Både med hensyn til geomorfologiske, botaniske og ornitologiske interesser vurderes området som unikt. Langvassdeltaet er særs verdifullt for fugl på trekk og under hekking, og regnes som en av de viktigste lokalitetene for vannfugl i landsdelen.
>
> Det vil neppe bli aktuelt med større regulering av Langvatnet, problemet her vil oppstå dersom det blir gitt konsesjon for Melfjordutbygginga i forbindelse med Svartis-anleggene. Ved dette prosjektet vil tilløpselvene til vatnet bli drastisk redusert, noe som klart vil være ødeleggende for deltaområdet".
>
> "På bakgrunn av de store dokumenterte verneverdiene må det være riktig å gå inn for at Langvassdeltaet gis varig vern som våtmarksområde".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Langvatnet er med i verneplanen først og fremst pga. verneverdiene i Langvassdeltaet. Dette er imidlertid helt avhengig av tilløpselvene Glomåga, Leirelva og Glomdalselva. Disse elvene inngår ikke i verneobjektet. NTF har ingen merknader til at Langvatn tas ut av verneplanen. Vi vil imidlertid peke på at Langvassdeltaet må søkes bevart med en frodig og artsrik biotop. Det er viktig at det tas hensyn til dette under konsesjonsbehandlingen av Melfjordutbyggingen".

Statskraftverkene uttaler i brev av 8.2.84:

> "På side 151 står det at "Under flomperioder har tunnelen ikke stor nok kapasitet til å ta unna vannet". Den riktige forklaringen er at kraftstasjonen ikke har stor nok installasjon.
>
> Det er også veier langs deler av sydsiden. Etter en evt. utbygging av Svartis-prosjektet, vil det sterkt blakkede vatnet få klart vann".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Langvatn tas ut av Verneplan for vassdrag.

OBJEKT NR. 155

VALNESVASSDRAGET/SVALESJÅKKA vassdrag nr. 686

Fylke:	Nordland.
Kommuner:	Bodø, Beiarn.
Nedbørfelt:	70 km^2.
Skoggrense:	490 m o.h.
Areal under denne:	60 %.
Middelvassføring:	7 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 155 m o.h.
Jordbruksareal:	35 da.
Dyrkingsjord:	0.
Produktivt skogareal:	1 600 da.
Kraftpotensial:	28 GWh, kostn.kl. IIB.

Utvalgets vurdering

Valnesvassdragets nedbørfelt er av stor betydning som friluftsområde for befolkningen i Bodø og resten av regionen. Det er også store naturvitenskapelige verneverdier knyttet til vassdraget, blant annet en ualminnelig rik flora. I tillegg er det også viktige kulturfaglige verdier i området. Utvalget tilrår derfor at Valnesvassdraget gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Beiarn kommunestyre vedtok i møte den 16.2.84:

> "Beiarn kommunestyre slutter seg til utvalgets tilrådning om at Valnesvassdraget gis varig vern".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984:

> "Jeg slutter meg til utvalgets tilrådning om varig vern for Valnesvassdraget/Svalesjokka".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

> "Utvalget viser til mange dokumenterte verneverdier, og går inn for å gi vassdraget varig vern. Dette støttes".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Nedbørfeltet til Valnesvassdraget er en del av et sammenhengende natur og friluftsområde på sørsiden av Saltenfjorden. Vassdraget er svært godt egnet til fot- og skiturer av forskjellig vanskelighetsgrad. Det er også gode fiskemuligheter.
>
> Bodø og omegn Turistforening har en selvbetjeningshytte like øst for nedbørfeltet. Området har svært stor verdi som friluftsområde for Bodø-befolkningen og resten av regionen. Vassdraget har store verneinteresser og er satt i høyeste verneklasse for naturvitenskap og friluftsliv.
>
> NTF vil sterkt støtte utvalgets tilråding om at vassdraget skal få varig vern".

Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpig uttalelse datert 5. mars 1984 at de er glad for at Valnesvassdraget er foreslått fredet.

A/S Salten Kraftsamband uttaler i brev av 10. januar 1984:

> "Vi mener at Valnesvassdraget ikke bør vernes nå, men overføres til Samlet Plan slik at det kan bli vurdert i sammenheng med de andre vassdragene i distriktet.
>
> Dette begrunnes med at det innenfor A/S Salten Kraftsambands forsyningsområde er en rekke prosjekter som er medtatt i Samlet Plan. En vesentlig del av utredningene for disse prosjektene er ferdige slik at en allerede nå har en viss oversikt. Etter utvalgets mening ville Valnesvassdraget havnet i den gruppen i Samlet Plan hvor en utbygging har minst konsekvenser for andre i forhold til utbyggingskostnadene.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Valnesvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 162

ELVEGÅRDSELVA (VASSDALEN)/ARAÆDNO vassdrag nr. 746

Fylker:	Nordland, Troms.
Kommuner:	Narvik, Lavangen.
Nedbørfelt:	120 km^2.
Skoggrense:	ca. 400 m o.h.
Areal under denne:	25 %.
Middelvassføring:	5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 452 m o.h.
Jordbruksareal:	2 900 da.
Dyrkingsjord:	2 000 da.
Produktivt skogareal:	13 000 da.
Kraftpotensial:	28 GWh, kostn.kl. III.

Utvalgets vurdering

Objektet må ses i nær sammenheng med det midlertidig vernede Spansdalsvassdraget. Elvegårdselva har stor verdi som typevassdrag. Spesielle faglige kvaliteter er knyttet til områdets geologi. Også kulturfaglige verdier må vies spesiell oppmerksomhet, især de samiske kulturminnene. Utvalget tilrår at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Planavdelingen i Narvik kommune uttaler i brev av 13. januar 1984:

> "I kommunens generalplan, stadfestet 1982, er vedtatt at Elvegårdselva med tilhørende nedslagsfelt foreslås varig vernet".
>
> "Da det i generalplanen er tatt stilling til utnytting og vern av gjenværende vannkraftressurser i kommunen oversender en uttalelsen til verneplan III administrativt idet en viser til stadfestet generalplan. Da hele 95 % av vannkraftressursene er utbygd i kommunen bør gjenværende områder vernes mot kraftutbygging".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984:

> "Jeg slutter meg til utvalgets tilrådning om varig vern for Elvegårdselv/Araædno".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984:

> "Utvalget viser til dokumenterte naturvitenskapelige interesser, og tilrår vassdraget varig vernet. Dette støttes".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> Turistforeningene har i dag ingen hytter eller ruter innenfor nedbørfeltet, men Narvik Jeger- og Fiskerforening har to hytter som brukes til overnatting.
>
> Det kan imidlertid opplyses at Troms Turlag arbeider med planer om en forlengelse av turløypa fra Stordalen og mot Gratangen/Øse/Bjerkvik og videre vestover. En utbygging av Elvegårdselva vil berøre de områdene som skal merkes.
>
> Vassdraget er et viktig utfartsområde for lokalbefolkningen og regionen. NTF vil sterkt støtte utvalgets tilråding om varig vern".

I foreløpig høringsuttalelse fra Reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Elvegårdselva trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpig uttalelse datert 5. mars 1984 at de er glad for at Elvegårdselva er foreslått fredet.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Elvegårdselv bør gis varig vern.

OBJEKT NR. III 1

VEFSNAVASSDRAGET vassdrag nr. 634

Fylke:	Nordland.
Kommuner:	Hattfjelldal, Grane, Vefsn.
Nedbørfelt:	4 207 km^2.
Kraftpotensial:	2 125 GWh, kostn.kl. IIA/IIB/III.

Utvalgets vurdering

I perioden etter Sperstadutvalgets første behandling har de ulike interesser blitt utredet i forbindelse med konsesjonssøknaden. De naturvitenskapelige interesser er knyttet til alle de undersøkte fagområder. Vefsna er i dag et av de største uregulerte vassdrag fra fjell til hav. De øvre deler inngår i Børgefjell nasjonalpark. Også i vilt/fiskesammenheng er Vefsna gitt høyeste prioritet. Vefsna er Nordlands og et av landets største laksevassdrag med en lakseførende strekning på 120 km og et årlig oppfisket kvantum laks og sjøaure på ca. 20 tonn. Nedbørfeltet har en større tetthet av lirype en noe annet område i innlandet i Norge og Sverige. Feltet omfatter videre viktige og høyproduktive elgbiotoper. Skogsfuglbestanden kan måle seg med de beste i Skandinavia.

Variasjonen i landskap og de gode mulighetene for sportsfiske og jakt gjør vassdraget særlig attraktivt for utøvelse av friluftsliv, og det brukes mye av lokalbefolkningen og tilreisende. De kulturvitenskapelige interesser som kun dekker arkeologiske undersøkelser synes å være særlig interessante og verneverdige i området Nedre Fiplingvatn.

På grunn av sin variasjonsrikdom på naturtyper, store landskapsestetiske kvaliteter og egnethet som type- og referansevassdrag er Vefsna fra flere hold foreslått vernet som nasjonalvassdrag.

Utvalget tilrår at Vefsna gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Grane formannskap vedtok enstemmig i møte den 24. januar 1984:

> "Vi viser her til møte i Bodø den 17.1.84, der det ble opplyst at dette vassdraget ville bli vurdert i Samla Plan og vi vil derfor komme tilbake til dette.
>
> Vi vil likevel ikke unnlate å nevne at for kommunen representerer dette vassdraget betydelige verdier sett i sammenheng med kraftutbygging og at det vil bli krevd kompensasjon for dette dersom vassdraget vernes.
>
> Sidevassdrag til Vefsna må vurderes behandlet særskilt i Samlet Plan".

Grane kommunestyre vedtok i møte den 6. februar 1984 med 15 mot 2 stemmer:

"Saken utsettes og behandles i forbindelse med Samlet Plan".

Vefsn formannskap vedtok i møte den 1. februar 1984:

"1. Vefsn kommune vil motsette seg utvalgets forslag om å trekke Vefsna-vassdraget inn i Verneplan III, og vil insistere på at Vefsna-vassdraget med tilhørende sidevassdrag skal behandles i Samlet plan for vassdragene, slik Stortinget allerede har bestemt.

2. Vefsn kommune vil under behandlingen av Samlet Plan vurdere alle konsekvenser av en event. utbygging/varig vern av dette vassdrag, herunder også spørsmålet om hvordan industrien i distriktet skal kunne sikres den nødvendige økte tilførsel av energi i framtiden.

Vefsn kommune vil avgi sin uttalelse til Samlet Plan overensstemmende med det behandlingsmønster som nå er fastlagt, og sist ble redegjort for under orienteringsmøtet i Nordland fylke 17.1. d.å.

3. Vefsn kommune ber om at Eiteråga-vassdraget blir skilt ut fra Vefsna-vassdraget og behandlet som et separat prosjekt i Samlet Plan.

4. Vefsn kommune finner det således uforsvarlig å ta standpunkt til verneforslaget på det nåværende tidspunkt".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984 at han

"er enig med utvalget i at Nordland og Trøndelag er dårlig representert og er tilfreds med at utvalget derfor har funnet det riktig å trekke inn Vefsnavassdraget i vurderingen".

Han uttaler videre:

"Jeg gir min tilslutning til utvalgets regionale vurdering av verneverdiene og vurderingen av at Vefsna totalt sett angivelig har større verneverdier enn Gaula og på en bedre måte kan ivareta type- og referanseverdier for de naturvitenskapelige interesser".

Han slutter seg til utvalgets tilråding om varig vern av Vefsna.

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

"Vi vil støtte utvalgets tilrådning om varig vern av Vefsna og Hellemo, men vil som nevnt ikke vurdere disse opp mot Gaula og å tilrå Gaula konsesjonsbehandlet. Vefsna representerer alle regioner i søndre Nordland unntatt kystregionen. Det representerer samtidig Namdalsregionen. Vefsna er derigjennom vilt- og fiskeribiologisk variert og rikt. Det er Nordlands og et av landets rikeste laksevassdrag og har svært produktive vatn med innlandsfisk av god kvalitet. Det er betydelige brukerinteresser innenfor jakt og fiske i vassdraget. Vefsna tilfredsstiller behovet for å verne et større vassdrag i Nordland. Nordland er forøvrig dårlig representert på verneplanen".

Riksantikvaren uttaler i brev av 31. januar 1984:

> "Gaulavassdraget (obj. 124) som av Prosjektet er satt i verneklasse 1, foreslås konsesjonsbehandlet under forutsetning av at Vefsna i stedet blir gitt varig vern. Nordland er sterkt underrepresentert når det gjelder vernede vassdrag. Det er positivt om Vefsna vernes, da dette området er svært rikt på kulturminner. Dette vassdraget kan likevel overhodet ikke erstatte Gaulavassdraget i Trøndelag fordi det her er snakk om helt andre typer kulturminner og kulturlandskap i ulike "regioner". Vi anser denne sammenkoblingen som uholdbar faglig sett".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at de ikke under noen omstendighet kan gå med på at Vefsna frigis til kraftutbygging.

Institutt for etnologi ved universitetet i Oslo uttaler i notat oversendt ved brev av 14. februar 1984:

> "Selv om Vefsna ikke er undersøkt med hensyn til kulturminner fra nyere tid, må det ut fra alminnelig kunnskap om områdets kulturhistorie antas at verneverdien er betydelig og verneforslaget tilsvarende gledelig. Men på samme grunnlag synes det også klart at Vefsna kulturhistorisk på ingen måte kan komme som noen erstatning for Gaulavassdraget".

Institutt for Naturforvaltning ved Norges Landbrukshøgskole uttaler i brev av 10.1.84 vedrørende Vefsna og Gaula:

> "Med den dokumentasjon om disse vassdragene som er gitt i NOU 1983:41 og 42, og med den intensjon verneplanen har, finner vi at det ene vassdragets kvaliteter ikke kan erstattes ved vern av det andre".

Arkeologisk avdeling ved universitetet i Trondheim uttaler i brev av 17. desember 1983:

> "Det er svært viktig at man sørger for å verne representative vassdrag i Midt-Norge som fra før er svært dårlig representert i så måte. På denne bakgrunn finner Muséet det positivt at også Vefsnavassdraget er trukket inn i planen. Kulturhistorisk sett er dette et viktig vassdag ettersom det inneholder store verneverdier, er ubetydelig berørt av tidligere inngrep og ikke minst fordi de tilgrensende vassdrag allerede er sterkt utbygd".

Kontaktutvalget for Vassdragsreguleringssaker ved universitetet i Trondheim uttaler i notat av 30.1.84:

> "Verneplanen bør styrkes for Nordland fylke. Vefsna vil være det beste bidrag til dette. Som referert i Sperstadutvalgets utredning er det gjennom konsesjonsforberedende undersøkelser dokumentert store verneverdier i Vefsna. Vassdraget er uten tvil et av våre mest verneverdige. Vi slutter oss derfor helt til at Vefsna vernes mot kraftutbygging".

Institutt for museumsvirksomhet ved Universitetet i Tromsø uttaler i brev av 25. januar 1984:

> "at de ser det som positivt av utvalget har trukket inn objekt nr. III 1 Vefsnavassdraget da det på denne måten er mulig å få vernet også kulturfaglige representative vassdrag i Nordland. Men de kan vanskelig se at dette verneforslaget skal settes opp mot vassdrag i Trøndelag".

De sier videre

"at enkelte objekter representerer ulike kulturfaglige interesser og det er foretatt registreringer i Vefsna i forbindelse med Samlet Plan, som viser at dette er et vassdrag med store interesser for alle de tre kulturfagene arkeologi, etnologi og samisk etnografi".

Norges Jeger- og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84:

"NJFF støtter fullt ut utvalgets syn på dette vassdraget som verneverdig. Vefsna inneholder så mange kvaliteter m.h.t. friluftslivet at det ville være et uopprettelig mistak å omdisponere vassdraget for utbygging.

Samme kvaliteter kjennetegner imidlertid også Gaula, og det er derfor helt utenkelig for NJFF å sette disse to vassdragsperlene opp mot hverandre og dermed bidra til en form for "hestehandel".

Vefsnavassdragets nedbørfelt er kjennetegnet med et særs høyt biologisk produksjonspotensial for så vel vilt som fisk.

Her finnes noen av Skandinavias beste skogsfuglbiotoper, rypebestander med særdeles høy tetthet og høyproduktive elgbiotoper.

Lokalt er jakten en meget betydelig trivselsfaktor.

Vefsna er et av landets største laksevassdrag, med en betydelig produksjon av så vel laks som sjøaure. I nedslagsfeltet finnes en rekke vann med god vannkvalitet og høy produksjon av aure og røye.

Fisket er meget godt tilrettelagt med en stor andel utenbygdsboende, samtidig som sportsfiske betyr mye lokalt".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984 at:

"Sør-Helgeland natur- og miljøvern, et av lokallagene under Nordland Naturvernforening, har kommentert Utvalgets innstilling hva gjelder Vefsna.

De mener at Vefsnavassdraget bør få status som nasjonalvassdrag og sikres mot kraftutbygging i forbindelse med en samlet planvurdering av gjenværende vassdrag".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"NTF er glad for at utvalget har trukket Vefsna inn i verneplanen. Dette vassdraget er stort og har i dag forholdsvis få tekniske inngrep. Det er store friluftsinteresser i vassdraget.

Store deler av nedbørfeltet er meget godt egnet for fot- og skiturer, og det er gode muligheter for jakt og fiske. Turistforeningene har ingen turisthytter i nedbørfeltet, men det finnes enkelte merkete ruter. En del av Børgefjell nasjonalpark ligger i nedbørfeltet til vassdraget.

Det er særlig to områder som er viktige for fjellvandringsinteressene".

"De to områdene må sies å ha nasjonal betydning for friluftslivet. I tillegg er det store friluftsinteresser i resten av vassdraget. Disse områdene brukes først og fremst av lokalbefolkning og bosatte i regionen. I tillegg kommer en del tilreisende i områdene langs E-6.

> På grunn av de store friluftsinteressene vil NTF støtte utvalgets forslag om varig vern av Vefsna. NTF kan imidlertid ikke være med på at Vefsna settes opp som alternativ til Gaula. Verneinteressene er helt forskjellige i disse vassdragene, og både Nordland og Sør-Trøndelag har hittil kommet svært dårlig ut av verneplanarbeidet".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84 at:

> det er positivt at Sperstadutvalget har trukket inn Vefsna i vernesammenheng. Dette fordi Nordland er karakterisert ved omfattende vasskraftutbygging og er spesielt dårlig dekket og har få egnede objekter til varig vern. Ved å ta inn i verneplanen dette vassdraget vil Nordlands dårlige dekning bli bedret, men dette må altså ikke gå på bekostning av Sør-Trøndelag.

Det konkluderes med at også Vefsna må vernes for at verneplanens målsetting skal oppfylles.

Reindriftsadministrasjonen uttaler i brev av 9. mars 1984:

> "Vi vil også slutte oss til utvalgets vurderinger om de vassdragene som er trukket inn utenom verneplanen, og vil særlig trekke fram betydningen av objekt III 1 Vefsnavassdraget. Administrasjonen mener imidlertid at det er galt å sette Vefsna og Gaula opp mot hverandre".

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig i møte den 10. og 11. februar:

> "Samenes Landsforbund har merket seg at Vefsna-vassdraget er foreslått varig venet. Dette mener vi er positivt sett på bakgrunn av de store verneverdier vassdaget inneholder. Vefsna er som kjent av de største uregulerte vassdrag, der de øvre deler inngår i Børgefjell nasjonalpark. I fiskesammenheng er Vefsna blant landets største laksevassdrag. Samenes Landsforbund er av en slik oppfatning at Vefsna bør bli vernet som nasjonalt vassdrag".

Styret i Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpige uttalelse i brev av 5. mars 1984 at de fra reindriftens side synes at Vefsna må tas med i verneplanen.

Styret i Helgeland Kraftlag vedtok enstemmig i møte den 12.1.84:

> "Ut fra den erklærte energipolitikk og kraftsituasjonen på lengre sikt - både regionalt og nasjonalt - er imidlertid styret prinsipalt av den oppfatning at alle aktuelle prosjekter på Helgeland (Vefsna, Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget) bør tillates konsesjonsbehandlet.
>
> Dersom man likevel av vernepolitiske grunner er villig til å redusere tilgangen på vannkraft, synes det som om Vefsna - til tross for det absolutt største kraftpotensiale - er mest verneverdig. Om Vefsna skulle bli vernet, må det være et minimumskrav at
>
> a) sidevassdraget Eiteråga tillates konsesjonsbehandlet.
>
> b) Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget konsesjonsbehandles.
>
> "Styret vil ikke unnlate å peke på de uheldige økonomiske konsekvenser som vil bli resultatet dersom utvalgets forslag vedtas".

Statskraftverkene uttaler i brev av 8.2.84:

> "Når det gjelder Nedre Fiplingvatnet, vedtok forøvrig Stortinget 16.12.1983 å verne to myrer ved vatnet. Verningen gjør at en vil i alle fall nå se bort fra en regulering av dette vatnet".
>
> "Under Reindrift står det: "Særlig den sørlige delen av reguleringsområdet har ovenordentlig stor verdi for reindrifta". Dette området kan forbli uberørt av kraftutbygging ved at foruten Nedre Fiplingvatnet også Svenningdalselva trekkes ut av en eventuell utbygging. Med disse endringene mener vi at konsekvensene for reindriften av en utbygging blir små. Vi kan derfor ikke være enige i siste setning under punktet reindrift".

Forøvrig påpekes det en del feil og unøyaktigheter i materialet for Vefsna.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg med 4 mot 1 til utvalgets tilrådning om at Vefsnavassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. III 2

VASSDRAG I INDRE VISTEN vassdrag nr. 625

Fylke:	Nordland.
Kommune:	Vevelstad.
Skoggrense:	100-350 m.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 239 m o.h.
Kraftpotensial:	236 GWh, kostnadslasse III.

Utvalgets vurdering

Med dette objektet menes alle vassdrag som renner ut i Vistenfjorden øst for stedet Visten i Vevelstad.

Ut fra de foreliggende naturvitenskapelige undersøkelser inneholder Vistenområdet betydelige verneinteresser både av geomorfologisk, botanisk, ornitologisk og ferskvannsbiologisk art. Området er meget godt egnet som naturtypeområde for Helgelandskysten med overveiende fattig vegetasjon og nakent fjell, men med stor frodighet i de dalførene der det finnes noe kalk og bedre jordsmonn. Området er praktisk talt ikke påvirket av større tekniske inngrep og godt egnet som referanseområde. Utvalget har lagt spesiell vekt på at objektet inneholder flere vassdrag som renner upåvirket fra kilde til fjord og at selve Vistenfjorden er en typisk terskelfjord med betydelige marinbiologiske verneinteresser. I tillegg har Vistenområdet særegne ferskvanns- og marinbiologiske kvaliteter. Spesielt nevnes Lakselvvatn som har et 10 m tykt lokk av ferskvann over sjøvann. Dette medfører at innsjøen har både marin- og ferskvannsfauna.

Ut fra utvalgets innhentede opplysninger synes verneinteressene for en stor del å være større i Visten enn i Lomsdalsvassdraget, og dels kan de erstatte hverandre. Kraftmengdene i Lomsdalen er betydelig større enn i Indre Visten.

Utvalget tilrår varig vern av Indre Visten.

Innkomne uttalelser

Vevelstad kommunestyre vedtok enstemmig i møte den 19. januar 1984 at de var helt uenig i utvalgets vurdering om at verneinteressene for en stor del synes å være større i Visten enn i Lomsdalsvassdraget, og dels kan erstatte hverandre. I uttalelsen heter det videre:

> "Vevelstad kommune vil poengtere at en eventuell kraftutbygging i Visten vil skje i et område som av Sperstadutvalget er karkaterisert som fattig på vegetasjon og mest nakent fjell.
>
> De frodige dalførene som finnes vil fortsatt bestå, da disse ikke vil bli berørt.
>
> Det presiseres at både friluftsnemnda, viltnemnda og innlandsfiskenemnda i kommunen har uttalt seg og sier i sitt vedtak at de ingen vesentlige innvendiger har mot kraftutbygging i Visten etter de planer man i dag kjenner til".
>
> "Vevelstad kommune viser til side 178 i utkast til verneplan hvor uttalelsen vedrørende jordbruk og fiske etter kommunens mening direkte er feil. Det er jordbruket som har tatt seg opp. Skogbruket i indre Visten er avhengig av veiutbygging i området. Ved en eventuell kraftutbygging vil krav om veiutløsning stå sentralt - noe som vil medføre at store områder kan nyttiggjøres av gårdene i Indre Visten.
>
> Når det gjelder reindrift så har slik drift ikke vært i området den siste mannsalder på grunn av dårlig beite. Flytting av rein gjennom området har heller ikke vært aktuelt. I dag brukes andre områder og flyttemetoder".
>
> "Både Ausa - Tassli - Jakobsdal m.fl. er mer å sammenligne med områdene i Lomsdalen, og skulle etter kommunens mening være de områder utvalget er ute etter å verne, jfr. de kriterier utvalget bruker".
>
> "Vevelstad kommune har store områder som kan vernes og synes derfor det er påfallende at det foreslås varig vern av Indre Visten stikk i strid med kommunens og lokalbefolkningens syn".
>
> "Det gjøres oppmerksom på at en av sine største ressurser har Vevelstad kommune i Vistenvassdraget. Denne ressurs må Vevelstad kommune få utnytte på en slik måte at den kommer hele kommunens befolkning til gode. Vevelstad kommune er en av de kommuner som er karakterisert som næringssvak, og det må være i alles interesse at kommunen gis mulighet til å få utnyttet de lokale ressurser den har - ikke minst økonomisk.
>
> Vevelstad kommune er klar over at det i Visten finnes betydelige verneinteresser, men kommunen må igjen få presisere at disse ikke på noe vis er av slik verdi som en utbygging vil ha for kommunen".

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984 at han

> "er enig med utvalget i at Nordland og Trøndelag er dårlig representert og er tilfreds med at utvalget derfor har funnet det riktig å trekke inn Vefsnavassdraget, vassdragene i Indre Visten og vassdragene i Hellemofjorden i vurderingen".

Han uttaler videre:

> "Jeg gir også min tilslutning til utvalgets vurdering av at vern av vassdragene i Indre Visten og i Hellemofjorden samlet vil gi et bedre verneresultat enn vern av Lomsdalsvassdraget".

Han slutter seg til utvalgets tilråding om varig vern av vassdragene i Indre Visten.

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

> "Underlagsrapportene NOU 1983:42 og 44 behandler ikke Indre Visten. I utvalgets rapport refereres imidlertid vurderinger av viltinteressene (inkl. ornitologi) mens fiskesiden ikke blir nevnt. Da vi er kjent med at Fylkesmannen i Nordland ved miljøvernavdelingen har utført forundersøkelser i Indre Visten, har vi kontaktet ham for muntlige kommentarer. På denne bakgrunn har vi funnet det riktig å støtte utvalgets tilrådning. Indre Visten representerer større variasjon og rikhet på vilt og fisk enn Lomsdalen. Brukerinteressen, særlig på fiskesiden, er også større i Indre Visten".

Kontaktutvalget for Vassdragsreguleringssaker ved universitetet i Trondheim uttaler i notat av 30.1.84:

> "Det kjennskap vi har til Visten-området tilsier at vi ut fra en ren naturvitenskapelig vurdering vil støtte Sperstadutvalget når vassdrag i indre Visten prioriteres til fordel for Lomsdalsvassdraget".
>
> "Det bør imidlertid understrekes at vassdragene i indre Visten representerer større produksjonsarealer og et større mangfold av naturelementer enn Lomsdalen både i botanisk og ornitologisk sammenheng. En kan derfor si med relativt stor grad av sikkerhet at vern av vassdragene i Visten vil bevare store deler av de type- og referanseaspektene som vil gå tapt ved en eventuell kraftregulering i Lomsdalen".

Institutt for museumsvirksomhet ved universitetet i Tromsø uttaler i brev av 25. januar 1984 at de ser det som positivt at utvalget har trukket inn objekt III 2 Vassdrag i indre Visten da det på denne måten er mulig å få vernet også kulturfaglig representative vassdrag i Nordland. Men de kan vanskelig se at dette verneforslaget skal settes opp mot vassdrag i Trøndelag.

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at de ikke under noen omstendighet kan gå med på at vassdrag i indre Visten frigis til kraftutbygging.

Norges Jeger- og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84 at de støtter utvalgets vurderinger for vassdrag i Indre Visten.

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Sør-Helgeland natur- og miljøvern, et av våre lokallag under Nordland Naturvernforening, har kommentert Utvalgets innstilling hva gjelder vassdrag i indre Visten. Vi viser til lokallagets synspunkter":
>
> "Vassdrag i Indre Visten er av særpreget karakter og like uberørt som Lomsdalsvassdraget. Utvalget har på grunnlag av foreliggende data uttalt at området har stor naturvitenskapelig interesse, spesielt på grunn av

enestående marinbiologiske forhold i en terskelfjord som vassdraget munner ut i. Vi kan likevel ikke akseptere utvalgets innstilling som går ut på at dette området kan betraktes som et representativt naturtypeområde for hele ytre Helgeland, og at det dermed kan erstatte Lomsdalsvassdraget.

Det som utvalget bl.a. overser i denne sammenheng, er at Indre Visten ligger mer avsides til for en bruk av befolkningen på Sør-Helgeland, og også dermed ikke kan bli et alternativ for Lomsdalen".

"I forbindelse med en samlet planvurdering av gjenværende vassdrag, mener vi det er grunnlag for å supplere Verneplan III med vassdrag i Indre Visten på grunn av områdets særegne marinbiologiske forhold".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Området er urørt og forholdsvis lite kjent. Det er dokumentert betydelige naturvitenskaplige verneverdier, og det er sannsynlig at området har store kvaliteter som friluftsområde.

For å sikre et større sammenhengende villmarksområde vil NTF støtte utvalgets forslag om at vassdragene i Indre Visten får varig vern. Utvalget har imidlertid gått inn for at vassdragene skal vernes på bekostning av Lomsdalsvassdraget. Etter vår mening bør begge disse vassdragene få varig vern. Det er hvert fall klart at Lomsdalsvassdraget har så stor verdi for friluftslivet at det ikke kan erstattes av Indre Visten".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84 at også Visten og/eller Lomsdalsvassdraget må vernes for at verneplanenes målsetting skal oppfylles, men ut i fra de opplysninger som foreligger i dag, kan de ikke foreta noen prioritering mellom disse to.

Styret i Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpig uttalelse i brev av 5. mars 1984 at de fra reindriftens side synes at vassdrag i indre Visten må tas med i verneplanen.

Styret i Helgeland Kraftlag vedtok enstemmig i møte den 12.1.84:

"Ut fra den erklærte energipolitikk og kraftsituasjonen på lengre sikt - både regionalt og nasjonalt - er imidlertid styret prinsipalt av den oppfatning at alle aktuelle prosjekter på Helgeland (Vefsna, Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget) bør tillates konsesjonsbehandlet.

Dersom man likevel av vernepolitiske grunner er villig til å redusere tilgangen på vannkraft, synes det som om Vefsna - til tross for det absolutt største kraftpotensial - er mest verneverdig. Om Vefsna skulle bli vernet, må det være et minimumskrav at

a) sidevassdraget Eiteråga tillates konsesjonsbehandlet.

b) Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget konsesjonsbehandles".

"Styret vil ikke unnlate å peke på de uheldige økonomiske konsekvenser som vil bli resultatet dersom utvalgets forslag vedtas".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at vassdrag i Indre Visten bør gis varig vern.

OBJEKT NR. III 3

VASSDRAG TIL HELLEMOFJORD vassdrag nr. 731

Fylke:	Nordland.
Kommune:	Tysfjord.
Nedbørfelt:	213 km^2.
Skoggrense:	ca. 500 m o.h.
Middelvassføring:	9,0 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 375 m o.h.
Jordbruksareal:	40 da.
Produktivt skogareal:	4 500 da.
Kraftpotensial:	265 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Vassdragene i Hellemo er på grunn av sin urørthet og sitt varierte utvalg av forskjellige naturtyper meget velegnede som type- og referansevassdrag for indre strøk av Nordland nord for Saltfjellet. Vassdragene inneholder også i tillegg en rekke spesielle naturfaglige kvaliteter som gjør dem verneverdige. Utvalget vil også peke på at Hellemoområdet som ligger vest for de tre store svenske nasjonalparkene Padjelanta, Sarek og Stora Sjøfallet er forslått som nasjonalpark. En ville oppnå et nasjonalparksystem som strakte seg fra Nordlands fjordnatur over til de store svenske nasjonalparkene.

Vilt- og fiskeinteressene er betydelige. Foruten en god bestand av rype har området en liten elgbestand. Flere av de store rovdyrene har fast bestand i området, andre forekommer som streifdyr. Stabburselva og Draugelva har en samlet lakseførende elvestrekning på 4,3 km. Røye og aure er eneste fiskearter i vannene, bestanden varierer fra tynn til overbefolket. Fiskens kvalitet er varierende.

Til tross for at området er relativt vanskelig tilgjengelig, blir det mye brukt av turister og friluftsfolk.

Med objekt "vassdrag til Hellemofjord" menes Stabburselva, Draugelva og Vasja.

Utvalget tilrår varig vern av vassdragene til Hellemofjorden.

Innkomne uttalelser

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 30. januar 1984 at han

> "er enig med utvalget i at Nordland og Trøndelag er dårlig representert og er tilfreds med at utvalget derfor har funnet det riktig å trekke inn Vefsnavassdraget, vassdragene i Indre Visten og vassdragene i Hellemofjorden i vurderingen".

Han uttaler videre:

> "Jeg gir også min tilslutning til utvalgets vurdering av at vern av vassdragene i Indre Visten og i Hellemofjorden samlet vil gi et bedre verneresultat enn vern av Lomsdalsvassdraget".

Han slutter seg til utvalgets tilråding om varig vern av vassdragene til Hellemofjord.

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk uttaler i brev av 3.2.84:

> "Vi vil støtte utvalgets tilrådning om varig vern av Vefsna og Hellemo, men vil som nevnt ikke vurdere disse opp mot Gaula og å tilrå Gaula konsesjonsbehandlet".
>
> "Hellemo er et viktig type- og referanseområde i vilt- og fiskesammenheng. Det utfyller Vefsna gjennom å representere en underregion av "Nordland, Troms og Lapplands høgfjellsregion" som er lite representert i Vefsna. Denne underregionen er dårlig representert på verneplanen".

Venstres Miljøvernutvalg uttaler i brev av 12. februar 1984 at de ikke under noen omstendighet kan gå med på at vassdrag til Hellemofjord frigis til kraftutbygging.

Kontaktutvalget for Vassdragsreguleringssaker ved universitetet i Trondheim uttaler i notat av 30.1.84:

> "Vi vil også støtte utvalgets tilråding av varig vern av vassdrag til Hellemofjorden. Vassdragene her er velegnete som typevassdrag for "Nordlands maritime bjørke- og furuskogsregion" og for "Nordland, Troms og Lapplands høyfjellsregion". Vassdragene har stor referanseverdi, og inneholder en rekke spesielle naturfaglige kvaliteter som gjør dem verneverdige".

Institutt for museumsvirksomhet ved universitetet i Tromsø uttaler i brev av 25. januar 1984 at de:

> "ser det som positivt at utvalget har trukket inn objekt III 3 Vassdrag til Hellemofjord og Saltfjellet da det på denne måten er mulig å få vernet også kulturfaglige representative vassdrag i Nordland. Men de kan vanskelig se at dette verneforslaget skal settes opp mot vassdrag i Trøndelag".

Konservator Johan A. Kalstad har skrevet en delkommentar som støtter utvalgets forslag om varig vern av Objekt III 3 Vassdraget Hellemofjord".

Han uttaler bla.a.:

> "I nordre Nordland har det gjennom årene vært stor kraftutbygging, og vi mangler derfor "uberørte" kulturhistoriske referanseområder. I så måte er områdene rundt Hellemofjord relativt enestående. Sammen med tilstøtende svenske nasjonalpark, vil området utgjøre en helhet fra fjord- til høyfjell, og ned mot de svenske skogsområdene. Et moment til av kulturell art bør også nevnes. Området rundt Hellemofjorden utgjør en del av det Lulesamiske bruks- bosetningsområdet. Dette området danner en helhet både på svensk og norsk side av grensen".
>
> "På norsk side av grensen må nok området rundt Hellemofjord sies å være et av de siste "uberørte" områder som har noen vesentlig kulturhistorisk verdi. Dette både for videnskapsfolk og den lulesamiske befolkning".

Norges Jeger- og Fiskerforbund uttaler i brev av 23.1.84 at de støtter utvalgets vurderinger for vassdrag til Hellemofjord.

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Sør-Helgeland natur- og miljøvern, et av våre lokallag under Nordland Naturvernforening, har kommentert Utvalgets innstilling hva gjelder Lomsdalsvassdraget, Vefsna, vassdrag i indre Visten og vassdrag til Hellemofjorden. Vi viser til lokallagets synspunkter":
>
> "Vassdrag i indre Hellesmo i Nordland bør vernes i og med at få vassdrag er vernet i den nordlige delen av Nordland".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Objektet omfatter tre vassdrag som drenerer Hellemofjord. Dette området ligger på det sted hvor Norge er på det smaleste. Søndre del av vassdragene her grenser til den store Padjelanta Nasjonalpark på svensk side av grensa. I Nordisk Råd har det vært ivret for å få et samenhengende vernet område fra Hellmobotn over Lapplands fjell ned til Bottenviken. Området har en storslått natur og er av stor interesse for fjellvandrere.
>
> I samarbeid med grunneierlaget har DNT under vurdering spørsmål om å bygge en ubetjent hytte på fjellet opp for Hellemobotn like ved svenskegrensa. Videre har Narvik og Omegns Turistforening planer om bygging av hytter nordover så man får et sammenhengende hytte/rutenett på norsk side fra Hellemobotn til Bjørnefjell. På sikt kan Bodø og Omegn Turistforening også tenke seg å etablere en rute sørover fra Hellemobotn. Etterhvert som disse planene blir realisert, vil området være tiltrekkende for langt flere tilreisende fotturister enn i dag. På grunn av sitt potensiale for friluftsliv og fordi Nordland Fylke for øvrig er i ferd med å bli temmelig gjennomregulert, bør vassdragene til Hellemofjorden få ligge urørt.
>
> NTF vil derfor sterkt støtte utvalgets forslag om at vassdragene i Hellemobotn får varig vern".

Norsk Naturforvalterforening uttaler i brev av 17.2.84 at også vassdrag til Hellemofjord må vernes for at verneplanens målsetting skal oppfylles.

Styret i Nordland Reindriftssamers Fylkeslag sier i foreløpige uttalelse i brev av 5. mars 1984 at de fra reindriftens side synes at vassdrag til Hellemofjorden må tas med i verneplanen.

A/S Nordkraft uttaler i brev av 31.1.84:

> "Nordkraft har bygget ut det prismessig ugunstigste av de disponible prosjekt, nemlig Sildvik. Det vil ut fra en teknisk/økonomisk vurdering være betenkelig om planer for vern av Vassdrag i Hellemofjorden i nevnende grad skulle begrense de foreliggende muligheter for rimelig kraftutbygging.
>
> Gjenværende utbyggbar vannkraft i Nordkraftområdet forøvrig er begrenset til såkalte småkraftverk som hver for seg og samlet vil medføre en rekke inngrep i naturen. Det må bygges mange småkraftverk for å erstatte en middels stor utbygging i Hellemofjorden, og gjennomsnitt utbyggingspris vil bli langt høyere.
>
> Det er et sterkt ønske om kraftutbygging blant den lokale befolkning i Hellemofjorden. Kommunens økonomi og utviklingsmulighet burde også tilsi en utbygging".

"Det synes for oss som en urimelig argumentasjon at Hellemovassdragene skal vernes som forutsetning for at kraftutbygging tillates andre steder. I Tysfjord er allerede både Gammelofvatn og Mannfjellvatn unntatt fra utbygging i forbindelse med konsesjonsbehandling av Sørfjordutbyggingen.

På denne bakgrunn vil styret i A/S Nordkraft anmode om at vassdragene i Hellemofjorden ikke blir vernet. Subsidiært må verneplanen endres slik at det tas rimelig hensyn til en fornuftig og skånsom kraftutbygging i området. I motsatt fall må Nordkraft kunne forlange at alternative utbyggingsprosjekt blir disponible for utbygging i Nordkrafts egen regi eller evt. i samarbeid med andre".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at vassdrag til Hellemofjord bør gis varig vern.

VASSDRAG I TROMS OG FINNMARK

Fylkesmannen i Finnmark uttaler i brev av 16. januar 1984:

"Fylkesmannen slutter seg til de tilrådinger utvalget har gitt for vassdragene i Finnmark".

Samenes Landsforbund uttaler i brev av 20.2.84:

"Samenes Landsforbund har videre registrert at verneplanutvalget har foreslått varig vern av en rekke vassdrag også i Nordland og Troms fylker. I særlig grad har en diskutert vassdragene Elvegårdelva/Vassdalselva, Spansdalsvassdraget, Reisavassdraget, Barduvassdraget og vassdrag til Hellemofjorden og de samiske kulturminner som er knyttet til disse vassdrag. Det er etter Samenes Landsforbunds oppfatning helt nødvendig med varig vern av disse kulturminnene som er av meget stor verdi, og som delvis er knyttet til dagens kultur. Kulturminnene har både lokal og regional verdi og gjelder både offer- og gravplasser, gammetufter m.v. I tillegg er mange av kulturminnene i forbindelse med vassdragene knyttet til reindriften.

De fleste av vassdragene er en del av viktige reindriftsområder og en utbygging vil være til stort tap for reindrifta i områder som fra tidligere har måttet avgi arealer til utbyggingsformål".

Finnmark Bonde- og Småbrukerlag uttaler i brev av 30.1.84 at de støtter forslagene om varig vern av de angjeldene vassdrag i Finnmark som NOU 1983:41 omfatter.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk støtter i brev av 3.2.84 Sperstadutvalgets tilrådning til Verneplan III for vassdrag i Troms og Finnmark.

Universitetet i Tromsø gir i brev av 25. januar 1984 sin tilslutning til utvalget av vernede vassdrag i Troms og Finnmark.

OBJEKT NR. 172

SPANSDALSVASSDRAGET/RUONGOJÅKKA vassdrag nr. 777

Fylker:	Nordland, Troms.
Kommuner:	Lavangen, Bardu, Gratangen, Narvik.
Nedbørfelt:	140 km^2.
Skoggrense:	400-480 m o.h.
Areal under denne:	30 %.
Bredekt areal:	0,6 %.
Middelvassføring:	4,5 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 457 m o.h.
Jordbruksareal:	2 600 da.
Dyrkingsjord:	3 500 da.
Produktivt skogareal:	9 900 da.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

På samme måte som Elvegårdselv inneholder dette vassdraget verneverdier av naturvitenskapelig og kulturvitenskapelig art. I vernesammenheng er disse to objektene nært sammenknyttet som en fjellovergang fra fjord til fjord. Utvalget mener derfor at også dette objektet bør gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Teknisk etat i Narvik kommune viser i brev av 17. januar 1984 til at det i stadfestet generalplan er tatt stilling til utnytting og vern av gjenværende vannkraftressurser i kommunen og sier videre:

> "Da hele 95 % av vannkraftressursene er utbygd i kommunen bør gjenværende områder vernes mot kraftutbygging. En vil i tillegg til de som er behandlet i generalplanen peke på Storelv - vassdraget på Herjangfjellet/ Veggfjellet hvor det er store friluftsmessige interesser".

Nordland Fylkeskommune sier i brev av 6. februar 1984 at

> "Fylkesutvalget vil derfor utsette behandlingen av verneplanen til utkast til "Samlet plan" foreligger og forutsetter at de sentrale myndigheter tar hensyn til dette i den videre behandling".

Plan og utbyggingsavdelingen i Troms behandlet saken i møte 9.2.84 og fattet følgende vedtak:

> "Objekt nr. 172 Spandalsvassdraget/Ruongojåkka bør gis varig vern".

Fylkesmannen i Troms går i brev av 13.2.84 inn for Sperstadutvalgets konklusjon om varig vern av Spansdalsvassdraget.

Norske Turistforeningers forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Også dette vassdraget er en del av et større natur og friluftsområde i Indre Troms og Sverige. Nedbørfeltet grenser opp mot nedbørfeltet til Elvegårdselva. Vassdraget er godt egnet til fotturer, skiturer, jakt og fiske.

Det er ingen turistforeningshytter eller ruter i området. Vassdraget er imidlertid godt egnet som utgangspunkt for lengre turer mot hyttenettet langs svenskegrensen.

Området brukes i dag mest av lokalbefolkning og andre fra regionen.

NTF vil støtte utvalgets tilråding om varig vern".

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Spansdalsvassdraget trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til Reindriftsadministrasjonens uttalelse.

Troms Kraftforsyning uttaler i brev av 29.12.83:

"Med diverse overføringer har Spansdalsvassdraget et kraftpotensial på ca. 100 GWh.

Det konstateres at konsekvensene av en eventuell kraftutbygging er store og tar det til etterretning".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Spansdalsvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 182

BARDUVASSDRAGET OVENFOR ALTEVATN/ASTUÆDNO vassdrag nr. 792

Fylke:	Troms.
Kommuner:	Bardu (og Kiruna i Sverige).
Nedbørfelt:	470 km^2 (+ 120 km^2 i Kiruna).
Skoggrense:	ca. 600 m o.h.
Areal under denne:	ca. 50 %.
Middelvassføring:	ved Astuædno 7,2 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	498 (Altevatn HRV)-1 659 m o.h.
Kraftpotensial:	20 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Objektet inneholder kvaliteter av meget stor verdi både for natur- og kulturvitenskap. Det har stor verdi som type- og referansevassdrag, samtidig som det har en rekke verdifulle spesielle kvaliteter. Den rike bestanden av kulturminner i området er meget nært tilknyttet vannsystemet. Området utgjør en forholdsvis uberørt del av indre Troms som i tillegg til de faglige verdier, også inneholder verdier for friluftslivet og for vilt- og fiskeinteressene. Utvalget tilrår objektet varig vernet.

Innkomne uttalelser

Bardu formannskap behandlet verneplanen i møte 28. desember 1983 og fattet enstemmig slikt vedtak:

> "Barduvassdraget ovenfor Altevann/Astuædno har store og varierte kvaliteter som det gjelder å sikre for framtida. Både naturvitenskapelig og kulturelt er området meget verdifullt. Framfor alt er vilt- og fiskeinteressene, samt de almene friluftsinteresser for dette området svært omfattende. Det gjelder i første rekke bygdefolkets og friluftsinteresserte mennesker i store deler av Troms og Nordland. I økende grad er det også friluftsinteresserte mennesker fra hele landet som søker rekreasjon i dette særmerkede fjellområdet.
>
> Også reindriftsnæringens bruk av området er betydelig.
>
> Bardu formannskap slutter seg til utvalgets vurdering og understreker betydningen av å få varig vern av dette området".

Plan og utbygningsavdelingen i Troms behandlet saken i møte 29.2.84 og fattet følgende vedtak:

> "Objekt nr. 182 Barduvassdraget ovenfor Altevann/Astuædno bør gis varig vern".

Fylkesmannen i Troms går i brev av 13.2.84 inn for varig vern av Barduvassdraget ovenfor Altevatn og uttaler: "Det er særlig grunn til å peke på de sterke verne-/og næringsinteressene i Øvre Barduvassdraget og Reisavassdraget".

Norske Turistforeningers forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Området utgjør kildene til Barduvassdraget. Store deler av nedbørsfeltet er villmark. Det er ingen Turistforeningshytter eller merkete ruter innenfor nedbørsfeltet. Men det er forholdsvis kort avstand til hyttenettet i Øvre Dividal nasjonalpark.
>
> Området er svært mye brukt av folk fra Bardu kommune til jakt, fiske og bærturer.
>
> NTF vil støtte utvalgets forslag om varig vern av dette vassdraget".

Troms kraftforsyning sier i brev av 29.12.83:

> "Med bakgrunn i verneplanens beskrivelse av interessene som knytter seg til området, finner vi det riktig at utbygningsinteressene viker og at vassdraget gis varig vern".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Barduvassdraget ovenfor Altevann bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 184a

NORDKJOSELV/GARGAMJÅKKA vassdrag nr. 798

Fylke:	Troms.
Kommuner:	Balsfjord, Storfjord.
Nedbørfelt:	184 km^2.
Skoggrense:	400-500 m o.h.
Areal under denne:	30 %.
Middelvassføring:	5,4 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 527 m o.h.
Jordbruksareal:	4 200 da.
Dyrkningsjord:	4 300 da.
Produktivt skogareal:	18 000 da.
Kraftpotensial:	14 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Visse natur- og kulturvitenskapelige interesser er knyttet til vassdraget. Utvalget tilrår vassdraget frigitt for konsesjonbehandling.

Innkomne uttalelser

Storfjord formannskap vedtok i møte 6.2.84 med 4 mot 1 stemme:

> "Så vidt en kan se, vedkommer ingen vesentlig sak vår kommune. En kunne kanskje presisere at utbygginga i vår kommune er slutt".

Mindretallet krevde at:

> ".....samtlige gjenværende vassdrag i kommunen tas inn i verneplanen og gis varig vern".

Plan- og utbyggingsavdelingen i Troms behandlet saken i møte 9.2.84 og fattet følgende vedtak:

> "Objekt nr. 184a Nordkjoselv/Gargamjåkka bør frigis for konsesjonsbehandling, dvs. tas med i Samlet Plan".

Fylkesmannen i Troms sier i brev av 13.2.84 at han slutter seg til de vurderingene som utvalget har gjort vedrørende verneverdiene for vassdragene i Troms, og har ingen merknader til Nordkjoselv.

Statens forurensningstilsyn uttaler i brev av 14. februar 1984:

> "Nordkjosbotn vannverk har Storvatn i Bruelva som kilde. Vannverket forsyner 800 personer og er dimensjonert for 1 500 personer. Regulering av Storvatnet til kraftformål kan komme i sterk konflikt med vannforsyningsinteressene. SFT har ikke kjennskap til om der er andre vatn i området som kan nyttes som vannforsyningskilde for Nordkjosbotn. Dersom slike muligheter ikke finnes, bør Storvatnet holdes utenfor eventuelle kraftutbyggingsplaner".

Norske Turistforeninges Forbund uttaler i brev av 1.2.84:

> "Flere deler av dette vassdraget egner seg godt til dagsturer til fots eller på ski. Det er ingen turistforeningshytter eller merkete ruter i nedbørfeltet. Området er likevel et meget populært turområde, spesielt blant lokalbefolkningen. NTF er overrasket over at friluftsinteressene kun er vurdert til verneklasse 4. Etter vår mening burde vassdraget vært i verneklasse 2 eller 3.
>
> Utvalget har gått inn for at vassdraget skal frigis til konsesjonsbehandling. På grunn av vassdragets betydning som turområde vil NTF gå mot dette og be om at vassdraget får varig vern".

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig i møte den 10. og 11. februar 1984:

> "Verneplanutvalget har anbefalt at Nordkjoselv i Troms blir frigitt for konsesjonbehandling. Dette er i et område hvor det også drives reindrift, med viktige flytteveier og plasser for vårbeite og kalving. Regulering vil etter stor sannsynlighet føre til bl.a. vanskelige isforhold med påfølgende hindringer for reindriften. Dersom Nordkjoselva blir frigitt for konsesjonsbehandling, forutsetter Samenes Landsforbund at dette skjer i forståelse med reindriftsnæringen".

Norske Reindriftssamers Landsforbund uttaler i brev av 23.2.84:

> "Ved en regulering av Nordkjosenvassdraget vil viktige flytte- og trekkveier stenges, og føre til at det blir vanskelig å utnytte store deler av områdene nordover. Dette vil kunne føre til omlegging i reindriften".

Norske Reindriftsamers Landsforbund, sekretariatet, har i brev av 8. mars 1984 oversendt et forslag til uttalelse som de har laget for Kautokeino Flyttsamelag, da styret i KFL ikke har hatt anledning til å behandle saken ennå:

> "Norkjoselva/Gargamjohka tilrår utvalget for konsesjonsbehandling. KFL vil protestere mot dette. Regulering av dette vassdraget vil påføre betydelige ulemper for reinbeitedistrikt 19 - Lakselvdalen. Vassdraget er omgitt av høye fjell som er svært uoverkommelige og det finnes derfor lite alternative flytte- og trekkleier for rein. I tillegg vil viktige beitearealer ødelegges".

Troms kraftforsyning sier i brev av 29.12.83:

> "Vi har vurdert en utbygging av vassdraget (Storvatn-Nordkjoselv). Etablering av magasin kan ikke gjennomføres på en teknisk/økonomisk forsvarlig måte. Vi anser derfor vassdraget for å være uinteressant som utbygningsobjekt".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret mener andre bruksinteressene enn kraftinteressene er så betydelige at vassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 191

REISAVASSDRAGET/RAISÆDNO vassdrag nr. 825

Fylker:	Troms, Finnmark.
Kommuner:	Nordreisa, Kvænangen, Kåfjord, Kautokeino og Lapin Lääni i Finland.
Nedbørfelt:	2 516 km^2 (10 km^2 i Finland).
Skoggrense:	400-600 m o.h.
Areal under denne:	Ca. 15 %.
Middelvassføring:	96 m^3/s.
Laveste høyeste punkt:	0-1 365 m o.h.
Jordbruksareal:	11 000 da.
Drykingsjord:	38 000 da.
Produktivt skogareal:	92 000 da.
Kraftpotensial:	577 GWh, kostn.kl. IIB/III.

Utvalgets vurdering

Reisavassdraget med Reisadalen er et av de mest verdifulle verneobjekter i hele landsdelen. Som typevassdrag er det meget godt egnet. Forøvrig er det dokumentert meget store spesielle verneverdier innen alle de undersøkte naturvitenskapelige faggruppene. Kulturvitenskapelig er området av særdeles stor verdi, særlig på grunn av de mange kvenske og kystsamiske kulturminnene. Nedbørfeltet er rikt på vilt. Blant annet er det en levedyktig stamme av bjørn her. Produksjonen av innlandsfisk, og også til en viss grad av laks og sjøaure, er meget stor. Som friluftsområde er Reisadalen kjent som et særlig vakkert område, med svært stor betydning for friluftslivet. Store deler kan betegnes som villmark. Helt spesielle kvaliteter er forbundet med en elvebåttur på vassdraget. Nedbørfeltet er et av de mest intensivt utnyttede reinbeiter i landet og det må betraktes som et viktig kjerneområde for reindriften i landsdelen.

På bakgrunn av de særdeles store og sammenfallende verneinteressene i Reisavassdraget, vil utvalget tilrå objektet varig vernet. Vernet bør også omfatte nedbørfeltet til sideelva Kildalselva.

Innkomne uttalelser

Nordreisa formannskap vedtok i møte 2.2.84:

> "Nordreisa formannskap har ingen merknader til innstillingen i NOU 1983:41, når det gjelder Reisavassdraget med tilhørende nedslagsfelt ned til utløpet av Kildalselva.
>
> Når det gjelder Kildalselva som allerede er utbygget, samt Bæs'sejavrit og Sagelva med tilhørende nedslagsfelt, som nyttes til vannforsyning, må disse områder holdes utenfor verneplanen.
>
> Formannskapet mener at de områdene som er vernverdige ligger innafor området som likevel blir vernet".

Fylkesmannen i Troms uttaler i brev mottatt 13.2.84 at han er enig i Sperstad-utvalgets konklusjoner om hvilke vassdrag som bør gis varig vern og sier videre:

> "Reisaelva har mange likhetstrekk med Altaelva. Etter utbyggingen av Altaelva er Reisaelva det eneste gjenværende større vassdraget av denne typen som ikke er nevneverdig berørt av kraftutbygging. Det hviler derfor et nasjonalt - sannsynligvis også et internasjonal - ansvar for å ta vare på naturverdiene i Reisavassdraget.
>
> Fylkesmannen arbeider for tida med et forslag til vern av deler av Reisavassdragets nedbørsfelt som nasjonalpark. Forslaget bygger på det minste alternativet for nasjonalpark som ble fremmet av Ressursutvalget for Finnmarksvidda i NOU 1978:18, men er utvidet noe i forhold til dette.
>
> Nord-Troms kraftlag har tidligere forhåndsmeldt utbygging av Sara- og Puntaelva i Reisavassdraget. Troms kraftforsyning har i sin uttalelse av 29.12.83 til Verneplan III fremmet ønske om overføring av Huordnasjohka (øverst i Puntaelva) til det regulerte kraftmagasinet i Guolasjavri (Kåfjordvassdraget).
>
> Disse utbyggingsplanene berører deler av Reisavassdraget som har vital interesse for naturvern og friluftsliv. Puntaelvas nedbørsfelt har stor verdi i geologisk, botanisk og zoologisk sammenheng. Saraelvas nedbørsfelt er særlig viktig for friluftsliv og i ornitologisk sammenheng.
>
> Forslaget om overføring av Huordnasjohka berører et område av spesiell kvartærgeologisk verdi (Bieddjuvaggi/Cuolbmevaggiområdet, se NOU 1983:42 on naturfaglige verdier). Den skisserte kanaliseringen vil kanskje ikke direkte berøre de mest verdifulle kvartærgeologiske formelementene i området, men fører til ei tørrlegging av elva som renner gjennom Bieddjuvaggi. Dette vil endre landskapsbildet, samtidig som sammenhengen mellom fortidas og dagens naturprosesser blir borte".

Plan- og utbyggingsavdelingen i Troms fattet følgende vedtak i møte 9.2.84:

> "Verneplan for vassdrag er rettslig begrenset til å beskytte mot inngrep i forbindelse med kraftutbygging. Plan- og utbyggingsutvalget er imot enhver ny kraftutbygging i Reisavassdraget, men mener at vatnet i Kildalselva må tillates brukt maksimalt".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

> "Når det gjelder Reisavassdraget, er det i Utvalgets tilråding nevnt at "vernet bør også omfatte nedbørsfeltet til sideelva Kildalselva"".
>
> "Naturvernforbundet vil understreke at et vernevedtak må omfatte Kildalselvas nedbørsfelt og også alle andre sidevassdrag".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

> "Store deler av Resisavassdraget er svært godt egnet til fot- og skiturer og en stor del av nedbørfeltet kan betegnes som villmark.
>
> Troms Turlag har to hytter og det går merkete ruter gjennom området. I tillegg finnes en del åpne hytter som kan brukes til overnatting. Området er meget attraktivt for friluftsliv sommer som vinter.

> Verneinteressene i vassdraget er svært store og såvel naturvitenskap, kulturvitenskap, fisk og vilt og friluftsliv er satt i høyeste verneklasse. NTF vil derfor sterkt støtte utvalgets forslag om varig vern".

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Reisavassdraget (hele nedbørsfeltet) trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til reindriftsadministrasjonens uttalelse.

Norske Reindriftsamers Landsforbund, sekretariatet, har i brev av 8. mars 1984 oversendt et forslag til uttalelse som de har laget for Kautokeino Flyttsamelag, da styret i KFL ikke har hatt anledning til å behandle saken ennå. De uttaler at de er glad for at Reisavassdraget med sideelva Kildalselva er foreslått varig vernet da vassdraget er av stor betygning for reindriften.

Nord Troms Kraftlag uttaler i brev av 1.2.84:

> "Nord Troms Kraftlag A/S har fått undersøkt Sara-Puntavassdragene. For alt. I Saravassdraget, er den midlere årsproduksjon beregnet til 50 GWh. For alt. II Sara-Puntavassdragene, er den midlere årsproduksjon anslått til ca. 150 GWh. Forsyningsmessig sett ville det vært gunstig for Nord Troms Kraftlag A/S og fått kraft inn på 66 kV linjen til Kautokeino i dette område. Imidlertid er verneinteressene så store for disse to vassdragene, at utbyggingsinteressene bør vike.
>
> Nord Troms Kraftlag A/S har bygd ut Kildalelva med Kildal kraftverk som har to generatorer, den ene satt i drift i 1960 og den andre i 1971. Årsproduksjonen i Kildal kraftverk er på ca. 32 GWh. En regulering av nedslagsfeltet til Kildal kraftverk kan i tillegg gi en produksjon på ca. 40 GWh, dette ifølge NVE's Småkraftverkplanlegging av februar 1981.
>
> Nord Troms Kraftlag A/S har også fått vurdert en eventuell utbygging av Bæssejokka og Sagelva. Kraftverket for disse elvene som er kalt Bakkemo, vil få en midlere årsproduksjon på 21 GWh. Kraftverket er klassifisert i kostnadsklasse II B, og er slik sett et av de rimeligste kraftverk som kan bygges ut i Troms. Utløpet fra Bakkemo kraftverk forenes med Kildalselva hvor den renner ut i Reisaelva på kote 1,0 ca. 2,5 km fra Reisaelvas utløp.
>
> Vi anmoder herved om at Kildalselva, Bæssejokka og Sagelva med nedslagsfelter tas ut av verneplanen og blir frigitt for konsesjonsbehandling".

Troms Kraftforsyning viser i brev av 29.12.83 til at de i 1971 søkte om å overføre et 12 km^2 stort nedbørfelt fra Reisavassdraget til Suolosjavri i Kåfjord kommune.

> "Overføringen er beregnet å øke kraftproduksjonen i Guolasjåkka med 15. mill. kWh pr. år.
>
> Utbyggingskostnaden var i 1971 beregnet til kr. 0.076 pr. kWh. (tilsvarende ca. kr. 0,30 pr. kWh i 1983).
>
> Landsskapsmessig vil kanalen være et beskjedent terrenginngrep og lite dominerende i landskapsbildet i forhold til den etablerte sperredam.

Den omsøkte overføring vil redusere vassføringen i Reisaelv ved Mosdodalen vannmerket med ca. 0,6 %. Prosjektet synes ikke å komme i konflikt med de interessene som er beskrevet i verneplanen. Vi anmoder derfor om at den omsøkte overføring tas ut av verneplanen og den blir frigitt for konsesjonsbehandling".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at hele Reisavassdraget med sideelver bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 191a

OKSFJORDVASSDRAGET/GOULLEJÅKKA vassdrag nr. 827

Fylke:	Troms.
Kommuner:	Nordreisa, Kvænangen.
Nedbørfelt:	268 km^2.
Skoggrense:	ca. 400 m o.h.
Areal under denne:	25 %.
Middelvassføring:	14,1 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 337 m o.h.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Det er registrert relativt store verdier for vilt- og fiskeinteressene i vassdraget. Blant annet er det et betydelig sjørøyefiske i Oksfjordvatnet. Objektet utgjør et sentralt område for reindriften med intens beiteutnyttelse. Utvalget tilrår at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Nordreisa formannskap uttaler i brev av 2.2.84:

"Nordreisa formannskap har ingen merknader til innstillingen i NOU 1983:41 når det gjelder varig vern av Oksfjordvassdraget/Goullejåkka i Nordreisa".

Plan- og utbyggingsavdelingen i Troms sier i brev mottatt 20.2.84:

"Objekt nr. 191a Oksfjordvassdraget/Goullejåkka bør gis varig vern".

Norske Turistforeningers Forbund uttaler i brev mottatt 13.3.84:

"Nedbørfeltet til Oksfjordvassdraget grenser i sørvest til Reisavassdraget. Det er gode muligheter for ski- og fotturer i området.

Det er ingen turistforeningshytter eller merkete ruter i nedbørfeltet. Området kan imidlertid være et utgangspunkt for lengre turer mot Reisadalen eller fjellområdet nordenfor. Området brukes i dag mest til turgåing og fiske av lokalbefolkningen.

NTF vil støtte utvalgets forslag om varig vern".

Norske Reindriftsamers Landsforbund, sekretariatet, har i brev av 8. mars 1984 oversendt et forslag til uttalelse som de har laget for Kautokeino Flyttsamelag, da styret i KFL ikke har hatt anledning til å behandle saken ennå. De uttaler at de er glad for at Oksfjordvassdraget er foreslått varig vernet da vassdraget er av stor betydning for reindriften.

Styret for Nord Troms Kraftlag A/S vedtok i møte 28.1.84:

> "Med bakgrunn i verneplanens beskrivelse av interessene som knytter seg til området, finner vi at det er riktig at vassdraget gis varig vern".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Oksfjordvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 196

REPPARFJORDVASSDRAGET/RIEPPUVUONJÅKKA vassdrag nr. 867

Fylke:	Finnmark.
Kommuner:	Kvalsund, Alta, Porsanger.
Nedbørfelt:	781 km^2.
Skoggrense:	300-369 m o.h.
Areal under denne:	45 %.
Middelvassføring:	19 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-713 m o.h.
Jordbruksareal:	520 da.
Dyrkningsjord:	10 000 da.
Kraftpotensial:	145 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Nedbørfeltet utgjør et meget verdifullt område for vilt-, fiske- og friluftsinteresser. Særlig for befolkningen i Hammerfest og kommunene rundt er området av meget stor rekreativ verdi. Rekreasjonsverdien er i stor grad knyttet til det rike laksefisket i elva. Også kultur- og naturvitenskapelige interesser har dokumentert store verdier i objektet. Utvalget tilrår vassdraget varig vernet.

Innkomne uttalelser

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Repparfjordvassdraget trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til reindriftsadministrasjonens uttalelse.

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig på møte den 10. og 11. februar 1984 å gi sin fulle tilslutning til forslaget fra verneplanutvalget om varig vern av Repparfjordvassdraget.

Norske Reindriftsamers Landsforbund, sekretariatet, har i brev av 8. mars 1984 oversendt et forslag til uttalelse som de har laget for Kautokeino Flyttsamelag, da styret i KFL ikke har hatt anledning til å behandle saken ennå. De uttaler at de er glad for at utvalget foreslår varig vern av Repparfjordvassdraget, da vassdraget er av stor betydning for reindriften.

Styret i Karasjok Flyttsamelag vedtok i sak 12/84 å kreve varig vern av Repparfjordvassdraget.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Repparfjordvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 198

SNEFJORDVASSDRAGET/MUORRALJÅKKA vassdrag nr. 880

Fylke:	Finnmark.
Kommune:	Måsøy.
Nedbørfelt:	76 km^2.
Skoggrense:	70 m o.h.
Areal under denne:	5 %.
Middelvassføring:	2,3 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-557 m o.h.
Jordbruksareal:	60 da.
Dyrkningsjord:	80 da.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

De naturvitenskapelige og kulturvitenskapelige kvaliteter i området er betydelige. Vassdraget er et godt naturfaglig referanseobjekt. Kulturminnene er meget verdifulle for forskning og undervisning. Verneinteressene er så store at utvalget tilrår vassdraget varig vernet.

Innkomne uttalelser

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig på møte den 10. og 11. februar 1984 å gi sin fulle tilslutning til forslaget fra verneplanutvalget om varig vern av Snefjordvassdraget.

Styret i Karasjok Flyttsamelag vedtok å kreve varig vern av Snefjordvassdraget.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Snefjordvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 200

LAKSELVVASSDRAGET/LÆV'DNJAJÅKKA vassdrag nr. 886

Fylke:	Finnmark.
Kommuner:	Porsanger, Karasjok, Tana.
Nedbørfelt:	1 509 km^2.
Skoggrense:	300-400 m o.h.
Areal under denne:	45 %.
Middelvassføring:	28 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-1 117 m o.h.
Jordbruksareal:	4 800 da.
Dyrkningsjord:	14 000 da.
Produktivt skogareal:	40 000 da.
Kraftpotensial:	185 GWh, kostn.kl. III.

Utvalgets vurdering

Vassdraget er meget høyt prioritert av de fire vernegruppene vilt og fisk, friluftsliv, naturvitenskap og kulturvitenskap. For naturvitenskap har objektet stor typeverdi samtidig som det inneholder særegne områder og mange spesielle bevarigsverdige forekomster. Kulturvitenskapelig er vassdraget meget betydningsfullt med en lang forskningstradisjon. Det drives jakt og fiske i nedbørfeltet i meget utstrakt grad. Den rekreative verdien av laksefisket er meget stor.

Lakselvas nedbørfelt er dessuten rangert som et særdeles viktig reinbeiteområde. Utvalget vil tilrå at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Porsanger formannskap vedtok enstemmig i møte den 6. desember 1983:

> "Porsanger formannskap har merket seg at utvalget tilrår at Lakseelva gis varig vern, og formannskapet sier seg tilfreds med dette.
>
> Ut over dette har formannskapet ingen merknader til verneplanen".

Finnmark fylkesutvalg vedtok enstemmig i møte den 24.1.84 å slutte seg til næringsutvalgets vedtak i saken som lyder:

> "Næringsutvalget er enig med styret i Finnmark Kraftforsyning om at Lakselv-vassdraget representerer et betydelig kraftpotensiale. Utvalget vil imidlertid fremholde de sterke verneinteressene som er til stede i det aktuelle området.
>
> Næringsutvalget vil her særlig peke på den betydning Lakselvas nedbørsfelt har for reindriftsnæringen. Området nyttes som beiteland for rein hele året og berører tre reinbeitedistrikt med tilsammen ca. 75 driftsenheter. En eventuell framtidig utbygging av vassdraget vil også medføre betydelige ulemper for jordbruket.

Næringsutvalget vil også vise til at Lakselv-vassdraget er et attraktivt friluftsområde for såvel lokale som regionale brukerinteresser. I området finnes dessuten en mangfoldighet av kulturvitenskapelige interesser, som i høy grad må betraktes som verneverdige.

Avslutningsvis vil næringsutvalget vise til at det i Porsanger kommune er lagt ut betydelige områder til naturpark, og at også forsvaret legger beslag på vesentlige arealer til militære formål.

På bakgrunn av foranstående finner næringsutvalget å ville gå inn for at Lakselv-vassdraget blir gitt varig vern og at det ikke tillates konsesjonsbehandlet".

Norges Naturvernforbund uttaler i brev av 3. februar 1984:

"Naturvernforbundet vil ellers understreke verneverdiene til Lakselvvassdraget i Finnmark".

I foreløpig høringsuttalelse fra reindriftsadministrasjonen, datert 9.3.84, blir Lakselva trukket fram som et av de vassdrag som har svært stor betydning for reindrifta. Man er enig i varig vern.

I brev av 4.5.84 gir reindriftsstyret sin tilslutning til reindriftsadministrasjonens uttalelse.

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig på møte den 10.og 11. februar 1984 å gi sin fulle tilslutning til forslaget fra verneplanutvalget om varig vern av Lakselvvassdraget.

De uttaler videre:

"Lakselvvassdraget er meget høyt prioritert av de fire vernegruppene vilt og fisk, friluftsliv, naturvitenskap og kulturvitenskap. SLF er enig med verneplanutvalget at det i Lakselvvassdraget finnes naturvitenskapelige interesser av stor betydning. Vassdraget har også særegne områder og forekomster av stor verneverdi. Videre er SLF enig med verneplanutvalget at vassdraget er av stor betydning også sett fra kulturvitenskapelig synspunkt. Området kan derfor være av stor pedagogisk verdi.

Lakselvas nedbørsfelt er et av Finnmarks viktigste vilt, jakt og fiskeområder. Med sin allsidighet i vegetasjon og dyreliv danner det et meget godt viltbiologisk typeområde for Finnmark. Laksefisket i elva utgjør en betydelig rekreasjonsverdi både for lokalbefolkningen og andre. Elvas produksjon anses av stor betydning for sjøfiske etter laks, spesielt i Porsanger fjorden".

Styret i Karasjok Flyttsamelag vedtok å kreve varig vern av Lakselva. De uttaler også:

"Det er oppmuntrende og det er viktig for reindriftsnæringa at utvalget foreslår verneklasse I for Lakselva. I området er det tidligere gjort flere store inngrep og reindrifta vil ikke kunne tåle flere store inngrep. Disse inngrep har allerede fått ringvirkninger for nabodistrikter og det er helt uforsvarlig at områdene blir enda mere innsnevret".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Lakselvvassdraget bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 204

JULELVA/JUOVLAJÅKKA vassdrag nr. 908

Fylke:	Finnmark.
Kommuner:	Tana, Nesseby, Berlevåg, Vadsø.
Nedbørfelt:	338 km^2.
Skoggrense:	ca. 200 m o.h.
Areal under denne:	15 %.
Middelvassføring:	7,8 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-604 m o.h.
Jordbruksareal:	3 500 da.
Dyrkingsjord:	1 500 da.
Kraftpotensial:	-

Utvalgets vurdering

Objektet inneholder betydelige verdier for de kulturvitenskapelige interesser. Blant annet har det en sentral betydning for studier av samisk jakt- og fangstkultur. Det er dessuten naturvitenskapelige verneverdier i vassdraget. Utvalget tilrår at Julelva gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Vadsø kommune, Hovedutvalget for Kultur og Miljø vedtok i møte den 25. januar 1984 med 5 mot 2 stemmer å slutte seg til Sperstadutvalgets vurdering om varig vern av Julelva. Mindretallet stemte for å ta Sperstadutvalgets vurdering om varig vern av vassdraget til orientering.

Fylkesmannen i Finnmark uttaler i brev av 16. januar 1984:

> "Fylkesmannen slutter seg til de tilrådinger utvalget har gitt for vassdragene i Finnmark".

For Julelva har han følgende merknader:

> "Verneinteressene i vassdraget er sterkt forringet ved at den øvre delen av Juleelva er overført til Kongsfjordvassdraget (Kongsfjord kraftverk). Overføringa har redusert sommervassføringa i Juleelva sterkt, og dette har bl.a. ført til at elva stort sett har mistet sin verdi som lakse- og sjøaureelv.
>
> Et vernevedtak for vassdraget har begrenset verdi dersom den øvre delen av elva ikke føres tilbake.
>
> Forøvrig synes friluftsinteressene i vassdraget å være vurdert for lavt. Til forskjell fra det meste av Varangerhalvøya forøvrig har området variert landskap og vegetasjon, og er et utmerket turterreng både sommer

og vinter. Særlig etter at tettstedene Berlevåg og Båtsfjord har fått helårs vegforbindelse, ligger forholdene til rette for økt bruk av området.

En slik utvikling kommer alt til uttrykk gjennom en økt interesse for hyttebygging i området".

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig på møte den 10. og 11. februar 1984 å gi sin fulle tilslutning til forslaget fra verneplanutvalget om varig vern av Julelva.

Polmak Flyttsamelag vedtok på styremøte den 2.2.84:

"Polmak Flyttsamelag er svært tilfreds med at Sperstad-utv. i sin innstilling tilrår varig vern av Juleelva. Det er allerede foretatt reguleringer i dette området, og eventuelle flere reguleringer her ville ført til ubotelige skader for reindrifta i området".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Julelva bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 205

VESTERELVA TIL SYLTEFJORD/OARDUJÅKKA vassdrag nr. 916

Fylke:	Finnmark.
Kommuner:	Båtsfjord, Vadsø, Tana.
Nedbørfelt:	466 km^2.
Skoggrense:	100-200 m o.h.
Areal under denne:	5 %.
Middelvassføring:	14,2 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-633 m o.h.
Jordbruksareal:	300 da.
Drykingsareal:	0.
Produktivt skogareal:	14 da.
Kraftpotensial:	5 GWh.

Utvalgets vurdering

Vesterelva representerer store verneverdier. For natur- og kulturvitenskap er objektet av meget høy verdi, blant annet på grunn av sin uberørthet. Også vilt- og fiskeinteresser og friluftsinteresser har dokumentert betydelige verdier her. Utvalget vil derfor tilrå varig vern av Vesterelva.

Innkomne uttalelser

Båtsfjord formannskap vedtok enstemmig i møte den 13. januar 1984:

"Båtsfjord kommune er enig i kontaktutvalgets vurdering/konklusjon".

Vadsø kommune, Hovedutvalget for Kultur og Miljø vedtok enstemmig i møte den 25. januar å gå inn for varig vern av Vesterelva.

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig på møte den 10. og 11. februar 1984 å gi sin fulle tilslutning til forslaget fra verneplanutvalget om varig vern av Vesterelva.

Polmak Flyttsamelag vedtok på Styremøte den 2.2.84:

> "Polmak Flyttsamelag er svært tilfreds med at Sperstad-utv. i sin innstilling tilrår varig vern av Vesterelva. Det er allerede foretatt reguleringer i dette omrdået, og eventuelle flere reguleringer her ville ført til ubotelige skader for reindrifta i området
>
> Polmak Flyttsamelag vil ellers føye til at det vil gi uheldige ringvirkninger for Ragonjarga reinbeitedistrikt dersom Vesterelva evt. skulle bli oppdemmet, selvom Vesterelva geografisk ligger innenfor Várjatnjargga beitedistrikt".

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Vesterelva bør gis varig vern.

OBJEKT NR. 219

KARPELVA/SII'DEJÅKKA vassdrag nr 946

Fylke:	Finnmark.
Kommune:	Sør-Varanger.
Nedbørfelt:	126 km^2, hvorav ca. 15 km^2 i Sovjet.
Skoggrense:	275 m o.h.
Areal under denne:	90 %.
Middelvassføring:	3,1 m^3/s.
Laveste-høyeste punkt:	0-405 m o.h.
Jordbruksareal:	190 da.
Dyrkingsjord:	3 400 da.
Kraftpotensial:	10 GWh, kostnadsklasse III.

Utvalgets vurdering

Karpelvas nedbørfelt inneholder viktige viltbiologiske kvaliteter, blant annet på grunn av sin østlige beliggenhet. Den nære tilknytning til det verdifulle Pasvik-området er med på å øke verneverdien. Objektet inneholder også visse verdier for interessegruppene friluftsliv, kulturvitenskap og naturvitenskap. Utvalget tilrår at objektet gis varig vern.

Innkomne uttalelser

Sør-Varanger formannskap vedtok i møte den 11.1.84:

> "Sør-Varanger formannskap slutter seg til forslaget i NOU 1983:41 "Verneplan for vassdrag III" om varig vern av Karpelvvassdraget".

Fylkesmannen i Finnmark uttaler i brev av 16. januar 1984:

> "Fylkesmannen slutter seg til de tilrådinger utvalget har gitt for vassdragene i Finnmark".

For Karpelva har han følgende merknader:

> "Det faglige grunnlaget for vurderingen av de naturvitenskapelige interessene i vassdraget synes svakt. Bl.a. er det neppe riktig å hevde at Grense Jakobselv kan erstatte Karpelva i vernesammenheng, da de to vassdragene er forskjellige både m.h.t. landskap, kulturell påvirkning, og dels også vegetasjon. De naturvitenskapelige interessene synes å være evaluert for lavt, både p.g.a. de interessante østlige faunaelementer som finnes i dalføret, og p.g.a. områdets urørte preg.
>
> Også friluftsinteressene synes å være noe for lite verdsatt. Karpelva er mye brukt og ligger gunstig til for utfart fra Kirkenes, og området besøkes også en del av tilreisende (kanskje særlige utenlandske turister)".

Styret i Samenes Landsforbund vedtok enstemmig på møte den 10. og 11. februar 1984 å gi sin fulle tilslutning til forslaget fra verneplanutvalget om varig vern av Karpelva.

Hovedstyrets innstilling

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilrådning om at Karpelva bør gis varig vern.

> Innstillingen er behandlet i Hovedstryets møter 27. januar, 24. februar, 23 mars, 6. april og 14. mai 1984. Hovedstyret har vært på befaring i Flåmsvassdraget 22.8.82, Forra 28.6.1977, Vosso 28. juni 1983, Atna, Imsa, Grimsa, Gaula og Driva 16.-18. august 1983, og Vefsna 11. oktober 1983.

Innstillingen er med unntak av Flåmsvassdraget og Vefsnavassdraget enstemmig.

Sigmund Larsen

Hans Sperstad